

VOJENSKÝ PROFESIONÁL

10-11-12/ 2001 Armádní odborný časopis

JAK (NE)BUDEME CVIČIT PROFESIONÁLNÍ VOJÁKY

npor. PETR VOHRALÍK

SÍLY ÚZEMNÍ OBRANY

úkoly, funkce, a využití při nevojenských ohroženích

Doc. Ing. JOSEF DVOŘÁK plk. v. v.,

kpt. Ing. JOZEF VANKO

MECHANIZOVANÁ A TANKOVÁ ROTA

v obraně mimo dotyk s protivníkem

pplk. Ing. VRATISLAV TRLICA, Ph. D.

ZMĚNÍ INFORMAČNÍ TECHNOLOGIE

SYSTÉM NATURÁLNÍHO ODÍVÁNÍ VOJÁKŮ

Ing. BEDŘICH SEDLÁK

NĚKTERÉ PROGRESIVNÍ PŘÍSTUPY A TECHNOLOGIE

v systému logistické podpory v armádách NATO

Doc. Ing. PETR HAJNA, CSc.,

por. Ing. MARTIN REJZEK

VOJENSKÝ PROFESIONÁL

Armádní odborný časopis

• Vydává Ministerstvo obrany ČR
v Agentuře vojenských informací a služeb
(AVIS Praha),
ICO vydavatele 60 16 26 94

• Šéfredaktor = redakce
Ing. Vilibald Dvorský, plk. v zál.
(tel. Praha 215 731)
• Grafická úprava = DTP Jaroslava Lažanová

• Redakční rada:
pplk. Ing. Petr Gajdoš,
plk. gšt. Ing. Jiří Haláška,
plk. doc. Ing. Jiří Herynk, CSc.,
plk. Ing. Miloslav Chaloupka,
mjr. Ing. Jan Jeřábek,
doc. Ing. Josef Kašpar, CSc., plk. v zál.,
plk. prof. Ing. Aleš Komár, CSc.,
Mgr. Antonín Konrád, plk. v zál.
pplk. Ing. Jaroslav Koubek,
Ing. Petr Kundera, plk. v zál.
plk. gšt. Ing. Alexander Lehner,
pplk. Ing. Jan Mazal, CSc.,
pplk. Ing. Radomír Mikeš,
pplk. Ing. Petr Obraz,
mjr. Ing. Jaroslav Repko,
mjr. Ing. Jaroslav Sejkpa,
plk. doc. Ing. Vítězslav Stodůlka, CSc.,
mjr. Ing. Vlastimil Šlouf,
pplk. Ing. Štefan Zigo.

• Adresa redakce:
AVIS redakce Vojenský profesionál,
Rooseveltova 23, 161 05 Praha 6
• Časopis vychází čtvrtletně
v rozsahu 80 - 128 tiskových stran
a 4 strany obálky. Místo vydání: Praha,
Číslo 10-12/2000 má den vydání: 5. 10. 2001
• V ozbrojených silách rozšiřuje AVIS odd.
marketingu vydavatelské a nakl. činnosti,
Rooseveltova 23, 161 05 Praha 6
(tel. č. 02 20 / 215 563), expedice: Vlastina 23,
160 01 Praha 6 (tel. č. 02 20 / 213 769).
Pro čtenáře ve Slovenské republice rozšiřuje
MAGNET-PRESS SLOVAKIA, s. r. o.,
P. O. Box 169, 830 00 Bratislava,
tel./fax.: 07/525 45 59 (444 545 59)
- předplatné, 07/525 46 28 (444 546 28)
- administrativa. Sídlo firmy: Teslova 12,
821 02 Bratislava
• Uveřejněný obrazový materiál a nevyžádané
rukopisy se nevracejí
• Zveřejněné názory nemusí být totožné
s názory redakce a vydavatele
• Tiskne Vojenský zeměpisný ústav,
Rooseveltova 23, Praha 6

• Rukopis tohoto čísla byl předán tiskárně:
24. 8. 2001
• Podávání novinových zásilek povolila
Česká pošta, s. p. odštepny závod Praha,
č. j.: nov 6534/99, ze dne 19. 11. 1999
• Evidenční číslo periodického tisku
přidělené ministerstvem: MK ČR E 6123
• ISSN 1210-3179
• © AVIS Praha

OBSAH

npor. P. VOHRALÍK:	
Jak (ne)budeme cvičit profesionální vojáky	1
Ing. P. SICÁK, CSc.:	
Bezpečnostní rizika - možnosti řešení	5
O. PATOČKA:	
Komunikace v AČR	9
doc. Ing. J. DVORÁK, CSc., kpt. Ing. J. VANKO:	
Síly územní obrany, úkoly, funkce a využití při nevojenských ohroženích	20
mjr. Ing. M. NIŽNAN, Ing. P. LOŠTÁK:	
Záchranné a výcvikové základny (2. část)	25
pplk. Ing. V. TRLICA, Ph. D.:	
Mechanizovaná a tanková rota v obraně mimo dotyk s protivníkem	29
• Věnovat pozornost boji ve městě	37
RNDr. M. ZEMAN, plk. v zál.:	
Hodnocení podmínek průchodnosti terénem v přírodním prostředí (2. část)	39
doc. Ing. I. HAMTIL, CSc., plk. v v.:	
Profilátadlové zbraňové systémy velmi krátkého (VSHORAD) a krátkého (SHORAD) dosahu	45
mjr. Ing. J. TAHOVSKÝ:	
K významu integrace logistiky SVSS a jejímu plánování	51
Ing. S. UHLÍŘ:	
Volba kontejneru pro budoucí mobilní chemickou laboratoř	57
Ing. V. KUFČÁK:	
Funkce pohyblivých zásob v logistické podpoře	60
npor. Mgr. E. BARTÁK:	
Studijní stáž v Belgii	63
Mgr. A. KONRÁD, plk. v zál.:	
Douška k zahraniční tělovýchovné stáži	66
pplk. PaedDr. V. LISZOK:	
Preventivní rehabilitace s tělovýchovným programem a její začlenění	68
do koncepce bubování nové moderní AČR	
JUDr. J. CHAMRÁD, JUDr. A. PŘIKRYL:	
Právní úprava postavení, struktury a úkolů ozbrojených sil České republiky	71
JUDr. L. NEDOROST, Ph. D., JUDr. A. DRAŠTÍK, JUDr. Z. SOVÁK:	
Několik poznámek k odvodňování řízení	79
doc. Ing. P. HAJNA, CSc., por. Ing. M. REJZEK:	
Některé progresivní přístupy a technologie v systému logistické podpory v armádách NATO	87
mjr. Ing. V. ŠLOUF:	
Fuzzy množiny na pomoc velitelům při určování výše finanční odměny podřízeným	94
Ing. B. SEDLÁK:	
Změní informační technologie systém naturálního odívání vojáků?	109
• Jaro manévru	114
Ing. Z. REZÁČ:	
Poslední císařské manévry	118
• Přehled ročníku	121
• Šachy	127
• Křížovka	128

Foto na první straně obálky: Olga Karaffová

ČASOPIS VOJENSKÝ PROFESIONÁL JE ZRUŠEN

Časopis Vojenské rozhledy a Vojenský profesionál se spojí do jednoho časopisu. Od příštího roku tak bude vycházet pouze jeden vojenský odborný časopis. O jeho podobě (obsahové náplni), formátu a periodicitě zatím není nic známo. Náčelník Generálního štábu AČR věří, „... že chystané změny nenaruší úroveň, které se podařilo v průběhu let dosáhnout a že nově připravovaný titul, ať již v jakékoliv podobě, splní úkol, který doposud zabezpečovala obě současná periodika. ...“

JAK (NE)BUDEME CVIČIT PROFESIONÁLNÍ VOJÁKY!

Nadporučík PETR VOHRALÍK

„Konečně! Po čtyřech letech existence profesionálních jednotek v Armádě České republiky budeme mít předpis pro jejich výcvik.

Vševojsk-7-2-prof nahradí již nefunkční výcvikovou bibli Vševojsk-7-2 a výcvik profesionálních jednotek už nebude svázán hodinami rozpočítanými na dvouletý výcvikový cyklus „základáků“. Obsahy norem NATO, tzv. „STANAGů“ budou zapracovány v názorných stávajících operačních postupech, bojových drilech a bojových reakcích a velitelé jednotek již nebudou muset pátrat po tom, co a jak vlastně mají cvičit. Podle všeho, již od počátku roku 2002 budeme cvičit vojenské profesionály jednotně a cíleně, abychom se ctí vždy splnili před nás postavené bojové a jiné úkoly“, **pomyslel jsem si**, když se mi do rukou dostal téměř konečný návrh „Programů přípravy profesionální jednotky“.

Při čtení předpisu mne však **optimismus záhy přešel**. Jak jsem zjistil, Vševojsk-7-2-prof je pouhou kopií stávajícího předpisu Vševojsk-7-2 s kosmetickými úpravami, které neřeší a ani nemohou řešit zásadní změnu koncepce výcviku. Na jedné straně výcviková období spolu se stupňujícími se požadavky na velitelský sbor dávají tušit, že zpracovatelé předpisu předpokládají naplňování praporů jedním nástupním termínem (včetně současného naplnění velitelských funkcí přímo ze škol), na straně druhé ale požadují „u rot zrušit doplňování pouze jedním nástupním termínem . . . (a) doplňovat je průběžně . . .“. Nejen to, předpis předpokládá poněkud nezvykle dlouhý výcvikový rok nebo neobvykle schopné a obětavé vojenské profesionály. Ale všechno pěkně po pořádku a věčně.

Seznámení

s předpisem Vševojsk-7-2-prof

Protože předpis Vševojsk-7-2-prof není v současné době zřejmě přístupný všem potenciálním zájemcům, přiblížím ve zkratce jeho obsah.

Organizace předpisu se příliš neliší od současného předpisu Vševojsk-7-2:

Jednotlivé přílohy pro výcviková období obsahují tabulky „Přehled témat a rozpočet hodin“ pro jednotlivé výcvikové předměty. Za těmito tabulkami opět následují seznamy „Doporučených předpisů a pomůcek“.

Na rozdíl od původního předpisu, tento předpis řeší organizaci výcviku v tříletém cyklu celkem o šesti půlročních výcvikových obdobích, počínaje výcvikem jednotlivce a specialisty v prvním výcvikovém období, a konče výcvikem praporu v období šestém. V pátém období se předpokládá nasazení praporu v misi. V druhém a třetím období je do výcviku zahrnuto „jazykové minimum“.

Novinkou v předpisu Vševojsk-7-2-prof je uvedení „Požadavků na vojenského profesionála“ v hlavní části předpisu. Přehled uvádí, co musí vojenský profesionál a velitel po absolvování 1., 2. a 3. roku znát a umět a s čím musí být seznámen.

Připomínky

k předpisu Vševojsk-7-2-prof:

Koncepce výcviku

Koncepčně je navrhovaný předpis nefunkční kopií původního předpisu Vševojsk-7-2, který se zabýval výcvikem vojáků základní služby. Tento předpis vy-

cházel z předpokladu, že jednotky jsou naplňovány hromadným nástupem. Proto byl výcvik dělen na výcviková období, počínaje výcvikem jednotlivce a specialisty a konče výcvikem roty, popř. praporu. **Při průběžném doplňování je však tento způsob výcviku zcela nevhodný především z následujících důvodů:**

- **Období výcviku jednotky** zákonitě nebudou respektovat potřeby a schopnosti přicházejících vojáků (tj. voják zahájí např. výcvikem 4. období a teprve za rok „začne“ 1. obdobím). Proto například začne střelbou CS 4 ze své zbraně a teprve později bude „usilovat“ o zvládnutí CS 1.

- **Vzhledem k neustálému doplňování** je jednotka stále vycvičená na jednotnou úroveň (stále obsahuje nováčky i vycvičené vojáky); zaměřovat úsilí na jednotlivce, družstvo, . . . tedy nemá smysl. Při respektování výcvikových období by „bojeschopnosti“ jednotka dosahovala pouze po dobu asi jednoho roku v celém tříletém cyklu (tj. v 5. a 6. období, kdy je jednotka na misi a kdy se cvičí prapor jako celek).

- **U praporů**, u nichž by roty byly v různých výcvikových obdobích, by nikdy nedošlo k dosažení 6. výcvikového období (výcvik praporu), neboť by tohoto období musely všechny jednotky dosáhnout současně.

- **Počítat s vysíláním praporu do mise** v pravidelných intervalech je nereálné. Pokud by k vyslání nedošlo nebo by došlo jen částečně (tj. např. rota+), narušil by se výcvikový cyklus.

- **Z praktických zkušeností domácích i zahraničních** vyplývá, že na misi nemůže navazovat výcvik praporu (6. výcvikové období), neboť prapor se musí vrátit k výcviku zaměřenému na plnění svého bojového úkolu. U většiny armád NATO je prapor považován nejméně 6 měsíců po návratu z mise za nebojeschopný.

Kromě výše uvedených výhod v oblasti koncepce výcviku praporu je zřejmé, že:

- **Je nevhodné stupňovat nároky** na velitelský sbor podle doby u praporu. Velitelé

se na funkce musejí dostat teprve po úplném zvládnutí zmíněných schopností, jinak při své přípravě budou plýtvat časem svých podřízených! Nástupu „vycvičených“ velitelů na velitelské funkce lze dosáhnout zodpovědným výběrem v jednotkách a systematickou přípravou nadřízenými veliteli v rámci vlastních jednotek nebo odesíláním do velitelských kurzů ve vzdělávacích střediscích.

- **Rozpočty hodin** na období a témata nelze při výcviku profesionálních jednotek považovat za závazné. Při nejlepší vůli je možné je použít jako přibližný návod. Velitel jednotky musí podle stanoveného úkolu jednotky (mimoходом, úkoly jednotkám, útvarům a svazkům stále nejsou stanoveny) a podle vlastního hodnocení připravenosti jednotky volit, která témata jsou pro něj v daném období prioritní, a musí mít prostor bez přebytké administrativy a zdůvodňování výcvik jednotky přizpůsobit. Rozpočet hodin na předměty výcviku mu tuto možnost neposkytuje, čímž je veliteli jednotky implicitně odebrána zodpovědnost za připravenost jednotky (odcvičí-li velitel předepsaný počet hodin, splní beze zbytku svůj úkol bez ohledu na výsledek).

Připomínky

k předpisu Vševojsk-7-2-prof:

Rozpočet hodin

Tabulka Rozpočet hodin na předměty výcviku je nereálná z těchto důvodů:

- **předpokládá** osm hodin výcviku denně (1000 výcvikových hodin na šestiměsíční výcvikové období) - Osm výcvikových hodin nelze denně provést, neboť nezbyvá čas na řešení personálních otázek a na přípravu na zaměstnání dalších dní; reálné je 6 výcvikových hodin denně.

- **nerespektuje** reálné potřeby výcviku v některých předmětech - například na výcvik MÚSADO stupeň 1 je třeba 80 výcvikových hodin a na stupeň 2 celých 100 výcvikových hodin. Stupně 1 by mělo být dosaženo již v 1. období (tj. při výcviku jednotlivce), přesto na boj z blízka nejsou plánované žádné výcvikové hodiny. V následujících obdobích musí být dosaženo stupně 2

a musí být prováděn udržovací výcvik, tj. minimálně 30 hodin boje z blízka na výcvikové období (plánováno 37, 6, 10, 15, 10).

- **významně snižuje počty nevýcvikových hodin,**

- **parkové dny:** plánováno 60, potřeba 9 výcvikových dnů, tj. 72 hodin,

- **POVTMSP:** plánováno 30, potřeba 5 výcvikových dnů, tj. 40 hodin,

- **řádná dovolená:** plánováno 81, potřeba 13,5 výcvikových dnů, tj. 108 hodin,

- **preventivní rehabilitace:** plánováno 30, potřeba 5 výcvikových dnů, tj. 40 hodin

- **celodenní směna:** plánováno 144, potřeba (ze zkušeností asi) 180 výcvikových hodin,

- **náhradní a služební volna:** plánováno 90, potřeba 174 (90 za celodenní směnu, 64 hodin za vyvedení) výcvikových hodin.

Chybějících 160 hodin (součet zmíněných rozdílů) lze odvíjet pouze při šestnácti výcvikových hodinách denně na vyvedení (tj. **navýšení o 8 výcvikových hodin denně na 20 výcvikových dnů**).

- **neřeší správně odborný výcvik** - V rozpočtu jsou započteny hodiny odborného výcviku řidičů a průzkumníků, nejsou však již zpracovány hodiny ženijních specialistů, zdravotníků, potápěčů, apod.

- **neřeší jazykovou přípravu** - Je sice uvedeno dosažení jazykového minima ve 2. a 3. období, neuvádí se však, kde na čtyřměsíční (650 výcvikových hodin) intenzivní jazykový kurz vzít odpovídající čas.

Návrh řešení:

Koncepce výcviku

Výcvik profesionálních vojáků je třeba **rozdělit pouze na dvě období**, a to výcvik jednotlivce (specialisty) a výcvik jednotky. Výcvik jednotlivce musí být časově (a nejlépe i místně) oddělen od výcviku jednotky.

Cílem výcviku jednotlivce musí být úplná příprava vojáka pro výkon jeho funkce u jednotky. Proto musí zahrnovat jak veškerou vševojskovou přípravu, tak i odbornou přípravu všech specialistů. Vševojsková příprava musí zahrnovat dovednosti jednotlivce, tj. dovednosti jednotlivce v taktické přípravě, v ženijní přípravě a v OPZHN,

a kompletní spojovací, pořadovou, právní, topografickou, zdravotnickou a protiletadlovou přípravu. Ve střelecké přípravě musí voják zvládnout svoji zbraň (všechna cvičení střelby) a seznámit se s ostatními zbraněmi AČR. Odborná příprava by poté měla zahrnovat výcvik řidičů, zdravotníků (a sběračů raněných), výsadkářů, odstřelovačů, ženijních specialistů, potápěčů apod. Teprve po úspěšném absolvování zmíněného výcviku (včetně jazykové přípravy) může být voják začleněn do jednotky, která musí být neustále připravená plnit bojové úkoly.

Cílem výcviku jednotky je neustále sladit činnost na všech stupních a provádět pouze udržovací výcvik jednotlivců. Hlavním úsilím všech velitelů je výcvik družstev. Vycvičenosti čet a vyšších stupňů je dosahováno přípravou velitelského sboru a to výcvikem s vojsky nebo bez vojsk. Protože většina individuálních dovedností vojáků je neustále osvěžována při výcviku jednotky, udržovací výcvik jednotlivců je pouze druhořadou záležitostí a je zaměřen na prohlubování získaných praktických dovedností, které nejsou součástí běžného výcviku jednotky (zejména střelecká příprava, ostré trhaní, MUSADO apod.).

Návrh řešení:

Rozpočet hodin

Pro úspěšné **vedení výcviku jednotlivce** může být Rozpočet hodin na předměty výcviku vhodným vodítkem, neboť výcvik jednotlivců by měl být organizován centrálně po nástupních termínech (ať už po prezenční službě nebo přímo po náboru). Je však třeba značně rozšířit tematiku prvního období, aby cíle výcviku tohoto období mohly být splněny.

Pro výcvik jednotky je třeba rozpočet hodin nahradit pomůckami, které budou obsahovat cíle výcviku v jednotlivých předmětech vševojskové přípravy, podrobný popis činností nebo detailní přehled požadovaných znalostí, standardy provedení nebo prověřování a hodnotící tabulky. Takové pomůcky by měly čerpat ze stávajících předpisů (jejichž dlouhé seznamy jsou sepsány v návrhu Vševojsk-7-2-prof) a měly by být

obnovovány podle aktuálních požadavků a vývoje armády (tj. měly by obsahovat aktuální „STANAGy“, a reagovat na nové teoretické poznatky, praktické zkušenosti a nově zaváděné zbraně a zbraňové systémy).

Pomůcky se nesmí omezit pouze na výcvik jednotlivců, ale musejí zahrnovat i výcvik jednotek, tj. např. stávající operační postupy, bojové drily, bojové reakce a podobně. Na studium předpisů uváděných v návrhu Vševojsk-7-2-prof a nekonečné zpracovávání příprav a metodických listů nemají velitelé čas. Zmíněné pomůcky by tyto dokumenty měly zcela nahradit a významným způsobem tak přispět ke snížení zátěže nejvyššího velitelského sboru.

Připomínky

k obsahové a organizační stránce předpisu

Vzhledem k tomu, že celé znění předpisu není pravděpodobně všem čtenářům dostupné, omezím se jen na několik návrhů v obecné rovině bez uvedení detailů:

- **výsadková příprava:** předpisem neřešit, neboť se jedná o přípravu specialistů; ve zvláštním předpise buď zrušit téma balení padáků a balení řešit organizačně specialisty-baliči padáků (jako v USA) nebo navýšit hodiny, aby odpovídaly počtu seskoků; upustit od vysazení z přizemního letu a nahradit vysazením s přistáním;

- **taktická příprava:** v 1. období vypustit „mírové mise“ a navýšit hodiny u „činnosti vojáka v boji“;

- **právní výchova:** vypustit tematiku „branný zákon“ a „zákon o průběhu základní služby“

- **spojovací příprava:** omezit se na vševojskovou přípravu, tj. vedení provozu na poštách a na obsluhu rádiových stanic RF-13 a polního telefonu;

- **tělesná příprava:** navýšit počet hodin na boj z blízka dle potřeb výcviku MUSA-DO 1 a 2;

- **ženijní příprava:** alokovat výcvikové hodiny v souladu s požadavky na znalosti (např. po 2. roce mají všichni umět zatarasování, ale v 3. a 4. výcvikovém období ne-

ní na zatarasování alokována žádná výcviková hodina); začlenit nauku o trhavinách a ostré trhání do vševojskového výcviku; odbornou přípravu ženijních specialistů odpovídajícím způsobem řešit v 1. výcvikovém období, jinak nebudou specialisté použitelní (potápěči, pyrotechnici na odstraňování nástrah, apod.); neřešit záležitosti výcviku velitelů (např. pokládání minového pole) jako součást výcviku jednotlivce,

- **dopravní výchova:** řešit jako ostatní odbornou přípravu specialistů (tj. v samostatném oddíle nebo předpise), nikoliv jako vševojskovou záležitost.

Závěr

Přestože je předpis Vševojsk-7-2-prof již dlouho očekáván s nadějí, že se konečně ujasní způsob výcviku profesionálních vojáků, **jeho vydání bude pro většinu uživatelů zklamáním.**

V současné podobě bude od prvopočátku zastaralým, neboť neřeší výcvik profesionálních jednotek s průběžným doplňováním. Jím předepisovaná organizace výcviku může být úspěšně realizovatelná pouze v přechodném období prvotního výcviku (tj. v jednotkách s převládajícím jedním nástupním termínem základních funkcí), nemůže však obstát jako návod pro vedení výcviku profesionálů, tj. udržovacího a zdokonalovacího výcviku jednotek, které musejí být neustále připraveny k bojovému nasazení.

• • •

Místo aby předpis otevřel prostor cílenému specializovanému výcviku moderních jednotek, opět svazuje striktním předepisováním tematiky výcvikových hodin. Bohužel, **prvoradým úkolem stále zůstává odevčít stanovená témata jednotlivých předmětů, nikoliv balancováním priorit dosáhnout maximální připravenosti pro vedení bojové činnosti.**

BEZPEČNOSTNÍ RIZIKA - MOŽNOSTI ŘEŠENÍ

Ing. PAVOL SIČAK, SSc.

Přístup každého státu k řešení problematiky zajištění bezpečnosti obyvatelstva má svá specifika. Při respektování národních zájmů je zpravidla reakcí na poznatky o reálném stavu a budoucím vývoji vnitřního a mezinárodního bezpečnostního prostředí, jako souboru podmínek a faktorů, které na stát působí, ovlivňují jeho existenci a vývoj.

Otázky existence a dalšího vývoje, které jsou neoddelitelně spjaty s odpovědností současné generace, vystupují dnes ve zcela nových, neznámých či mnohdy nepoznaných souvislostech. Přes celou řadu pozitivních jevů, které jsou současnému bezpečnostnímu prostředí vlastní, přetrvává potřeba a nezbytnost zabývat se otázkami zajištění bezpečnosti obyvatelstva v dalším období. V podmínkách ČR je vyvolaná poznáním reálného stavu, ve kterém se nachází na počátku dalšího tisíciletí a předpokladem jeho dalšího vývoje.

V roce 1989 bylo ukončeno dlouhé období studené války a současně zahájen proces posilování kolektivní bezpečnosti a důvěry. Byl položen základ pro vznik kvalitativně nového bezpečnostního prostředí. Výchozí stav bezpečnostní situace ČR se v daném období ukazoval být bezproblémový. Tento pocit byl umocňován jejím následným vstupem do organizačních struktur NATO, který zvýšil mezinárodní hodnotu ČR a do značné míry upevnil její pozici ve středoevropském regionu. Uvedené změny zlepšily především politické aspekty bezpečnostního prostředí v němž se v současnosti ČR nachází.

Z hlediska reality je důležitou ta skutečnost, že ČR je součástí regionu, který po roce 1989 doznal příliš mnoho změn. Za nejpodstatnější z nich je potřeba považovat vznik nových státních útvarů na teritoriu bývalého Sovětského svazu a v balkánském prostoru.

Politická a ekonomická nestabilita uvnitř těchto států přináší s sebou nové hrozby a z nich plynoucí rizika. V řadě případů jsou zdrojem takových hrozeb a rizik náboženské a etnické neshody. Je charakteristické, že etnické konflikty jsou mnohdy podkladem pro politická útočiště. Konfrontace takto vzniklých politických zájmů se potom projevuje ve formě konfliktů vojenského charakteru různé intenzity a různého rozsahu. V obecné rovině lze tento proces nazvat vojenskou činností. Jde o zvláštní způsob činnosti, který ovlivňuje stav bezpečnostního prostředí.

Vojenské akce, uskutečňované ve formě bojové činnosti, jsou charakteristické snahou zničit protistojícího protivníka s využitím všech dostupných prostředků. Jsou typické svými jak primárními, tak především sekundárními následky. Avšak nejen bezprostřední bojová činnost představuje nebezpečí pro existující bezpečnostní prostředí. Hrozbou je samotná příprava k jejímu vedení, využití poznatků o možnostech globálně regulovat některé přírodní procesy ve prospěch vojenských činností nebo použití existujících zbraní hromadného ničení.

Pro hodnocení vlivu vojsko politického bezpečnostního prostředí na zajištění bezpečnosti obyvatelstva, má význam **poznání jednotlivých faktorů**, které z něj vyplývají a jejich vlivu na možné vznikající hrozby. Jako jevy či události, které mohou narušit existující úroveň dosažené bezpečnosti, jsou ovlivňovány reálným stavem a předpokládaným vývojem.

Mají různorodou povahu a více směrů vývoje. Ty, které převažují mají novou podobu. Dominující jsou faktory, které vyplývají z historicky založené nedůvěry a sporů mezi etnickými, náboženskými, národnostními skupinami, z nacionalistických hnutí, sociálních nepokojů a nejistoty spojené s ekonomickými reformami. Přestanou-li tyto faktory být kontrolovány a kontrolovatelné, ovlivňují průběh událostí mimo vymezená území, přesahují státní hranice, ovlivňují bezpečnost okolí. Jejich důsledky nezůstávají omezeny na teritorium státu v němž problém vznikl, ale ovlivní celý region.

Je evidentní, že vojenko politické faktory podstatným způsobem ovlivňují stav bezpečnostního prostředí. Na místě bude konstatování, že jejich budoucí vývoj je charakterizován značnou nejistotou. Toto konstatování však vyvolává otázku, do jaké míry jednotlivé státy k ovlivňování těchto faktorů přispívají. Jaký je stav jejich připravenosti ovlivňovat vývoj těchto faktorů, jak uvnitř vlastního státu, tak i v sousedních nebo vzdálených státech.

Bezpečnostní hrozby a bezpečnostní rizika

Složitý vývoj faktorů současného bezpečnostního prostředí, vyžaduje, aby stát neustále reagoval na existující realitu i budoucí vývoj. V jeho činnosti, jako subjektu zodpovědného za zajištění bezpečnosti obyvatelstva, je podstatná schopnost odpovědných orgánů a institucí posoudit úroveň vlivu jednotlivých faktorů bezpečnostního prostředí na vývoj situace, především z hlediska toho, jak svým dalším působením mohou požadovanou bezpečnost ohrozit případně narušit. Výsledkem jsou závěry o tom, jaké hrozby pro stát představují tyto jednotlivé faktory. V takovém případě **hovoříme o bezpečnostních hrozbách**, jako o stavu bezpečnostní situace, za které může dojít k ohrožení suverenity státu, jeho celistvosti a nedotknutelnosti. Každá hrozba je představována jak určitým, konkrétně existujícím subjektem, tak i předpokládaným vznikem jevu nebo události, jež jsou schopny svým průběhem vyvolat poškození zájmu nebo chráněné hodnoty.

Realitou je stav, ze kterého vyplývá poznatek o tom, že **nejčastějšími bezpečnostními hrozbami pro ČR mohou být:**

- hrozby spojené s vnějším vojenským napadením,
- hrozby vnitřně - bezpečnostního charakteru,
- hrozby spojené s narušením hospodářské a finanční stability,

• ostatní hrozby, spojené s ohrožením života a zdraví obyvatelstva, ničením životního prostředí, majetku a kulturních hodnot.

Jde převážně o hrozby, představované určitým, konkrétně existujícím subjektem. Projev jeho existence je dán jeho fyzickou nebo nehmotnou podobou. Nebezpečí a velikost hrozby je odvozená od toho, zda jde o subjekt nadaný vědomím a vůlí hrozbu uskutečnit, nebo o subjekt vyvolávající hrozbu vlivem působení fyzikálních, chemických nebo biologických zákonů.

Pravděpodobnost, že daná hrozba způsobí v předem stanovené míře poškození konkrétně chráněné hodnoty nebo zájmu státu, nebo jeho obyvatelstva, je **riziko**. V nejjednodušší podobě je možno riziko kvalifikovat jako součin velikosti hrozby a předpokládané výše ztráty na ohrožené hodnotě. Velikost či míra rizika je založena na existenci hrozby.

Uvažujeme-li o bezpečnostním riziku, potom máme zpravidla na mysli kategorii, jejíž hodnota, je přímo úměrná motivovanosti hrozby existujícího subjektu (předpokládá se určitá jeho aktivita), potenciálu tohoto subjektu, zranitelnosti subjektu, který je ohrožován a chráněné hodnoty ohrožovaného subjektu a současně nepřímo úměrnou **protiopatřením, která jsou ke snížení její velikosti ohrožovaným subjektem přijímána.**

Vzhledem k tomu, že vlastnosti ohrožujícího subjektu budou posuzovány a vyjadřovány spíše hypoteticky, bude riziko posuzováno jako pravděpodobnost toho, že daná hrozba způsobí v předem stanovené míře poškození konkrétní chráněné hodnoty nebo zájmu. Pro praktické použití uvedených skutečností v oblasti vojenství je důležité pochopit, že všechny činnosti a hodnoty jsou vázány k takovému subjektu, který vědomě a záměrně využívá svého potenciálu k realizaci hrozby.

Jde zpravidla o subjekt, který je sebejistý, odhodlán hrozbu uskutečnit a má k tomuto uskutečnění potřebnou motivaci. Zpravidla se tedy bude vztahovat na nepřátelské státy, zločinecké struktury a jiné podobné subjekty, které chráněný zájem a konkrétní hodnotu státu mohou poškodit.

Vztaženo k problematice bezpečnosti státu, vyjadřuje riziko nebezpečí toho, že činnost, která je proti němu zaměřena je uskutečňována v důsledku určité motivace. Subjekt nadán hrozbou, nebo schopností hrozbu uskutečnit, má zpravidla k dispozici potřebné materiální zdroje o něž se opírá v případě rozhodování o tom, zda hrozbu realizovat či nikoliv. Z hlediska postavení ohrožovaného subjektu je potom důležitou vlastností schopnost posoudit reálnost nebezpečí, které pro něj z existujícího stavu vyplývají. Na základě závěrů, které z takového posouzení vyplynou **přijímá nezbytná opatření.**

Spočívají v organizaci a přípravě procedur nezbytných nástrojů, které jsou následně využívány k omezení zranitelnosti chráněné hodnoty nebo ke zmenšení rozsahu poškození chráněného zájmu. V mnoha případech je jejich realizací výrazně snížena míra rizika, nebo je toto naprosto eliminováno.

Při posuzování vzájemného vztahu bezpečnosti a rizika má význam přistupovat k riziku jako k abstraktnímu pojmu. Jeho existence a velikost se odvozuje vždy od existující hrozby. Tato je vždy veličina konkrétní a ve vztahu k riziku je veličinou primární. Přeneseně konstatováno, stojí vždy „na začátku“. Proto také nelze o žádném riziku hovořit či uvažovat, pokud neexistuje subjekt, jev nebo událost, které jsou zdrojem hrozby. Přesným vymezením takových subjektů, jevů nebo událostí a jejich následnou klasifikací je možné stanovit to, jaký má ta či ona hrozba charakter. **Přesná klasifikace hrozby,** určení jejího potenciálu, odhad motivovanosti a stanovení míry zranitelnosti ohroženého subjektu, jsou výchozími podklady pro výpočet velikosti rizika. Na základě toho lze rizika klasifikovat a zhodnotit jejich možný vliv na bezpečnost státu.

Možnosti řešení bezpečnostních rizik

Změny, ke kterým došlo ve světě v posledním desetiletí, se pozitivně projeví v oblasti snižování těch hrozeb a z nich plynoucích rizik, které vyvolávaly nebezpečí globálního ohrožení lidstva. Hrozby jako takové nepřestaly existovat. Změnily se rozsah a sféry jejich působení. Podstatou je to, že po rozplynutí velkých vojenských hrozeb se začal objevovat značný počet menších. Jsou mnohotvárné, mnohostranné, nestabilní. Směřují k narušení existujícího systému vztahů a vazeb a k následnému použití vojenských prostředků. **Výsledkem jejich realizace mohou být vojenská ohrožení.**

V jejich eliminaci a následném řešení sehraává rozhodující úlohu stát. Vytváří k tomu potřebné instituce a vyčleňuje potřebné síly a prostředky k provádění aktivní politiky ochrany obyvatelstva. Institucionální uspořádání vymezuje nositele nezbytných činností, jejich propojení systémovými vazbami a zabezpečuje jejich podřízenost efektivním kontrolním systémům. Jsou nástrojem eliminace vojenských ohrožení státu jako projevu jim prováděné bezpečnostní politiky.

K rozhodujícím z těchto prostředků patří AČR. Její místo a úloha je vymezená NBS (národní bezpečnostní strategií) a vojenskou strategií státu. V souladu s požadavky uvedených dokumentů a na základě závazků, které přijala ČR vstupem do NATO, se v rámci realizace bezpečnostní politiky státu podílí na realizaci **následujících možných úkolů:**

1. Vytvoření a následná realizace systému předběžných opatření.

Jedná se o návrh takových postupů, kterými stát dostupnými a existujícími prostředky zajišťuje stupeň takové pohotovosti, jaký si daná situace vyžaduje. Jedná se o postupy na jejichž počátku jsou uplatňovány prostředky s menšími vojensko civilními účinky. Na konci procesu je dosaženo stavu pohotovosti bránit stát v případě války. Vojenským opatřením v tomto systému budou předcházet diplomatická a ekonomická opatření.

2. Zabezpečení připravenosti státu proti nenadálému napadení.

Jde o vypracování přehledu krátkodobých vojenských činností, které musí být realizovány rychle. Dosáhne se tím zachování schopností a udržení kapacity sil určených k bojové činnosti v případě útoku nebo hrozby útoku s krátkým varováním nebo bez předchozího varování.

3. Zabezpečení připravenosti proti možné agresi.

Jedná se o zabezpečení připravenosti sil a prostředků přejít ze stavu předběžných opatření, přes systém zvyšování pohotovosti do stavu, ve kterém budou odsouhlaseny podmínky použití vojenské síly proti agresorovi.

Z hlediska existujícího stavu mezinárodního bezpečnostního prostředí je možné za nejpodstatnější považovat vytvoření systému předběžných opatření. Je podmíněno politickými a vojenskými konzultacemi, spoluprací a součinností všech ústředních orgánů státní správy, které se na realizaci bezpečnostní politiky státu podílejí. Významnou úlohu budou sehrávat konzultace s Výborem pro obranné plánování NATO.

Vytvoření systému předběžných opatření pro eliminaci a řešení ohrožení vojenského charakteru v podmínkách ČR zabezpečí:

- schopnost demonstrovat rozhodnost bránit státní území,
- vyjádření solidarity s ostatními členskými státy NATO,

- nezbytnou pohotovost vojenské struktury ČR k obraně,

- demonstraci vojenské flexibility s možností eskalace nebo deeskalace situace,

- odvrácení snahy potencionálního nepřítele od použití vojenské síly.

Za reálnou formu činnosti jednotlivých součástí AČR, kterou mohou přispívat k fungování daného systému je možné považovat plnění následujících specifických úkolů:

- monitorování situace,
- určování trendů vývoje ve vojenské oblasti,
- sběr informací zaměřený na možnost realizace hrozby a použití vojenské síly,
- zabezpečení ostráživosti, připravenosti a pohotovosti v době zvyšujícího se napětí,
- podíl na odstrašování potencionálního agresora,
- podpora aktivit v jiných oblastech při přechodu státu ze stavu míru do stavu ohrožení, stavu válečného nebezpečí nebo válečného stavu,
- zabezpečení přežití ozbrojených sil v případě překvapivého útoku.

Uvedené aktivity ve vojenské oblasti jsou významným příspěvkem k realizaci politicko vojenských plánů, které jsou v souladu s národními cíli stanoveny pro oblast bezpečnosti státu. Přispívají k tomu, že nezbytné náklady na zajištění bezpečnosti a z nich plynoucí výhody jsou adekvátní existujícím hrozbám a z nich plynoucím rizikům.

• • •

Autor si je vědom, že rozsah hrozeb a rizik, která mohou narušit bezpečnost obyvatelstva ČR je daleko širší než uvádí v předloženém článku. Speciální zaměření na vojensko politickou oblast vyplývá z poznatků o tom, že periodikum je předurčeno převážně těm čtenářům, kterým je právě tato problematika podstatně bližší. Je si vědom toho, že úkoly AČR se v současné době nebudou omezovat jen na oblast řešení vojenských ohrožení (i když je považuje za podstatné a důležité), ale také na plnění úkolů souvisejících s vojenskými ohroženími bezpečnosti obyvatelstva.

KOMUNIKACE V AČR

2. část

Major OTAKAR PATOČKA

V úvodní části (VP č. 4-6/2000, str. 4) jsme se seznámili s významem, vymezením a některými druhy komunikace, jak jsou užívány v armádních i mimoarmádních podmínkách. Po spíše teoretičtějších řádcích se nyní pustíme do praktických záležitostí, které nám komunikaci v AČR někdy usnadňují, častěji však komplikují. Po zamyšlení nad stavem v AČR materiál dále obsahuje základní i zcela konkrétní návrhy pro zlepšení komunikace mezi příslušníky armády.

Poruchy v komunikaci

Z vlastní zkušenosti víme, že nejlépe se nám komunikuje s lidmi stejného či podobného založení a zaměření a s osobami, s nimiž si dobře rozumíme. Avšak život a práce nejsou snadné a žel musíme komunikovat i s těmi osobami, s kterými nechceme. Navíc je známou skutečností, že lidé se sice zabývají stejnou věcí, ale každý z nich zvolí jiný pohled, odnese si jinou zkušenost, jiný zážitek. A tak se dříve či později i přes snahy o společnou přípravu, vysvětlení, poučení a tzv. sjednocování postojů, pohledů a způsobů řešení mohou objevit potíže různého obsahu a rozsahu.

Z hlediska armády a jejího poslání, úkolů a funkcí je proto žádoucí o komunikaci vědět, nejen že se vyznačuje důležitými znaky jako obsah (sdělení) mezi účastníky, různě silným vlivem jednotlivých osobnostních charakteristik a různých vlastností skupiny, ale také přítomností potíží jako hluk, šum, deformace, uzly a že logicky při komunikování existují problémy v podobě rušení přenosu informací, špatného zakódování a dekodování.

Na poruchy a způsoby komunikování má vliv mnoho prvků. Vyberme například stereotypy, předsudky, minulé zkušenosti, negativní zážitky z dětství a různé averze. Jindy si lidé prostě tzv. nepadnou do oka, zatímco jindy vznikne jednostranná či oboustranná oblíbenost a kamarádství na první pohled. V neposlední řadě se lidé liší

také způsobem využití a mírou potřeby komunikovat. A tak se setkáváme s úsečností, uzavřeností, užívaností, redundancemi, arogancí, povyšováním, domýšlivostí, lhaním atd. Je na místě se zeptat - **čím tyto prvky pro hovořícího jsou?**

Není vždy snadné příčinu jejich vzniku a používání odhalit. Někteří jimi maskují svoji nedostatečnou odbornou připravenost, strach a nerozhodnost, pro jiné jde o chování a zvyk, jimž se naučili v předchozím období, další v ní vidí léta osvědčenou metodu, která jim přináší efekt v různé podobě - od upozornění na sebe sama přes upevnění pozice a moci až po odvrácení pozornosti od vlastní osoby, plnění úkolů a odpovědnosti za ně.

Jak vypadají nejčastější příčiny poruch v komunikaci:

- špatné kódování a dekodování informací (šifrování, dešifrování),
- nesprávně či jen jinak pochopená slova, signály a náznaky,
- vysílání nesprávných, nepřiměřených, nejasných až špatných signálů a náznaků,
- deformace způsobené vlastní / chybnou / interpretací a jejími konkrétními dopady,
- přisuzování a domýšlení - někteří lidé přisuzují a domýšlejí se a tím vzniká v jejich myslích to, co vlastně neexistuje a co druhý člověk nemyslel a nechtěl říci,
- hledání dalších významů, je-li informace podána jako neúplná, nejasná, nepřesvědčivá,

- ignorace vnímaných informací - z více či méně uvědomovaných důvodů,

- částečné, úplné, krátkodobé a dlouhodobé názorové neshody,

- úplné převrácení smyslu podávané informace,

- účelové vybírání jistých částí informace a účelové zesilování či zeslabování jejich významu,

- chytání za slovo a některé blízké formy z dříve uvedených modifikací informací.

V oblasti poruch můžeme rozlišovat různé stupně a formy poruch:

- **rozpor** - menší (zanedbatelný), střední (citelný), velký, nepřekonatelný

- **konflikt** - menší, větší, krátkodobý, střednědobý, dlouhodobý, částečný, vše zachvacující,

- **nepochopení** sděleného a navazující nesprávné pochopení nebo nepochopení obsahu sděleného, způsobu práce, řešení problémů,

- **zastařování**, manipulace,

- **nedorozumění**, neporozumění - jednostranné i oboustranné, zatímco některým se zdají věci jasné, jiným méně či vůbec, další pochybují o jejich smysluplnosti, efektivnosti, pozitivních dopadech atd.,

- **verbální napadení** - jednostranný proces, který může mít více podob a stupňů intenzity od zdánlivě nevinných poznámek přes bagatelizaci a ironizaci až po systematickou slovní likvidaci,

- **hádky** - dvoustranný či vícestranný komunikační proces s různou intenzitou a délkou trvání.

Mezi dalšími poruchami najdeme například nadávky, vyhrožování, uzurpování slova, nepřipustění ke slovu atd. Zmíněné poruchy mají pro zúčastněné více či méně zřetelné cíle.

Některé poruchy jsou v komunikaci vyvolány úmyslně, protože se dotyčná osoba již dříve přesvědčila, že jde o účinný a někdy žel i jediný způsob jak něco změnit, něčeho dosáhnout nebo aby druhou stranu pochopil. Některí lidé schválně vyvolají nedorozumění či dokonce konflikt. **Takový**

postup mívá několik možných příčin - vybití agresivity, zvyk, upozornění na sebe, prosazení své osoby a svých potřeb, zájmů a cílů, zájmová činnost, pobavení nad reakcemi jiných osob a jejich poznávání, krácení dlouhé chvíle a odhánění pocitu nudy a stojaté vody. Může jít také o strach před plněním úkolu či před komunikací samotnou, někteří lidé útočí na jiné v situaci, kdy řešené záležitosti nerozumějí, cítí, že ji neumějí či nejsou schopni řešit anebo když nejsou naplňována jejich očekávání. Některí lidé úmyslně zkreslují komunikaci a vyvolávají poruchy proto, že zkoušejí toleranci nadřízených, podřízených či spolupracovníků a tím jejich individuální a skupinové hranice. Mnozí uplatňují zásadu, že čím tvrdší bude jejich postup, tím méně si k nim ostatní tzv. dovolí.

Praxe skutečně ukazuje, že úmyslné zkreslování je někdy opravdu buď jedinou anebo nejučinnější metodou ke splnění úkolu, prosazení cíle anebo k dosažení vyšší efektivnosti. Tady jde o jasný signál nezdravých vztahů a nezdravé komunikace. Patří sem také narušování a zneužívání komunikace jako možné cesty k posílení vlastních pozic, k intrikaření, kde se prosazuje zejména méně čestná forma práce a nakládání s informacemi za účelem získání prospěchu pro vlastní osobu anebo pro skupinu, jíž osoba je nebo chce být členem.

K některým poruchám dochází při náhlých či nečekaných obrazech v chování zúčastněných osob, tyto změny a vrtochy ostatní matou a vyvádějí z míry, jejich vinou se nositelé stávají méně čitelnými, což je někdy jejich úmyslem. Jiné osoby v komunikaci někdy zvyšují svůj hlas, poddávají se emocionálním výbuchům, vyvolávají konflikty, vyhrožují a zastařují. Svými komunikačními kroky se snaží na něco upozornit, zvýšit význam někoho či něčeho anebo naopak odvést pozornost od reálných či problematických záležitostí a zakrýt, co nemají ostatní vidět. Informace pak nejsou předávány a přebírány v požadované jakosti a množství, což přirozeně má zcela konkrétní

ní vliv na řadu prvků - kvalitou plnění úkolů počínaje, zhoršováním vzájemných vztahů pokračuje a snižováním dobrého jména organizace konče.

Zvláštní poruchou komunikace je, když jedna ze zúčastněných stran nemluví. Laicky je označována jako nekomunikace, ale nejde o správné a přesné pojmenování. Nelze totiž nekomunikovat, protože i bez použití řeči a nereagováním cosi sdělujeme, dáváme najevo jistý postoj ke druhé osobě či k řešené oblasti. Jde například o případy, kdy podřízený oslovují nadřízené, ale ti se tzv. neozývají či nehlasí. Můžeme zaznamenat i opačný proces, kdy nadřízený vykládá, jím, poučují, hodnotí, kladou požadavky, přesvědčují, vyhrožují, apelují atd., ale ze strany podřízených nepřichází požadovaná nebo dokonce není žádná odezva. Je zajímavé vědět, proč se podřízení nevyjadřují. **Jedno z možných vysvětlení podává odborná literatura:**

- mají strach ze sankcí a nesnáží po vyslovení svého názoru, postoje, připomínky či návrhu,
- neradi na sebe upozorňují, nechtějí si pálit prsty a zejména se octnout v centru pozornosti svých nadřízených,
- předpokládají, že jejich vystoupení nikoho nezajímá, zpravidla je k takovému postoji vede či dokonce opravňuje negativní minulá zkušenost, zejména stav mezilidských vztahů a postoj nadřízených,
- očekávají, že jejich či podobnou myšlenku vysloví někdo jiný,
- předpokládají, že důležité věci se li dem dole prostě neříkají, protože když vedoucí pracovníci nepouštějí dostatek informací dolů, tak proč by řadoví pracovníci měli odevzdávat nadbytek či vůbec nějaké informace nahoru? [1].

Tím však výčet důvodů narušování komunikace zdaleka nekončí. Velitelé a nadřízení byli dlouhá léta vedeni a úkolováni svými nadřízenými, aby své podřízené poučovali, přednášeli jim, stále je hlídali a upozorňovali a nikoli aby jim naslouchali a diskutovali s nimi. Mnozí navíc používali

nátlaku a manipulace s podřízenými a oddávali se svým mocenským choutkám. Tak vznikla a ustálila se pevná představa o typické činnosti nadřízeného jako jediného a správného vykladače a usměrňovatele a podřízeného jako povinného posluchače a (často slepého) vykonavatele.

Poslušnost se cenila více než vlastní názor, postup a iniciativa a direktivní způsob řízení se jevil jako jediný možný. Podřízení byli spíše než jako aktivní a myslící jedinci chápáni jako poslušné nástroje k plnění úkolů. Nelze se pak divit atmosféře netolerance, obav, pasivity a strachu. A mnozí si na dané rozměry zvykli a praktikovali je. Nemusíme se divit, neboť pro mnoho příslušníků armády byl takový stereotyp jednodušší. Poskytoval sice méně svobody, ale požadoval také méně odpovědnosti a přemýšlení. Nakolik se stav změnil za uplynulých deset let, nechť si čtenář zhodnotí sám

Další příčinou minulého i současného stavu je skutečnost, že **řada nadřízených potřebuje k výkonu své funkce obecnost.** Podceňovat nemůžeme ani vlivy spojené s předchozím způsobem výchovy v rodině a působení školy a dalších institucí či osob.

Povšimněme si například, že chlapci se učí mluvit, bojovat, argumentovat, chlubit se a někdy i vzdorovat, zatímco děvčata se učí především naslouchat, sbližovat se a někdy také poslouchat.

Také v AČR vedoucí pracovníci mluví zcela běžně za podřízené, aniž by prověřovali či se zeptali, zda mají jejich mandát. Podle základních řádů a subordinačních zvyklostí ho asi mají, ale je třeba se ptát, zda a nakolik znají jejich názory a postoje. Část nadřízených je přesvědčena, že mají povinnost se vyjadřovat doslova ke všemu a ke každému. Když nemluví, nehodnotí a nekritizují, mají pocit, že nenaplní zcela svoji funkci, roli a požadavky, které jsou s nimi spojeny. Svými takřka trvalými a často hlasitými vstupy potvrzují sami sobě a (především) také ostatním svoji pozici, důležitost,

moc a autoritu. Pro právě uvedené procesy a jevy existuje příznačný název - **komunikační asymetrie**.

Její „slabší“ podoby jsou z hlediska organizace s přísnou hierarchií a převážně direktivním stylem řízení zřejmě žádoucí a pro podřízené snesitelné, někdy i užitečné, zejména jdou-li mluvící pozitivním osobním příkladem a projevují-li vyšší profesionální připravenost, um, dovednosti, zkušenosti, kázeň a morálku. Někdy jsou však nadřízení v zajetí „silnějších“ podob, chovají se přehnaně dominantně, nepřipouštějí podřízené ke slovu, skáčou jim do řeči, jejich návrhy podceňují a odmítají, aniž je vyslechnou celé atd. Ještě tristnější a škodlivější je, když je ke zmíněnému chování a komunikační asymetrii neopravňuje nic jiného než formální role a status a když za nimi není nic z dříve uváděných kladů.

Jindy jsou příčiny asymetrie hlubší a ani sami uživatelé si je neuvědomují. Část osob vede hlavní slovo, hodnotí, kritizuje a skáče do řeči proto, že se neumí ovládat, je neukázněná a nezodpovědná vůči druhým. Na první pohled se mají dobře, neboť jim ostatní raději vyhoví, než aby s nimi vstupovali do konfliktu. Ovšem na druhé straně jsou v podstatě otroky vlastních potřeb, nutkání a tužeb. Je známo, že takoví funkcionáři nejsou schopni ovládat sami sebe, a snad právě proto se pouštějí do druhých. Tak si myslí nebo mají pocit, že ovládají vše a každého v okolí a jsou těmi nejlepšími a nejschopnějšími.

Nezřídka se jim stává, že nejsou schopni převzít zodpovědnost za sebe sama a že se dostávají do sociální izolace. Tu však často paradoxně chápou pozitivně, totiž jako potvrzení své pozice, moudrosti, schopnosti a zkušenosti ostatními. Ve skutečnosti podřízení s takovými představenými „nemluví“ a nevyhledávají jejich přítomnost ze zcela opačných důvodů. Ve svém egocentrismu a mocenských choutkách si myslí, že svět je jen jejich, pro ně, pro dosažení jejich pohodlí a uspokojení jejich potřeb.

Není divu, že ostatní lidi vnímají buď jako rozšíření či prodloužení sebe sama anebo jako nástroje ke splnění vlastních cílů, přání a tužeb. Jedná se o případ hodný řešení za pomoci odborníka na mezilidské vztahy a komunikaci, což však ze zcela pochopitelných důvodů „postižené“ osoby zpravidla odmítají.

Podřízení si mnohdy myslí, že komunikovat s nadřízeným jako rovný s rovným není správné. Často mají pocit, že se dopouštějí přestupku, drzosti, že jsou troufalí a porušují nějaký řád a pravidla, prostě nesluší se to. S těmito a dalšími prvky se můžeme setkat v chování nadřízených i podřízených. Vysvětlením kromě respektování pozic, funkcí a statusů je osobní předchozí zkušenost, že člověk mluví tak, jak si myslí, že je to účinné, jak to jemu samotnému přinese nejlepší výsledek.

Někdy můžeme zaregistrovat, že nadřízení i podřízení používají různých (osvědčených) triků, mezi něž patří například manipulace s fakty a s osobami, používání smyšlenek, úprava informací, oblíbené je tzv. vykazování do patřičných mezí. Někteří mluví nadměrně a vytrvale proto, aby se jich nikdo na nic neptal a ani k tomu neměl příležitost. Kdyby jim byly položeny otázky, mohlo by se ukázat či dokonce potvrdit něco, co si mluvící zoufale nepřeje. Když mluví, mají zpravidla pocit, že řídí a ovládají situaci, mají přehled a kontrolu, vše je v pořádku a cítí se bezpečně. Často však za cenu značného vnitřního tlaku a strachu - co by si počali, kdyby jim došla slova a argumenty? Také zde se však najde relativně snadné „řešení“, které známe z praxe - jsou jim známé vojenské články číslo jedna a číslo dva.

Poruchy a problémy však nemusíme vnímat jen negativně a jako ohrožení. Mohou být v jistém smyslu cennou záležitostí. Mnohdy mohou vystupovat jako signál „něco se děje, něco není zcela v pořádku“ a „dále s tím něco“. Mohou být pojímány jako příspěvek k obohacení, poučení a zdokonalení jedince i skupiny. Vždyť také někteří

vedoucí i řadoví pracovníci problémy vítají, vnímají je totiž jako výzvu, jako zkoušku svých schopností a dovedností a také jako příležitost k osobnímu či profesionálnímu růstu a k poznání podřízených a jejich kvalit a možností. Musejí si však uvědomit nezbytné předpoklady - víc o záležitosti vědět, chtít řešit, pověť o nich mluvit a zkoušet různá řešení.

Odborná literatura zde nabízí nespočet výběrů a doporučení. Za všechny uvedu jedinou - manažeri, kteří se chtějí vyhnout mezilidským problémům, musí s lidmi dennodenně komunikovat: odpovídat na jejich otázky, informovat, vyslyšet jejich žádost, hodnotit je, jak si počínají v práci atd. [1].

Většina osob nemá o komunikaci, jejích poruchách a souvislostech dostatečné znalosti, a proto se podívejme se na **konkrétní dopady poruch**, které jsou v komunikaci velmi rozmanité.

V **obecné poloze** se jedná o dopady hospodářské, organizační, sociální a psychologické, z nich zejména o emocionální a vztahové. Jinými slovy poruchy přímo či zprostředkovaně ovlivňují kvalitu plnění úkolů, mezilidské vztahy, atmosféru na pracovišti a jeho organizaci.

Dále způsobují různá napětí, stresy, demotivaci a negativní pocity. Rychleji a snadněji mohou například vznikat nedorozumění a vzplanout konflikty. V podmínkách poruch je také problematictější kvalita spolupráce, kde existuje několik stupňů - navazuje se obtížněji než dříve, nejde ji vůbec uskutečnit, zhorší se původní dobrá úroveň, je nevyrovnaná a lepší okamžiky se střídají s horšími, aniž by byly jasné příčiny, neví se, zda zakopaný pes je v lidech anebo ve věcech.

Mezi další dopady zařadíme zvýšenou nedůvěru a podezřivost, připisování negativních záměrů a kroků, zneužívání situace, nepevné vztahy, podceňování a apatie, závist, neinformovanost ad. Můžeme být jejich svědky na řadě míst, nejen ve vztahu nadřízený - podřízený, ale také v jiných asymetrických vztazích jako rodič - dítě, učitel

- žák či lékař - pacient, ale také v symetrických vztazích mezi spolupracovníky, manželskými partnery, přáteli ap.

Dopady nemusejí být jen pozitivní nebo jen negativní. Může jít také o **smíšené dopady** anebo o dopady, na které budou různé strany mít různý pohled. Konkrétním příkladem může sloužit **stížnost** jako zvláštní forma komunikace. Jejím prostřednictvím chce jeden účastník dosáhnout zlepšení stavu, jde mu výhradně o věc, ale druhý v ní vidí útok na svou osobu, postavení, způsob činnosti, někdy i snahu omezit či dokonce zničit jeho „království, majestát“. Podávání stížností někdy ke zlepšení situace a k řešení problémů pomůže a někdy nepomůže. Někdy je stěžovateli vyhověno, jindy ne, někdy si stěžovatel pomůže, zatímco jindy si stěžováním přitíží. Vedoucí pracovníci škodí sobě a celé organizaci především tím, že stížnosti podřízených neřeší nebo ignorují či dokonce zakazují jejich podávání. Jde o další zajímavou oblast, která však teď není předmětem polemiky.

Stav a možnosti v AČR

Z uvedeného logicky vyplývá, jak je důležité se zamyslet nad stavem a podívat se na východiska a případná omezení komunikace v AČR. Jsou vůbec nějaká? Dá se s nimi něco dělat? Existují konkrétní návrhy? Jsou reálné?

Také v armádních podmínkách probíhá již jednotlivé druhy komunikace.

Zdůrazněme, že **sociální komunikace** je proces, při němž dochází ke sdělování a přijímání významů v sociálním chování vojáků a vztazích mezi nimi. Komunikace je zprostředkována jazykem nebo jiným, neverbálním znakem.

Úroveň závisí na postavení komunikujících jedinců ve skupině (jednotce) a armádě, na jejich hodnotách, normách, potřebách a zájmech. Nejde o pouhý proces výměny informací, neboť sdělovaná informace se při interakci nejen vysílá, přenáší a přijímá, ale také formuje, zpřesňuje a rozvíjí. Oba účastníci akty jsou aktivní, vzájemně působí na svoje cho-

v podstatě (nikdy) neví, na čem je. Když jsou tzv. voláni na řeč, nevědí proč a zda se budou řešit záležitosti služební, osobní či obojí, v jakém pořadí, proporci a intenzitě. Vědí však, že jejich pohled v potaz spíše brán nebude a s velkou pozorností a citlivostí nadřízených příliš nemohou počítat. Pokud se budou moci vyslovit, tak v podstatě jen proto, aby potvrdili verzi nadřízeného, jeho vidění daného stavu.

Jinou zajímavou otázkou je, zda velitelé vůbec umějí mluvit jinak než známým klasickým nařizovacím tónem. Ukazuje se, že ano. Jde zejména o situace, kdy sami něco potřebují a uvědomují si závislost na podřízeném a na jeho vědomostech, dovednostech a zkušenostech. Jinak také komunikují se svými vlastními nadřízenými a s funkcionáři z vyšších stupňů velení, byť jim přímo nadřízení nejsou. Jistě není překvapení, že někteří podřízení by je při této komunikaci skoro ani nepoznali. S vysokou pravděpodobností máme co dělat nejen se schopností, ale také s ochotou ke komunikaci. Kromě právě uvedených se v podmínkách AČR setkáme s řadou projevů, jak jsem je popsal v předchozí kapitole, zejména v části o druzích poruch komunikace.

Součástí kritického pojednání se rozhodně musejí stát **návrhy**. Rozhodně se mezi nimi musí objevit požadavek na širší vzdělání, vzdělávání a praktický výcvik v komunikaci. Ani jednu z uvedených částí není radno podceňovat, neboť právě díky nim se můžeme dopracovat do stavu, kdy budeme schopni vysílat jasné, otevřené, konkrétní, úplné a přiměřené informace, aby si příjemci nemuseli lámat hlavu či dokonce hledat mezi řádky. Správná informace poskytuje odpověď na otázky - co, kdo, kde, kdy, jak a případně i proč.

Rozhodně není na škodu, když si účastník komunikačního aktu dopředu rozmyslí, co chce říct, co sdělením sleduje, co jím myslí, čeho chce dosáhnout, jak by se měl chovat a jaká forma sdělení bude nejvhodnější a nejúčinnější. Někdy právě for-

ma více rozhodne o reakci druhé strany než samotný obsah. Kromě reakce by měl autor promyslet také možné očekávat případné dopady. Ne vždy panuje jednotu mezi myšlenkou, vysloveným a skutečným cílem.

Mysleme více na arabské přísloví, že „slovo vyřčené nechytí ani kůň nejrychlejší“. Zcela jistě se hodí již vzpomínaný cit pro situaci a osobu. Někdy je lepší a užitečnější vyslovit více, jindy méně, sdělení zopakovat či naopak nezopakovat v závislosti na situaci, povaze úkolu a účastnících se osob. Někdo například opakování potřebuje k ujištění, lepšímu zapamatování, není mu na poprvé vše jasné a nechce se ptát, aby nevypadal hloupě. Jiný naopak pocituje, že opakováním a připomínáním z něho tzv. dělají blbce.

Zaregistrujme užitečnou informaci, že existuje propracovaný systém komunikačních strategií, taktik a dovedností. Z konkrétních prvků je možné ilustrativně ukázat mj. na potřebu ujasnit si s kým, jak a proč komunikovat, cvičit se v různých druzích komunikování, osvojit si postoj - nevzdát se po prvních neúspěších a problémech a po prvotním poznání, že jde o složitou záležitost, komunikující partneři by měli být schopni podívat se na věci jinýma (jejich protějšku) očima. Tyto a další otázky jsou řešeny v odborné literatuře [14].

A ještě užitečná rada do praxe - poznámenejte si je na papírek a při vlastní komunikaci se na ně občas podívejte!

Součástí hodnotného vzdělání je, aby nadřízení věděli co, kdy a jak mají podřízeným sdělit, co, kdy a jak podřízený má, musí a také chce slyšet. Vědomosti o komunikaci a jejich správné uplatňování nadřízeným umožní lépe poznávat a posléze i znát jejich podřízené a jsou předpokladem pro oboustranně hladké pronikání informací a pro získávání pravdivých informací od podřízených. Když spolu lidé hovoří, zpravidla se o sobě více dozvědí, lépe se poznají a spíše se sblíží než „mlčící sochy“. Zde se nabízí určité spektrum postupů od přátelských rad a jasně a stručně vydaných úkolů přes slova účasti, podpory, povzbuzení

a ocenění až třeba po lichotku či dobře míněné upozornění.

Významným doporučením je nahradit aroganci, přehlížení, domýšlivost a povyšování v komunikaci vstřícností, spoluprací, upřímností, otevřeností a snahou o pochopení. Na tomto místě bychom si více než jindy měli připomenout známé přísloví „co nechceš, aby jiní činili tobě, nečiň ty jim“. Stejný závěr samozřejmě platí pro kterékoli účastníky komunikace.

Komunikující by rovněž měli brát v potaz význam a druh prostředí a aktuální situace. Zcela zákonitě se jinak komunikuje v kanceláři nadřízeného, jinak na hřišti při tělesné přípravě, jinak v restauraci nebo při bojovém poplachu atd. Jinými slovy sem patří umění použít správný jazyk ve správnou chvíli a na správném místě, dále mluvit jazykem toho, ke komu mluvíme. Nejde o ponížení a vlichocování se, ale o projev vstřícnosti, pochopení, ohledu, zájmu o spolupráci a o úsilí, aby naše sdělení bylo co nejlépe a nejúplněji pochopeno.

Zájemci o další kroky ve zkvalitňování komunikace se mohou učit citlivě rozlišovat, jestli druhá strana chce či nechce komunikovat, zda má zájem a také schopnost komunikovat anebo zda ji schválně kazí. Jak případně postupovat, když jí nutně potřebují určité informace sdělit a přitom tuto zvláštní situaci nechtějí řešit postupy jako nátlak, rozkaz ap. Samostatným problémem s ohledem na konkrétní podmínky a prostředí je umění komunikace v krizových situacích a při vyjednávání, které kladou na účastníky specifické požadavky.

Mezi efektivní techniky patří rovněž správné kladení otázek, které mohou být otevřené či zavřené. Pro různé situace se hodí různý typ, chceme-li například rozhovor rozvíjet a více se dozvědět, jsou rozhodně lepší otevřené, chceme-li ho naopak ukončit, použijeme raději zavřené. Jinou technikou je aktivní vyhledávání styčných ploch a cílevědomé odstraňování nepochopení a nedorozumění, jinými slovy jde o soustavné rozšiřování tzv. společného pozitivního prostoru.

Literatura nabízí pro dosažení lepšího pochopení sdělovaných obsahů informací následující metodu. Její podstata je jednoduchá - říkat lidem stejnou věc vícekrát. Nejdříve druhé straně vydáme jakési návěstí v podobě větičky „řeknu vám o...“, aby se mohla připravit. Pak použije věty „nyní vám to říkám“ jako součást vlastního sdělení. Na závěr komunikace ukončení přenosu potvrdí větou „už jsem vám to řekl“, jejímž smyslem je podanou informaci potvrdit. Dalším krokem se případně může stát ověření jejího pochopení a zapamatování, aby nadřízený měl jistotu, že informace skutečně pronikla. [1].

Jiný a rovněž účinný recept na zlepšení komunikace a pochopení jejich složitosti a zákoutí podává zajímavý koncept německého psychologa Schulze von Thuna. Známý odborník v jakémkoli komunikačním sdělení rozlišuje celkem čtyři úrovně - věcný obsah sdělení, výzvu (apel), informace o vztahu účastníků komunikačního aktu, sebeprezentace sdělujícího. Problém komunikujících je, že všechny čtyři prvky vysílají, ale málo si je uvědomují, často vůbec (více [2] a knihy Thuna).

Jedním z nejvíce platných návrhů je bezesporu naslouchání. Mnozí ho však vnímají negativně, protože v případě jeho uplatňování vidí projev slabosti. Opak je pravdou, neboť naslouchání je projevem zralosti, nahladu a moudrosti. Mnozí odborníci na komunikaci zdůrazňují, že při mluvení je nejdůležitější právě umět naslouchat. Základní pravidlo zde zní - ten, kdo stále mluví, si tzv. přivlastňuje komunikaci a nic se nedozví. Lze souhlasit s tvrzením, že co bude říkat člověk sám, tím se nepoučí a neobohatí. Když se proto chce něco dozvědět, měl by naslouchat jiným lidem.

Jednou z možností kromě mlčení je, že bude **aktivně vyžadovat názory** partnera a tím ho nejen vtáhne do rozhovoru, ale současně mu dá potřebný prostor v zájmu dodržování tzv. komunikační rovnováhy. U naslouchání také platí, že pokud sami neposloucháte druhé lidi, nemůžete ani če-

kat, že by oni poslouchali vás. Je dobré dát lidem, s nimiž se bavíte, najevo, že je posloucháte a že vás zajímá, co říkají. A tak je jasné, že pokud člověk chce být dobrým řečníkem, musí být dobrým posluchačem. Při naslouchání jde o víc než jen o zdvořilý zájem o partnera při rozhovoru [6].

I bible připomíná, že kdo krotí své rty a řeč, dosáhne většího poznání. Takový styl ale lidé zpravidla nedokážou uplatnit a rozvinout. Jednak mají nízké povědomí a málo zkušeností, jednak stále někam spěchají a nemají čas druhé osoby poslouchat, neboť jako nejdůležitější vnímají, aby sdělili svoje stanovisko a již „běželi“ jinam. Děje se tak k velké škodě obou stran.

Snad každý zná lidové pořekadlo „mluvit stříbro, mlčet zlato“. Pokud chceme uplatnit právě naslouchání, je jistě zcela na místě. Někdy je z hlediska úkolů a taktiky lepší mlčet, zejména musí-li být podřízený v kontaktu s nadřízeným, o němž se ví, jak nevyzpytatelné je jeho chování a jak „originální“ jsou jeho nápady. Jiným případem přínosu mlčení je situace, kdy mlčky s jinou osobou sdílíme její hoře, kdy jí více než plané utěšování pomůže fakt, že jsme s ní, že ji chápeme a že ji nebombardujeme slovy, větami či otázkami.

Na druhé straně zmíněné úsloví určité pro řadu situací v mezilidských vztazích neplatí, což jen potvrzuje význam získání a utváření citu pro daný stav.

Funkční součástí návrhů vidím doporučení pro **zohlednění rozdílů mezi různými kategoriemi**. V tomto druhu komunikace je „úkolem“ obou stran mj. udržování stanovených a případně „dobytych“ pozic. A tak například s **nadřízeným** by podřízený měl zákonitě mluvit jinak než s ostatními. Měl by projevovat uctivost, ostych, osobitý styl a tón. Značný význam má znalost šéfa, podřízený by ho nejlépe měl znát po všech stránkách, neměl by s ním chodit na pivo, měl by využívat svých pocitů a instinktu, měl by se snažit o otevřenost, upřímnost a podávání návrhů v zájmu zlepšení osobních a pracovních vztahů a kvalitnějšího plnění úkolů. Pokud nejsou přijímány, měl by

si podřízený hledat jiného šéfa a tím mu dát signál, aby / si / problémy řešil sám [6].

Podobně se můžeme zamyslet, **jak má nadřízený mluvit s podřízeným**. Měl by provádět pravidelná formální hodnocení, rozhovory, ale také neformální akce. Neměly by probíhat jako jednostranný monolog. Ve skutečném dialogu je kromě sdělování konkrétních faktů žádoucí mluvit o představách, připomínkách, přáních, očekáváních a postojích obou stran. To však neznamená, že vše z řečeného musí být naplněno a zohledněno.

Podřízený by se měl dozvídat úplně informace, jasné příkazy a úkoly včetně termínu. Vedoucí by měli své podřízené co nejlépe znát, aby věděli, co, kdy a jak mají v zájmu dosahování vyššího pracovního výkonu, loajality a pozitivního vztahu k organizaci a sobě sama v jejich nitru oslovit. Nadřízený by rovněž neměl odkládat nepřijemné rozhovory, neměl by se vyhýbat střetům a rovněž by neměl pěstovat škodlivou praxi různých prostředníků, vzkazů a her, jak je žel leckde zvykem.

Někteří nadřízení například přeceňují význam a úlohu svých pomocníků, asistentek a nejbližších spolupracovníků, kteří nezřídka důležité osobní a pracovní záležitosti „zabezpečují“ za ně, někdy i bez jejich vědomí či dokonce proti jejich obvyklému postupu. Z hlediska subordinace i z lidského pohledu jde o neetickou záležitost a nelze se divit, že podřízení trpí pocity méněcennosti, znevažování a podřazenosti. Každý nechť se zamyslí, jaké chování a způsoby komunikace se k jeho pozici, statusu a úkolům hodí a jaké nikoli.

Mluvíme-li o vztazích mezi lidmi v souvislosti s komunikací, ještě připomeňme, že by se všichni měli snažit o **sebepoznání a o poznání ostatních osob** a jejich postojů, schémat a mentálních modelů a o jejich postupné sbližování v duchu zásady - účinnější a přínosnější pro jedince i pro organizaci jako celek je hledat, co lidi v práci a v komunikaci spojuje místo toho, co je odlišuje a odděluje. Pozitivní je rovněž v návaznosti na vytýčení hranic ve vzájemných vztazích určovat hranice i v komunikaci. V praxi to znamená, že obě strany aktu budou dopře-

du znát pravděpodobné téma (či témata) a příbližný časový rozsah trvání komunikace. Ač na první pohled může takový postup zavánět strohostí, formálností, upjatostí či dokonce byrokracií, jde o velmi prospěšný způsob rozvíjení a zpevňování vztahů a rozvíjení bezpečného a důvěryhodného prostředí pro vzájemnou komunikaci.

Koneckonců se lze inspirovat v přípravě návštěv politiků a jiných významných funkcionářů a v tzv. předjednávání oblastí, problémů, řešení, návrhů a závěrů.

Závěr

Místo obligátního závěru se stručným výčtem již uvedeného si dovoluji zaznamenat jednu osobní zkušenost z německého BW. Jak jsem měl možnost se několikrát přesvědčit, v jeho útvech a jednotkách mnohé z mnou předkládaných návrhů v praxi funguje. Logika věci napovídá, že podobný stav nalezneme i v ostatních partnerských armádách. Možná by se mohlo zdát, že se v jednotkách NATO jen diskutuje. Nikoli, nemluví tam každý s každým a o všem, protože by na plnění úkolů kvůli netuchajícímu komunikování nezůstal čas.

Moudře jsou stanoveny určité hranice, doporučení, postupy a návody, které jsou zúčastněnými stranami respektovány a využívány ku prospěchu všech a celé organizace. A tak se

ctí kompetence a také záležitosti, o nichž se nediskutuje a naopak se mluví tam, kde je stanoveno, žádáno a kde například s ohledem na složitost úkolů, nejasné situace ap. vyvstává potřeba generování nápadů k řešení atd. Příčina rozhodně neleží v penězích a v moderních technologiích, jak tvrdí jistí vysocí funkcionáři AČR, ale především v lidech, v jejich myšlení a postojích, v úrovni jejich vzdělání, ochotě na sobě tvrdě pracovat a spolupracovat s ostatními.

V neposlední řadě jde o plody systému, který na důležité funkce dosazuje jen osoby, které prošly určitým osobním a profesním vývojem, musely bezpočtukrát na minulých místech a v předchozím období potvrdit svoje schopnosti, vědomosti a možnosti. Na základě jejich výsledků a schopností se dostaly na danou funkci a jsou jim svěřeny odpovídající kompetence. O dosazování kamarádů a následujících protislužbách ani slovo. Právě proto se jejich systém neocitá v krizi, nemusejí všichni řešit všechno a u každé významné akce nemusí statovat hlavní funkcionář.

Nezbývá než si přát, aby se u nás standardy NATO prosadily co nejdříve a aby i naše armáda začala normálně a pořádně fungovat. Předchozí kritické pozastavení a doporučení ke zkvalitnění oblasti komunikace vojáků jsem zamýšlel jako konkrétní stupínek k přiblížení, akceptaci a uplatnění zmíněných standardů NATO.

Literatura:

- [1.] Bernstein A. J., Rozen S. C., *Neandrtálci v práci*, Victoria Publishing, Praha 1994.
- [2.] Čírtková L., *Pozitivní řízení v armádních týmech*, Výběr statí č. 5/1997.
- [3.] Honey P., *Tváří v tvář - Průvodce úspěšnou komunikací*, Grada, Praha 1997.
- [4.] Howard P. J., *Příručka pro uživatele mozku*, Portál, Praha 1998.
- [5.] Khelerová V., *Komunikační dovednosti manažera*, Grada, Praha 1995.
- [6.] King L., *Nebojte se mluvit*, nakladatelství I. Železný, Praha 1996.
- [7.] Patočka O., *Armáda a společenské statusy - 1. část*, *Vojenský profesionál* č. 10 - 12/1998.
- [8.] Patočka O., *Armáda a společenské statusy - 2. část*, *Vojenský profesionál* č. 1 - 3/1999.
- [9.] Patočka O., *Moc a armáda*, Výběr statí č. 11/1998.
- [10.] *Slovník vojenského profesionála*, MO ČR, Praha 1993.
- [11.] Spurný J., *Komunikace jako prostředek zvyšování profesionální kompetence příslušníků AČR* - Výběr statí č. 7/1997.
- [12.] Tannenová D., *Ty mi prostě nerozumíš*, MF 1995, Praha.
- [13.] Vtípil Z., *Psychologie řídicích činností*, FF UP, Olomouc 1992.
- [14.] Vybíral Z., *Úvod do psychologie komunikace*, Gaudeamus, Hradec Králové, 1997.
- [15.] *Základní řád ozbrojených sil*, FMO, Praha 1992.

- humanitární pomoc;
- evakuace obyvatelstva z krizových oblastí;

- asistence vojenských sil.

Cílem podpůrných operací je:

- ochrana lidských životů, zmírňování lidského utrpení;
- ochrana hmotných statků a životního prostředí;
- udržení či nastolení klidu a pořádku na teritoriu.

Podpůrná operace může být vedena:

- na teritoriu vlastního státu;
- na teritoriu jiných států, v tomto případě se součástí AČR podílejí na činnostech mezinárodních organizací ve prospěch míru účastí na mírových operacích, záchranných a humanitárních akcích. Na tyto akce se mohou vysílat i jednotliví vojáci z povolání. Tyto činnosti se provádějí na základě mezinárodních smluv.

Podpůrná operace může být uskutečněna:

- v době míru;
- v kombinaci s bojovými operacemi.

Přípravu na krizové situace, které nesouvisí s obranou státu, jejich řešení a opatření civilního nouzového plánování koordinuje ze zákona určený správní úřad, kterým je Ministerstvo vnitra ČR. Vzhledem k místu, úloze a úkolům AČR a nutné součinnosti s dalšími účastníky (vládní i nevládní subjekty, orgány státní správy a samosprávy, složky IZS a další) bude mít podpůrná operace vždy meziresortní charakter. To znamená, že ve všech případech půjde ze strany AČR pouze o podíl na operaci, kterou bude řídit jiný resort než Ministerstvo obrany.

Použití AČR při podpůrné operaci vychází z příslušných právních podkladů a to zejména z následujících legislativních norem:

- Zákona o ozbrojených silách (Zákon č. 219/1999 Sb.);
- Zákona o krizovém řízení (Zákon č. 240/2000 Sb.);
- Zákona o integrovaném záchranném systému (Zákon č. 239/2000 Sb.);
- Dodatkových protokolů k Ženevským úmlouvám z r. 1949 a dalších.

Zásady provedení podpůrné operace

Pro zabezpečení ochrany obyvatelstva a hmotných statků v případě vzniku živelních katastrof a dalších hrozeb byl v ČR vytvořen tzv. „**Integrovaný záchranný systém**“ (IZS), který je:

- **konstituován** podle Zákona č. 239/2000 Sb., a rozumí se jím koordinovaný postup jeho složek při přípravě na mimořádné události a při provádění záchranných a likvidačních prací;

- **konstruován pro likvidaci** mimořádných událostí, kdy jsou ohroženy lidské životy, majetek nebo životní prostředí a kdy řešení mimořádných událostí vyžaduje stanovení specifických pravomocí a odpovědností. Systém umožňuje i koordinaci činností správních úřadů a bezpečnostních, záchranných, pohotovostních a odborných služeb a orgánů samosprávy podílejících se na likvidaci havárií;

- **tvořen základními složkami**, které jsou ve stavu nepřetržité akceschopnosti a mezi něž patří Hasičský záchranný sbor ČR, jednotky požární ochrany zařazené do plošného pokrytí okresu jednotkami požární ochrany, zdravotnická záchranná služba a Policie ČR.

Ostatní složky IZS tvoří vyčleněné síly a prostředky ozbrojených sil, ostatní ozbrojené bezpečnostní a záchranné sbory, orgány ochrany veřejného zdraví, havarijní, pohotovostní, odborné a jiné služby, zařízení CO, neziskové organizace a sdružení občanů, která lze využít k záchranným pracím.

AČR je začleněna mezi ostatní složky IZS. Její součástí poskytují při záchranných a likvidačních pracích plánovanou pomoc na vyžádání.

Plánovanou pomocí na vyžádání se rozumí předem písemně dohodnutý způsob poskytnutí pomoci ostatními složkami IZS (včetně součástí AČR) okresnímu úřadu, krajskému úřadu, Ministerstvu vnitra nebo základním složkám IZS při provádění záchranných a likvidačních prací. Poskytování plánované pomoci na vyžádání se zahrnuje do poplachového plánu IZS.

Plánovaná pomoc na vyžádání je sou-

částmi AČR poskytována na základě požadavků kompetentních funkcionářů, uplatňovaných podle příslušného poplachového plánu IZS cestou operačních a informačních středisek IZS.

Součástí AČR jsou používány k záchranným pracím, pokud příslušné správní úřady, orgány územní samosprávy, požární ochrana nemohou zajistit záchranné práce vlastními silami.

Hlavním prostředkem AČR pro provádění záchranných prací nebo k odstranění jiného hrozícího nebezpečí jsou **vojenské záchranné útvary** (mírové vzv Sil územní obrany). Tyto vzv jsou v případě vzniku pohromy na teritoriu ČR nasazovány na podporu základních složek IZS ze všech součástí AČR jako první.

Při pohromách menšího rozsahu (obec, okres) a v případech nebezpečí z prodlení při vzniku pohromy značného rozsahu a nebezpečného charakteru, jsou v dalším pořadí nasazovány k záchranným pracím síly a prostředky dalších součástí AČR. Jejich použití je uskutečňováno v souladu se „**Směrnicí NGŠ AČR pro poskytování vojenské záchranné výpomoci při pohromách**“, po vyžádání oprávněnými funkcionáři orgánů státní správy a samosprávy.

Síly a prostředky ostatních součástí AČR, které se zúčastňují záchranných prací nejsou udržovány v pohotovosti. Tyto jednotky se organizují, připravují, vybavují technikou a materiálem, dopravními a jinými prostředky až po vyžádání pomoci kompetentními orgány a podle druhu vyžadování záchranných prací. Při vyčleňování jednotek k provádění záchranných prací se provádí jejich přeorganizování, doplňování osobami a technikou zpravidla z celého útvaru (posádky). Jsou vytvářeny **zvláštní odřady** (skupiny), do jejichž sestavy se zařazují síly a prostředky v rozsahu odpovídajícím charakteru pohromy, nasazení, jakož i specifiky plněných úkolů.

Při provádění záchranných prací může být část sil a prostředků AČR využito k **asistenčním činnostem s Policií ČR**, zejména k izolaci ohnisek nález, střežení a ochraně objektů a majetku občanů v lokalitě pohromy

po provedené evakuaci obyvatelstva a k dalším činnostem. Plnění úkolů součástí AČR je přesto omežováno mírou naplněnosti útvarů, jejich organizací, vybaveností materiálem a technikou a dalšími faktory. **Armáda může působit:**

- v první řadě s využitím sil a prostředků vzv;

- nasazením malých jednotek pro posílení základních složek IZS (ostatní součásti AČR);

- v rámci zásahu samostatně při plnění úkolů, na které nemají ostatní složky dostatek prostředků nebo působnost, nebo se může podílet na plnění odborných úkolů.

V případě, že vzniklá krizová situace (pohroma) dosáhne značných rozměrů, může nastat i situace, kdy potřeba nasazení sil a prostředků přesáhne možnosti AČR v jejich mírových organizačních strukturách. V tom případě, v souladu s branným zákonem, může v závislosti na vývoji pohromy řešit NGŠ AČR doplnění potřebných specialistů ze zálohy jejich povoláním na výjimečné cvičení. Toto bylo provedeno i při řešení krizové situace na Moravě v roce 1997 povoláním vojáků ze zálohy na výjimečné cvičení. Týkalo se to zejména ženijních odborností (strojnici PTS - 10, člunů, úpraven vody ap.).

Složení, místo a úloha

Sil územní obrany ve struktuře AČR

Síly územní obrany jsou nedílnou součástí AČR. Z hlediska operačního předurčení patří do hlavních obranných sil. Podle kategorií NATO jako ostatní síly pod národním velením. Část sil vyčleňují do kategorie „E“ - předurčené.

V mírovém stavu budou Síly územní obrany plnit úkoly s:

- osmi velitelstvími územní obrany (VeÚZO) dislokovanými v posádkách: PRAHA (2x), PLZEŇ, ČESKÉ BUDĚJOVICE, ÚSTÍ nad LABEM, HRADEC KRÁLOVÉ, BRNO, OSTRAVA, každé s několika územními vojenskými správami (celkem 86 ÚVS);

- jednou mobilizační základnou, dislokovanou v posádce KOSTELEČ nad LA-

BEM a HODONÍN;

- pěti zvez dislokoványými v posádkách RAKOVNÍK, KUTNÁ HORA, JINDŘICHŮV HRADEC, BUČOVICE, OLOMOUC se záchranným praporem v HLUCÍNĚ;

- výcvikovou a mobilizační základnou ÚZO LITOMĚŘICE;

- základnou KIS v posádce PÍSEK;

- provpr, střpv, STOPOZ v posádce TÁBOR;

- pěti posádkovými hudbami TÁBOR, HRADEC KRÁLOVÉ, BRNO, OLOMOUC, KARLOVY VARY;

- dalšími útvary a zařízeními.

Velitelství SÚZO je orgánem pro velení a řízení svazků, útvarů a zařízení Sil územní obrany, velitelství územní obrany, územních vojenských správ a zvez.

Velitelství územní obrany je územním vojenským správním orgánem, který vykonává v zákonem stanoveném územním obvodu státní správu a plní úlohu odvolávacího orgánu proti rozhodnutím územních vojenských správ, učiněným podle příslušných zákonů. **V okruhu své působnosti:**

- **zajišťuje** územní obranu, mobilizaci, mírové a válečné doplňování ozbrojených sil;

- ve svém územním obvodu **organizuje** a **řídí** ve stanoveném rozsahu záchranné práce v případě živelních pohrom, ekologických nebo průmyslových havárií nebo jiného nebezpečí ohrožujícího životy, zdraví nebo ve značném rozsahu majetek obyvatel.

Územní vojenská správa je územním vojenským správním úřadem prvního stupně, vykonávajícím v zákonem stanoveném územním obvodu (okresu) státní správu na úseku obrany státu v rozsahu stanoveném branným zákonem č. 218/1999 Sb. a dalšími právními předpisy. Současně je vojensko-odborným orgánem pro zabezpečení mírového i válečného doplňování, mobilizace ozbrojených sil a pro zabezpečení územní obrany daného územního obvodu.

Mobilizační základna je předurčena ke skladování, ošetřování a udržování výzbroje a logistického materiálu pro vytvářené svazky a útvary.

Záchranné a výcvikové základny jsou předurčeny k plnění humanitárních úkolů civilní ochrany a připravující se k plnění úkolů civilní ochrany pro dobu válečného stavu.

Zabezpečující svazky, útvary a zařízení plní úkoly v oblasti zabezpečení Velitelství SÚZO a ostatních útvarů podle své specializace.

Úkoly Sil územní obrany

V mírovém stavu plní následující úkoly:

- a) zabezpečují doplňování AČR vojáky základní služby;

- b) realizují opatření operační přípravy státního území;

- c) provádí součinnost s orgány státní správy;

- d) řídí posádkovou službu v AČR;

- e) plánují a řídí záchranné práce prováděné útvary AČR;

- f) podílí se na úkolech HNS;

- g) podílí se na humanitárních akcích v zahraničí;

- h) podílí se na asistenční činnosti;

- i) podílí se na uzávěrách státní hranice;

- j) řídí a provádí výcvik Sil územní obrany;

- k) provádí ochranu objektů důležitých pro obranu státu.

V mírovém stavu v rámci eliminace nevojenských ohrožení plní Síly územní obrany úkoly a opatření uvedená ve výše uvedených bodech c, e, g, h, i, k. K získání úplného přehledu o činnostech a úkolech Sil územní obrany jsou uvedena i další významná opatření mírového života.

Organizace a provádění záchranných prací silami a prostředky AČR

Vojáci v činné službě a občanskí zaměstnanci vojenské správy s potřebnou technikou mohou být na základě Zákona č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách ČR, při nevojenských ohroženích použiti:

- a) **na základě nařízení vlády ČR:**

- **ke střežení objektů důležitých pro obranu státu (§ 14, článek 1, písmeno a) zákona č. 219/1999Sb.);**

- **k plnění úkolů Policie ČR při zajišťo-**

vání ochrany státních hranic, nebo plnění úkolů služby pořádkové policie a ochranné služby, pokud síly a prostředky Policie ČR nejsou dostatečné k zajištění vnitřního pořádku a bezpečnosti (§ 14, článek 1, písmeno b) zákona č. 219/1999 Sb. a § 50 zákona číslo 238/1991 Sb., o Policii ČR);

- **k leteckému monitorování** pohromy a monitorování radiační a chemické situace (§ 17, zákona č. 219/1999 Sb.);

- **k zabezpečení** letecké humanitární a zdravotnické pomoci (§ 24, zákona číslo 219/1999 Sb.).

b) na základě dohod mezi Ministerstvem obrany a Ministerstvem zdravotnictví nebo Ministerstvem dopravy a spojů a Ministerstvem vnitra:

- **k zabezpečení** letecké zdravotnické dopravy (§ 21, zákona číslo 219/1999 Sb.);

- **k zajištění** letecké služby pátrání a záchrany (§ 23, zákona číslo 219/1999 Sb.).

c) na základě vyžádání oprávněných orgánů:

- **k záchranným pracím** při pohromách nebo při jiných závažných situacích ohrožujících životy, zdraví, značné majetkové hodnoty nebo životní prostředí (§ 15 - 19, zákona číslo 219/1999 Sb.);

- **k plnění humanitárních úkolů** civilní ochrany (§ 19, zákona číslo 219/1999 Sb.);

- **k odstraňování** jiného hrozícího nebezpečí za pomoci vojenské techniky (§ 18, zákona číslo 219/1999 Sb.).

SÚZO se podílí zejména na plnění úkolů uvedených pod písmenem a) v bodech 1, 2, 4 a pod písmenem c) v plném rozsahu.

Charakteristika záchranných a výcvikových základů (zvz)

Záchranné a výcvikové základny jsou předmětem tří samostatných článků: mjr. Ing. Marián Nižňan, Ing. Pavel Lošťák: **Síly územní obrany - Záchranné a výcvikové základny** (Vojenský profesionál č. 4-6/2001 (1. část); v tomto čísle je 2. část a v následujícím čísle bude 3. část.), proto redakce zde tuto pasáž článku vypustila a odkazuje čtenáře na uvedený seriál tří článků.

• • •

Na závěr je možno konstatovat, že Síly územní obrany mají své nezastupitelné místo v AČR při plnění stanovených úkolů v mírovém i válečném stavu. V mírovém stavu se významným způsobem podílejí na eliminaci nevojenských ohrožení státu v podpůrných operacích, zejména pak na záchranných a humanitárních akcích na teritoriu ČR i v zahraničí.

SÍLY ÚZEMNÍ OBRANY Záchranné a výcvikové základny

Major Ing. MARIÁN NIŽŇAN,
Ing. PAVEL LOŠTÁK

2. část

Po převedení záchranných a výcvikových základů z podřízenosti HÚ CO ČR do kompletu Sil územní obrany byly postupně upraveny jejich organizační struktury tak, aby se v maximální možné míře přiblížily organizačním strukturám ostatních součástí AČR. Tyto organizační struktury základů byly vytvořeny podle vzorové organizace vojskové brigády útvarového typu. Při jejich tvorbě bylo přihlédnuto i k nutným specifikům vycházejícím z charakteru záchranných a výcvikových základů a jejich výlučnému předurčení pro plnění humanitárních úkolů civilní ochrany (obr. 1).

Základní prvky organizačních struktur záchranných a výcvikových základů: velitelství a štáb, záchranné prapory, zabezpečovací

jednotky - jsou u všech základů v podstatě stejné, jsou respektovány pouze dílčí odlišnosti v jejich materiálním a technickém vybavení.

Základními odlišnostmi v organizačních strukturách zvz pak jsou:

- Vytvoření třetího záchranného praporu 75. zvz OLOMOUC v posádce HLUČÍN, který je předurčen pro provádění záchranných prací a eliminaci nevojenských ohrožení v ostravsko-opavské aglomeraci. Tyto úkoly zabezpečuje v souladu s rozhodnutím velitele 75. zvz OLMOUČ.

- Začlenění výcvikového praporu (dnem 1. 10. 2001) do organizačních struktur 72. zvz JINDŘICHŮV HRADEC a 75. zvz OLOMOUC. V těchto výcvikových praporech je zabezpečen a prováděn výcvik řidičů - vojáků základní služby a výcvik specialistů těch odborností, který není zabezpečen u jiných součástí a výcvikových středisek v rámci AČR. Tito specialisté a řidiči jsou u výcvikových praporů připravováni ve prospěch všech záchranných a výcvikových základen.

Záchranné a výcvikové základny jsou pro plnění dříve zmiňovaných humanitárních úkolů civilní ochrany účelově vybaveny speciální záchrannou technikou a materiálem, dopravními prostředky, ženijní, chemickou a jinou potřebnou technikou a materiálem. Vzhledem ke svým organizačním strukturám, účelovému vybavení a úrovni připravenosti jsou záchranné a výcvikové základny při plnění humanitárních úkolů civilní ochrany schopny zabezpečovat a plnit v součinnosti se základními složkami IZS zejména tyto úkoly:

1. vlastní záchranné práce;

2. vyprošťování ze závalů - s využitím následující speciální techniky a materiálu:

- kompresorů DK 661, ATLAS COPCO COBRA,

- soupravy pneumatických přístrojů SPP-75,

- vyprošťovacího tanku VT-55 (72),

- automobilních jeřábů AD 28 (160),

- kolových nosičů KN-251,

- souprav NARIMEX,

- souprav pro provádění průrazů v betonových panelech CEDIMA,

- souprav pro rozřezávání soustředěným plamenem CALDO,

- vrtacích a bouracích kladiv PIONJÄR,

- rypadel lžicových UDS 110A (114, 214),

- rozbrušovacích pil PARTNER a dalších prostředků;

3. doprava a evakuace osob - s využitím autobusů KAROSA C734, nákladních vozidel PV3S, T-815, T-148;

4. likvidace povodní a záplav - s využitím pásových transportérů středních PTS-10, různých člunů (MO-111, AVON, ZODIAC, RUS B), čerpadel (plovoucí, kalová), ženijní techniky, automobilních jeřábů a dalších;

5. zásobování vodou - užitková voda vozidly CAS, pitná voda prostředky T-815-CITRA, VESNA, úpravna vody ÚV 2000, AQUVAOZON;

6. zásobování potravinami, materiálem - s využitím nákladních vozidel PV3S, T-148,

T-815 a vleků;

7. likvidace požárů - s využitím automobilních stříkaček CAS, požárního tanku SPOT-55, pěnových vozů T-815 PH 32, plošiny PP-27, mobilní plošiny SKY JACK;

8. zamezení úniku ropných produktů s využitím 150 m norných stěn a odčerpávacího čerpadla FROGGY;

9. radiační a chemický průzkum a dekontaminace - s využitím

- chemického průkazníku CHP-71,

- automatického signalizátoru otravných látek GSP-11,

- přístrojů QANTIMETR DRAGER (orientační analýzy chlóru, amoniaku, formaldehydu, sirouhlíku, chlóróvodíku a dalších chemikálií),

- přístrojů PAC Ex (indikace hořlavých plynů a par, detekce 20 druhů škodlivin),

- přístrojů MULTIWARN II (indikace výbušného prostředí),

- intenzimetrů IT-65, radiometrů RP-114,

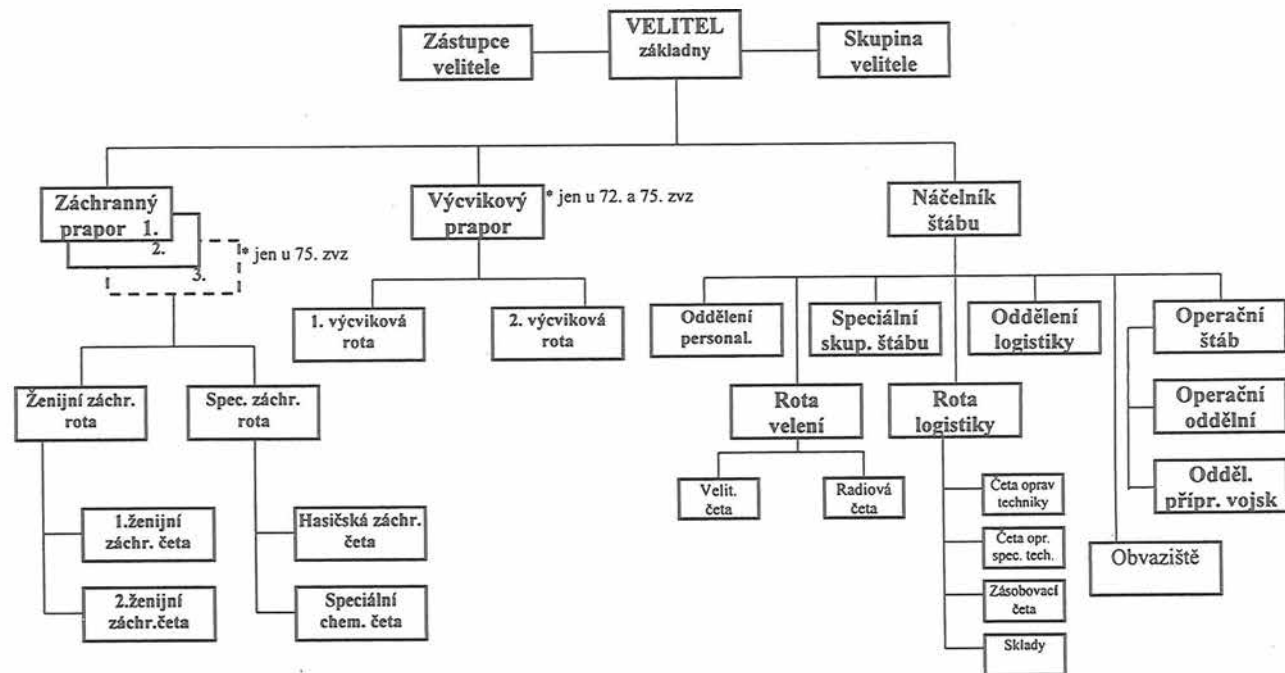
- vozidel ARS-12M, ACHR-90,

- dezinfekčních přístrojů dvoukomorových PDP-2;

10. zásobování elektrickou energií - s využitím elektrocentrál 3, 30, 60 kW, 15 kVA;

11. likvidace polomů - s využitím motorových řetězových pil HUSQARNA-180, PANTER, STIHL;

Organizační struktura zvz (platná od 1. 10. 2001)

Obr. 1

12. asanace materiálu - s využitím rypadla lžicového UDS-110A (114, 214), kolového nosiče KN-251, buldozeru DZ-110A, vozidla T-815 S3 (sklápeč);

13. potápěčské práce - s využitím souprav potápěčských SP-20 a záchranných přístrojů ZP-10;

14. trhací práce;

15. vyhledávání osob;

16. ubytování osob - prostředky vzv lze vybudovat materiální základnu humanitární pomoci s kapacitou ubytování pro 300 osob (zabezpečení základních životních potřeb - ošacení, příprava a výdej stravy a ubytování), pro postižené obyvatelstvo na dobu nezbytně nutnou;

17. osvětlení - s využitím osvětlovacích souprav OS-3 a automobilů RS-15 kVA.

Záchranné a výcvikové základny nepůsobí pouze na podporu základních složek IZS na území ČR. Pro zabezpečení pomoci postiženým v oblastech mimo území ČR je předurčen záchranný tým od 75. vzv OLOMOUC.

Vyslání záchranného týmu do zahraničí lze uskutečnit na základě mezinárodních závazků, kterými je ČR vázána, nebo na základě žádosti postiženého státu. Úkoly mimo území ČR plní tento tým pouze v době míru.

Personální složení záchranného týmu je vytvořeno:

- z **vojáků z povolání**, kteří se mohou vysílat k plnění úkolů do zahraničí (§ 10, odst. 2 zákona č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách ČR, a § 6, odst. 1, zákona

- č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání),

- z **občanských zaměstnanců**, kteří jsou odborně a zdravotně způsobilí a dobrovolně převzali závazek k těmto činnostem.

Vyslání záchranného týmu je možné realizovat do 24 hodin po schválení jeho vyslání vládou ČR.

Záchranný tým může svými silami a prostředky v současné době zabezpečovat tyto činnosti:

- vyprošťování osob ze zavalených úkrytů a prostorů,

- zpevňování staveb hrozících zřícením,

vyztužením průrazů při vyprošťování osob,
- hašení malých a středních požárů (i v neprůjezdných prostorech pro kolovou techniku),

- hygienickou očistu osob, dekontaminaci techniky a materiálu, dekontaminaci půdy a asanaci zamořeného prostoru,

- vyprošťování techniky o hmotnosti do 50 tun, zvedání břemen o hmotnosti do 20 tun,

- poskytnutí humanitární pomoci rozvinutím základny humanitární pomoci s kapacitou pro 300 osob,

- čerpání vody,

- záchrana osob v zatopených oblastech,

- poskytnutí náhradních zdrojů elektrické energie.

Složení záchranného týmu - počty osob, typy a počty techniky - je řešeno podle charakteru katastrofy na základě požadavku vyžadující strany. Při současně personální struktuře 75. vzv je možné vyslat záchranný tým (jádro záchranného odřadu) maximálně v síle do 30 osob. Předpokládaná doba působení v zahraničí je v rozmezí 4 - 8 týdnů. Přitom se nepředpokládá střídání (rotace) příslušníků záchranného týmu. Záchranný tým, vyžádaný na zásah **mimo území ČR může řešit úkoly** podle druhu mimořádné události v těchto variantách:

- zemětřesení;
- požáry;
- ekologické havárie;
- povodně;
- humanitární pomoc.

V případě, že je mimo území ČR vyslán záchranný tým (odřad) o větším počtu osob techniky, jeho výjezd zabezpečuje **četa zabezpečení**. V případě, že je mimo území České republiky vyslán záchranný tým ve složení do 30 osob a do 15 kusů techniky, může být do jeho organizační struktury na úkor nevyužitelných prostředků s obsluhami začleněno **družstvo logistiky** v počtu 3 - 5 osob s prostředky k zabezpečení stravování, oprav techniky ap. Jeho vyčlenění upřesňuje velitel 75. vzv podle reálného složení záchranného týmu.

(pokračování)

MECHANIZOVANÁ A TANKOVÁ ROTA V OBRANĚ MIMO DOTYK S PROTIVNÍKEM

Podplukovník Ing. VRATISLAV TRLICA, Ph. D.

Seriál článků na téma „Mechanizovaná a tanková rota v obraně mimo dotyk s protivníkem“ je zaměřen na objasnění základních otázek přípravy a vedení boje mechanizované a tankové roty v obraně s důrazem na činnost velitele při plánování a řízení obranného boje rot. Jeho cílem je seznámit velitele mechanizovaných a tankových rot s nejdůležitějšími principy a zásadami, které se týkají výše uvedené problematiky a vést je k jejich chápání v potřebných souvislostech.

Za hlavní přínos seriálu článků považuji skutečnost, že konkretizuje, dále rozšiřuje a s využitím příkladů činnosti a povelů velitele roty objasňuje strohá ustanovení „Polního řádu pozemních sil AČR“ (Všeob-Ř-1) a „Bojového předpisu pozemních sil AČR“, část 3 (Vševojsk-1-4) mechanizovaná, tanková, minometná a protitanková rota.

Obecné zásady přípravy obránného boje roty

Obsah pojmu „příprava obranného boje“ mechanizované a tankové roty je nutné obecně vnímat jako souhrn opatření a činností prováděných velitelem a jednotkami s cílem komplexně se připravit k nastávajícímu boji.

Činnost velitele a jednotek roty při přípravě obrany lze vyjádřit blokovým schématem viz tab. 1.

Přípravu obrany velitel roty zahajuje, jakmile obdrží od nadřízeného velitele bojový úkol ve formě bojového rozkazu, bojového nařízení nebo předběžného bojového nařízení. Obsah i rozsah jednotlivých opatření přípravy obrany jsou závislé na situaci a podmínkách, v kterých jsou uskutečňována, zejména na způsobu přechodu roty do obrany.

Při přechodu do obrany mimo dotyk s protivníkem, bez dřívější možnosti zhodnocení terénu, se velitel roty rozhoduje a vydává úkoly mechanizovaným (tankovým) četám a posilovým prostředkům zpravidla podle mapy a v terénu je pak upřesňuje nebo vydává úkoly až po předchozí rekognoskaci prostoru obrany roty.

V další části článku se zaměříme na obsah a příklady činnosti velitele roty při plánování obrany.

Plánování obrany velitelem roty

Obsah pojmu „plánování obrany“ chápeme jako proces směřující k vytvoření co nejlepších podmínek k promyšlenému a cílevědomému plnění stanoveného bojového úkolu roty. Plánování obrany zahajuje velitel roty ihned po obdržení bojového úkolu od nadřízeného velitele. **Boj plánuje zpravidla v terénu**, výjimečně podle mapy (schématu, na plastickém stole). Pro tuto činnost může velitel roty použít, především v návaznosti na časové možnosti, následující způsoby plánování obrany:

- postupný,
- souběžný.

Postupný způsob plánování velitel roty používá tehdy, má-li relativní dostatek času. Plánování zahajuje na základě bojového rozkazu nebo bojového nařízení nadřízeného velitele. Plánování probíhá postupně, od vyšších stupňů velení k nižším.

Souběžný způsob plánování velitel roty používá tehdy, má-li nedostatek času, zpravidla v průběhu vedení boje. Plánování se zahajuje na nižších velitelských stupních ihned po vyhlášení vybrané varianty vedení boje a předběžného bojového nařízení, které vydal nadřízený velitel.

Další dva body procesu plánování obrany velitelem roty, opatření pro co nejrychlejší přípravu jednotek roty k plnění úkolu a zpracování časového rozpočtu. Bojový předpis pozemních sil AČR, část 3 (Vševojsk-I-4), sice uvádí, ale nikterak nespecifikuje jejich obsah. Proto jsem se pokusil vytvořit, pro potřeby tohoto článku a výuky studentů VVŠ PV, vlastní variantu jejich možného obsahu, způsobu a formy zpracování se zaměřením na obranu. Zejména se to týká časového rozpočtu. Z tohoto důvodu dávám čtenářům na zvážení, zda-li se s mými názory ztotožní a vyberou si z nich něco racionálního pro zkvalitnění své další vojenské praxe či ne.

Opatření pro co nejrychlejší přípravu jednotek roty velitel roty stanovuje na základě ujasnění uloženého bojového úkolu a osobní podrobné znalosti stavu i potřeb roty. Hlavními oblastmi, do kterých velitel roty směřuje svá opatření při plánování obrany, **mohou být:**

- organizace přímého zajištění a pozorování;
- způsob a pořadí zaujetí prostoru obrany roty;
- ženijní budování prostoru obrany roty a jeho materiální a technické zabezpečení;
- maskování všech ženijních prací;
- ochrana jednotek;
- doplnění všech druhů materiálu na stanovené normy s důrazem na munici, výměnu poškozeného nebo použitého materiálu se zaměřením na ochranné a zdravotnické prostředky;
- kontrola technického stavu BVP (tanků) a výzbroje, organizace nezbytných oprav;
- odsun raněných a nemocných;
- navázání součinnosti se sousedy;
- další aktuální úkoly a opatření k jejich splnění vyplývající zejména z bojového úkolu, místa a úlohy roty v bojové sestavě praporu.

Po promyšlení opatření pro co nejrychlejší přípravu roty k plnění obdrženého úkolu velitel roty pokračuje ve svém procesu plánování boje zpracováním časového rozpočtu.

Při zpracování časového rozpočtu velitel roty vychází ze dvou základních časových údajů, a to doby obdržení bojového

úkolu a doby pohotovosti k jeho plnění stanovené nadřízeným v bojovém rozkaze. Z těchto dvou údajů mu vyplyne celková doba, kterou má k dispozici na přípravu obrany. Dále si musí ujasnit, v souvislosti s ročním obdobím, kolik času z ní připadá na denní a noční dobu.

Vycházejme z předpokladů, že velitel praporu vydal bojový rozkaz 15. 3. ve 14,45 hod. a v něm stanovil dobu pohotovosti obrany 17. 3. ve 04,30 hod. Z toho vyplývá, že rota má k dispozici pro přípravu k plnění úkolu celkem 37 hodin a 45 minut. Musíme si však také uvědomit skutečnost, že v tomto ročním období Slunce sice zapadá v 18,13 hod., ale vidět bude ještě asi do 19,00 hod. Ráno Slunce vychází v 06,03 hod., avšak svítat začne již přibližně v 05,30 hod. Z uvedených časových údajů vyplývá, že z celkové doby na přípravu boje roty připadá 17 hod. 45 min. na denní a 20 hod. na noční dobu.

Velitel roty při promyšlení časového rozpočtu musí vzít v úvahu rovněž stanovené časy akcí nadřízeného, např. rekognoskace, organizace součinnosti, podávání hlášení, časy a pořadí doplňování (výměny) materiálu všech druhů s důrazem na munici, PHM apod.

Po provedení těchto úvah velitel roty přistoupí k vlastnímu zpracování časového rozpočtu, který je účelné, pro přehlednost, rozdělit do tří následujících základních částí:

- činnost nařízená nadřízeným velitelem;
- činnost vlastní;
- činnost podřízených velitelů a jednotek roty.

Pak časový rozpočet velitele roty může mít následující formu a obsah.

• • •
MOŽNÝ PŘÍKLAD
ČASOVÉHO ROZPOČTU VELITELE
2. MECHANIZOVANÉ ROTY
viz tab. 3, 4, a 5

Forma a obsah časového rozpočtu velitele roty mohou být, především v souvislosti s úkolem a časovými podmínkami, samozřejmě různé.

Poznámka: V této fázi činnosti velitele

roty je vhodné, aby shromáždil podřízené velitele, seznámil je s bojovým úkolem roty a vydal opatření pro přípravu čet k jeho plnění, včetně časových lhůt.

Při hodnocení situace velitel roty hodnotí:

- situaci v prostoru budoucí činnosti;
- ráz terénu, charakter počasí, roční a denní dobu a jejich možný vliv na činnost vlastních jednotek a protivníka;
- složení, situaci a bojové možnosti protivníka, pravděpodobné varianty jeho činnosti, slabá a silná místa;
- složení, situaci a bojové možnosti organických i přidělených jednotek, jejich morální stav a psychickou odolnost, množství a možnosti úsilí vyčleněného pro podporu boje roty, silná a slabá místa roty;
- materiální, technické a další podmínky nutné pro splnění úkolu;
- výskyt a koncentraci civilních osob a objektů v prostoru boje, zejména v zastavěném prostoru, přírodní prostředí a další podmínky nutné k předcházení ztrátám na životech civilního obyvatelstva a škodám na civilních objektech.

• • •

MOŽNÝ PŘÍKLAD HODNOCENÍ SITUACE VELITELE 2. MECHANIZOVANÉ ROTY

• útvary a jednotky 6. mb v dotyku s protivníkem se od rána 15. 3. brání protiúderu silného uskupení na čáře TELNICE, TĚŠANY, KLOBOUKY, asi 20 km jihozápadně. Navázání dotyku protivníka s jednotkami na předním okraji prostoru obrany 73. mpr se předpokládá 17. 3. v ranních hodinách. V souvislosti s těmito skutečnostmi lze předpokládat, že ustupující části 6. mb projdou sestavou roty a praporu v noci ze 16. na 17. 3. V současné době je v prostoru budoucího obranného boje roty klid. Do doby navázání dotyku s protivníkem je nutné z jeho strany počítat s intenzivním vzdušným průzkumem na směru protiúderu, s údery stíhacího bombardovacího letectva, pronikáním průzkumných, přepadových a diverzních skupin a vysazováním vzdušných výsadek;

- terén je středně členitý, zvlněný, otev-

řený, málo pokrytý a méně zastavěný, průchodný pro bojovou techniku, což z obou stran umožňuje dobré pozorování, řízení a vedení palby. Naopak, poskytuje útočníkovi, ale také obránci, jen malé maskovací a ochranné podmínky vůči úderům ZHN a letectva.

Komunikace a vodní toky zpravidla příčně protínají předpokládaný směr útoku protivníka. Komunikace, které vedou zpravidla po terénních horizontech, umožňují protivníkovi výhodné podmínky ke skrytému rozvinování do bojové sestavy. Naopak, tato skutečnost negativně ovlivní tempo jeho postupu, neboť bude muset postupovat převážně terénem a nebude moci je využít k přesunům.

Vodní toky, které tvoří menší přírodní překážky, rovněž sniží tempo jeho postupu a dílčím způsobem omezí jeho manévrovací možnosti. Z hlediska vlastních jednotek mohou být příčné komunikace využity jako další postavení nebo palebné čáry. Na druhé straně nedostatek komunikací vhodného směru sniží možnosti a rychlost manévru jednotkami roty v průběhu vedení obranného boje. Jako přírodní překážka může být využit BOHDALICKÝ POTOK, který protéká podél předního okraje prostoru obrany roty. Jeho ochranné vlastnosti lze dále zvýšit rozbahněním okolí a zvětšením strmosti břehů, zesílit vybudováním výbušných a nevybušných zátarasů a překážek.

Částečnou vodní překážku může tvořit i ROSTĚNICKÝ POTOK. Převládající jarní počasí s občasnými přeháňkami je pro útok protivníka nepříznivé. Nutnost jeho postupu převážně mimo komunikace, po polích a polních cestách rozbahněných táním sněhu a deštěm sniží tempo útoku a omezí možnosti manévru. Rovněž zvýšené průtoky ve vodních tocích negativně ovlivní útočnou aktivitu protivníka. Z hlediska vlastních jednotek počasí a roční doba jsou výhodné pro plnění úkolu v souvislosti s předpokládanými problémy protivníka s průchodností těžké bojové techniky terénem.

Dané povětrnostní a terénní podmínky jsou výhodné pro ženijní budování prostoru obrany, ženijních zátarasů a překážek.

Denní doba je pro útok protivníka poměrně nevhodná. Naopak, vlastním jednotkám umožňuje dobré podmínky pro pozorování a vedení palby;

- **protivník** provádí protiúder na směr ZNOJMO, PROSTĚJOV proti našim útvarům 6. mb v dotyku s ním. Navázání dotyku protivníka s předním okrajem obrany 73. mpr lze očekávat 17. 3. v ranních hodinách. Do zahájení útoku lze předpokládat průzkumné, přepadové a diverzní akce protivníka pravděpodobně na směrech DRAŽOVICE, MORAVSKÉ PRUSY nebo ROUSÍNOV, VYŠKOV s cílem rušit budování obrany, rozkrývat rozmístění palebných prostředků, jednotek a palebného systému. V dosavadních bojích protivník použil všech druhů ZHN. Ke krytí boků svých útočných bojových sestav používá minování na dálku. Při své činnosti zesiluje použití ZL a dýmu.

V **pásmu obrany roty** bude pravděpodobně útočit protivník v prvním sledu v síle mpr a poloviny tpr. Při předpokládaných 30 % ztrátách z předchozích bojů to představuje 46 obrněných cílů (OC), z toho 14 tanků. Ve druhém sledu bude protivník útočit pravděpodobně v síle tankového praporu. Za stejných předpokladů to představuje 28 tanků, které budou podporovány palbami samohybného dělostřeleckého oddílu z předpokládaného palebného postavení jižně PODBŘEŽICE, minometné a protitankové roty praporu, údery letectva a bojových vrtulníků z pravděpodobných náletových směrů LULEČ, VÁŽANY nebo BOHDALICE, VYŠKOV. Čáru rozvinování do rotních proudů lze předpokládat na čáře KOMOŘANY, LETONICE. Čáru rozvinování do četových proudů je možné kalkulovat na čáře severně TUČAPY, jižně LYSOVICE, severně trig. VĚTRNÍK a čáru přechodu ke zteči na čáře ROSTĚNICE, KUČEROV. Z hodnocení terénu vyplývá, že **hlavní směr útoku protivníka** je možné předpokládat na směrech PODBŘEŽICE, TOPOLANY nebo DRAŽOVICE, MORAVSKÉ PRUSY. Na uvedených směrech asi budou útočit tanky a BVP. **Zastavené prostory** osad HLUBOČANY,

TEREŠOV, ZOUVALKA a lesík severně HLUBOČANY se bude protivník pravděpodobně snažit obejít. Proto lze na směr LYSOVICE, trig. 341,6 KOPANINY očekávat vedlejší směr jeho útoku. **Nejzranitelnější** bude protivník v údolí BOHDALICKÝ POTOK, před nímž pravděpodobně zvolí čáru sesednutí, kde bude překonávat minová pole a zátarasý;

- 2. mr byla před zahájením plnění předchozího úkolu doplněna záložníky v rojích mechanizovaných družstev na plné počty. Je bojeschopná, morální stav a psychická odolnost vojáků je dobrá. Většina příslušníků roty má bojové zkušenosti z vedení obranného boje. Kázeň a bojové chování je na dobré úrovni. Situace roty a terén umožňuje vytvoření bojové sestavy s dvěma četami v prvním sledu a jednou četou ve druhém sledu. K ničení OC protivníka máme v prvním sledu k dispozici 6 BVP a ve druhém sledu 4 BVP.

Koeficienty ničení viz tab. 6.

Na základě provedeného výpočtu palebných možností je rota schopna zničit vlastními silami a prostředky 22 % OC protivníka do doby, než se sama přiblíží k hranici své bojeschopnosti (tj. než bude mít 40 % vlastních ztrát). V této době bude mít protivník, při započítání 30 % předešlých ztrát, celkově 52 % ztrát na bojové technice. Za této situace budou šance protivníka i vlastní přibližně 1:1. Rozhodný vliv na výsledek boje proto bude mít zejména dovedné velení velitele 2. mr, vycvičenost a bojové zkušenosti jednotek roty. Dále součinnost mezi rotami praporu a se sousedy, především pravým sousedem, součinnost v rámci roty a rovněž palebná podpora obranného boje roty silami a prostředky nadřízených velitelů.

Kvalitativní poměr sil při šířce prostoru obrany mr 3 km viz tab. 7.

Obranný boj praporu bude podporován 7. do z palebného postavení jv. KŘEČKOVICE jeho soustředěnými palbami č. 203, 204 do prostoru z. LYSOVICE, jednoduchou nepohyblivou přehradnou palbou „VRBA“ do údolí ROSTĚNICKÝ POTOK

oboustranně vodní kóty 265,8 a pohyblivou přehradnou palbou „LEV“ plánovanou na třech čarách v prostoru mezi ROSTĚNICKÝ a BOHDALICKÝ POTOK sv. ZVONOVICE, ROSTĚNICE. Dále bude obranný boj roty podporován **minometnou rotou** praporu soustředěnými palbami č. 101, 102 do údolí BOHDALICKÝ POTOK a přehradnou palbou „AKÁT“ do údolí ROSTĚNICKÝ POTOK. **Protitanková rota** praporu bude podporovat obranný boj roty z palebných čar č. 1 a 2. **Silná místa** prostoru obrany roty tvoří jeho střed a levé křídlo, kde se přimyká k osadě HLUBOČANY. **Slabé místo** je na jeho pravém křídle, kde se jen částečně opírá o lesík s. HLUBOČANY a je převážně v otevřeném terénu;

- **rota spotřebovala** při předchozí činnosti část zásob munice, PHM a zdravotnického materiálu. Tyto druhy materiálu je nutné doplnit na stanovené normy do zahájení boje. Dále realizovat nařízení velitele praporu pro zabezpečení činnosti jednotek s důrazem na logistickou podporu, zdravotnické, chemické a zejména zabezpečení a ochranu. K tomu připravit a vydat vlastní pokyny;

- **civilní osoby** z pásma obrany roty budou evakuovány 16. 3. do 24,00 hod. Nevést palbu po civilních objektech s výjimkou případu, že protivník bude využívat jejich skrytu. Jižní a západní vstupy do osady HLUBOČANY zatarasit a přilehlé budovy připravit k destrukci.

Na základě provedení ujasnění úkolu a vyhodnocení situace vyplynou veliteli roty pořadí a způsob plnění uloženého úkolu.

Poznámka: Je vhodné na tomto místě upozornit, že ujasnění úkolu a hodnocení situace spolu představují tzv. rozhodovací proces velitele roty. Tedy, jedná se pouze o myšlenkový proces, který probíhá jen v mozku velitele a jeho výsledkem není žádný dokument. Z těchto důvodů je nutné si uvědomit, že výše uvedené příklady mají sloužit jak ke zvýšení názornosti článku, tak zejména k možnosti vytvoření reálné představy čtenářů o tom, jakým způsobem naplnit strohá ustanovení Bojového předpisu. Velitel roty zpravidla provádí ujasnění úkolu a hodnocení situace již v době vydávání bojo-

vého rozkazu velitelem praporu na VS praporu.

Rekognoskace, jako další součást plánování obrany, měla dříve jednoznačné místo v procesu plánování. Byla prováděna především s cílem upřesnit úkoly roty, sousedů, podřízených jednotek a posilových prostředků v konkrétním terénu nastávajícího boje. V současném pojetí rekognoskace své pevné a dogmatické místo v posloupnosti činnosti velitele roty po obdržení bojového úkolu nemá. Tato určitá volnost umožňuje veliteli pružně a operativně reagovat na situaci a podmínky, v kterých plánování obrany provádí. Zejména výrazně ovlivní její zařazení do postupu plánování způsob přechodu čety do obrany.

Velitel roty může provádět rekognoskaci v podmínkách přechodu do obrany mimo dotyk s protivníkem, tedy při dostatku času, v několika částech a v různých etapách plánování boje, a to:

- **v průběhu hodnocení situace** - k ověření a doplnění údajů, které získal studiem mapy a které potřebuje upřesnit k tvorbě svého plánu boje. Takto pojatou rekognoskaci by velitel roty pravděpodobně prováděl samostatně, tj. bez účasti podřízených velitelů. Z tohoto důvodu by měl, při této variantě, ještě provést „klasickou“ rekognoskaci, obvykle po vydání bojového rozkazu;

- **v dalším průběhu procesu plánování boje** - k získání konkrétních poznatků o terénu pro dopracování bojového rozkazu, organizace součinnosti apod.;

- **po vydání bojového rozkazu** - k upřesnění situace protivníka, situace vlastních jednotek a zejména bojových úkolů roty, čety a družstev (tanků) podřízeným velitelům v konkrétním terénu nastávajícího boje.

Obecně rekognoskací rozumíme průzkum terénu a taktické situace prováděný velitelem roty v prostoru nastávající činnosti zaměřený k upřesnění údajů potřebných k přípravě obrany.

Obsahuje:

- **topografickou orientaci** s tímto obsahem:
 - vlastní stanoviště;
 - zájmová světová strana;
 - orientační body (pořadí, názvy a vzdálenosti k nim v metrech);

- popis terénu (zprava doleva a od bližšího horizontu k vzdálenějšímu);
- nesrovnalosti terénu s mapou;
- posouzení situace, možností a pravděpodobné činnosti protivníka;
- upřesnění situace a úkolů vlastních jednotek.

Poznámka: Takto uvádí obsah pojmu „rekognoskace“ Bojový předpis pozemních sil AČR, část 3 (Vševojsk-1-4). Na rozdíl od něj se ve vojenské praxi rekognoskace dělí na „topografickou a taktickou orientaci“ a tak se i prakticky provádí. Z hlediska jejich obsahu topografická orientace je shodná (viz výše) a taktická orientace obecně zahrnuje druhou a třetí „velkou“ odrážku. Proto i dále uvedené možné příklady jsou řešeny v souladu se zažitými vojenskými zvyklostmi.

• • •

MOŽNÝ PŘÍKLAD PROVEDENÍ TOPOGRAFICKÉ ORIENTACE VELITELEM ROTY

„Provedu topografickou orientaci:

Naše stanoviště - 250 m jz. trig. 327,9.

Zájmová světová strana - naše stanoviště, velká bílá budova v osadě na vzdálenějším horizontu - jihozápad.

Určím orientační body:

Orientační bod první, naše stanoviště, dvojice ovocných stromů, levý strom, pět vlevo, křoví v údolí potoka, jeho levý okraj. Orientační bod první, KŘOVÍ, 500 m.

Orientační bod druhý, naše stanoviště, přímo před námi pás stromů v údolí potoka, jeho levý okraj. Orientační bod druhý, STROMY, 700 m.

Orientační bod třetí, naše stanoviště, skupina hospodářských budov za potokem, jejich pravý okraj. Orientační bod třetí, BUDOVA, 800 m.

Orientační bod čtvrtý, naše stanoviště, orientační bod třetí, v prodloužení vzad, na bližším horizontu ovocný sad, jeho pravý okraj. Orientační bod čtvrtý, SAD, 1250 m.

Orientační bod pátý, naše stanoviště, orientační bod druhý, v prodloužení vzad, na vzdálenějším horizontu osada, na jejím okraji budova s velkou červenou střechou. Orientační bod pátý, STŘECHA, 2300 m.

Popíši terén:

Komunikace za námi - komunikace VYŠKOV, HLUBOČANY. Vpravo 250 m - trig. 327,9. Potok spojující orientační body první, druhý a třetí - BOHDALICKÝ POTOK.

Orientační bod první, v prodloužení vzad - osada ROSTĚNICE - ZVONOVICE. Komunikace na bližším horizontu vycházející z ROSTĚNICE, ve směru na orientační bod čtvrtý - komunikace ROSTĚNICE, KUČEROV. Orientační bod třetí, pět vlevo - osada KUČEROV.

Orientační bod první, pět vlevo, dále 2 km - trig. 302,4 ŠPICE. Orientační bod pátý, v prodloužení vzad, skupina budov - osada LYSOVICE.

Určím nesrovnalosti terénu s mapou:

V mapě nejsou zakresleny mladé stromky podél polní cesty vlevo od nás, která vede z komunikace na orientační bod první. Další nesrovnalosti terénu a mapy - nezjištěny.

• • •

Po provedení topografické orientace zahajuje velitel roty tzv. „taktickou orientaci“ s následujícím možným obsahem.

• • •

MOŽNÝ PŘÍKLAD OBSAHU TAKTICKÉ ORIENTACE VELITELE ROTY

V PRŮBĚHU PLÁNOVÁNÍ OBRANY

- z hlediska protivníka v terénu upřesnit:
 - kde je, co dělá a jaký je jeho pravděpodobný záměr, včetně hlavního směru útoku;
 - jeho předpokládané čáry rozvinování do četových proudů, přechodu ke zteči a sesednutí;
 - výhodné směry postupu T a BVP;
 - možné náletové směry letounů a bojových vrtulníků;
- z hlediska vlastních jednotek v terénu upřesnit:
 - úkol roty (prostor obrany, průběh předního okraje, prostor, na jehož udržení závisí odolnost obrany, palebné pásmo, úseky soustředěné palby);
 - úkoly četám:
 - opěrný bod;
 - palebné pásmo;
 - úseky soustředěné palby čtyř v úsecích soustředěné palby roty;

- úsek soustředěné palby čtyř;
- palebné úkoly k zajištění palebného styku se sousedy a boků bojové sestavy;
- VPS čtyř;
- záložní opěrný bod a palebné úkoly z něj;
- osu a způsob jeho zaujetí;
- úkoly sousedů a způsob součinnosti s nimi;
- plánované palby prostředků nadřizovaných k podpoře obranného boje roty;
- úkoly k zřizování zátarasů a překážek, případně k palebnému zabezpečení této činnosti jiných jednotek;
- způsob a pořadí zaujetí prostoru obrany roty;
- další potřebné údaje vyplývající z bojového úkolu, místa a úlohy roty v bojové sestavě praporu.

Poznámka: Zcela záměrně neuvádím konkrétní příklad provedení taktické orientace velitelem roty, ale pouze její možné obsahové zaměření. Jde vlastně při ní zejména o upřesnění údajů z bojového rozkazu a dal-

ších dokumentů (pokynů, nařízení apod.) podřízeným velitelům v konkrétním terénu nastávajícího boje. Z tohoto důvodu by jen došlo ke zbytečné duplicitě s dalšími možnými příklady činností velitele roty. Zvolená varianta naopak může posloužit čtenářům jako určité vodítko (možná osnova) k praktické aplikaci údajů bojového rozkazu a návazných dokumentů především při skupinových a taktických cvičeních.

Zdůrazňuji, že **velitel roty při rekonoskaci vystupuje rázně** a jejím účastníkům ukazuje jednoznačnými pohyby pažemi všechny prostorové údaje, o kterých hovoří!!!

(pokračování)

V **příštím čísle**, ve druhé části seriálu, dokončíme otázky plánování obrany velitelem roty. Budeme se zabývat problematikou bojového rozkazu pro obranu, pokynů velitele roty pro průzkum a zabezpečení činnosti jednotek roty a organizace součinnosti.

VĚNOVAT POZORNOST BOJI VE MĚSTĚ

Urbanizace světového obyvatelstva pokračuje. Pravděpodobnost konfliktů nízké intenzity je vysoká. Proto je nutno předpokládat, že boje ve městech budou stále častější než boje v otevřeném terénu.

Taktika a výzbroj pro boj ve městě

Jakmile protivníci pochopí, že může být výhodnější bojovat blíže ke komunikacím, dopravním systémům a politickým střediskům, města se stanou bojišti. Platí to jak pro konflikty nízké, tak vysoké intenzity. Město je považováno za nejnebezpečnější pozemní bojiště.

Předpokládá se, že v budoucnosti se boje přenesou z terénu do městských ulic. Boj ve městě je nebezpečnější než v terénu, avšak je považován za nejpravděpodobnější způsob boje v budoucnosti. Proto je mu věnována stále větší pozornost. Dokonce i za

války vysoké intenzity, kdy budou existovat možnosti úderů do hloubky, budou také konvenční síly považovat za výhodné ukrývat se ve městech.

Současná výzbroj je však pro boj ve městě málo vhodná, protože je určena pro použití v otevřeném terénu. Také taktika pozemního vojska uvažuje více o boji mimo města než ve městech. Boj ve městě je ztížen umělými stavbami a množstvím lidí.

Boj ve městě omezuje působení průzkumných čidel, a proto ztěžuje zjišťování situace, omezuje rádiové spojení, znehod-

nocuje přesnou palbu a zbavuje jednotky možnosti manévru.

Boje ve městech budou vyžadovat novou taktiku a novou výzbroj. Dříve pozemní vojsko s velkým počtem jednotek obklíčilo město, izolovalo je a potom je dobývalo blok za blokem. Tento způsob boje byl spojen s velkými ztrátami na životech, vojáků i civilního obyvatelstva.

Pro boj ve městě byly vypracovány taktické metody, které mají být v brzké budoucnosti ověřeny, a to spolu s novými technologiemi určenými pro boj ve městech:

- **pronikání** - normálně se jednotky snaží udržovat vzájemný styk, avšak při pronikání budou působit izolovaně, bez styku. Budou se spoléhat na svou výzbroj a na převahu v získávání průzkumných údajů a tak budou vyvažovat svou izolovanost. Tato metoda je použitelná, když jsou nepřátelské síly a terén dobře známy. Jednotky budou rychle a skrytě postupovat do prostoru cíle, zmocní se ho a zaujmou obranu. Cíli budou objekty infrastruktury důležité pro město a nepřítele, jako dopravní a energetické objekty a rozhlasové a televizní stanice,

- **úder** - jednotky útočí na nepřítele na úzké ose postupu a svoje boky přitom chrání výbušnými i nevybušnými zátarasy, a to současně s jednotkami postupujícími na jiných směrech. Tato taktika je podobná dřívějšímu způsobu dobývání měst,

- **střežení** - ve městě se značně liší od dosavadních způsobů boje o město a podobá se policejní taktice za situací ohrožení. Přitom jednotky v síle družstva hlídají ve stanovených prostorech, řeší místní krizové situace a v případě potřeby jsou posíleny. Mohou se zmocnit klíčových objektů a udržet je. Předmětem studia jsou boj obrněných jednotek a boj pěchoty ve městě.

Pro použití ve městech jsou vyvíjeny nové zbraně:

- ruční zbraně vhodné pro boj ve městě,
- rozpoznávací systémy, jimiž budou vybaveni jednotliví bojovníci, kteří tak budou chráněni proti zasažení vlastními vojáky a vrtulníky, používané spolu se systémy pro rozpoznávání vozidel,
- systémy pro zjišťování stanovišť od-

střelovačů podle drah střel jimi vypálených,

- dálkově ovládané samohybné roboty naložené trhavinami pro ničení objektů a úkrytů protivníka, nebo vybavené senzory,
- zdokonalené přístroje pro noční vidění, které budou kombinací několika druhů čidel,
- dokonce také čidlo, které zjistí tlukot srdce skrze stěnu,
- nesmrtící zbraně.

Ruční zbraní vhodnou pro boj ve městě bude vyvíjena „osobní bojová zbraň“ (OICW) o hmotnosti 7 kg. Má střílet standardní municí 5,56 mm a střelami 20 mm vybuchujícími ve vzduchu ve změřené dálce, což spolu se samočinným systémem pro vedení palby poskytuje vynikající možnosti.

Systém pro vedení palby zahrnuje laserový dálkoměr, balistický počítač, videokameru, přímý optický zaměřovač, senzory okolního prostředí, elektronický kompas, přístroj pro sledování cíle, tepelný modul a laser pro označování cíle.

Střelec pro zasažení nepřítele za překážkou použije dálkoměru ke zjištění délky překážky a vypálí střelu, která vybuchne za překážkou, např. za stromem nebo hřebem střechy.

I když nová zbraň neumožňuje střílet „za roh“, představitel průmyslu tvrdí, že tato možnost není příliš vzdálená. Francouzi disponují ruční zbraní, která vojákovi umožňuje mířit a střílet na cíle ze skrytu.

O vyvíjených systémech pro zjišťování odstřelovačů jsou známy následující podrobnosti.

Jedním ze známých prototypů je **akustická soustava**, tvořená mikrofony umístěnými na vhodných místech, např. kolem objektu, z něhož odstřelovači působí, které podle ústové a balistické vlny zjistí výstřel a předají informaci do počítače k výpočtu dráhy střely a na jejím základě stanoviště střelce.

Dalším systémem je **akustický přílbový systém**. Jeho výhodou je, že je mobilní a pohybuje se po ulicích a všude s vojáky a indikuje délku, azimut a polohový úhel odstřelovače na ně střílejícího, jakož i rychlost a ráži střely. Rádiová síť předává zjištěná data všem vojákům, z nichž každý může

vypočítat a zobrazit dráhu střely a polohu odstřelovače.

Jiný navržený systém se skládá z několika mikrofónů, přijímače globálního pohového systému a přenosného počítače a poskytuje stejné údaje jako předchozí systém.

Předpokládá se, že za pohybu bude přesnost přílbových systémů nižší než systému stabilního. Akustické systémy mohou být „oklamány“ pomocí tlumičů výstřelu a třesku, nebo speciální taktikou odstřelovačů.

Infračervený systém zjistí malé nadzvukové objekty, zejména kulky, ve vzduchu, protože jsou teplejší než jejich okolí.

Infračervený systém tvoří infračervená kamera a laserový sledovací přístroj pro zjištění dráhy letu střely, její dálky a počátku. Systém zjistí výšleh při výstřelu, balistickou rázovou vlnu, vypočítá stanoviště střelce a zamíří infračervenou kameru na předpokládané stanoviště střelce. Kamera může zjistit horkou hlavěň a horké plyny vzniklé při výstřelu a umožní vojákům rychle zjistit odstřelovače. Systém může být umístěn na vozidle a je použitelný také u policejních a zpravodajských orgánů.

(jn)

Prameny: Defense News

HODNOCENÍ PODMÍNEK PRŮCHODNOSTI TERÉNU V PŘÍRODNÍM PROSTŘEDÍ

2. část

*Vybrané hydrometeorologické charakteristiky
přírodního prostředí České republiky*

RNDr. MIROSLAV ZEMAN, plk. v zál.

**Cíle a úkoly
hydrometeorologické služby ve vztahu
k hydrometeorologickému zabezpečení
průchodnosti terénem**

Hydrometeorologické podmínky, které utvářejí počasí a jevy podmiňované oběhem vody v přírodě z meteorologických hledisek, jsou důležitým činitelem bezprostředně ovlivňujícím použití živé síly a bojové techniky v ozbrojeném zápase. Příznivé podmínky je nutné dovedně využít a před jejich nepříznivými důsledky musí být vojska optimálně zabezpečena.

Získávání spolehlivých, přesných a včasných informací o aktuálním počasí, analýza meteorologické situace a prognózy jejího vývoje je úkolem hydrometeorologické služby. Provozovaný systém, které završují materiály

předkládané velitelům a štábům k jejich rozhodovací činnosti, a tomu předcházející úsilí příslušníků hydrometeorologických pracovišť k jejich sestavení, shromáždění, hodnocení a distribuci, se nazývá systém hydrometeorologického zabezpečení. Prvořadé místo v něm zaujímá **výstražná služba** před nebezpečnými jevy. Obsažnost systému závisí na druhu vojska a stupni velení, plánované a vedené bojové činnosti, hydrometeorologické situaci a vzrůstá při mimořádných úkolech různého charakteru (například v případě použití ZHN).

Vztah mezi bojovou činností a hydrometeorologickým zabezpečením má nepřehledné množství variant. Určité přístupy k jejich řešení byly předmětem první části tohoto článku. Obsahem druhé části jsou vybrané informace o podnebí na území České republiky.

Charakteristiky podnebí (klimatické podmínky) jsou výsledkem dlouhodobého režimu počasí, který podmiňuje energetická bilance (obecně příjem a ztráty tepla na zemském povrchu ve dne a v noci), cirkulace atmosféry (přenos vzduchových hmot, které jsou nositeli počasí), charakter aktivního povrchu podloží (zčásti odráží sluneční záření a z části je transformuje v jiný druh energie, především v teplo) a veskrze negativní lidské zásahy. Prakticky se jedná o souhrn všech meteorologických prvků, které vymezují průměrný stav atmosféry (hydrosféry) v libovolném bodu zemského povrchu.

Ráz podnebí pak udávají veličiny statistické analýzy dlouhodobých (optimálně třicetiletých) pozorování vždy z jednoho reprezentativního místa hydrometeorologické staniční sítě. Jsou zpracovávány po měsících, sezónách a za rok. Odborným přínosem pro předmětný druh zabezpečení je studie „Základní meteorologické prvky v jednotlivých povětrnostních situacích na území České republiky v období 1961 - 1990“, která byla vydána v rámci Národního klimatického programu v roce 1997 jako jeho 27. publikace. Specifikuje chod meteorologických prvků pro 10 synoptických oblastí při 24 typických meteorologických situacích. Umožňuje spojovat statistické klimatické metody s výsledky metod objektivní analýzy střednědobého charakteru.

Hlavní klimatické oblasti na území ČR

Na základě analýz dlouhodobého režimu počasí bylo možné rozdělit území ČR do třech hlavních klimatických oblastí popsaných v tabulce 6 (jsou v ní uváděny průměrné měsíční teploty vzduchu): Profil reliéfu našeho území, jehož nadmořská výška kolísá od 115 m (výtok Labe z republiky) do 1602 m (vrchol Sněžky), lze do jisté míry reprezentativně charakterizovat statistickými veličinami vztaženými k nadmořské výšce 400 m, která zhruba koresponduje s průměrnou nadmořskou výškou území ČR.

Půdní podmínky

Stav půdy, který jednou denně v raních hodinách zaznamenávají meteorologické stanice, charakterizuje vlastnosti její po-

vrchové vrstvy podmiňované hydrometeorologickými podmínkami (povrch suchý, vlhký, mokrý, pokrytý sněhem či námrazkovými jevy ap.). Z dalších prvků ovlivňuje její kvalitu vítr a sluneční záření. Základními fyzikálními veličinami kolísání teploty půdy jsou teplota povrchu půdy a teplota vzduchu.

Z ročního chodu teploty povrchu půdy lze odvodit, že má vyšší teplotu než nad ním ležící vrstva vzduchu. Vyjimky mohou nastat v přechodných ročních obdobích při teplotě vzduchu nad 0 °C, kdy může klesnout teplota povrchu půdy pod 0 °C. Také roční amplituda teploty (rozdíl průměrných lednových a červencových teplot) je na povrchu půdy větší v porovnání s amplitudou teploty vzduchu.

Kolísání teploty povrchu půdy zmenšuje rostlinná pokrývka (v létě rozdíl teplot povrchu půdy bez porostu a s rostlinstvem činí ve výšce 2 m (standardní výška měření teploty vzduchu) více než 10 °C a při zemi 6 °C. V zimním období plní vůči povrchu půdy jakousi ochrannou úlohu sněhová pokrývka (zvláště čerstvě napadlý sníh velmi dobře zabraňuje jejímu promrzání). Vrstva půdy se stálou teplotou, v níž zahijí roční výkvy, se v mírných zeměpisných šířkách nachází v hloubce od 15 do 30 m.

Běžně se vyskytují případy, kdy na povrchu podloží se mohou vyskytovat teploty 50 °C a vyšší (např. povrch vzletové a přistávací dráhy) a v hloubce 10 cm (v důsledku malé tepelné vodivosti půdy) mohou být nižší téměř o 30 °C. Uvedený extrémní příklad svědčí o existenci velkých teplotních gradientů mezi povrchem a spodnějšími vrstvami půdy v závislostech na jejich fyzicko-geografických charakteristikách.

Teploty půdy v hloubkách 5, 10, 20, 50 a 100 cm měří 99 pozorovacích bodů a na dalších 29 místech se měří v hloubkách 5, 10, 20 a 50 cm. Na ústředních pracovištích civilní a vojenské hydrometeorologické služby jsou za uplynulý den k dispozici do 10 h UTC následujícího dne. Pro ilustraci jsou dále uvedeny dvě průměrné charakteristiky teploty půdy zimního období (říjen až březen) v letech 1961 (1931) - 1990 z 9

Hlavní klimatické oblasti na území ČR

Tabulka 6

Klimatická oblast	Podnebí	Charakteristiky
Teplá (do 200 m n.m.)	Velmi teplé a suché podnebí nížin	Velmi dlouhé, velmi teplé a velmi suché léto. Přechodné období velmi krátké. Teplé jaro, teplý podzim, velmi krátká a teplá, suchá až velmi suchá zima s velmi krátkým trváním sněhové pokrývky. Lednová teplota vyšší než - 2,5 °C
	Teplé a suché podnebí nížin až pahorkatin	Velmi dlouhé, velmi teplé a velmi suché léto. Velmi krátké přechodné období. Teplé jaro, teplý podzim, krátká a mírně teplá, suchá až velmi suchá zima s velmi krátkým trváním sněhové pokrývky. Lednová teplota vyšší než - 2,5 °C
	Teplé až suché podnebí nížin až pahorkatin s kontinentálnějšími rysy	Velmi dlouhé, velmi teplé a suché léto. Krátké přechodné období. Teplé jaro a teplý podzim. Krátká a mírná, suchá až velmi suchá zima s krátkým trváním sněhové pokrývky. Lednová teplota vyšší než - 2,5 °C
Mírně teplá (200 až 800 m n.m.)	Mírně teplé podnebí pahorkatin a vrchovin s kontinentálnějšími rysy	Dlouhé, teplé a mírně vlhké léto. Normálně dlouhé přechodné období. Mírně teplé jaro, mírně teplý podzim, normálně dlouhá a mírná až mírně chladná a suchá zima s krátkým trváním sněhové pokrývky. Lednové teploty nižší než - 2,5 °C
	Mírně teplé podnebí pahorkatin a vrchovin s kontinentálnějšími rysy	Dlouhé, teplé a mírně vlhké léto. Normálně dlouhé přechodné období. Mírně teplé jaro, mírně teplý podzim, normálně dlouhá a mírná až mírně chladná a suchá zima s krátkým trváním sněhové pokrývky. Lednové teploty nižší než - 2,5 °C
	Mírně teplé podnebí vrchovin	Normální až krátké, mírné až mírně chladné léto. Mírné až mírně chladné jaro, mírný podzim, normálně dlouhá a mírná až mírně chladná a suchá zima s normálním až krátkým trváním sněhové pokrývky. Lednová teplota nižší než - 2,5 °C
Chladná (nad 800 m n.m.)	Mírně chladné a vlhké podnebí vrchovin a hornatin	Velmi krátké až krátké, mírně chladné a vlhké až velmi vlhké léto. Dlouhé přechodné období. Chladné až mírně chladné jaro, mírně chladný až mírný podzim, dlouhá až velmi dlouhá a mírná až chladná, mírně vlhká až vlhká zima s dlouhým trváním sněhové pokrývky. Lednová teplota nižší než - 4 °C, červencová teplota v rozmezí 12 až 15 °C
	Chladné a vlhké podnebí vrchovin a hornatin	Velmi krátké, chladné a vlhké léto. Velmi dlouhé přechodné období. Chladné až velmi chladné jaro, mírně chladný až chladný podzim, velmi chladná a vlhká zima s velmi dlouhým trváním sněhové pokrývky. Lednové teploty nižší než - 4 °C, červencové teploty v rozmezí 10 až 12 °C
	Velmi chladné a vlhké podnebí hornatin	Velmi krátké, chladné a velmi vlhké léto. Velmi chladné jaro, chladný podzim, velmi dlouhá a velmi vlhká zima s velmi dlouhým trváním sněhové pokrývky. Lednové teploty nižší než - 5 °C, červencové teploty nižší než 10 °C

vhodně plošně dislokovaných míst ze staniční sítě Českého hydrometeorologického ústavu. Větší vypovídací schopnost má tabulka 8.

Z hledisek půdního profilu v převážné části našeho území byla v hloubce 5 cm naměřena absolutní minima v rozmezí - 6 až - 10 °C (nejvyšší z nich - 12 °C), v hloubce 10 cm v rozmezí - 5 až - 9 °C (nejvyšší z nich - 11 °C), hloubce 20 cm v rozmezí - 4 až - 8 °C (nejvyšší z nich - 10 °C), hloubce 50 cm v rozmezí - 1 až - 2 °C (nejvyšší - 3,5 °C) a v hloubce 100 cm v rozmezí 0,4 až 1,2 (nejvyšší z absolutních minim - 0,1 °C).

V zimním období od října do března se průměrné nejnižší teploty půdy vyskytují v hloubce 5 cm v druhé dekádě ledna, v hloubce 10 a 20 cm na přelomu ledna a února, v hloubce 50 cm v první dekádě února a v hloubce 100 cm až ve třetí dekádě února.

Teplotní poměry

Teplotní poměry pro území ČR jsou zpracovány z třicetiletých pozorovacích řad 57 meteorologických a klimatických stanic za období 1961 - 1990. Průměrné roční teploty, kolísající v závislosti na geografických faktorech, kolísají od 1,0 po 9,4 °C, průměrné teploty jarní sezóny (březen až květen) se pohybují od - 0,1 po 9,6 °C, letní (červen až srpen) od 8,8 po 18,5 °C, podzimní (září až listopad) od 2,0 po 9,6 °C a zimní (prosinec až únor) od - 6,8 po + 2,0 °C. Plošně převládají průměrné roční teploty kolem 7 až 8 °C, v letním období 16 až 17 °C a v zimním okolo - 1,0 °C.

Průměrné měsíční teploty vzduchu ve výškovém pásmu 300 až 499 m jsou obsahem tabulka 9. Průměrné měsíční teploty doplňují v tabulce 10 průměrné vertikální gradienty teploty vzduchu (°C / 100 m) pro ty měsíce, které jsou uprostřed tříměsíčních sezónních období.

Nižší hodnoty vertikálního gradientu teploty vzduchu předznamenávají stabilnější charakter vzduchové hmoty, vyšší hodnoty labilnější teplotní zvrstvení a tedy proměnlivější ráz počasí. Přirozený pokles teploty vzduchu s výškou narušují teplotní inverze rozličného

charakteru. Nejčtenější z nich jsou přízemní teplotní inverze radičního a advekčního původu podmiňující výskyt dohledností pod 1 km (tzn. mlh) a nízké slohovitě oblačnosti se spodní základnou kolem 300 m nad mořem a vertikální tloušťkou do 500 m.

Větrné poměry

Průměrné měsíční hodnoty rychlostí větru na leteckých meteorologických stanicích za období 1961 - 1990 jsou nejvyšší v listopadu až březnu (3 až 4,8 m.s⁻¹) a nejnižší v srpnu až září (2 až 4 m.s⁻¹). Největší nárazy větru se převážně pozorují ze směrů převládajícího přízemního vzdušného proudění (220 až 030 0). Nejčtenější jsou do 18 m.s⁻¹, vyšší zřídka (např. v Brně - Tuřanech v 7,3 % a Praze - Ruzyni v 9,4 % dní v roce). V zimě jsou podstatně pravděpodobnější než v létě. V nadmořské výšce 500 m a vyšší se pozorují nárazy větru o rychlosti 25 m.s⁻¹ a větší v rozmezí 4,4 až 7,0 % dní v roce, v nižších polohách v rozmezí 2,5 až 4,5 %. Jejich maximální četnosti vykazují terénní meteorologické stanice Milešovka (27 %) a Praděd (28 %).

Srážkové poměry

Průměrné srážkové úhrny jsou zpracovány z třicetiletých pozorovacích řad 92 meteorologických a klimatických stanic za období 1961 - 1990. K oblastem s největším množstvím srážek patří návětrné svahy Jizerských hor, Krkonoš a nejvýše položené oblasti Moravskoslezských Beskyd s průměrnými ročními úhrny přes 1300 mm. Absolutně nejvyšší měsíční srážkový úhrn byl zaznamenán v srpnu 1972 na Lysé Hoře 518 mm, což je 296 % měsíčního úhrnu. Není bez zajímavosti, že absolutně nejnižší měsíční srážkový úhrn byl pozorován v prosinci téhož roku ve Starém Městě (okres Uherské Hradiště) a to pouhých 0,3 mm.

Na srážky nejhudším územím ČR je oblast závětrí Krušných hor, přibližně vymezená Mostem, Chomutovem, Kadaní, Žatcem a pokračující podél Ohře k severovýchodu, a rovněž i úzký pás podél Dyje na západ od Mikulovských vrchů. Průměrný

Průměrné teploty půdy zimního období v letech 1931 - 19990

Tabulka 7

Místo	Výška (m)	Zem. délka stup. - min.	Zem. šířka stup. - min.	Teplota půdy (°C) v hloubce (cm)		
				10	50	100
Žatec	201	13 - 33	50 - 20	2,7	4,5	5,4
Klatovy	430	13 - 18	49 - 23	2,6	4,2	5,3
N. Hrady - Baňov	478	14 - 48	48 - 49	3,0	4,0	5,5
Nadějkov - Větrov	615	14 - 28	49 - 31	2,7	4,5	5,5
Varnsdorf	330	14 - 38	50 - 54	2,9	4,8	5,6
Havl. Brod	455	15 - 35	49 - 37	3,0	4,3	5,4
Jevíčko	357	16 - 42	49 - 38	2,7	4,8	5,8
Strážnice	180	17 - 20	48 - 54	3,5	5,3	6,2
M. Albrechtice - Žáry	483	17 - 33	50 - 09	2,0	4,2	5,5

Absolutní minima teploty půdy (°C) pod trávníkem v zimním období v průběhu let 1961 - 1990

Místo	Teplota půdy (°C) v hloubce (cm)				
	5	10	20	50	100
Žatec	-9,0	-8,0	-6,0	-1,5	0,0
Klatovy	-9,5	-8,5	-5,5	-1,0	0,0
Nové Hrady	-10,0	-9,0	-3,5	-0,5	1,0
Nadějkov	-7,5	-5,0	-1,5	-0,5	1,0
Varnsdorf	-6,5	-5,0	-3,5	-2,0	1,0
Havl. Brod	-8,5	-6,5	-4,5	-1,5	1,0
Jevíčko	-9,5	-8,0	-5,0	-2,5	1,0
Strážnice	-8,0	-8,5	-5,0	-1,0	1,0
Albrechtice	-12,5	-11,5	-10,0	-1,0	1,0

Průměrné teploty vzduchu (°C) v měsíci a roce za období 1961 - 1990 pro výškové pásmo 300 - 499 m

Počet stanic v pásmu	Průměrná výška stanic	leden	únor	březen	duben	květen
21	411	-2,6	-0,9	2,7	7,5	12,4
červenec	srpen	září	říjen	listopad	prosinec	
17,1	16,5	13,0	8,2	2,8	-0,9	

vém vozidle, a nebo systém WILDCAT firmou Krauss-Maffei / Mauser, vybavený dvojicí 30 mm kanónů, lafetovaných alternativně na kolových (6x6), nebo pásových podvozcích různých typů.

Přenosné modifikace PLRK velmi krátkého dosahu lze považovat za základní modifikace většiny z nich. Jsou vhodné především jako výzbroj všech jednotek pozemních sil a slouží k jejich bezprostřední obraně před útoky prostředků vzdušného napadení. Jako příklady přenosných raketových systémů velmi krátkého dosahu lze uvést PLRK IGLA, GROM, MISTRAL, STINGER a RBS-70. Jejich základní charakteristiky jsou uvedeny v tabulce 1.

Jako mobilní (vezené na lehkých terénních automobilech nebo samohybné) modifikace PLRK velmi krátkého dosahu se používají PLRK uvedené jak v tab. 1, tak další, v podstatě nepřenosné typy, uvedené v tab. 2. Od přenosných PLRK se odlišují především použitím vícenásobných vypouštěcích zařízení (dvou až čtyřnásobných) a složitějším přístrojovým vybavením, čímž se zvyšuje palebná kapacita a efektivnost kompletu. Dovolují také použití raket více typů.

Mobilní modifikace PLRK typu VSHORAD, využívající lehká terénní vozidla, jsou vhodné např. pro protivzdušnou obranu především výsadek.ových jednotek a jednotek brigády rychlého nasazení.

Typickými představiteli PLRK krátkého dosahu jsou např. komplety OSA, TOR, ROLAND, CROTALE, ADATS, BARAK, SAHV-IR, případně další. Vyrábějí a používají se prakticky výhradně v samohybné verzi, s použitím pásových a kolových bojových vozidel. Jsou určeny především jako výzbroj PLV PS k protivzdušné obraně jednotek a útvarů mechanizovaného vojska. Dosti výjimečně jsou k dispozici převozná (tažená, nebo kontejnerová) verze, jako např. systém SKY GUARD (modifikace PLRK ADATS), vhodné např. k protivzdušné obraně stacionárních objektů VzS. Jejich základní charakteristiky jsou uvedeny v tab. 3.

PLRK krátkého dosahu (SHORAD) jsou standardně vybaveny vícenásobnými

vypouštěcími zařízeními (čtyř až osminásobnými), optoelektronickými zaměřovacími a sledovacími přístroji pro denní a noční vidění, identifikačními zařízeními, komunikačními zařízeními pro spojení s ASV PVO, a většinou i přehledovými, střeleckými, nebo vícefunkčními radiolokátory. Všechny uvedené komplety se systémy dálkového navedení jsou z hlediska palebné kapacity jednodokanálové (umožňují postřelovat vždy jeden cíl), s výjimkou kompletu TOR, který je dvoukanálový.

Téměř výhradně jsou u PLRK typu SHORAD využívány systémy dálkového navedení, a to buď radiopovelové, nebo s navedením po laserovém paprsku. Výjimku představuje PLRK SAHV-IR, kde je použit pasivní IR systém samonavedení, nebo kombinace autonomního navedení a pasivního IR samonavedení. U PLRK BARAK je použita kombinace autonomního navedení a dálkového navedení.

Kombinované zbraňové systémy jsou instalovány prakticky výhradně na pásových nebo kolových bojových vozidlech. Jsou vybaveny přístroji pro vedení palby i za ztížených podmínek (v noci, za mlhy ap.), včetně přehledových, střeleckých, nebo vícefunkčních radiolokátorů, a jsou napojeny na automatizovaný systém velení PVO. Jako příklady tohoto řešení lze uvést PL systémy BLAZER HEAVY nebo LAV a PL systém WILDCAT.

Systémy BLAZER HEAVY a LAV, kompletované firmou Lockheed Martin Armament Systems, využívají pásová (Bradley) nebo kolová (LAV) bojová vozidla, na nichž je lafetován 5-ti hlavňový 25 mm rotační kanón typu GAU-12/U s dosahem 2500 m a dvě čtyřnásobná vypouštěcí zařízení pro protiletadlové samonávaděcí rakety velmi krátkého dosahu STINGER. Komplety jsou vybaveny systémem řízení palby s optoelektronickými zaměřovacími a sledovacími přístroji pro vedení palby ve dne i v noci a digitální mikroprocesorovou elektronikou typu Avenger. Ve spolupráci s firmou Thomson-CSF je systém LAV doplněn víceúčelovým radiolokátorem TRS 2630 s dosahem 17 km.

Systém WILDCAT, vyráběný a kompletovaný firmou Krauss-Maffei Wehrtechnik GmbH, využívá alternativně podvozky bojových vozidel Krauss-Maffei MC 601 (6x6), Krauss-Maffei Puma, M48/M60, BMP-3, Steyer-Daimler-Puch 4K 7FA APC, Swiss MOWAG Piranha (10x10) a M113. Na výše uvedených podvozcích je v případě kombinovaného protiletadlového zbraňového systému lafetován jeden 30 mm kanón typu Mauser a místo druhého kanónu, použitého u klasického uspořádání, je instalováno čtyřnásobné vypouštěcí zařízení pro protiletadlové řízené rakety velmi krátkého dosahu, alternativně typu IGLA, MISTRAL, STINGER, nebo RBS-70. Komplet je vybaven systémem řízení palby s optoelektronickými zaměřovacími a sledovacími přístroji pro vedení palby ve dne i v noci a digitální mikroprocesorovou elektronikou typu Avenger. Ve spolupráci s firmou Siemens je komplet WILDCAT doplněn dvoudimenzionálním radiolokátorem s dosahem 18 km a identifikačním zařízením IFF.

Kombinace zbraňových systémů zvyšuje palebnou kapacitu kompletu a umožňuje operativně volit druh zbraně podle typu cíle (rakety proti letounům, kanóny proti bitevním vrtulníkům a bezpilotním prostředkům - klouzavým a kontejnerovým pumám a raketám). Protože však jde o kombinaci zbraňových systémů pouze typu VSHORAD, nezmění se zásadním způsobem takticko - technické parametry a okruh působnosti systému jako celku.

Výjimečně se vyskytují kombinované systémy s raketami krátkého dosahu. Zřejmým důvodem jsou zhruba čtyřnásobně větší hmotnosti PL raket typu SHORAD než u typu VSHORAD (průměrně 80 kg oproti 20 kg) a z toho vyplývající velké momenty setrvačnosti, kladoucí extrémní nároky na výkony servopohonů zbraňové nástavby. Prakticky jedinou výjimkou je ruský kombinovaný PL komplet TUNGUSKA. Určité východisko nabízí i PLRK BARAK a SAHV-IR, u kterých jsou, resp. mohou být PL rakety odpalovány vertikálně. Potom nemusí být součástí otočné zbraňové nástavby.

Kombinované protiletadlové zbraňové systémy typu VSHORAD a SHORAD jsou

opět vhodné jako výzbroj PLV PS pro protivzdušnou obranu jednotek a útvarů mechanizovaného vojska.

Vývojové tendence v oblasti PLRK typů VSHORAD a SHORAD

Z dostupných údajů [2], [3] vyplývá, že vývoj v oblasti protiletadlových raketových systémů velmi krátkého (VSHORAD) a krátkého (SHORAD) dosahu, používaných především jako výzbroj PLV PS, se ubírá **těmito směry**:

- **zabezpečení činnosti** zbraňových systémů v nepříznivých podmínkách,
- **zvýšení účinnosti** zbraňových systémů proti některým cílům, zejména bitevním vrtulníkům,
- **dosazení víceúčelovosti** zbraňových systémů PLV,

Činnosti zbraňových systémů v nepříznivých podmínkách se rozumí jejich schopnost plnit bojové úkoly za všech povětrnostních podmínek, bez ohledu na denní a roční dobu, a v podmínkách optického nebo radioelektronického rušení. **Toho se dosahuje** u zbraňových systémů všech typů použitím:

- průzkumných a zaměřovacích systémů, optických a radiolokačních, pracujících alternativně, nebo současně v různých pásmech elektromagnetického spektra;
- sníženého výkonu radiolokačních vysílačů a upřednostňování pasivních metod průzkumu pro snížení pravděpodobnosti odhalení protivníkem a rušení jeho prostředky;
- pokročilých technologií v řídicích a naváděcích systémech zbraní, umožňujících využitím zejména mikroprocesorové elektroniky eliminovat důsledky optického a radioelektronického rušení prostředky protivníka;
- nových a proti rušení odolných metod přenosu signálů u povelových systémů dálkového navedení raket;
- více zdrojů informací o vzdušné situaci zapojením zbraňových systémů do centralizovaných a automatizovaných systémů velení prostředkům PVO.

Výše uvedené tendence se prosazují především u PLRK velmi krátkého dosahu, např. u typů STINGER, MISTRAL a RBS-

70/90. U PLRK krátkého dosahu se tyto tendence v různé míře prosazují prakticky u všech kompletů.

Zvýšení účinnosti zbraňových systémů proti některým cílům, zejména bitevním vrtulníkům se rozumí využití netradičních, resp. nových principů a konstrukčních řešení, které umožní eliminovat důsledky taktiky bitevních vrtulníků, používané při útocích proti pozemním cílům a spočívající v pouze krátkodobém setrvání mimo prostor skrytu, např. za terénní nebo rostlinnou překážkou. **Toho se dosahuje:**

- použitím raket s velmi vysokou, supersonickou rychlostí, eventuálně spojenou s využitím kinetické energie rakety k ničení především pancéřovaných cílů; tyto tendence jsou patrné u PLRK velmi krátkého dosahu STARSTRE-AK a částečně i u kompletu MISTRAL. U kompletů krátkého dosahu jsou tyto tendence patrné u kompletů CROTALE, SHAHINE, ADATS, SAHV-IR a TUNGUSKA;

- použitím reaktivního, nebo kombinovaného (aerodynamického a reaktivního) řízení u raket se supersonickou rychlostí pro zvýšení manévrovosti, resp. zmenšení poloměru zakřivení trajektorie při navádění na manévrující cíle;

- vyzdvižením průzkumných a zaměřovacích systémů do výše cca 15 m (a někdy i více) nad úroveň terénu a tím i nad úroveň terénních a rostlinných překážek, umožňující včas odhalit prostředky vzdušného napadení protivníka; tyto tendence jsou patrné u připravovaných systémů BOSAM a BAMSE-MSAM švédské firmy Bofors (dnes Saab-Bofors-Dynamics).

Víceúčelovosti zbraňového systému se rozumí jeho schopnost působit i proti jiným cílům, než je jeho primární určení. U protiletadlových zbraňových systémů to znamená schopnost působit proti některým pozemním cílům. U protiletadlových kanónových systémů se zajišťuje jejich schopnost působit proti živé síle a lehce pancéřovaným cílům, např. obrněným transportérům a bojovým vozidlům pěchoty především použitím odpovídajícího sortimentu munice.

U protiletadlových raketových systémů,

především krátkého dosahu (SHORAD), se víceúčelovosti dosahuje použitím tzv. **duálních bojových hlavíc** poměrně velké ráže (cca 150 mm), majících vedle základního trhavého účinku i účinek kumulativně průbojný, a jejichž naváděcí a řídicí systém dovoluje navedení rakety také na pozemní cíl. Proto je lze použít vedle ničení prostředků vzdušného napadení také k postřelování pozemních, především obrněných cílů včetně tanků. V současné době mají tuto možnost především protiletadlové raketové komplety typu ADATS a RBS-70/90.

Výzkum a vývoj v oblasti raketových zbraňových systémů je velmi nákladnou záležitostí a jeho výsledky jsou do výroby zaváděny poměrně zdrženlivě, až po vyčerpání možností méně náročných způsobů inovací výzbroje, např. dílčích modernizací.

Závěry a doporučení

Na základě všech faktorů a skutečností, uvedených v předcházejících odstavcích tohoto článku, a s ohledem na aktuální poznatky o způsobu používání prostředků vzdušného napadení (Irák, Jugoslávie) lze očekávat, že další vývoj ve vyzbrojování AČR protiletadlovými zbraňovými systémy typů VSHORAD a SHORAD by mohl být **orientován do těchto hlavních směrů:**

1. Náhrada zastaralých a málo výkonných 30 mm dvojkanónů vz. 53/59 moderními samohybnými kanónovými nebo kombinovanými (kanóny/rakety) systémy lafetovanými na kolových bojových vozidlech.

2. Náhrada zastaralých a málo výkonných přenosných PLRK VSHORAD typu 9K32 STRELA-2 typem moderním, dostatečně výkonným. V úvahu přicházejí např. přenosné PLRK VSHORAD typů STINGER, MISTRAL, nebo GROM.

3. Modernizace PLRK typu SHORAD, které jsou ve výzbroji PLV AČR a mají k tomu odpovídající takticko-technické předpoklady.

4. Doplnění stávajících PLRK SHORAD o další komplety vhodného typu tak, aby byla zajištěna spolehlivá objektová a mobilní PVO jak jednotek, útvarů a objektů pozemního vojska, tak objektová PVO vzdušných sil.

Velký důraz při volbě typů a počtů zbraňových systémů PVO je nutné položit na to, aby byla zajištěna schopnost PVO odrážet útoky bezpilotních prostředků vzdušného na-

padení, především střel s plochou dráhou letu. Vzhledem k finanční náročnosti výše uvedených kroků lze očekávat, že zejména poslední krok bude realizován velmi zdrženlivě.

Literatura:

1. HAMTIL, I.: *Protiletadlové raketové systémy I. Skripta VA v Brně, VA, 1999.*
2. SCHÜTT, T.: *Guidance of Air Defence Missiles. Studie fy Bofors. Švédsko, 1995.*
3. *Jane's Air Defence Systems, roč. 1994 - 1997.*
4. *Materiály fy Bofors.*

K VÝZNAMU INTEGRACE LOGISTIKY SVSS A JEJÍMU PLÁNOVÁNÍ

Major Ing. JAROSLAV TAHOVSKÝ

Pohotovost jakéhokoliv systému či zařízení [1], tedy jeho nepřetržitá a bezporuchová funkčnost, komunikační a informační systém nevyjímaje, je závislá na zajištění jeho potřebné všestranné a trvalé podpory. Ta v sobě zahrnuje jednak zabezpečení odborného dohledu, resp. servisu, na zabezpečení materiálu potřebného k jeho rozvoji, úpravám, údržbě i k zajištění jeho provozu a v neposlední řadě na komplexním zabezpečení potřeb personálu.

Pohotovost komunikačního a informačního systému je jedním z důležitých faktorů, který bezprostředně souvisí s jeho schopností poskytnout požadované služby a tím zabezpečit jednu z významných složek bojové a mobilizační pohotovosti jednotlivých složek rezortu MO. Významnou měrou ovlivňuje také schopnost armády jako celku i jejích jednotlivých složek zajistit připravenost na řešení krizových situací.

K tomu, aby stálá vojenská spojovací síť jako systém opatření k zabezpečení přenosu informací v rámci AČR i pro spolupráci s ostatními strukturami obranného systému země mohla úspěšně a bezproblémově fungovat, je třeba na základě seznámení se se specifiky SVSS analyzovat dosavadní systém její podpory a nastínit nové pohledy na její materiální zabezpečení, na systém její údržby, na sledování a vyhodnocování provozu včetně ekonomických ukazatelů vycházející ze zákonitostí tržního hospodářství a odrážející zkušenosti a normy armád NATO.

Logistika a SVSS

Logistický systém v AČR je souhrnem různých typů činností, které mají prostřednictvím logistického procesu vytvořit organizačně, technicky a ekonomicky kontinuální celek, který lze nazvat **integrováný logistický systém**. Znamená to, že je pojímán jako integrované spojení všech jeho prvků, mezi nimiž jsou dva základní typy vazeb - vazby hmotné (hmotný tok v systému) a vazby informační (nehmotný tok). Jestliže hmotný i nehmotný tok v systému vyjádříme na základě skutečných potřeb uživatele jako určitou množinu - řetězec jednotlivých vzájemně spojených činností, dostaneme se k jednomu ze základních pojmů logistiky, kterým je **logistický řetězec**.

Ten je chápán jako dynamické propojení trhu spotřeby s trhy surovin, materiálu a dílů v jeho hmotném a nehmotném aspektu, které účelně vychází od poptávky (objednávky) konečného zákazníka (kupujícího, spotřebitele), resp. které se váže na konkrétní zakázku, výrobek, druh či skupinu výrobků.^[2]

Pro potřeby zkoumání zákonitostí logistického systému a jeho řetězce v podmínkách AČR je vhodnější nahradit pojem „poptávka konečného zákazníka“ výstižnějším pojmem „**potřeba uživatele**“, který v sobě nezahrnuje toliko subjektivní přání zákazníka (jednotlivé osoby či firmy), ale důraz klade především na užitnou a funkční hodnotu vyhovující potřebám celého armádního mechanismu (např. více zdůrazňuje potřebu interoperability, komplexnosti řešení, vzájemné zaměnitelnosti, unifikace dílů, funkční odolnosti apod.) a naopak potlačuje některé ze složek obecné komerce (např. módnost designu, nabídku a rozmanitost barevné škály apod.)

Cílem pragmaticky pojatého armádního logistického systému je vytváření co nejefektivnějšího způsobu zabezpečování mírových a válečných potřeb armády, tedy vytvoření technických a materiálních podmínek k zabezpečení její stálé bojovnosti a její schopnosti zajistit splnění úkolů vyplývajících z Národní obranné strategie včetně funkcí a úkolů spojených s řešením krizových situací.

Z důvodu nutnosti zajistit spolupráci jednotek a útvarů v rámci NATO je potřebné zajistit budování systému kompatibilního s logistickými systémy armádami Aliance. Přitom musí být respektovány zvláštnosti a národní specifika AČR. Ani jedno z toho však nesmí být na druhou stranu přeceňováno.

Výsledkem budování logistiky v rámci AČR by mělo být především vytvoření integrovaného toku materiálu a služeb s podporou spolehlivého a funkčního informačního systému. Tento tok by měl pracovat v reálném čase.

Konečný výsledek by měl zajistit:

- optimalizaci nákladů;
- zvýšení výkonu a odolnosti systému;
- získání přehledu o nákladovosti a výsledcích hospodaření jednotlivých složek AČR;
- vybudování odpovídajícího informačního, evidenčního a kontrolního systému.

Integrovaná logistická podpora je specifikována a charakterizována ve standardech NATO jako disciplinovaný přístup k činnostem nutným pro:

a) zabezpečení integrace podpůrných úvah do projektu systému /zařízení,

b) vývoj podpůrných požadavků, které jsou konsistentní (souvisejí) s projektem a navzájem,

c) získání (pořízení) požadované podpory,

d) realizaci požadované podpory během provozní fáze při minimu nákladů.^[3]

Integrovaný logistický systém v podmínkách AČR je možné v podstatě vyjádřit **jako souhrn následujících prvků (kroků):**

- dodavatelé - zdroje;
- obstarávání (výběr a nákup);
- skladování;
- distribuce;
- výroba či úprava;
- uživatel;
- údržba a servis;
- vyřazení, vytěžení;
- odstranění odpadu.

Komunikační a informační systém resortu MO plní specifické poslání a SVSS má v rámci něj další zvláštnosti.

Mezi tyto zvláštnosti patří:

a) relativní samostatnost, autonomnost a komplexnost celého systému na straně jedné a možná zranitelnost a značný význam na straně druhé, které vyžadují zvláštní systém podpory;

b) na rozdíl od většiny armádních struktur, které jsou zřízeny k plnění úkolů zejména v období krize, SVSS plní své hlavní poslání v období míru a v období napětí, tedy v době, kdy plní komunikační a informační systémy jsou zakonzervované nebo se teprve aktivují;

c) úkoly plní na poměrně značném teritoriu a k zajištění pohotovosti systému je možné použít pouze omezený, relativně malý počet většinou vysoce odborně připraveného personálu;

d) doba přijatelných výpadků systému, i jen lokální, je v době míru ve srovnání s ostatními systémy používanými v AČR, malá a to se musí projevit zákonitě i na organizaci a zajištění komplexu služeb zabezpečujících opravnou údržbu;

e) rychlému vývoji v oblasti telekomunikační technologie i telekomunikační a výpočetní techniky a tempu jejího morálního zastarávání (morální životnost hardwaru se

pohybuje v řádu 2 - 3 roky, základního software 4 - 7 let ^[4] musí odpovídat jak způsob zavádění a obstarávání této techniky a materiálu do AČR, tedy jak pro potřeby celého systému, tak i pro potřeby koncových uživatelů, tak i způsob obměny a vyřazování této techniky a materiálu.

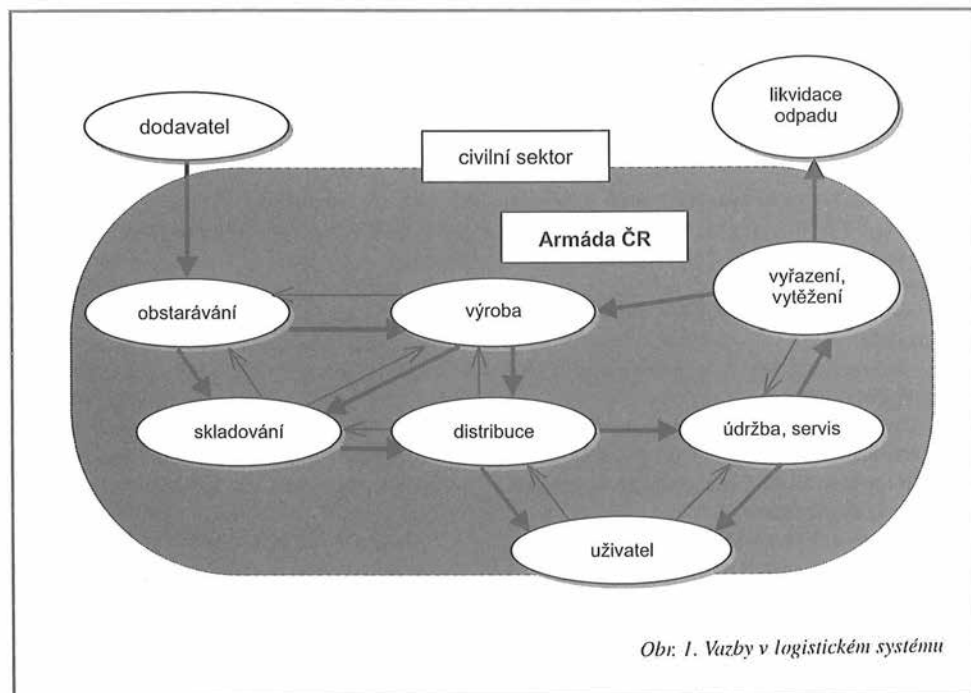
Z uvedeného je tedy zřejmé, že pro zajištění chodu SVSS bude možné využít postupů obvyklých v logistickém systému AČR a obvyklých struktur logistické podpory pouze částečně a pro zajištění funkčnosti SVSS bude nadále třeba udržovat a rozvíjet vlastní systém podpory, který by rozhodně neměl být s celkovým systémem logistické podpory AČR v rozporu, ale měl by být ještě o poznání pružnější a měl by pracovat autonomně a měl by odrážet technologické zvláštnosti sítě.

Integrovaný logistický systém SVSS by měl být schopen plnit ve prospěch SVSS tyto základní logistické funkce:

- specifikace hlavních a doplňkových požadavků na systém nebo zařízení ve vztahu k jeho podporovatelnosti;

- provedení výběru systému/zařízení včetně rozhodnutí o systému jeho podpory;
- stanovení nákupních podmínek a samotný nákup;
- stanovení podmínek pro zásobování a distribuci;
- stanovení postupů při příjmu, vychystávání a expedici;
- stanovení zásad pro skladování a pravidel pro účtování;
- určení optimálních dopravních cest a zabezpečení rozvozu materiálu;
- zajištění inventarizace majetku;
- zabezpečení odborné údržby a servisu systému nebo zařízení;
- vyřazení majetku z používání po ukončení životního cyklu;
- odprodej druhotných surovin a likvidace odpadu.

Cílovým bodem tohoto systému je uživatel. Od jeho potřeb se odvíjí celý logistický systém. Vazby mezi jednotlivými prvky je možné vyjádřit graficky, jak je vidět na obr. 1.

Obr. 1. Vazby v logistickém systému

Realizace logistického procesu znamená v podmínkách armády uskutečnění velkého množství operací na různých stupních řízení, které mají ve struktuře své přesně vymezené místo a mají často i ze zákona omezenou či delegovanou (přidělenou) pravomoc^[5] při realizaci jednotlivých opatření zapadajících do systému.

Pro vedoucí pracovníky jednotlivých stupňů velení a řízení systému SVSS to znamená uskutečnění velkého množství rozhodovacích aktivit, které lze shrnout v jednotlivých fázích do těchto skupin procesů:

Obstarávání (výběr a nákup), které lze vyjádřit jako souhrn subprocessů:

1. Plánování potřeb uživatelů.
2. Vyhledávání zdrojů dodávek.
3. Projednání dodávek.
4. Uzavření objednávek.

Skladování, které lze vyjádřit jako souhrn subprocessů:

1. Převzetí dodávek v centrálním skladu a kontrola kvality.
2. Zaskladnění.
3. Příprava kompletů pro jednotlivé distribuční sklady nebo výrobu.
4. Vychystání materiálu pro distribuční sklady.

Výroba, kterou lze vyjádřit jako souhrn subprocessů:

1. Montáž zařízení pro potřeby uživatelů.
2. Výroba a úprava speciálních komponentů pro SVSS.

Distribuce, kterou lze vyjádřit jako souhrn subprocessů:

1. Doprava z centrálního do distribučních skladů.
2. Převzetí dodávek v jednotlivých distribučních skladech.
3. Zaskladnění v distribučních skladech.
4. Převzetí uživateli.

Uživatel, u něhož lze vysledovat tento souhrn subprocessů:

1. Plánování používání.
2. Používání systému.
3. Zabezpečování a umožnění časově plánované údržby.
4. Provádění preventivní údržby.
5. Zajišťování opravné údržby.

6. Navržení materiálu a zrušení - předání spojovacímu středisku.

Údržba a servis, které lze vyjádřit jako souhrn subprocessů:

1. Zabezpečení časově plánované údržby.
2. Provádění preventivní údržby.
3. Zajištění opravné údržby.
4. Navržení materiálu na zrušení (na základě kontroly při údržbě).

Vyřazení materiálu, které lze vyjádřit jako souhrn subprocessů:

1. Posouzení stavu materiálu navrženého na zrušení.
2. Rozhodnutí o zrušení materiálu.
3. Vytěžení dále využitelného materiálu.
4. Příprava k odprodeji (třídění odpadu).

Odstranění odpadu, které lze vyjádřit jako souhrn subprocessů:

1. Odprodej druhotných surovin.
2. Likvidace odpadu.

K tomu, aby byl tento systém funkční, jak vyplývá i z obrázku 1, je třeba zajistit zpětnou vazbu tzn. vybudovat odpovídající, dostatečně dimenzovaný a spolehlivý informační systém schopný spolupráce s ostatními informačními systémy v rámci AČR a vzít do úvahy i další faktory, které mohou tento proces ovlivnit.

Je třeba zajistit informační tok, který by měl odpovědět na základní otázku:

Jaké množství materiálu (resp. jakou službu), v jakém čase a na jakém místě je třeba zabezpečit k obnovení pohotovosti systému.

K zajištění toho je nutné sestavit plán všech logistických operací tak, aby byla zajištěna jejich návaznost. Jedná se tedy o určitý druh marketingu^[6], i když vzhledem k již zmíněným armádním specifikám trochu upravený. Marketing je tedy efektivní způsob uspokojování potřeb vycházející ze znalosti potřeb a analýzy požadavků uživatele.

Plánování

integrované logistické podpory

Pod pojmem plánování integrované logistické podpory rozumíme postupný, časově iterativní proces, ve kterém je uplatňována řada funkcí. Tento proces je jedním

z podstatných východisek pro úspěšné splnění úkolů postavených před systém, zařízení či komplex systémů. Plánování zahrnuje široké spektrum činností např. vypracování plánů rozvoje systému, plánování výroby nebo montáže, plánování logistické podpory, plánování materiálových toků, plánování údržby aj.

Plánování sleduje optimální řešení problému v termínu většinou předem daném a to při respektování všech podstatných známých či předvidatelných vlivných faktorů a veličin. Výsledkem plánování je plán. Ten stanoví cíle, úkoly a činnosti, jakož i prostředky popř. způsoby k jejich dosažení.

Cíle plánování jsou rozdílné u jednotlivých subjektů zabývajících se logistikou a musí zcela jednoznačně odrážet charakter hlavní činnosti organizace. U součásti AČR zajišťující podporu stálé spojovací sítě (resp. celého komunikačního a informačního systému) lze vyspecifikovat tyto základní cíle:

1. uplatňování progresivních metod při obstarávání materiálu a služeb;

2. redukce nákladů na logistické funkce a zvýšení pružnosti logistického systému;

3. minimalizace skladových zásob za předpokladu vytvoření dostatečné výše pojistných zásob;

4. zkrácení doby potřebné k zabezpečení služby a optimalizace zajištění dopravních funkcí;

5. minimalizace a efektivní využití nákladů potřebných k všestrannému odpovídajícímu zabezpečení personálu.

Z uvedených bodů vyplývá, že mnohé z nich jsou vzájemně ve zdánlivém rozporu. Právě proto je třeba hledat komplexní řešení, které neupřednostňuje pouze jednu ze složek, ale pohlíží na celý systém jako na celek. V tom spočívá význam integrace procesu plánování logistických činností.

Z hlediska zabezpečení chodu systému SVSS musí mít každý organizační stupeň v něm přesně stanovené místo, úkoly, zodpovědnost a pravomoci ve všech oblastech života, tedy i v oblasti plánování. Je nutné vymezit úkoly jednotlivých složek v oblasti plánování investic, plánování zásobování a distribuce, plánování vý-

robního procesu apod. Vzhledem k potřebě zajistit provázanost jednotlivých činností a tím tedy i jejich plánů v jeden kontinuální celek, je třeba toto plánování pojmout jako **integrováný celek všech plánovacích aktivit**, který lze obecně shrnout do termínu logistické plánování. Jeho hlavním úkolem ve vztahu k SVSS je implementace strategického plánu rozvoje a zabezpečení SVSS do jednotlivých prováděcích střednědobých a krátkodobých plánů podpory systému v souladu se změnami okolí a možnostmi systému.

Rozhodujícím předpokladem pro zpracování odpovídajícího plánu je **provedení objektivní analýzy** aktuálního stavu za využití skutečných dat a poznatků z dosavadního způsobu zabezpečení logistických operací nebo činností, které by měly být logistickými operacemi ve stávajícím způsobu podpory nahrazeny či upraveny.

Každý plán, včetně plánu pro logistiku SVSS, je možné zpracovávat pouze tehdy, pokud známe **cílové potřeby**, tedy stav, kterého by mělo být dosaženo. Proto je tedy nutné poměrně přesně na druhé straně však dostatečně obecně a pružně stanovit cíle jednotlivých logistických činností, které musí zákonitě vycházet z cílů stanovených pro celý systém SVSS. Bez stanovení těchto cílů je každý plán více či méně nepřesný. Při zajišťování logistické podpory podle takového plánu lze již od počátku předpokládat problémy, které budou odrážet a v mnohých případech násobit a umocňovat míru nepřesnosti stanovených cílů.

Teprve na základě znalosti těchto dvou základních vstupních informací, tedy dosavadního stavu a očekávaného cíle, je možné zahájit plánování samostatných logistických činností. Samozřejmou součástí procesu plánování musí být **prověření účinnosti plánu**, resp. posouzení toho, jak se podařilo v něm zakotvené cíle a opatření realizovat. A tím jsme v podstatě opět na počátku plánovacího procesu. Nyní je nutné zhodnotit vhodnost a aktuálnost cílů ve vztahu k měnícím se vnějším vlivům, upravit je popř. zcela přepracovat a zpracovat nový aktuální plán.

Z pohledu problematiky SVSS se jako nejvhodnější z možných variant jeví následující průběh plánovacího procesu:

1. Dlouhodobý plán - strategický. Jeho obsahem musí být stanovení podmínek pro rozvoj systému, podmínek pro logistickou podporu a pravidla pro její konkrétní provádění (např. normy zabezpečení materiálem včetně priorit, normy provozu, pravidla pro zabezpečování servisu apod.) včetně potřeb finančních prostředků nutných na zajištění chodu, rozvoje a úprav komunikačního a informačního systému v rámci SPPR. Plán je vhodné provádět v cyklech odpovídajícím zásadám SPPR tedy klouzavě na pět let.

Přitom je zřejmé, že vzhledem k překotnému rozvoji v oblasti telekomunikačních a informačních technologií a na krátké době morální životnosti zejména používaného hardwaru bude tento plán směřem do budoucna obecnější a jeho každoroční upřesňování rozhodně nebude pouze „kosmetickou“ úpravou již naplánované skutečnosti z roku předešlého, ale mnohdy bude znamenat zásadní úpravy nebo si vyžádá celkové přepracování tohoto plánu.

2. Střednědobý plán - taktický. Jeho obsahem musí být stanovení pravidel pro provádění konkrétní logistické podpory, plánování a rozpočtování prostředků a potřeb nutných k zajištění údržby a úpravám systému a k provozu jednotlivých částí komunikačního a informačního systému. Plánovat je vhodné na rok s výhledem na následující rok. Toto plánování tedy odpovídá v SPPR normám pro plánování na stupni svazek.

3. Krátkodobý plán - operativní. Jeho obsahem musí být plánování podpory k zajištění jednotlivých činností či k zabezpečení jednotlivých období. Plán by měl vycházet z celkové koncepce údržby a zajištění činnosti komunikačního a informačního systému a na jeho základě by mělo být středisko schopno zabezpečit a materiálně zajistit splnění všech úkolů k zabezpečení systému.

Závěrem

Shodneme-li se na tom, že smyslem logistiky je snižování celkových nákladů v rámci podporovaného systému nebo zařízení při využití synergického efektu, pak je zřejmé, že tohoto cíle lze dosáhnout pouze při celkovém posouzení nákladů potřebných na zajištění celého životního cyklu daného systému nebo zařízení.

Je tedy zřejmé, že ne zcela promyšlená šetrnost v některém z kroků se může velmi nepříznivě odrazit v jiném kroku, což vede k více či méně podstatnému zvýšení celkových nákladů na zabezpečovaný systém či zařízení. Z tohoto pohledu se jeví integrovaný přístup k logistické podpoře SVSS jako velice významný prvek zajištění pohotovosti celého systému.

Jako příklady lze z pohledu SVSS uvést např. situaci, kdy chod moderního systému, který představuje významnou složku pohotovosti obranného mechanismu a při vyjádření jeho finanční hodnoty se pohybujeme v řádech miliard korun, je jištěn náhradními, koncepčně nevhodnými, zdroji energie starými několik desítek let. Obdobnou chybou z hlediska podpory by mohlo skýtat podcenění kalkulace a přidělení finančních prostředků na zajištění údržby nejen samotné telekomunikační technologie a technologie informačních systémů, ale i podpůrných zařízení jako např. klimatizačních jednotek nebo přepravní a diagnostické techniky pro personál poskytující servis. Stejně negativně se může projevit např. omezení počtu zabezpečujícího personálu (techniků, řidičů, skladníků, evidenčních pracovníků, odborníků zabezpečujících materiál a služby) pod přijatelnou hranici, kdy by již nebylo možné zajistit specifické potřeby systému. Těchto několik příkladů jen naznačuje možné problémy, které při nerespektování potřeby integrity logistického procesu nejen negují celý smysl logistických postupů, ale mohou, často velmi výrazně, ovlivnit pohotovost celého zabezpečovaného systému.

K tomu, aby bylo možné celý proces logistické podpory SVSS usměrňovat a řídit je třeba zajistit určitý systém plánování

zdrojů, prostředků a činností. Bez tohoto plánování, které musí odrážet systém plánování v celé AČR, není možné promyšleně a efektivně využít prostředků vyčleněných na fungování SVSS jako systému.

Úspěšnost celého procesu logistické podpory je pak závislá mimo jiné i na tom, jak se podaří proces plánování přiblížit co nejvíce reálné situaci, tedy potřebám jednotlivých uživatelů z rezortu MO a možnostem systémů provozovaných v rámci

v SVSS. V procesu plánování logistiky SVSS je nutné spatřovat více či méně složitý komplex činností opakující se v určitých obdobích schopný pružně reagovat na změnu a nikoliv dogmatický. Z toho tedy vyplývá, že po každé dokončené etapě úpravy SVSS, při každé změně úkolů, při každé výraznější změně užívané technologie apod. musí být znovu posouzen a v případě nutnosti upraven či zcela změněn způsob podpory pohotovosti sítě včetně její logistiky.

Poznámky:

[1] Pod pojmem *pohotovost systému* (v NATO užíváno pojmu *System Readiness*) rozumíme měřítko nebo měřítka schopnosti (způsobilosti) systému vydržet řadu použití specifikovaných v daných misích a plánech v uživatelském poměru pro dobu míru a dobu války. Měřítka pohotovosti systému berou explicitně v úvahu projekt systému (jeho spolehlivost a udržitelnost), charakteristiky a schopnosti podpůrného systému a kvantitu a umístění podpůrných prostředků. Příklady typických měřítek pohotovosti jsou množství zasazení (výpadů), schopnost množství misí, provozní využitelnost (disponibilita) a rychlost přípravy vlastností.

[2] Pernica, Petr: *Logistický management*, Radix, Praha, 1998

[3] Jahelka, Karel: *Základy integrované logistické podpory (ILP)*, p.č.t. 1223, VA, Brno, 1996

[4] Voříšek, Jiří: *Strategické řízení informačního systému a systémová integrace*, Management press, Praha 1999

[5] Např. zákon 199/1992 Sb., o zadávání veřejných zakázek, ve znění pozdějších úprav

VOLBA KONTEJNERU PRO BUDOUCÍ MOBILNÍ CHEMICKOU LABORATOŘ

Ing. STANISLAV UHLÍŘ

Pro naši potřebu budeme uvažovat o dvou z nich. Rozhodnutí, který to bude, je věcí posouzení vlastností, úložných prostorů a dalších funkcí, které musí kontejner pro stavbu mobilní chemické laboratoře (dále jen MCHL) splňovat. Oba typy jsou zavedeny v AČR.

Prvním z nich je „Speciální vojenský kontejner ISA/DIN se sendvičovými stěnami MILKON S“ (dále jen MILKON S) viz obr. 1, který je předurčen pro zástavbu mobilních pracovišť s požadovanou úpravou kryptoklimatu, zástavbu technologických celků s požadavky na mobilnost. Tento kontejner je vybaven rohovými prvky ISO, závěsem a kluzáky pro manipulaci hákovými nakladači s výškou oka 1570 mm podle DIN 30 722.

Druhým je „Kontejnerová střední skříňová sendvičová karoserie“ (dále jen KSSSK) viz. obr. 2. Tato skříňová karoserie je určena v základním provedení se základní technologií pro zástavbu mobilních speciálních pracovišť s požadovanou úpravou kryptoklimatu (dílenkových, velitelských, štábních aj. prostředků). Při rozhodování, který kontejner vybrat na zástavbu AC-HL se jeví z hlediska využitelnosti vnitřního prostoru, ale i hmotnosti, KSSSK jako použitelnější. Proto se dále budu tímto zabývat.

Některé vybrané parametry

Kontejnery			MILKON S	KSSSK
Parametry				
rozměry	vnější	délka	6058 mm	4815 mm ¹⁾
		šířka	2438 mm	2447 mm
		výška	2438 mm	2370 mm ²⁾
	vnitřní	délka	4598 mm	4720 mm
		šířka	2278 mm	2358 mm
		výška	2005 mm	2000 mm
hmotnost	max. pohotovostní		2800 kg	2600 kg
	celková		12000 kg	6000 kg
	užitečná		9200 kg	3400 kg
hladina hluku			70 dB	70 dB
přetlak v hermetizovaném prostoru			250 Pa	250 Pa

Vysvětlivky: ¹⁾ - bez základní technologie, celková je 5442 mm

²⁾ - včetně zábradlí

KSSSK má dvě schrány:

- **stálou**, ta je umístěna v pravém předním rohu a má rozměr 700 x 600 mm, výšku 780 mm, je rozdělena na dva prostory. Dolní je uzpůsoben pro uložení účelových akumulátorů. V horním je prostor pro vstupní zdroje. Přístup je vyklápěcími dveřmi. Z přední stěny je do schrány vstupních zdrojů zapuštěna propojovací schrána sendvičové karoserie s přepravním prostředkem;

- **volitelnou**, je umístěna na levé boční stěně vpředu a slouží pro uložení elektrocentrály, popřípadě pro uživatelskou výbavu. Je přístupná samostatnými dveřmi z vnější strany. Na levé a pravé boční stěně vzadu je možno vytvořit další schrány k uložení komponentů finální zástavby (uživatelské výbavy) přístupné dveřmi z vnější levé a pravé strany.

Základní technologie je rozdělena na:

- vnější, je rozmístěna na nosném rámu přišroubovaném z vnějšku na přední stěnu,
- vnitřní, základní zástavbu tvoří skříň rozvaděčů, výparník klimatizace s kanystrem na kondenzát, rozvody elektrické energie a stropní osvětlení.

Elektrické zařízení je provedeno podle ČSN 34 1330 a 33 2000-4 popřípadě, ČSVN

60 270 a norem souvisejících. Pro potřebu chemické laboratoře je plně dostačující. Bude nutné podrobně propočítat odběr elektrického proudu u provozní části a pracovní části. Elektrocentrálu o výkonu 4 KW je možno umístit uvnitř skříňové karoserie. Pokud by však tento výkon byl nedostačující, pak by musela být ve výbavě EC o výkonu 8 KW a ta by se již nevešla dovnitř, ale musela by být tažena jako přívěsné zařízení.

Manipulace a přeprava je velmi jednoduchá a variabilní. Manipulovat s touto skříňovou sendvičovou karoserií je v podmínkách AČR dovoleno těmito prostředky:

a) automobilním jeřábem odpovídající nosnosti,

b) AV - 14,

c) AV - 15,

d) AD - 160,

e) AD - 20.2

f) AD - 28

Přepravní prostředky pro skříňovou sendvičovou karoserii v AČR jsou:

- přepravní plošina 20'- VP pevně spojená pomocí otočných zámků ISO s vojenským podvozkem T 815 26 265 8x8.1R

Obr. 1. Kontejner MILKON-S

- vojenský podvozek T 815 26 WR 45 17 255 4x4.1T s kontejnerovými příčkami.

Tyto vyžadují umístění karoserie na plošinu typu:

- vojenský podvozek T 815 26 WR 45 17 255 4x4.1T vybavený jednoramenným nosičem kontejnerů CTS 14155-VP,

- vojenský podvozek T 815 VPR 8 20 235 6x6.1R vybavený jednoramenným nosičem kontejnerů CTS 14255-VP.

Údržba

Zahrnuje preventivní údržbu, revize a plánované opravy. Její realizace spočívá v pravidelné kontrole technického stavu KSSSK a včasném provedení stanovených preventivně servisních zásahů. Dobrého technického stavu se dosahuje plánovitým cyklem preventivní údržby.

Preventivní údržba zahrnuje:

- kontrolní prohlídky, před výjezdem, při zastávce,
- údržbu po provozu,
- základní údržbu,
- technickou údržbu č. 1 a 2,
- přípravu na zimní a letní provoz.

• • •

Pravděpodobně to bude tento kontejner, který je zaveden v AČR a tudíž je možno do něj zastavět mobilní chemickou laboratoř. Pro hovoří i fakt, že v této KSSSK je v současné době zastavěna chemická dílna, což by vedlo k určitému ujednání kontejneru u chemického vojska.

Použitá literatura: Propagační materiály VTU PV Vyškov

Obr. 2. Kontejnerová střední skříňová sendvičová karoserie

FUNKCE POHYBLIVÝCH ZÁSOB V LOGISTICKÉ PODPOŘE

Ing. VILIAM KUFČÁK

Objektivní potřeba udržování zásob vzniká na různých místech logistického řetězce. Jejich základním smyslem je funkce vyrovnávací, umožňující navázání a realizaci procesů o nestejných vstupních a výstupních (materiálových) parametrech.

Zásoby tyto procesy oddělují a činí je na sobě relativně méně závislé, mají rozhodující význam pro plnění úkolů v boji. Požadavek zabezpečení nepřetržitosti bojové činnosti vyžaduje jednoznačnou dostupnost zásob. V procesech logistické podpory významnou funkci plní pohyblivé zásoby, jejichž uspořádání není náhodné.

Pohyblivé zásoby jsou významným druhem zásob a slouží k plnění primárního poslání zásob, kterým je vyrovnávání časového, prostorového a výkonnostního nesouladu mezi zdroji a potřebami. Pohyblivé zásoby tvoří rozhraní, místo styku obou na sebe navazujících procesů potřeby materiálu pro vedení bojové činnosti a procesů dodávky zásob.

Vytvořený systém pohyblivých zásob již v míru pro vedení boje skýtá předpoklady k okamžité a další bojové činnosti na několik dnů. Zahájení boje, jakož i jeho vedení je bezprostředně podmíněno především vytvořením zásob materiálu v dostatečné výši, skladbou a jejich rozmístěním v příslušných místech.

Uspokojování materiálových požadavků v průběhu logistické podpory bývá zpravidla řízeno stochastickým systémem, v němž pohyblivé zásoby tvoří základ. Jejich celková výše a skladba pro jednotlivé zbraně a jednotky je predikovaná již v míru. Každá predikce má z hlediska budoucích materiálových požadavků pravděpodobnostní charakter.

Pohyblivé zásoby plní funkci vyrovnávací z hlediska:

- množství skutečné spotřeby u jednotek,
- času dodání,
- nezávislosti při částečném přerušení materiálového toku,
- oddělení a respektování relativní nezávislosti jednotek v průběhu plnění bojového

úkolů na nadřazeném zásobovacím stupni,

- spolehlivosti zásobovacího procesu ve vztahu k rizikům.

V souladu s uvedenými funkcemi se pohyblivé zásoby rozkládají do dvou hlavních částí, které mají specifické vlastnosti a určení.

Jejich dělení je na:

- spotřební část,
- nedotknutelnou část.

Spotřební část pohyblivé zásoby

Je definovaná jako množství materiálu kryjící očekávanou spotřebu v zásobovacím období, tj. v časovém intervalu spotřeby mezi dvěma následujícími dodávkami. Její velikost je z hlediska predikce spotřeby stanovena a udržována před zahájením boje. V průběhu vedení bojové činnosti má její výše různé hodnoty vyplývající z druhu boje a je závislá na možnostech doplnění. Je tedy zřejmé, že uvedené aspekty tvorby a udržování spotřební části zásoby působí protichůdně. Vyšší část spotřební zásoby a tedy i pohyblivá zásoba znamená větší jistotu potřeb materiálu pro jednotky ve vztahu k plněným úkolům, ale z určitých hledisek má také značné negativní důsledky a přináší určitá rizika při řešení materiálového toku.

Nedotknutelná část pohyblivé zásoby

Hlavní úlohou nedotknutelné části zásoby je krytí poruch zásobovacího procesu, jehož plynulost může být narušována především:

- přerušením materiálového toku mezi jednotkami a zdrojem doplnění,
- časovým nesouladem mezi požadavkem a skutečnou dodávkou zásob,
- nedodáním zásob, nebo jejich nedoplněním na požadovaný stav a kvalitu,
- chybnou predikcí spotřeby před zahájením a v průběhu boje.

Nedotknutelná část zásob čelí dvěma nejistotám a to, že:

1) Skutečná spotřeba materiálu během boje může být větší než predikovaná před zahájením.

2) Skutečná doba doplnění zásob může být delší než předpokládaná.

Pohyblivé zásoby jsou dané součtem spotřební části zásob a nedotknutelné části zásob.

$$Z_{po} = Z_{sp} + Z_{ne}$$

Z_{po} ... pohyblivé zásoby,
 Z_{sp} ... spotřební zásoby,
 Z_{ne} ... nedotknutelné zásoby.

Nedotknutelná část zásob stanovené velikosti zajišťuje zásobovací proces s určitou mírou spolehlivosti. Ta je vyjádřena odpovídajícím stupněm zajištění a tím je vyjádřena pravděpodobnost, že požadavky na materiál budou mít zajištěno splnění na stanovenou hodnotu. Spotřební a nedotknutelnou část pohyblivých zásob je možné také definovat jako zásoby kryjící očekávanou spotřebu v průběhu bojové činnosti tj. časového intervalu mezi dvěma následujícími dodávkami. **Velikost spotřební a nedotknutelné zásoby** v době míru vychází ze současných aspektů predikované spotřeby v boji, která je následně pro jednotlivé zásobovací stupně daná nařízením náčelníka generálního štábu, případně dalšími odborný-

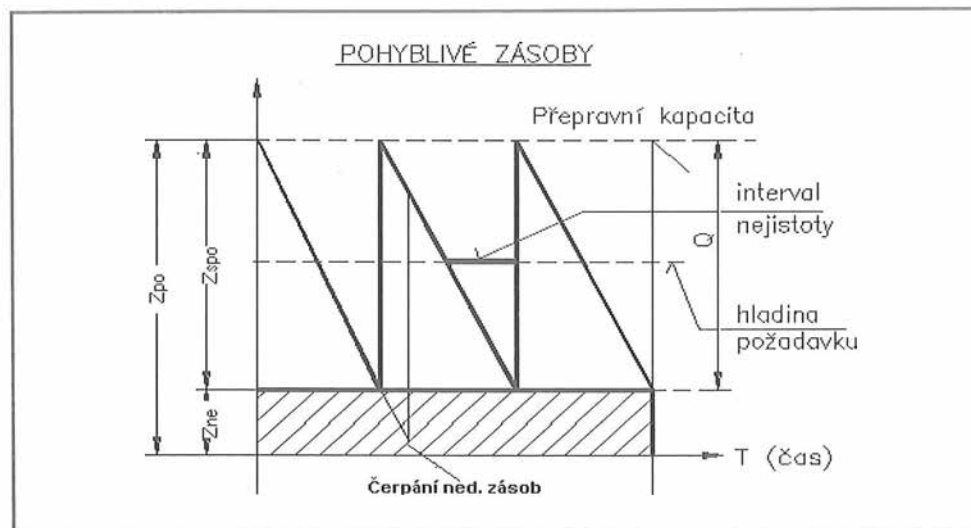
mi předpisy.

Každá dodávka zásob vede k základním předpokladům vedení bojové činnosti a případné nedodání, nebo odchylka v dodávce má za následek nesplnění (ohrožení splnění) stanovených úkolů. Tyto odchylky mohou vznikat jak na straně vstupu (před okamžikem doplnění zásob) tak i na straně výstupu (v procesu spotřeby). Při řešení problémů celkové kvantifikace pohyblivých zásob je pojímána jejich spotřeba a čas dodání jako dvě nezávislé náhodné veličiny.

První z uvedených veličin, **faktor spotřeby** leží obvykle mimo dosah subjektu logistiky, který jej většinou nemůže přímo ovlivnit a musí jej akceptovat. Působení **faktoru času** je však přímým důsledkem řízení materiálového toku v celém logistickém řetězci.

Dodací čas je čas dodání zásob, prodloužený na začátku o dobu zjištění potřeby u jednotky a předložením požadavku k doplnění zásobovacímu stupni. Tato veličina končí dobou příjmu, kontroly, uložení do techniky a připravenosti k použití.

Při dimenzování výše nedotknutelné části zásob se zpravidla soustřeďuje pozornost na **odchylky zmenšující zásoby** oproti očekávanému doplnění. Průběh jednotlivých atributů pohyblivých zásob je znázorněn na obr. 1.

IRMEP připravuje instruktory v hodnostech NCO (u nás praporčíci). Jsou připravováni v různých účelových kurzech trvajících od několika týdnů do jednoho roku. Kratší typy kurzů připravují instruktory s úzkou specializací (jednotlivé druhy sportů - lezení, šerm, basketbal, atd.). Tito instruktoři potom pracují jen na část úvazků vedle své běžné práce. Instruktory, kteří absolvuji roční kurs jsou pak tělovýchovni pracovníci přibližně taková jako je známe z naší armády.

Pokud se jako absolvent vysoké školy s odborným tělovýchovným zaměřením pokusím zhodnotit **učební programy** mohu říct, že jsou strukturálně obdobné jako na VO UK FTVS. Rozsah je logicky úměrně redukován na kratší dobu trvání kurzů. Určitou nevýhodu vidím v tom, že některé odborné teoretické přednášky (anatomie, fyziologie, sportovní trénink) nevedou specializovaní odborníci. Všechny materiály k těmto přednáškám jsou na velmi dobré úrovni, přednáší je však často učitelé odlišného zaměření. Z toho všeho plyne, že se po profesní stránce především teoretického zájemci jejich absolventi s úrovní vzdělání našich náčelníků tělovýchovy asi příliš srovnávat nedají. Nejsou však na podobný rozsah práce předurčení.

Běžný výcvikový den

Vstáváme v sedm hodin. Po snídani v jídelně se převlékáme do sportovního a odcházíme na hodinu sebeobrany, která začíná v osm hodin. Probíhá v úpolové tělocvičně. Systém vedení výuky nápadně připomíná hodiny karate, tak jak probíhají v mnohých sportovních oddílech. Trénink je pestrý a náročný. Samozřejmostí je používání různých tréninkových pomůcek jako jsou boxerské rukavice, úderové lapy a bloky. Nenacvičuji se zde modelové situace jak je známe z naší sebeobrany, ale klade se velký důraz na průpravná cvičení.

Dozvídáme se i něco z teorie. Sebeobrana v belgické armádě vychází z bojového umění KRAV - MAGA (velmi účelný a efektivní sebeobránný systém, který vytvořil Francouz Imy Lichtenfeld a používá se např. v izraelské armádě). Celkový

obsah je založen na velkém zásobníku různých cviků (kopy, údery, páky, držení, kryty) a nacvičují se pak jejich kombinace a přechody. Právní odpovědnost cvičenců učitelé neřeší. Dost je překvapil můj dotaz na tento aspekt výcviku. Jakékoliv zneužití v armádě naučených dovedností mimo službu, je pouze na odpovědnosti vojáka jako jedince - občana a armáda se od toho distancuje.

Druhá hodina začíná v deset hodin po třicetiminutové přestávce. Jde o aerobik a posilování s hudbou. Předcvičující je paní asi okolo čtyřiceti let. Vypadá to jako snadná hodina. Bereme si vždycky o něco větší činky než je doporučováno a cvičíme poctivě. V polovině hodiny už nám docházejí síly. Cvičení je strhující. Hudba je velmi rytmická, texty jednoduché. To je využíváno i pro motivaci tak, že také zpíváme.

Většina našich vojáků by možná tímto druhem cvičení pod vlivem tradic v našem myšlení opovrhovala s tím, že se nehodí pro starší a pro muže obzvlášť. Mohu však zodpovědně prohlásit, že jsem po této hodině byl určitě víc vyčerpaný, než kdybych stejný čas trávil v posilovně nebo na atletické dráze. Velká efektivita tohoto cvičení je dána kombinací posilování a aerobního pohybu. Hudba zaručuje stálý rytmus a motivující účinky. Poměrně vyčerpání odcházíme na oběd. Je lehký, chutný a doplněn velkým výběrem zeleninových salátů.

Odpolední hodina začíná v jednu. Odjíždíme za město kde se zúčastníme výcviku na velké překážkové dráze. Jedná se asi o pět set metrů dlouhou dráhu s mnoha náročnými překážkami. Hned úvodní pět metrů vysoký žebřík z jehož výšky se skáče do štěrku, dělá některým z nás poměrně problémy. Jde však především o psychiku a u některých překážek o techniku překonání. Po dílčích nacvičích jednotlivých překážek, dráhu všichni bez větších problémů překonáme.

Dovídáme se, že tato dráha je v armádách NATO standardizovaná a je i součástí vojenského pětiboje. Ve Vojenském pro-

fesionálu byla publikovaná včetně popisu, nákresů a parametrů v č. 7-9/1998, na str. 55-62 (Konrád: Překonávání překážek - speciální tělesná příprava Přibližování k NATO.). Předpokládám tedy, že její výstavba v České republice je jen otázkou času a financí.

Asi po čtyřiceti minutách strávených na překážkové dráze se vydáváme během přes les, zpět do kasáren. Čeká nás asi dvanáct kilometrů s několika stanovišti. Na různých místech v lese má instruktor k dispozici různé typy přírodních i umělých překážek. Jde o různé lanové žebříky, houpačky, svislá lana, ale třeba i několik set schodů z údolí až na hráz přehrady. Běh je tedy hodně zpestřen mnoha dalšími činnostmi. Později se dozvíáme, že právě tato disciplína je nejtěžší součástí závěrečného testu dvanácti měsíčního kursu. Náročnost trasy a časový limit způsobuje, že právě zde končí nejvíc adeptů (cca 25 %). My sami jsme dráhu běželi v tréninkovém tempu a přesto si myslím, že její náročnost je skutečně značná.

Po této poslední praktické hodině nás čekal ještě seminář zabývající se historií tělesné výchovy v belgické armádě. Večer se potom zúčastňujeme večeře v příjemné francouzské restauraci. Je to dobrá možnost procvičit naši angličtinu a při neformální debatě s instruktory se dovědět víc, než z oficiálních zdrojů.

Závěrem jen velmi orientačně porovnáme a zhodnotíme celkovou situaci v armádní tělovýchově u nás a v Belgii. Jeden z významných aspektů jsou **finan-**ce. Jejich vliv je velmi patrný. Zvláště pak co se vybavení a prostoru týče. Krásné velké a kompletně vybavené tě-

locvičny jsou v Eupenu samozřejmostí. Vlastní bazén, velká lezecká stěna aj. - to vše je dobrým základem pro kvalitní tělovýchovný proces.

Důležitá je také **možnost půjčení si všeho ostatního vybavení** potřebného pro výuku. Studenti dostanou od oblečení - výstroje všeho druhu až po speciální vybavení pro různá riziková zaměstnání vše. Myslím si však, že i u nás se situace celkem rychle zlepšuje. A pokud jde o motivaci vojáků, pro cvičení nestačí jen dokonalá sportoviště.

Druhá věc u které bych se chtěl zastavit, je **postavení tělovýchovných pracovníků** v armádní hierarchii. Pro nás je dobré, že naši tělocvikáři mohou studovat na renomované universitě, což zvyšuje jejich odborné předpoklady i prestiž a to nejen doma. Taktéž je v pořádku, že nejvyšší vojenský tělocvikář je na úrovni náčelníka samostatného oddělení na sekci GŠ AČR, která přímo řeší přípravu vojsk. Jsou tím dány větší možnosti pozitivním změnám po odborné stránce a pružnějšímu řízení armádního tělovýchovného procesu.

Belgičtí kolegové se podle vlastních slov cítí tak trochu odstrčení a vyjmutí z armádního systému. Rozhodně jim podle jejich vlastních slov chybí možnost více se účastnit při řešení otázek celkové tělovýchovné koncepce v armádě. Náš systém hodnotí Belgičané z odborného pohledu tělovýchovného pracovníka, jako mnohem lepší. Vždyť tělesná výchova je věda rovnocenná všem ostatním a její studium na univerzitě poskytuje tělocvikářům velmi kvalitní erudici, která je následně velkým přínosem pro výcvikovou praxi u útvarů a vojenských škol.

• • •

Naše tělovýchovná studijní stáž u belgických kolegů byla úspěšná a cenná. Dala nám poznat, že jsme fyzicky připraveni rovnocenně, po odborné stránce možná i lépe a zcela jistě všestranněji. Výrazně lepší materiální vybavení a zabezpečení výcviku (kdy budeme schopni se vyrovnat) je, doufám, otázkou času. Tuto nevýhodu zatím kompenzujeme motivací pro věc, protože jak už bylo řečeno, situace se i u nás začala vcelku úspěšně řešit.

DOUŠKA k zahraniční tělovýchovné stáži

Mgr. ANTONÍN KONRÁD, plk. v zál.

V předcházejícím článku se můj mladší kolega npor. Barták ve svém sdělení o odborné studijní stáži v belgickém Eupenu vyjadřuje k několika okruhům z problematiky služební tělesné výchovy. Zúročuje své poznatky z výcviku v zahraničí (kež by tak činili všichni, zejména mladí důstojníci) a snaží se „... jen velmi orientačně ...“, prezentovat systém vzdělávání belgických tělocvikářů, dává nahlédnout do kurzovní výuky v Královském institutu tělesné výchovy a sportu belgické armády (IRMEP) a pokusil se i o srovnání s tím, co zná z domova.

Stručně se zastavím u několika, věřím, že důležitých faktů. Při autorem zmíněné první návštěvě v IRMEP jsme samozřejmě zjistili v podstatě totéž, byť jsme se přímo výuky nezúčastnili. Mám myslím dost důvodů označit náš způsob vzdělávání tělovýchovných profesionálů za jednoznačně kvalitnější, variabilnější a pro armádu efektivnější, i když někdy personálně náročnější.

Pokládám např. za samozřejmost, že anatomii, traumatologii, fyziologii ap., má vyučovat pedagog - lékař, pedagogiku, psychologii i ryze tělovýchovné obory pochopitelně příslušně orientovaní vysokoškolští pedagogové. Belgičtí kolegové (podle jejich vyjádření) nebyli s výukou lékařů spokojeni a místo hledání kvalitnějších učitelů specialistů je nahradili ze svých řad a musím to tedy tak říci „poučenými laiky“.

Domnívám se, že to je bez rizika možné výhradně v případě přípravy právě jen úzce specializovaných absolventů kurzů - instruktorů různých sportů, vykonávajících tuto práci při jiné, své hlavní funkci. Takové vzdělávání a dělení funkční náplně považuji za nepřenositelné do AČR, protože náš útvarový tělocvikář je dnes téměř všechno možné, jen ne čistý sportovec. Jeho podíl na přímém výcviku pro bojové použití, díky speciální tělesné přípravě (STP) už od roku 1994, trvale roste. Musí garantovat maximální možnou bezpečnost u mnoha cvičení, kdy náročnost představuje značné riziko na hranici ohrožení zdraví i života vojáků. Sportu si dnes český tělocvikář užije jen při organizaci např. sportovních dnů velitele, armádních sportovních her (to ještě většinou jako organizátor) nebo při preventivních rehabilitacích pokud je vyslán k řízení jejich tělovýchovného programu.

Český vojenský tělocvikář nyní už není ani tak sportovec, jako obtížně nahraditelný „výcvikář“. Proto je také důležité, že se udrželo jeho zařazení u všech významných útvarů, svazků atd., až po funkci náčelníka vojenské tělovýchovy na GŠ AČR. Že se systém osvědčil není zásluhou ani tak dlouholetých tradic, jako nového pochopení smyslu a závažnosti přípravy, která může tělesné připravenosti a zdravotnímu stavu vojáků nejen výrazně prospět, ale také (při nedostatečně odborném přístupu) stejně výrazně ublížit. S příslušnými třeba i trvalými následky.

Na mém názoru nemění nic ani to, že obdobný přístup jako v Belgii jsme zaznamenali např. v královské vojenské Ústřední škole tělesné výchovy ve španělském Toledu. S různým podílem a počtem vysokoškolsky vzdělaných tělocvikářů - důstojníků, pod jejichž odborným vedením úzce specializovaní instruktoři pracují. Mé úvahy rozhodně nemají být něco jako „my jsme nejlepší a kdo je víc?“. Určitě je dost toho, co za aplikaci do AČR rozhodně stojí (některé metody, organizační přístupy ap.).

Rozdíl mezi námi je dán především tím, že tyto armády mají jiné tradice, obecný výcvik neřeší s tak vysokým podílem odborných náčelníků jako my a tělovýchovu vidí především jako prostředek pro oživení výcvikového stereotypu sportem. I když prvky „naší“ STP zařazují do výcviku také - viz popis odpoledního výcviku v článku kolegy npor. Bartáka. Ne však na úrovni mezních fyzických a psychologických možností vojáka. Proto tvrdím, že vysokoškolsky vzdělaný tělocvikář je v naší armádě nutný.

Také kolegovo zavádějící zmínku o „má-

lu“ tělovýchovných pracovníků - důstojníků, je třeba vidět v kontextu struktury celého IRMEP. Jde o vojenskou školu na úrovni logisticky plně samostatného útvaru s vlastním „týlem“, dopravou, důstojnickým i poddůstojnickým barem, personálem na vojenské ubytovně atd., včetně vševojenského velitelství. Že jsou tělovýchovní učitelé až v tělovýchovné škole v menšině, je pak zcela srozumitelné. Ve španělském Toledu je škola personálně zcela jiná a převaha jiných „ČVO“ nad tělocvikáři nebyla vůbec výrazná.

Dost obtížné je představit si v naší armádě i hladce fungující pojetí instruktorů, tak jak některé tyto armády mají zavedené (např. školených v IRMEP). Nemáme dobré zkušenosti z počátků zavádění ve STP u nás, např. nového systému boje zblízka (MUSADO MCS), kdy nejvyšší kvalifikací získanou v NSR prošli převážně netělocvikáři - velitelé. Jejich výkonem vlastní funkce se dodnes komplikuje příprava dalších instruktorů pro nižší úroveň výcviku. Často bývá problém zajistit tohoto vedoucího instruktora (vlastně velitele jednotky) - jediného oprávněného k přezkoušení nových instruktorů, právě pro zaneprázdnění jeho hlavní pracovní náplní.

Proto bylo nutné zavést jako podmínku dokončení vysokoškolského studia vojenských absolventů Fakulty tělesné výchovy a sportu UK v prezenční i kombinované formě, povinné získání oprávnění instruktora boje zblízka a jednoho dalšího, volitelného oprávnění instruktora ve STP. Proto, aby se postupně nastolila situace, kdy budou tělocvikáři soběstační v pokrytí náročnosti výcviku vojsk a odborníci z jiných profesí nemuseli být využíváni na něco, co je ve skutečnosti „neživí“ a odvádí je od jejich hlavní odbornosti. Byť jsou to i často velcí fandové, třeba právě zmíněného MUSADA.

Kombinovat práci tělovýchovného odborníka, který by měl připravovat především velitelský sbor svého útvaru ve stále aktualizovaném pojetí STP s ještě další profesí, není v podmínkách ACR reálné. Nepochybně by obě zastávané funkce trpěly jak nízkou, neflexibilní úrovní daného jedinice (požadavky na sebevzdělávání, vysokou fyzickou výkonnost aj.), tak také spornou kvalitou odváděné práce.

Naopak v úrovni instruktorů STP určených přímo pro výcvik vojáků v jednotkách, je výhodné toto spojení prosazovat. V podstatě je téměř podmínkou výcviku. Není totiž reálné, aby jeden tělocvikář byl schopen časově i fyzicky odcvičit celou „dávku“ hodin u všech jednotek útvaru. Je ale v zájmu jednotek, aby tito instruktoři byli z vlastních řad. Ani v podmínkách jednoho útvaru není praktické „vypůjčovat si“ kvalifikovaného odborníka z jiné, než cvičící jednotky. Ideální je někdo z velitelů čet dané rot, protože velitel je za výcvik ve své jednotce odpovědný a neměl by umět méně než jeho vojáci. Spojení ale např. praporčíka logistiky a instruktora STP v rámci běžné pracovní doby, dává jasně předpoklad k „šizení jeho logistické funkce“ ve prospěch výcviku jednotek.

Vítaná je ovšem taková kombinace libovolné odbornosti a funkce, s některým sportem ve prospěch programů prevence proti sociálně patologickým jevům (SPJ). Tam jde o výkon druhé kvalifikace většinou v době mimopracovní. I pro naše vojáky jsou takové kvalifikační kurzy (lyžování, snowboard, posilování a relaxace, vodní sporty - spíše základy vodní turistiky, cyklistika a sporty v letní přírodě ...) na základě potřeb vojsk a požadavků GŠ AČR, každoročně Vojenským oborem UK FTVS v Praze organizovány a ve Věstníku MO nabízeny. S programem SPJ už jsem ovšem mimo služební tělesnou výchovu. I když využití takto připravených instruktorů je i v rámci aktivit výběrové tělesné výchovy nebo pomoc v tělovýchovných centrech velmi užitečné a to mě opět do služební tělovýchovy vrací.

• • •

Argumenty, které jsem uvedl snad vysvětlují proč jsem přesvědčen (ale nejen ty, důvodů je více), že pojetí služební tělesné výchovy v jejím celém rozsahu i obsahu má naše armáda více spjata s připraveností vojsk pro vlastní bojovou činnost a cvičící útvary se po fyzické stránce nemusí obávat srovnání s nikým. To je zřejmě i příčinou, proč belgičtí, španělští, francouzští i jiní tělovýchovní kolegové sice velmi diplomaticky a většinou při méně oficiálních příležitostech (možná i s trochou závisť), oceňují náš systém se sympatiemi i respektem.

PREVENTIVNÍ REHABILITACE s tělovýchovným programem a její začlenění do koncepce budování nové moderní Armády České republiky

Podplukovník PaedDr. VLADISLAV LISZOK

Po pěti letech se vracíme na stránkách Vojenského profesionála k velmi diskutované problematice preventivních rehabilitací s tělovýchovným programem. Co člověk to názor, co zkušenost to nová koncepce. V dnešní době, kdy můžeme srovnávat stav před pěti lety a nyní, se nám otvírá široká paleta kladů a nedostatků pramenících mnohdy z nepochopení smyslu této činnosti a předsudků, které v nás přetrvávají z dřívější doby. Právě pro pochopení smyslu uvádíme následující informace.

Vztah tělesné výchovy a preventivní rehabilitace

Transformace Armády České republiky na úroveň armád vyspělých států je úzce spojena s řadou zásadních opatření a změn ve všech oblastech života armády, které si mnozí denodenně uvědomují. Oblast tělesné výchovy a aktivního odpočinku je jednou z nich. Optimální realizace systému tělesné výchovy a aktivního odpočinku, jako nedílné součásti zvyšování fyzické zdatnosti v AČR a úspěšnost tělovýchovného procesu, ve kterém je tělesná připravenost vojáků dominantně utvářena, úzce závisí nejen na organizačních, personálních a metodických předpokladech, ale také na úrovni a schopnosti regenerace.

Současný vývoj výcviku v AČR směřuje k přísnejšímu a náročnějšímu výběru činností, které jednotliví vojáci potřebují při přípravě nebo při vykonávání úkolů vyplývajících z jednotlivých vojenských odborností. Je třeba si uvědomit růst vyšších a vyšších požadavků na profesionalizaci vojenského povolání.

Utvářením a rozvíjením tělesné připravenosti je spolu s formováním vojensko-odborné a psychické připravenosti základní podmínkou dosahování cílové hodnoty vojensko-profesní připravenosti vojáků. Její globálně či individuálně sníženou úroveň pod objektivně determinovanou hranicí (definovanou úspěšností v bojové činnosti, respektive v modelových situacích mírového výcviku) nelze zcela kompenzovat vybaveností moderní bojovou technikou.

V konečném důsledku rozhoduje úroveň tělesné připravenosti jednotlivce, která umožňuje nejen splnění pohybových úkolů vojenských činností a překonání tělesných zátěží, ale vytváří i předpoklady pro optimální funkci psychických procesů a úspěšné využití bojových prostředků v hraničních zátěžích soudobého boje.

S úrovní tělesné připravenosti a schopnosti optimální a rychlé regenerace úzce souvisí i dimenze zdraví, jež je nejen předpokladem tělesné připravenosti, ale v procesu jejího utváření se zdokonaluje i zdravotní stav. Přitom se jedná o aktivní zdraví, jež

není pouhou absencí nemoci, ale o zdraví, jež souvisí s aktivním životem, dobrou pracovní a životní pohodou, kondicí a optimismem. Je nesporné, že **vojenské povolání by mělo patřit mezi profesní skupiny naší populace, vyznačující se vysokou úrovní aktivního zdraví.**

Výcvik, jak již bylo uvedeno, se prezentuje vysokými výkony příslušníků armády, enormními výdeji tělesné i duševní energie, činností v nepříznivých povětrnostních podmínkách, nedostatkem spánku a odpočinku. Tyto zátěže zákonitě přinášejí úbytek životních sil, jejich předčasné opotřebování a ztrátu motivace. Vzhledem k zamezení kumulace těchto nepříznivých psychofyzických stavů, ohrožení zdraví a snížení úrovně dalšího výcviku a práce vlivem únavy se jeví jako velmi progresivní využití preventivních rehabilitací s tělovýchovným programem.

Využitím preventivních rehabilitací s tělovýchovným programem lze působit i na utváření řady jiných hodnot, jako je například racionální využití doby volna, vytváření a upevňování pozitivních vztahů mezi příslušníky armády různých velitelských stupňů, vytváření moderního životního stylu a podobně. V neposlední řadě lze tímto způsobem přispět i k atraktivnosti vojenského povolání a zvýšení zájmu o službu v Armádě České republiky.

Z výše uvedených poznatků lze vyvodit závěr, se kterým budete milí čtenáři jistě souhlasit, že preventivní rehabilitace s tělovýchovným programem (dále jen PR - I - TV) má své stálé místo v budování moderní armády, a to na principech zvyšování nábičky a náročnosti.

Vývoj od roku 1993

Prvopočátky jsou datovány na přelomu roku 1992 a 1993, kdy vznikl projekt prvního experimentu v této oblasti. Zahájen byl v roce 1993 v němž bylo zahrnuto celkem 11 turnusů o 280 rehabilitantech při zabezpečení 15 tělovýchovnými pracovníky. Tato čísla však byla každým rokem navyšována a tak například v roce 1994 se jednalo již o 12 turnusů o 300 rehabilitantech při 16 tělovýchovných pracovnících. V dalších le-

tech tato čísla rostla geometrickou řadou. Vrcholem byl rok 2000, kdy se jednalo už o 44 turnusů pro neuvěřitelných 4475 rehabilitantů při řízení 116 tělovýchovných pracovníků. Uvedená čísla hovoří za vše.

V roce 1993 se jednalo o nepatrné množství příslušníků AČR rozdělených do některých rekreačních zařízení, kde nebyla zajištěna odpovídajícím způsobem vybavenost tělovýchovnými zařízeními. Podle managementu vojenské tělovýchovy nebyla zároveň tato rekreační zařízení dostatečně vybavena tělovýchovným materiálem a tudíž nemohla adekvátně sloužit aktivnímu odpočinku a regeneraci. V této době nastal boj o příslušníka preventivní rehabilitace, který si svými pracovními výkony a mnohdy bojovými zkušenostmi říkal o velmi účelovou a cílenou péči v oblasti, která byla ze strany armády a někdy i ze strany jednotlivců podceňována. Jednalo se o preventivní rehabilitaci s tělovýchovným programem, kterou doporučovali jak zdravotníci tak tělovýchovní pracovníci.

Zlomový byl rok 1997, kdy z rozboru stávajícího stavu probíhajících preventivních rehabilitací vyplynula jasná snaha o zefektivnění a zkvalitnění služeb pro účastníky PR-I-TV. Dalším a neméně důležitým faktorem, který ovlivnil rozhodujícím způsobem následný proces byly zpětnovazební informace od všech zúčastněných o správnosti zařazení tělovýchovných programů do preventivních rehabilitací. Nedostatkem v uplynulém období byla skutečnost, že distribuce byla prováděna náhodným výběrem bez odpovídajícího klíče přidělování těchto poukazů a ty zároveň nebyly jednoznačně označeny. Druhým a již mnohokrát uváděným problémem byla skutečnost špatného vybavení jak sportovními zařízeními, tak tělovýchovným materiálem, která se musela urychleně řešit. Tyto a mnoho dalších problémů vyřešila nová koncepce, zpracovaná oddělením tělesné výchovy GŠ AČR.

Koncepce PR-I-TV

Po čtyřleté práci vysoce fundovaných a zkušených tělovýchovných pracovníků a

zkušenosti ředitelů jednotlivých rekreačních zařízení v působnosti VLRZ byl proveden rozbor a v roce 1997 byla zpracována nová, modernější a komplexnější koncepce PR - I - TV.

Do obsahu preventivních rehabilitací byly na základě rozkazu ministra obrany zařazeny i činnosti tělovýchovného charakteru, jejichž cílem je přispět k aktivnímu využití vyčleněného času k upevnění fyzické zdatnosti, tělesného a duševního zdraví. Ve snaze nabídnout všem vojákům, kteří dosáhli určité doby služby v armádě, plnohodnotné nadstandartní výhody poskytované v rámci sociálního a zdravotního programu resortu MO, vznikl ucelený program preventivní rehabilitace s tělovýchovným programem.

Nejdříve byly ve spolupráci s VLRZ vytvořeny prostorové, materiální a personální podmínky. Byl proveden výběr vojenských rekreačních zařízení na základě analýzy možností provozovat jednotlivé druhy sportu. Tato místa byla vybavena potřebným sportovním materiálem a byli vybráni tělovýchovní pracovníci pro odpovídající funkce vedoucích a instruktorů při řízení PR - I - TV. Tím byly dány základní předpoklady pro zdárný průběh preventivních rehabilitací.

Když se ohlédneme zpět, tak v roce 1998 těmito podmínkách vyhovovaly pouze 4 vojenská zařízení, v roce 1999 se počet rozrostl již na 6 a v roce 2000 těmito náročným podmínkám vyhovovalo již 7 vojenských zařízení VLRZ.

Za hlavní úkoly (uvedené formy preventivní rehabilitace) jsou považovány

- formování a rozvíjení vztahu účastníků k tělovýchovným pohybovým aktivitám,
- osvojení základních poznatků rozvoje pohybových schopností (rychlost, síla, obratnost a vytrvalost) a
- osvojení dovedností člověka (lyžování, plavání, atd.).

Na straně druhé je považován proces řízení PR - I - TV jako možnost působit na rozvoj pedagogických návyků tělovýchovných pracovníků útvarů a zařízení

AČR. V neposlední řadě se naskytá možnost pozitivně působit na řadu dalších faktorů, jako je racionální využití doby volna, vytváření a upevňování pozitivních vztahů mezi příslušníky armády, vytváření moderního životního stylu, a případné zdokonalování ve zvoleném sportovním odvětví.

Obsahem PR-I-TV jsou pohybové aktivity (závislé na ročním období, materiálním vybavení zařízení VLRZ a zájmu účastníků) a přednášky zaměřené na problematiku spojenou s tělovýchovnou činností a zdravým způsobem života. Samotný průběh PR-I-TV se skládá z tělovýchovného procesu, který rozdělujeme na řízený a neřízený.

Řízený tělovýchovný proces se uskutečňuje vždy od pondělí do pátku v trvání 6 hodin denně a to zpravidla v čase 09,00 - 12,00 hodin a 14,00 - 17,00 hodin nebo 08,00 - 14,00 hodin. Kromě pohybových aktivit jsou prováděny přednášky v trvání 2x 2 hodiny za celý turnus. Tato část procesu je povinná pro všechny příslušníky preventivní rehabilitace s tělovýchovným programem.

V ojedinělých případech, kdy si rehabilitant zvolí jiný druh tělovýchovné aktivity, která není v programu zahrnuta, se musí zúčastnit alespoň 30 % řízených zaměstnání. Náplní této doby jsou pohybové aktivity, relaxační, vyrovnávací a kompenzační cvičení. Součástí některých turnusů je testování jednotlivců diagnostickým programem Wellness, který „ otestuje „ jedince a na základě získaných výsledků tělovýchovný pracovník navrhne přiměřený tělovýchovný program příslušnému jedinci.

Neřízený tělovýchovný proces je prováděn v osobním volnu, o sobotách a nedělích. V této době jsou pohybové aktivity prováděny nabídkovým způsobem.

Současnost

Obecně lze konstatovat, že tato forma přes počáteční problémy, jednoznačně ukázala (pozitivním hodnocením) správnost přijaté koncepce PR - I - TV.

V letošním roce se zaměřujeme na propracovanost metodiky řízení, větší nabídku pohybových aktivit a na celkové zatraktivnění PR - I - TV tak, aby ještě lépe naplňovaly základní poslání této formy aktivního odpočinku. Předpokládáme ještě větší spokojenost účastníků a zvyšující se počet těch, kteří se rozhodnou pro tuto formu preventivní rehabilitace.

Problémem v současné době je malý počet poukazů, které by pokryly požadavky oprávněných žadatelů z řad příslušníků AČR. Omluvou může být skutečnost, že poukazy na PR-I-TV nejsou přidělovány pouze zájemcům o sportovní činnost, ale skutečně všem, i nesportovcům. Tito rehabilitanti se neúčastní sportovních zaměstnání v rámci PR-I-TV, neváží si připravené možnosti kvalitní regenerace životních sil a podceňují

možnosti ztráty zdraví. Někteří účastníci PR-I-TV si také pletou preventivní rehabilitaci s řádnou dovolenou.

V současné době funguje sedm zařízení:

- MĚŘÍN (se zaměřením na indoor sporty - ty, které se provozují ve vnitřních prostorách, jako je bazén, hala atd a outdoor sporty - ty, které se provozují na venkovních sportovištích),
- BEDŘICHOV (se zaměřením na lyžování, indoor sporty a outdoor sporty),
- MALÝ ŠIŠÁK (lyžování),
- OVČÁRNA (lyžování),
- JESENÍK (lyžování, indoor sporty, outdoor sporty a rehabilitační terapie),
- LIPNO - HŮRKA (indoor sporty a outdoor sporty),
- ŠPIČÁK (indoor sporty a outdoor sporty)

Takže nashledanou v tělocvičnách, bazénech, hřištích a na svazích hor.

PŘÁVNÍ ÚPRAVA postavení, struktury a úkolů ozbrojených sil České republiky

I. část

JUDr. JIŘÍ CHAMRÁD

JUDr. ARNOŠT PŘIKRYL

V návaznosti na předchozí články či jejich části, vztahující se k oblasti bezpečnosti České republiky a její obrany, autoři předkládají čtenářům rozbor dalšího velmi významného zákona a to zákona č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky.

Úvodem konstatujeme, že tento zákon přináší radikální změnu zejména v pojetí, úkolech a struktuře ozbrojených sil České republiky, oproti předchozí právní úpravě, která byla v tomto směru roztržena. Nicméně, s ohledem na poměrnou obsáhlou citovaného zákona a na omezený rozsah tohoto článku, se autoři zaměří na vysvětlení pouze některých, stěžejních institutů zakotvených v tomto zákoně.

Máme zato, že okamžikem příprav a následného přijetí České republiky do Organizace Severoatlantické Smlouvy (NATO) v roce 1999 konečně došlo i k odpovídajícímu přístupu a náhledu na ozbrojenou sílu České republiky.

Aniž bychom se vraceli do té či oné minulosti, můžeme konstatovat, že již v podmínkách vzniku samostatného unitárního státu - Československa v roce 1918, a ná-

sledně v podmínkách nejrůznějších změn v politickém i státoprávním uspořádání tohoto státu, byla vždy úloha, obecná struktura a organizační členění ozbrojených sil vyjádřena, když ne vždy přímo v ústavách, pak alespoň v příslušných zákonech. V tomto směru lze poukázat na jeden ze stěžních zákonů, vztahující se k této problematice a to na zákon č. 92/1949 Sb., branný zákon, ve znění pozdějších předpisů. Je nesporné, že i v tomto „letitém“ zákoně byla provedena charakteristika jednotlivých složek ozbrojených sil. Uvedený zákon platil s příslušnými novelami až do 30. 11. 1999.

Máme zato, že právní úprava provedená tímto citovaným zákonem byla do určité míry dalším vývojem překonána.

Právní úprava vyspělých demokratických států, zejména členských států Evropské unie, věnuje značnou pozornost otázkám vztahujícím se k zajištění bezpečnosti a obrany státu, včetně struktury, úkolů a postavení ozbrojených sil a tato je provedena obvykle ve vrcholných právních normách toho či onoho státu, ať se nazývají ústavou, základním zákonem ap., byť jen v obecné poloze.

Netřeba zdůrazňovat, že právě od roku 1989 dochází k podstatným změnám nejen geopolitickým, ale s tím souvisejícími změnami v politickém systému bývalé ČSFR. Těmto změnám však nebyl dán „adekvátní“ výraz v celé oblasti tzv. branného zákonodárství.

Dnem 1. ledna 1993 vzniká nový nástupnický subjekt ČSFR, a to Česká republika. Tímto okamžikem vstupuje v platnost i ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky. Nicméně tato vrcholná právní norma v podstatě neobsahuje žádná ustanovení, která by měla vztah k zajištění bezpečnosti a obrany České republiky a zejména k jejím ozbrojeným silám.

Jak již bylo uvedeno, situace i v této oblasti se radikálně změnila právě v období po vstupu České republiky do NATO. Mimo dalších zákonů, byl přijat i jeden ze stěžních zákonů této oblasti a to **zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky**.

Přijetím tohoto zákona tedy dochází ke zcela zásadní a podstatné změně v právní úpravě vztahující se k ozbrojeným silám České republiky.

Do vydání tohoto zákona byly ozbrojené síly státu definovány v ust. § 2 zákona č. 92/1949 Sb., branný zákon, ve znění pozdějších předpisů, následujícím způsobem:

„Ozbrojené síly tvoří vojsko jako jejich základ a veřejné ozbrojené sbory a veřejné ochranné sbory určené zvláštními předpisy, jakož i osoby povolované k osobním úkonům pro potřeby ozbrojených sil.“

Za vojsko byl považován souhrn vojáků, přičemž vojáky se rozuměly osoby, které byly odvedeny a měly služební povinnost.

Autoři tedy poukazují na zcela zásadní změnu ve struktuře ozbrojených sil. Je zcela evidentní, že do nynější struktury ozbrojených sil České republiky tedy již nespádají veřejné ozbrojené sbory (např. Policie České republiky, Vězeňská a justiční stráž České republiky, příslušníci civilních zpravodajských služeb ap.).

Dle názoru autorů, je na škodu věci, že pod ozbrojené síly České republiky nespádají ani veřejné ochranné sbory (např. Hasičský záchranný sbor) a to ani za válečného stavu. I právě tato skutečnost může mít určitý negativní dopad na adekvátní použití právě těchto veřejných ochranných sborů v situacích ryze nevojenských ohroženích státu (např. v nouzovém stavu dle ust. zákona č. 110/1998 Sb., o zajišťování bezpečnosti České republiky).

Samozřejmě i tyto veřejné ochranné sbory jsou uváděny v činnost při vzniku jednotlivých „krizových“ situací, nicméně i přesto zde neexistuje „jednotné velení“ těmto všem nasazeným silám. Takto, při řešení krizových situací (tedy slovy zákona - nouzového stavu) aktivují svou činnost toliko na základě usnesení vlády č. 246/1993 z 19. 5. 1993, o Integrovaném záchranném systému.

I kdybychom připustili možnost, že právě v takových případech není nutné podřídit činnost např. veřejných ochranných sborů jednotnému velení, pak stejně zde zůstává určité právní vakuum spočívající v tom, že

dosud nebyl schválen a odpovídajícím způsobem publikován očekávaný **zákon o krizovém řízení**, který by snad měl tuto problematiku řešit. Tolik snad ze strany autorů na úvod a nyní přikročíme k rozboru shora citovaného zákona o ozbrojených silách České republiky.

Zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky je členěn do 10-ti částí a to:

- Část I: Úvodní ustanovení
- Část II: Ozbrojené síly, jejich řízení a úkoly
- Část III: Armáda a její úkoly
- Část IV: vojenská kancelář prezidenta republiky
- Část V: Hradní stráž a její úkoly
- Část VI: Příprava ozbrojených sil a vojenský materiál
- Část VII: Použití vojenské zbraně vojákem
- Část VIII: Náhrada škody
- Část IX: Vedení vojenských evidencí
- Část X: Závěrečná ustanovení.

V tomto kontextu je třeba zdůraznit předmět právní úpravy uvedený v ustanovení § 1 tohoto zákona.

Tento zákon tedy upravuje základní postavení, úkoly a členění ozbrojených sil České republiky, jejich řízení, přípravu a vybavení vojenským materiálem. Zákon dále upravuje použití vojenské zbraně vojáků v činné službě a náhradu škody.

Možným pozitivem tohoto zákona je mimo jiné i skutečnost, že právě právní úprava použití vojenské zbraně vojáků v činné službě a úprava náhrady škody, byly včleněny do tohoto zákona a nikoli jen do zákona o vojácích z povolání, který lze považovat za ryze služebněprávní předpis, jak tomu bylo v předchozí právní úpravě provedené zákonem č. 76/1959 Sb., o některých služebních poměrech vojáků, ve znění pozdějších předpisů.

Autoři mají zato, že pozornost čtenářů je třeba zaměřit na zákonnou definici některých pojmů uvedených v ust. § 2 tohoto zákona.

Takto autoři činí z toho důvodu, že tyto pojmy jsou následně používány i v celé řadě

dalších zákonů oblasti branného zákonodárství, ale nejen v této oblasti. Samozřejmě bude pozornost věnována pouze stěžejním pojmům.

V ustanovení § 2 odst. 1 zákona je podána **definice vojenského objektu** a to následovně:

...*“vojenské objekty jsou objekty důležité pro obranu státu, které slouží Armádě České republiky a Hradní stráž k zabezpečení výcviku, ubytování vojáků, uskladnění, uložení, ošetřování a opravám vojenského materiálu nebo slouží k zabezpečení jejich úkolů. Vlastnická práva k nim vykonává jménem státu Ministerstvo obrany České republiky“.*

V tomto kontextu je nutno zdůraznit, že tohoto pojmu je užíváno např. v zákoně č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky.

Pojem vojenský útvar je definován v ust. § 2 odst. 2 takto:

Vojenský útvar je samostatná bojová nebo výcviková součást ozbrojených sil, s vlastním názvem, popřípadě s propůjčeným čestným nebo historickým názvem, číselným označením a místem stálé dislokace. V čele vojenského útvaru je velitel.

Další novou definicí je **definice vojenského zařízení** uvedená v ust. § 2 odst. 3:

Vojenské zařízení je samostatná součást ozbrojených sil, která je určena k zajištění potřeb ozbrojených sil s vlastním názvem, číselným označením a místem stálé dislokace. V čele vojenského zařízení je náčelník, vedoucí nebo ředitel.

Další výraznou novinkou je **definice pojmu vojenský záchranný útvar**, kdy tento je definován v ust. § 2 odst. 4 následujícím způsobem:

Vojenský záchranný útvar je samostatná součást armády, která je určena k plnění humanitárních úkolů civilní ochrany a připravující se k plnění civilní ochrany pro dobu válečného stavu, s vlastním názvem, číselným označením a místem stálé dislokace.

V čele vojenského záchranného útvaru stojí velitel.

Kladně lze hodnotit i právní úpravu provedenou tímto zákonem spočívající v tom, že dochází k definici pojmu, který v předchozí právní úpravě v podstatě nebyl definován a s jehož aplikací byly mnohdy spojeny určité obtíže, a to pojmu **služební orgán**. Definice tohoto pojmu je zakotvena v ust. § 2 odst. 5 zákona, takto:

Služebním orgánem v ozbrojených silách jsou prezident republiky, ministr obrany a v rozsahu určeném rozkazem prezidenta nebo rozkazem ministra obrany velitelé, náčelníci a jiní vedoucí pracovníci.

Těmto uvedeným subjektům byla tedy přiznána nejen „určitá rozhodovací pravomoc“, ale rovněž tak i „určitá odpovědnost“ /ať již v některém z druhů rozhodovacího procesu, ve věcech personálních, hmotných apod./, jak stanoví další zákony a zvláštní právní předpisy vydané na základě zákona.

Citovaný zákon sice v tomto směru neuvádí konkrétní pravomoci uvedených subjektů, např. v personální oblasti, při rozhodování o škodách na majetku státu ap., nicméně jejich pravomoci vyplynou z dalších zákonů nebo jiných právních předpisů vydaných na základě zákona.

Pokud Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky v článku 4 odst. 1 stanoví, že ozbrojené síly České republiky jsou doplňovány na základě branné povinnosti, pak tento předpoklad je do jisté míry rozveden v § 2 odst. 6 zákona o ozbrojených silách České republiky tak, že **příslušníkem ozbrojených sil je jen voják v činné službě**. Autoři v tomto směru odkazují zejména na ust. § 16 odst. 2 zák. č. 218/1999 Sb., o rozsahu branné povinnosti a o vojenských správních úřadech (branný zákon), kde je podána charakteristika jednotlivých druhů vojenské činné služby, která tedy zahrnuje:

- základní službu,
- náhradní službu,
- vojenská cvičení,
- mimořádnou službu.

Za zcela specifický druh vojenské činné služby je služba vojáka z povolání vykonávaná jako zaměstnání ve služebním poměru podle zvláštního zákona (tímto zákonem je nutno rozumět zák. č. 221/1999 Sb., o vojácích z povolání).

V textu dalších odstavců § 2 cit. zákona o ozbrojených silách České republiky je podána **definice dalších pojmů**, jako vojenského materiálu, vojenské výzbroje, vojenské výstroje, vojenské techniky, řidiče vozidla ozbrojených sil, vojenského řidičského průkazu, technických zařízení ap. (k tomu viz § 2 odst. 7-13 cit. zákona).

Navíc v § 2 odst. 14 je definován **pojem pohromy**. Tímto pojmem se rozumějí zejména živelní pohromy, požáry, průmyslové a ekologické havarie, které ohrožují životy, zdraví, značné majetkové hodnoty nebo životní prostředí.

Autoři věnovali otázce přiblížení výše uvedených definic pojmů pozornost zejména z toho důvodu, že v předchozích právních úpravách nebyly tyto pojmy zcela odpovídajícím způsobem definovány, v důsledku čehož mohlo někdy dojít i k jejich chybné aplikaci. Opakovaně zdůrazňujeme, že veškeré tyto zákonem definované pojmy jsou používány i v dalších stěžejních zákonech oblasti branného zákonodárství.

Část druhá zákona o ozbrojených silách České republiky, s názvem „ozbrojené síly, jejich řízení a úkoly“, zcela radikálním způsobem mění dosavadní právní úpravu struktury ozbrojených sil a jejich obecných úkolů, doplňuje úkoly a pravomoci příslušných ústavních činitelů (např. prezidenta republiky, vlády ap.) a mimo jiné se zabývá i otázkami právní úpravy mezinárodní spolupráce. V neposlední řadě upravuje v obecných rysech i civilní kontrolu ozbrojených sil.

Nelze se podrobně vyjádřit ke všem těmto výše uvedeným skutečnostem, ale považujeme za nutné se zde přesto o některých těchto změnách alespoň ve stručnosti zmínit. Domníváme se, že stěžejní otázkou je právě **zcela nová struktura ozbrojených sil**.

Totíž, jak již bylo v předešlé části článku konstatováno, původní právní úprava provede-

ná v ust. § 2 zák. č. 92/1949 Sb., branný zákon, ve znění pozdějších předpisů, který platil do 30. 11. 1999, tedy do nabytí účinnosti nového zákona - viz zák. č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky, definovala strukturu ozbrojených sil takto:

Ozbrojené síly tvořily:

- vojsko (tj. souhrn vojáků),
- veřejné ozbrojené sbory, které určí vláda,
- veřejné ochranné sbory určené zvláštními předpisy.

Nynější právní úprava provedená v ust. § 3 z. č. 219/1999 Sb., stanoví, že... **“ k zajištění své bezpečnosti vytváří Česká republika ozbrojené síly “ a tyto se člení:**

- Armáda,
- Ozbrojené síly ČR:
 - Vojenská kancelář prezidenta republiky,
 - Hradní stráž.

Tudíž do takto vytvořené struktury ozbrojených sil již nespádají:

- veřejné ozbrojené sbory (např. Policie ČR, Vězeňská a justiční stráž ČR, BIS, ap.)

- veřejné ochranné sbory (např. Hasičský záchranný sbor ČR ap.).

Tato skutečnost však nemůže a ani nesmí znamenat, že by ozbrojené síly České republiky nevystupovaly v určitých situacích (např. krizových) v součinnosti vztahy s těmito sbory a že by tím byla vytvořena překážka spolupráce a součinnosti (např. v rámci využití všech složek záchranného integrovaného systému, ap.).

Kladem této části zákona je i stanovení tří základních právních principů spočívající v tom, že:

1) v ozbrojených silách se uplatňují vztahy nadřízenosti a podřízenosti (viz § 3 odst. 4), což má zásadní význam pro organizaci a řízení,

2) ozbrojené síly se doplňují v souladu s úkoly, které zabezpečují (k tomu viz § 3 odst. 5). Tedy, v podstatě se jedná o zachování branné povinnosti dle branného zákona). Je zde tedy stanovena priorita doplňování ozbrojených sil podle rozhodnutí výkonné moci,

3) při zabezpečování úkolů ozbrojených sil jednají jménem státu v právních vztazích služební orgány s výjimkou jednání před soudy, kdy jedná za stát vojenský orgán pro právní zastupování zřízený ministerstvem obrany.

Právě skutečnost uvedená pod bodem 3) je právně velmi významná, neboť zcela jednoznačně (byť v obecné podobě) odstranila možné nejasnosti v kompetencích a stanovila taxativní oprávnění a kompetence jednotlivých těchto orgánů a samozřejmě i jistou odpovědnost.

Rovněž tak je zcela nově v tomto zákoně zakotvena i ta skutečnost, že v **ozbrojených silách České republiky se zaměstnávají občanští zaměstnanci**, kteří tvoří civilní personál ozbrojených sil, přičemž jejich pracovněprávní vztahy ke státu spadají pod právní úpravu provedenou zejména z. č. 65/1965 Sb., zákoník práce, ve znění pozdějších právních předpisů. (k tomu viz § 3 odst. 7).

V této části citovaného zákona, jak již bylo výše rozvedeno, došlo k rozšíření práv a povinností jednak ústavních činitelů (prezident, vláda), tak i Ministerstva obrany České republiky a dalších ministerstev, náčelníka Vojenské kanceláře prezidenta republiky. (k tomu viz § 5-8 zákona). Pro jejich poměrnou obsáhlou se k nim nelze podrobněji vyjádřit a autoři i v tomto směru odkazují na autentický text nejen tohoto zákona, ale i na jednotlivé v úvahu přicházející články Ústavy České republiky (k tomu viz ústavní zákon č. 1/1993 Sb.,).

V navazujících ustanoveních této části zákona (tedy v §§ 9-12) jsou zakotveny ty otázky vztahující se **k úkolům ozbrojených sil.**

Ustanovení § 9 stanoví, že úkolem ozbrojených sil je připravovat se k obraně České republiky a bránit ji proti vnějšímu napadení s tím, že samozřejmě ozbrojené síly plní též úkoly, které vyplývají z mezinárodních smluvních závazků České republiky o společné obraně proti napadení (k tomu viz např. Severoatlantická Smlouva, Washington D. C., 4 dubna 1949).

Nicméně, v této souvislosti je nutno uvést, že ve shora citovaném ustanovení jsou stanoveny úkoly ozbrojeným silám České republiky jako celku a to v té nejobecnější podobě.

Samozřejmostí zůstává, že další, již konkrétnější úkoly pro jednotlivé součásti ozbrojených sil, jsou zakotveny v dalších částech tohoto zákona. Navíc některé z úkolů ozbrojených sil lze dovodit i z dalších, v úvodu přicházejících zákonů. (Např. ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, zákon č. 218/1999 Sb., o rozsahu branné povinnosti a o vojenských správních úřadech, zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky a dalších).

Je tedy třeba zdůraznit, že veškeré úkoly stanovené zákony je třeba posuzovat v jejich celém komplexu a nespokojit se pouze s konstatováním těch úkolů zakotvených v tomto zákoně.

Je nesporné, že zejména po vstupu České republiky do struktur NATO, ozbrojené síly členských států navzájem spolupracují. Nicméně je skutečností, že předchozí právní úpravou nebyl dán k této spolupráci právní základ (k tomu viz např. zákon č. 15/1993 Sb., o Armádě České republiky). Pouze pro dokreslení této situace poukážeme na zákon č. 283/1991 Sb., o Policii ČR, ve znění pozdějších předpisů, ve kterém byl pro spolupráci Policie ČR s mezinárodními organizacemi, policejními institucemi a s bezpečnostními sbory jiných států dán právní rámec uvedený v ust. § 1 odst. 3 zákona o Policii ČR.

Právě v tomto kontextu je nutno velmi kladně hodnotit to, že zákonem č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky, byla možnost této spolupráce ozbrojených sil postavena na zákonnou úroveň, byla tedy „legalizována“, kdy navíc jsou zde, alespoň v obecné poloze, definovány možné okruhy této spolupráce. (K tomu viz § 10 cit. zákona).

Dalším nesporným kladem tohoto zákona je i zakotvení „**nemožnosti**“ **použití ozbrojených sil k přímému zásahu proti účastníkům stávky**, vedené na ochranu práv a oprávněných zájmů zaměstnanců (k tomu viz § 11 cit. zákona).

Positivem tohoto zákona je i to, že obdobně jako i ve vyspělých demokratických státech, **staví ozbrojené síly pod civilní kontrolu**, přičemž tuto kontrolu provádí nejen ústavní orgány (např. vláda, Parlament), ale i jiné k tomu zmocněné orgány, jímž tuto kontrolu svěřují zvláštní předpisy.

Část třetí tohoto zákona s názvem Armáda lze již považovat za část „speciální“, neboť v této části jsou stanoveny základní, stěžejní a do jisté míry i konkrétní úkoly vztahující se výlučně k jedné ze součástí ozbrojených sil a to k Armádě České republiky. Touto částí je tedy dán **základní rámec k možnosti použití armády** i k dalším, obvykle ne ryze vojenským (bojovým) akcím.

Lze tedy konstatovat, že takto stanovený právní rámec umožňuje, mimo jiné, využít armádu i k záchranným pracím, využít vojenské techniky k odstraňování jiného hrozícího nebezpečí, jakož i použít vojenských záchranných útvarů k plnění humanitárních úkolů civilní ochrany.

Mimo to byl vytvořen určitý **rámec i pro další předpokládané činnosti armády** a to zejména jejich vzdušných sil a to k letecké přepravě ústavních činitelů (v nedávné minulosti byla prováděna letkou Ministerstva vnitra ČR) - (k tomu viz § 20), zabezpečení letecké zdravotnické dopravy (k tomu viz § 21), zabezpečení letecké činnosti pro vlastní potřeby (k tomu viz § 22), zajištění letecké služby pátrání a záchrany (k tomu viz § 23) a konečně k zabezpečování přepravy na základě rozhodnutí vlády (k tomu viz § 24).

Je tedy nesporné, že právě tímto novým zákonem upravujícím činnost ozbrojených sil, zejména armády, **došlo k zásadní změně oproti dřívější právní úpravě**, i když mnohé z těchto nyní stanovených úkolů byly fakticky armádou plněny i v minulosti. Autoři nehodlají rozvádět veškeré z takto stanovených úkolů, nicméně považují za nutné zmínit se o následujících.

Pokud v této části článku hovoříme o základních úkolech armády, pak nelze nevidět, že tento zákon umožňuje použít různé sou-

části armády (viz § 13) k plnění úkolů při nevojenských ohroženích ve trojím směru a to:

a) použití armády k záchranným pracím (viz § 15-17),

b) odstraňování jiného hrozícího nebezpečí za použití vojenské techniky (viz § 18),

c) použití vojenských záchranných útvarů k plnění humanitárních úkolů civilní ochrany (viz § 19).

S ohledem na tyto významné změny a zejména s přihlédnutím k tomu, že plnění těchto úkolů při nevojenském ohrožení bude v budoucnu zřejmě převažovat, považují autoři za nutné na tuto problematiku upozornit a čtenáře s ní podrobněji seznámit. Činíme tak i z toho důvodu, že zde dochází k určitému „sladění“ činností příslušných součástí armády s činnostmi dalších kompetentních orgánů. (V podstatě se tedy jedná o určitý rámec pro činnosti Záchranného integrovaného systému a o reorganizaci dosud platného nařízení vlády č. 246/1993, o Integrovaném záchranném systému).

ad.a) V tomto směru zákon stanoví, že použití armády k záchranným pracím je dočasné organizované nasazení vojenských útvarů a vojenských zařízení s potřebným vojenským materiálem (k tomu viz § 2 odst.7), pod velením příslušného velitele nebo náčelníka, k němuž dochází, pokud příslušné správní úřady (např. okresní úřady), orgány územní samosprávy, požární ochrana nebo vojenské záchranné útvary nemohou zajistit záchranné práce vlastními silami. Tudíž k použití armády v těchto případech musí být vždy splněny veškeré zde uvedené podmínky.

Zmíněné použití armády v těchto případech mohou vyžadovat přednostové okresních úřadů, primátoři měst, která vykonávají působnost okresního úřadu (viz z. č. 425/1990 Sb., o okresních úřadech, ve znění pozdějších předpisů) a starostové obcí (viz zák. č. 367/1990 Sb., o obecním zřízení, o obcích, ve znění pozdějších předpisů) v jejichž obvodu došlo k pohromě. Toto vyžádání pak musí uplatnit u náčelníka Generálního štábu, který v této věci rozhodne.

Je však třeba mít v této souvislosti na paměti, že nejprve je nutno použít vojenských záchranných útvarů (viz § 19), o čemž se zmíníme v dalším textu, a teprve poté vyžadovat použití armády k těmto činnostem.

Zákon dále pamatuje i na tu skutečnost, že by hrozilo nebezpečí z prodlení (viz § 16 odst.2). Tuto situaci řeší následujícím způsobem:

Hrozí-li nebezpečí z prodlení, mohou vyžadovat použití armády k plnění těchto úkolů shora již zmíněné orgány a dále velitel zásahu, nebo velitel požární ochrany avšak nikoli u náčelníka Generálního štábu, ale u velitele vojenského útvaru nebo náčelníka vojenského zařízení, které jsou nejbližší pohromy. Tito pak neprodleně služebním postupem informují náčelníka Generálního štábu o tomto nasazení.

Mimo to, v případě, že dojde k ohrožení podstatné části území České republiky, nerozhoduje o tomto použití armády náčelník Generálního štábu, ale přímo vláda a to na návrh ministra vnitra. (viz § 16 odst.3).

V § 17 tohoto zákona je v tomto směru stanovena stěžejní povinnost náčelníku Generálního štábu spočívající v tom, že tento je povinen, po rozhodnutí vlády, zřídit vojenský krizový štáb, který řídí a koordinuje činnost nasazených vojenských útvarů a vojenských zařízení, přičemž k monitorování radiací nebo chemické situace může náčelník Generálního štábu vyčlenit i vojenská letadla. Dále může zřídit vojenský krizový štáb při tomto použití armády i v jiných případech, kdy to povaha situace a ohrožení vyžaduje.

Pokud se jedná o zřízení krizového štábu poukazujeme na Rozkaz MO č. 33/1999, částka 14 Věstník MO.

Další předpokládanou činností armády je:

ad.b) odstraňování jiného hrozícího nebezpečí za použití vojenské techniky.

V tomto směru zákon uvádí, že vojenskou techniku s nezbytně nutnou obsluhou lze použít i v jiných závažných situacích ohrožujících životy, zdraví, značné majetko-

vé hodnoty nebo životní prostředí a to za předpokladu, že příslušné správní úřady (např. okresní úřady), orgány územní samosprávy, právnícké osoby (k tomu viz § 18 a násl., zák. č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, § 56 a násl., zák. č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů ap.), požární ochrana nebo vojenské záchranné útvary nemají potřebnou techniku k odstranění takového ohrožení.

Použití vojenské techniky s nezbytně nutnou obsluhou, mohou v těchto stanovených případech vyžádat příslušní vedoucí správních úřadů, orgánů územní samosprávy, právníckých osob nebo požární ochrany a to cestou náčelníka Generálního štábu u ministra obrany. Ministr obrany České republiky o použití vojenské techniky informuje vládu.

V tomto kontextu je třeba zdůraznit, že oproti případům uvedených v bodě a) mohou vyžadovat použití vojenské techniky i právnícké osoby a dále nutno zdůraznit i ten fakt, že o tomto použití rozhoduje ministr obrany, tedy nikoli náčelník Generálního štábu.

Konečně posledním, zákonem upraveným případem plnění úkolů armády v rámci „nevojenských ohrožení“, je případ uvedený v bodě c): **Použití vojenských záchranných útvarů** k plnění humanitárních úkolů civilní ochrany.

Zákon v ust. § 19 odst.1 stanoví, že použití vojenských záchranných útvarů je dočasné organizované nasazení s potřebných vojenským materiálem, pod velením příslušného velitele, k plnění humanitárních úkolů civilní ochrany při pohromách nebo při jiných závažných situacích ohrožujících životy, zdraví, značné majetkové hodnoty nebo životní prostředí.

Opakovaně zdůrazňujeme, že použití vojenských záchranných útvarů (rozuměj výcvikových a záchranných základen) musí vždy předcházet před použitím vojenských útvarů a zařízení armády k záchranným pracím nebo k odstraňování jiného hrozícího nebezpečí za použití vojenské techniky.

Pokud se jedná o osoby oprávněné vyžadovat činnost vojenských záchranných útvarů, jakož i rozhodování o jejich nasazení, platí obdobná právní úprava jako v předchozích případech. (k tomu viz §§ 16-18 cit. zákona).

Část čtvrtá zákona upravuje postavení Vojenské kanceláře prezidenta republiky v systému ozbrojených sil České republiky. V daném případě se jedná o poměrně stručnou právní úpravu, která je zakotvena v §§ 25-26 zákona.

Zde se toliko uvádí, že v čele Vojenské kanceláře prezidenta republiky je náčelník, který je přímo podřízen prezidentu. Pokud se jedná o úkoly Vojenské kanceláře, pak tyto jsou stanoveny velice obecně a to tak, že plní úkoly související s výkonem pravomocí prezidenta jako vrchního velitele ozbrojených sil (k tomu viz čl. 63 Ústavní zákon ČNR č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky) a dále úkoly související s řízením Hradní stráže.

Část pátá upravuje postavení a úkoly Hradní stráže a to v §§ 27-28 následujícím způsobem:

Hradní stráž je podřízena náčelníkovi Vojenské kanceláře prezidenta republiky a plní tyto úkoly:

- **provádí vnější ostrahu areálu Pražského hradu**, zabezpečuje jeho obranu a provádí vnější ostrahu a obranu objektů, které jsou dočasným sídlem prezidenta a jeho hostů a dále

- **organizuje a zajišťuje vojenské pocty**, zejména při oficiálních návštěvách představitelů jiných států a při přijetí vedoucích diplomatických misí u prezidenta. (k tomu viz např. Vídeňská úmluva o diplomatických stycích z roku 1961, - č. 157/1964 Sb. a další).

Pokud se jedná o vnitřní ostrahu, včetně ochrany prezidenta, pak tato je prováděna ochrannou službou Policie České republiky. (K tomu viz § 2 odst. 1, písm. g), h), § 3 odst. 3 zák. č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů).

Zdůrazňujeme, že bez souhlasu prezidenta nesmí být Hradní stráž použita k plnění jiných úkolů než shora uvedených.

(pokračování)

NĚKOLIK POZNÁMEK K ODVODNÍMU ŘÍZENÍ

JUDr. LIBOR NEDOROST, Ph.D.,

JUDr. ANTONÍN DRAŠTÍK,

JUDr. ZDENĚK SOVÁK

Branná povinnost je zákonem č. 218/1999 Sb., o rozsahu branné povinnosti a o vojenských správních úřadech (branný zákon), ve znění zák. č. 238/2000 Sb., pojímána jako povinnost připravovat se k obraně státu a na této obraně se podílet. Vychází z ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky. Protože jde o obranu České republiky, váže se výlučně na státní občanství České republiky. Branná povinnost se člení na řadu jednotlivých vzájemně propojených povinností a činností. Branná povinnost zahrnuje odvodní povinnost, služební povinnost a další povinnosti stanovené tímto zákonem.

Podle stávající právní úpravy tedy branná povinnost vzniká dnem, v němž občan dosáhne věku 18 let, a zaniká dosažením věku 60 let, pokud nezanikne z důvodů stanovených tímto zákonem nebo zvláštním právním předpisem.^[1] Osobní rozsah branné povinnosti je tak omezen věkem, spodní hranice dovršením věku 18 let, které se dosahuje zletilostí podle občanského zákoníku a v souladu s Úmluvou o právech dítěte.

Občan je povinen v roce, v němž dovrší věk 18 let, před zahájením odvodního řízení vyplnit dotazník zasláný mu příslušnou územní vojenskou správou poštovní zásilkou nebo prostřednictvím správních anebo obecních úřadů, vyžádat jeho doplnění ošetřujícím lékařem a se 2 fotografiemi, odpovídajícími jeho současné podobě, jej této územní vojenské správě bez zbytečného odkladu vrátit.

Přípravné evidenční práce pro odvodní řízení vyžadují předběžné informace o potenciálních brancích, kteří podléhají branné povinnosti po dovršení 18 let věku. Z těchto důvodů a v kontextu se zákonem 101/200 Sb., o ochraně osobních údajů je zakotvena povinnost vyplňovat dotazník s osobními údaji. Součástí dotazníku jsou údaje o zdravotním stavu zjištěné na základě preventivní prohlídky provedené v příslušném období podle zvláštního právního předpisu^[2] a výsledků nových vyšetření

provedených v období od poslední preventivní prohlídky do vyplnění dotazníku.

Dotazník potencionálnímu branci zasílá územní vojenská správa na základě seznamů, které se vyhotovují podle § 10 tohoto zákona. Nesplnění zákonné povinnosti vyplnit dotazník a vrátit ho územní vojenské správě je přestupkem podle § 46 zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů, protože se tím ztíží plnění úkolů vojenských správních úřadů při realizaci branné povinnosti občanů.^[3]

Pro úplnost je třeba poznamenat, že zákon č. 101/200 Sb., o ochraně osobních údajů upravuje ochranu osobních údajů o fyzických osobách, práva a povinnosti při zpracování těchto údajů a stanoví podmínky, za nichž se uskutečňuje jejich předávání do jiných států. Ve smyslu ust. § 3 odst. 1 zákona, se zákon vztahuje na osobní údaje, které zpracovávají státní orgány, orgány územní samosprávy, jiné orgány veřejné moci, jakož i fyzické a právnické osoby, pokud tento zákon nebo zvláštní zákon nestanoví jinak, přičemž ve smyslu odst. 2 zákona se zákon vztahuje na veškeré zpracovávání osobních údajů, ať k němu dochází automatizovaně nebo jinými prostředky.

Podle ust. § 4 písm. a zákona je osobním údajem označován jakýkoliv údaj týkající se určeného nebo určitého subjek-

úkon je jednostranným úkonem územní vojenské správy vystupující v roli správního orgánu vůči konkrétnímu účastníkovi, přičemž se svou povahou jedná o tzv. **předvolání** ve smyslu § 41 správního řádu.^[8] V tomto případě platí, že první procesní úkon vůči účastníkovi odvodního řízení byl učiněn tehdy, jestliže mu byl stanoveným způsobem oznámen, tzn. doručením povolávacího příkazu.^[9] Zde je mít na paměti zejména pravidla pro doručování zakotvená ust. § 24 zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení (správní řád), kdy povolávací rozkaz bude nepochybně důležitou písemností ve smyslu ust. § 24 odst. 1, kterou je třeba **doručit do vlastních rukou**.

Důležitými písemnostmi, které se doručují do vlastních rukou jsou především rozhodnutí, ale může to být např. i předvolání apod., neboť správní řád ponechává na uvážení správního orgánu, které písemnosti kromě rozhodnutí jsou důležité a vyžadují doručení do vlastních rukou.^[10] Nejběžnější forma je prostřednictvím pošty, ale není vyloučeno využití určeného pracovníka územní vojenské správy, obecního strážníka nebo předání přímo do rukou adresáta, pokud je přítomen u správního orgánu.^[11]

Správní řád rovněž pamatuje na situace, kdy adresát, ačkoliv se v místě doručení zdržuje, **nebyl opakovaně zastížen**.^[12] Naopak o zdržování v místě bydliště by nešlo, pokud adresát pobývá na jiném místě v době dovolené nebo proto, že byl vyslán na delší služební cestu, byl hospitalizován apod. Tehdy se písemnost uloží na poště nebo u obecního úřadu a adresát se o tom vhodným způsobem dozví. Pokud písemnost není vyzvednuta do tří dnů od uložení, poslední den této lhůty se považuje za den doručení, i když se adresát o uložení nedozvěděl. Zda šlo o bezdůvodné odepření přijetí písemnosti posuzuje územní vojenská správa. Doručovatel by měl poznamenat důvody odepření písemnosti adresátem. Za neodůvodněné odepření zásilky je třeba považovat i odepření bez uvedení důvodů.

V případech, kdy je třeba zajistit, aby se k odvodu dostavili i ti, kteří neobdrží povolávací rozkaz z důvodu nepřesné evidence

místa trvalého pobytu, využije územní vojenská správa institutu **veřejné vyhlášky** podle § 26 správního řádu. Doručení se v těchto případech provádí tak, že písemnost se vyvěsí způsobem v místě obvyklým, nejčastěji na úřední desce příslušného správního orgánu, po dobu 15 dnů. Poslední den této lhůty je dnem doručení. Účelem veřejné vyhlášky je zajistit, aby se k odvodu dostavili i ti, kteří neobdrží povolávací rozkaz z důvodu nepřesné evidence místa trvalého pobytu. Branec jehož pobyt je neznámý, je ten, u kterého se nepodařilo zjistit jeho pobyt nebo ten, který se v místě hlášeného pobytu nezdržuje. Ve vztahu k trvalému pobytu je přitom současně nutno poznamenat následující.

Místní příslušnost správního orgánu se obvykle řídí podle místa trvalého pobytu, resp. posledního trvalého pobytu na území ČR občana. Problematika hlášení občanů České republiky k pobytu spočívá na jednotných zásadách pro celé území našeho státu. Stěžejní právní normu upravující danou materii představoval až do přijetí zákona č. 133/2000 Sb., o evidenci obyvatel a rodných číslech a o změně některých zákonů (zákon o evidenci obyvatel) zákon č. 135/1982 Sb., o hlášení a evidenci pobytu občanů (zákon o pobytu občanů), který prováděla vyhláška federálního ministerstva vnitra č. 146/1982 Sb., ve znění vyhlášky Ministerstva vnitra č. 129/1993 Sb. a č. 50/1995 Sb. Podle § 10 zákona č. 133/2000 Sb. o evidenci obyvatel se místem trvalého pobytu se rozumí adresa pobytu občana v České republice, kterou si občan zvolí zpravidla v místě, kde má rodinu, rodiče, byt nebo zaměstnání.

Občan může mít jen jedno místo trvalého pobytu, a to v objektu, který je podle zvláštního právního předpisu^[13] označen číslem popisným nebo evidenčním, popřípadě orientačním číslem a který je podle zvláštního právního předpisu^[14] určen pro bydlení, ubytování nebo individuální rekreaci. Změnu místa trvalého pobytu občan ohlásí ohlašovně v místě nového trvalého pobytu. Je-li údaj o místě trvalého pobytu úředně zrušen, je místem trvalého pobytu

sídlo ohlašovny, v jejímž územním obvodu byl občanovi trvalý pobyt úředně zrušen.

Zákon o evidenci občanů, ostatně jak sám název napomíná stejně jako zákon o pobytu občanů především předpisem evidenčním, který nijak neomezuje svobodnou volbu občana, pokud jde o jeho trvalý pobyt. Evidence pobytu upravená tímto zákonem jako předpisem z oblasti práva veřejného je v mnoha případech provázána s jinými právními vztahy. **Pojem trvalého pobytu** je významný v celé řadě dalších zákonů a jiných právních předpisů (trvalým pobytem je podmíněna např. existence zdravotního pojištění, je důležitý v systému celého sociálního zabezpečení, v systému volebního práva, atd.). Přestože v řadě právních předpisů je tento pojem užíván ne vždy v totožném smyslu vždy se vychází z faktického stavu a doklad o trvalém pobytu z hlediska předpisů o evidenci obyvatelstva (např. tedy záznam v občanském průkazu) může být sice jedním z důkazů, může však být v konkrétním řízení zpochybněn i vyvrácen.

Pokud však nevzniknou pochybnosti, vychází se z toho, že občan při splnění ohlašovací povinnosti uvedl pravdivé skutečnosti. Znamená to tedy, že trvalý pobyt je faktickým stavem, který existuje nezávisle na tom, zda je ohlášen. Občanský průkaz pak má charakter osvědčení a nikoliv rozhodnutí podle § 46 a § 47 zákona č. 71/1967 Sb., o správním řízení (správní řád). Ze zákona o evidenci obyvatel dále vyplývá, že trvalý pobyt může být jen na určité „adrese“ (v budovách označených čp., objekt musí být kolaudován podle stavebních předpisů atd.).

Z existence trvalého pobytu na území České republiky vyplývají určitá práva a povinnosti stanovené v různých právních předpisech. V případě pochybnosti o existenci takového pobytu má občanský průkaz charakter veřejné listiny, která může být použita jako jeden z důkazů, který sice má presumpci správnosti, může však být vyvrácen na základě skutkových zjištění správních orgánů, případně soudů. Zápis v OP pouze ověřuje splnění ohlašovací povinnosti a to, co bylo ohlášeno.^[15] Jinak řečeno, trvalý pobyt, resp. jeho změna se nezakládá provedením změny trva-

lého pobytu, nýbrž podle faktického stavu, byť v případě nesplnění ohlašovací povinnosti se mohou k tíži takového občana dostavit příslušné následky ve formě sankce.

V praxi tak mohou nastat případy, kdy bránc bude mít trvalý pobyt ohlášen na adrese, kde se fakticky nezdržuje ať již úmyslně nebo jen proto, že změnu trvalého pobytu neohlásil. V případě pochybnosti o tom, zda místo trvalého pobytu, které má bránc jako účastník odvodního účastník řízení vyznačeno v občanském průkazu nebo informačním systému je místem jeho skutečného trvalého pobytu tak, jak je má na mysli zákon č. 133/2000 Sb. je vojenská územní správa povinna provést dokazování zejména tehdy, pokud tato skutečnost je rozhodující pro posouzení její místní příslušnosti.

Případný kompetenční konflikt o místní příslušnost, vyvolaný právě nejasnou situací trvalého bydliště brance mezi územními vojenskými správami, by měl být řešen za použití ust. § 73, 4 a 5 správního řádu

V žádném případě nelze za těchto pochybností vycházet pouze z osvědčení o tom, jaké místo trvalého pobytu účastník řízení v době vydání jeho průkazu totožnosti uvedl, nýbrž je nutné přikročit ke zjištění, jaké je skutečné místo jeho trvalého pobytu. Pokud se prokáže, že místo trvalého pobytu, které má účastník řízení uvedeno v občanském průkaze neodpovídá jeho skutečnému místu pobytu, například proto, že nemovitost, kam byl k trvalému pobytu přihlášen byla asanována popř. prodána jinému majiteli, zjistí vojenská územní správa místo skutečného trvalého pobytu účastníka řízení a věc předloží věcně a místně příslušnému správnímu úřadu k projednání přestupku podle ust. § 42 odst. 1 písm. e) zákona č. 200/1990 Sb.

Jak uvedeno shora, dochází v rámci všech řízení prováděných podle branného zákona k poměrně široké aplikaci správního řádu. K odvodnímu řízení je občan povoláván povolávacím rozkazem, který plní úlohu tzv. **předvolání** ve smyslu § 41 správního řádu, v němž by měl být současně informován o tom, kdy a kam se má dostavit.

Pokud se tak nestane na první předvolání bez závažných důvodů, **mohou být k odvodu branci předvedeni** policistou v souladu s § 42 odst. 2 správního řádu. Nutno však vzít v úvahu, že tohoto institutu lze použít tehdy, jestliže se branec nedostaví na opětovné předvolání k odvodní komisi. Předpokladem pro použití tohoto procesního institutu je současné splnění těchto podmínek:

- Předváděný branec **byl předvolán odvodní komisí opakovaně**, t.j. nejméně dvakrát,

- předváděný branec se **na opětovné předvolání nedostavil** buď zcela bez omluvy nebo důvody, pro které se nedostavil nebo neomluvil, nebyly závažné;

- Bez osobní účasti brance **nelze řízení provádět**;

- předváděný branec **byl v předvolání upozorněn na právní následky** nedostavení se.^[16]

Posouzení závažnosti důvodů je zcela v kompetenci odvodní komise. O předvedení není vydáváno rozhodnutí, protože povinnost dostavit se k odvodní komisi vyplývá doručením předvolání k odvodnímu řízení. Navíc forma rozhodnutí není tímto ustanovením ani požadována. V opačném případě by se předváděnému branci, který by se stal účastníkem řízení o předvedení, musela poskytnout možnost vyjádřit se k podkladům, na základě kterých odvodní komise přistoupila k jeho předvedení. Mělo-li by být rozhodnutí o předvedení vykonatelné, musel by být vyloučen odkladný účinek odvolání proti takovému rozhodnutí a případné nesplnění uložené povinnosti by muselo být provedeno výkonem rozhodnutí předvedením podle § 79 odst. 4 správního řádu. V tomto ohledu je zřejmé, že forma rozhodnutí by nikterak nepřispěla k realizaci institutu předvedení, ba naopak by situaci nepřiměřeně zkomplikovala na újmu hospodárnosti a rychlosti řízení. Obranou předváděného brance k tomuto postupu je následná stížnost.^[17]

O předvedení požádá odvodní komise příslušný orgán Policie České republiky podle místa pobytu osoby, která má být předvedena. Úřední osoba provádějící předvedení není oprávněna otevřít byt a nelze proto uskutečnit předvedení osoby, která se ukrývá v bytě, který oprávněně užívá.

Výsledkem odvodu je správní rozhodnutí o povinnosti brance k vojenské činné službě (odveden, trvale neschopen nebo odvod odročen). Pokud zdravotní stav občanova nedovoluje vykonávat vojenskou činnou službu a pokud se do určité doby léčením může zlepšit, odvod se odročuje, a to na omezenou dobu tří let. Do této doby musí být o povinnosti rozhodnuto.

Stupeň zdravotní způsobilosti nebo nezpůsobilosti k výkonu vojenské činné služby se vyjadřuje zdravotní klasifikací. Různé stupně zdravotní klasifikace vyjadřují schopnost vykonávat vojenskou činnou službu bez omezení v míru i za mimořádných opatření, s určitými omezeními až po dočasnou nebo trvalou neschopnost. Podrobnosti upravuje prováděcí vyhláška. Odvolání proti rozhodnutí o povinnosti k vojenské činné službě je přípustné pouze v míru a podává se vyšší odvodní komisi; tím se toto rozhodnutí liší od správního řádu. Po dobu stavu ohrožení státu nebo válečného stavu se odvolávat nelze.

Na závažnější případy nerespektování odvodní povinnosti ze strany brance dopadá ustanovení § 267 tr. zák. o trestném činu neplnění odvodní povinnosti^[18]. Trestní odpovědnost je v případě této skutkové podstaty trestného činu založena jednáním pachatele, který se mimo jiné nedostaví k odvodu, aniž mu v tom brání vážné příčiny, a to v úmyslu svou odvodní povinnost buď nesplnit vůbec, anebo její splnění oddálit. Pachatelem trestného činu neplnění odvodní povinnosti může být pouze subjekt odvodní povinnosti, tj. branec. Byť použitá dikce „kdo“ v ustanovení § 267 odst. 1 tr. zák. by mohla vést k závěru, že by pachatelem tohoto trestného činu mohl být kdokoli (tj. obecný subjekt), tak z konstrukce skutkové podstaty tohoto trestného činu lze jednoznačně s ohledem na ust. § 1 odst. 2, § 8 odst. 1, 4 branného zákona^[19] dovodit, že subjektem zde může být pouze ten, kdo je nositelem odvodní povinnosti (tj. ten, komu branný zákon ukládá povinnost podrobit se odvodnímu řízení).

Z toho pak vyplývá, že pachatelem tohoto trestného činu může být pouze speciální subjekt^[20]. Účastníkem na tomto trestném činu může být ovšem kdokoli^[21]. Z hlediska

subjektivní stránky se jedná o trestný čin úmyslný^[22]. Postačí i úmysl nepřímý (eventuální). Úmysl pachatele se musí vždy vztahovat jak na vlastní nedostavení se k odvodu, tak též na nesplnění nebo alespoň oddálení splnění odvodní povinnosti. Pachatel nedostavením se k odvodu tak sleduje záměr buď se zcela vyhnout provedení odvodního řízení, anebo alespoň jeho provedení ve stanovený termín zmařit a tak dočasně odložit splnění této své zákonné povinnosti.

Trestní zákon v tomto ustanovení zajišťuje ochranu zájmu společnosti na tom, aby byly plněny povinnosti stanovené občanu při obraně republiky. Nedostavením se k odvodu se rozumí nejen fyzická nepřítomnost na místě v době provedení odvodního řízení (pachatel se vůbec nedostaví), ale i situace, kdy pachatel se k odvodu na stanovené místo a dobu dostaví, ale odmítne se zde podrobit úkonům tvořícím obsah odvodního řízení. K dokonání trestného činu dojde nedostavením se povinné osoby k provedení předepsaných úkonů odvodního řízení (resp. odmítnutím jejich provedení). Nepřítomnost povinné osoby při odvodu mohou omluvit jen vážné důvody (např. jeho nemoc, trvalý pobyt v cizině, výkon vazby).

Některými aspekty naplnění zákonných znaků skutkové podstaty trestného činu neplnění odvodní povinnosti se zabývá **nález Ústavního soudu** ze dne 30. 11. 2000, sp. zn. III.ÚS 463/2000, jenž se týká ústavní stížnosti obviněného v trestní věci vedené u Obvodního soudu pro Prahu 9 pod sp. zn. 1 T 1/2000.

Obviněný byl odsouzen rozsudkem výše označeného soudu ze dne 16. 2. 2000 pro trestný čin neplnění odvodní povinnosti podle § 267 odst. 1 tr. zák., jehož se měl dopustit tím, že ve dnech 1. 4. 1998, 26. 10. 1998, 6. 4. 1999 a 11. 11. 1999 se nedostavil k odvodnímu řízení v úmyslu splnění odvodní povinnosti oddálit.

Městský soud v Praze dne 4. 5. 2000 usnesením, č.j. 9 To 173/2000-36, podle § 256 tr.ř. zamítl odvolání obviněného a rozsudek tak nabyl právní moci. **Ústavní soud** výše označená rozhodnutí obecných soudů zrušil a v odůvodnění nálezu ve vztahu k podmínkám trestní od-

povědnosti za posuzovaný trestný čin mimo jiné uvedl, že obviněný poukazoval na své vysokoškolské studium a v této souvislosti na neaktuálnost samotného výkonu vojenské základní služby. Z hlediska takto uplatněné argumentace však v tomto směru mu Ústavní soud nemohl dát za pravdu v úvahách, že výkon vlastní vojenské základní služby nebyl aktuální - toho se uvedené trestní stíhání nedotýká a samotnou vojenskou službou se správně soudy ani nezabývaly. Úvahy tohoto druhu se v naznačených souvislostech jeví jako irelevantní.

Obecným soudům ovšem lze vytknout jiná pochybení, kterých se v projednávané věci zjevně dopustily. Především ze spisu nelze zjistit, zda a jakým způsobem bylo obviněnému doručováno předvolání k odvodovému řízení na příslušnou vojenskou správu. Obviněný přitom opakovaně tvrdil, že tato předvolání neobdržel a z výpovědi svědkyně (pracovnice uvedené vojenské správy) plyne, že minimálně jedno předvolání nepřevzal. Touto zjevnou skutečností se soudy nezabývaly. Ústavní soud pak poukázal i na další pochybení obecných soudů, jichž se dopustily při zjišťování skutkového stavu věci a při hodnocení důkazů, jež ve svém důsledku vedly k tomu, že Ústavní soud podané ústavní stížnosti vyhověl a rozhodnutí obecných soudů zrušil.

Z uvedeného nálezu lze mimo jiné dovodit, že v trestním řízení je nutno provedeným dokazováním náležitě objasnit skutečnosti týkající se řádného předvolání povinné osoby k odvodnímu řízení a že důvody pro nedostavení se této osoby k odvodu musí být skutečně závažné povahy. S ohledem na ustanovení § 3 odst. 2 tr. zák. (materiální stránka trestného činu) je nutno připomenout, že i v případě bezpečného zjištění formálních znaků skutkové podstaty trestného činu neplnění odvodní povinnosti podle § 267 odst. 1 tr. zák., je třeba pečlivě uvážit všechny okolnosti případu, jakož i okolnosti týkající se osoby pachatele, které ve svém souhrnu spoluurčují stupeň společenské nebezpečnosti činu, a teprve poté lze učinit závěr, zda čin vykazuje vyšší stupeň nebezpečnosti pro společnost než nepatrný, tj. zda se jedná o trestný čin či nikoliv.

Poznámky:

[1] Zákon č. 18/1992 Sb., o civilní službě, ve znění pozdějších předpisů.

[2] K tomu viz § 29 zákona č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů.

[3] Za takový přestupek lze uložit pokutu do 1 000 Kč.

[4] § 60 zákona č. 367/1990 Sb., o obcích (obecní zřízení), ve znění zákona č. 302/1992 Sb.

[5] Zde je vhodné poznamenat, že s ohledem na dosud platnou judikaturu Nejvyššího správního soudu ČR, nelze výzvu, která straně byla doručena tak pozdě, že se ani sama, ani plnomocníkem podle poměrů daného případu komise zúčastnit nemohla, pokládat za řádnou výzvu. (Nejvyšší správní soud, Boh. A 827/42 (604/40))

[6] k tomu blíže např. Nedorost L., Ondruš R., Průvodce správním řízením se vzory procesních postupů orgánů veřejné správy, Linde Praha 1999, str.40

[7] Ústavní soud ČR, III.ÚS 12/95 Podle § 18 správního řádu se řízení zahajuje na návrh nebo z podnětu správního orgánu a takto je zahájeno dnem, kdy tento orgán učinil vůči účastníkům řízení první úkon.

[8] k tomu srovnej např. Nedorost L., Ondruš R., Průvodce správním řízením se vzory procesních postupů orgánů veřejné správy, Linde Praha 1999, str.73

[9] Nejvyšší správní soud, [Boh. A 3203/24 (1479/24)] Potvrzení poštovního úřadu o tom, že úřední vyřízení bylo adresátu vydáno, je dostatečným podkladem pro skutkový závěr úřadu, že doručení bylo řádně provedeno. Dle všeobecných zásad správního řízení se příkaz úřední stává se vůči straně účinným teprve tehdy, když straně byl doručen; dle podstaty věci lze však o doručení straně mluvit jen tehdy, když rozhodnutí odevzdáno bylo ať poštou, poslem, či jinak straně do vlastních rukou anebo do rukou jeho plnomocníka, takže účinky doručení nenastávají vůči straně, nebylo-li tak postupováno, zejména když onen, jemuž rozhodnutí pro stranu bylo odevzdáno, k tomu zplnomocněn nebyl.

[10] Nejvyšší správní soud, [Boh. A 4636/25 (8299/25)] Pouhé potvrzení poštovního úřadu o tom, že poštovní zásilka byla vydána adresátu, není dostatečným důkazem o řádném doručení straně, jestliže tato doručení ve správním řízení popřela.

Nejvyšší správní soud, [Boh. A 60/19 (1032/19)] Doručení nebo doručení list popř. jiný doklad o doručení písemnosti, v případě, kdy den doručení na sebe váže procesní účinky má povahu veřejné listiny a údaje účastníkem v ní podepsané o dni doručení se pokládají za pravdivé, dokud není konkrétními skutečnostmi prokázán opak.

Nejvyšší správní soud, [Boh. A 3589/24 (14350/23)] Stranou podepsaná stvrzenka poskytuje potud důkaz o dni doručení, pokud není opak prokázán. Úřad mohl právem pokládati za den doručení onen den, který jest na stvrzence udán, poněvadž údaje takové stvrzenky dlužno pokládati za správné, dokud konkrétními skutečnostmi není prokázáno, že obsah stvrzenky jest nesprávný.

[11] srovnej Šlauf a kol., Komentář k jednotlivým ustanovením správního řádu, Linde Praha a.s., 1993, str.48

[12] Nejvyšší správní soud, [Boh. A 7820/29 (5516/29)] I doručení, které bylo uskutečněno nepřímou, zejména prostřednictvím člena domácnosti adresátovy, je pravým a skutečným doručením, které arci - pokud zákon nestanoví jinak - může proti adresátu působiti teprve ode dne, kdy tento prostředník adresátovi písemnost vskutku odevzdal, a bude pak ovšem záležeti na zjištění, kdy se tak stalo.

Nejvyšší správní soud, [Boh. A 1355/22 (6500/22)] Stvrzenka jest úředním dokladem o dni doručení tohoto pozvání, veřejnou listinou požívající plné vry a sluší datum doručení takto prokázané pokládati potud za pravé a správné, dokud konkrétními skutečnostmi nebylo dokázáno, že listina ta jest falsem nebo že její obsah jest nesprávný. Právem tedy považoval žalovaný úřad za den doručení pozvánky k místnímu jednání den, v doručence udaný, t.j. den - a dospěl k závěru, že stěžovatelka aneb její zmocněnec mohl se k jednání dostavit.

[13] K tomu viz vyhláška č. 97/1961 Sb., o názvech obcí, označování ulic a číslování domů.

[14] K tomu viz zákon č. 50/1976 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon), ve znění pozdějších předpisů.

[15] K tomu srov. nález Ústavního soudu ČR ze dne 5. 4. 1994 sp. zn. Pl. ÚS 8/93, Sb. nál. a usn., svazek 1, s. 77-82; usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 20. 12. 1994 sp. zn. Pl. ÚS 22/94, publ.in Sb. nál. a usn., svazek 2, s. 267-271 a nález ÚS ČR ze dne 20. 2. 1995 sp. zn. IV. ÚS 97/94, publ.: in Sb. nál. a usn., svazek 3, s. 61-66

[16] k tomu srovnej např. Nedorost L., Ondruš R., Průvodce správním řízením se vzory procesních postupů orgánů veřejné správy, Linde Praha 1999, str.73

[17] K tomu např. 17 k tomu srovnej Vopálka a kol., Správní řád, komentář, C.H.Beck, 1999, str. 104

[18] Trestného činu neplnění odvodní povinnosti podle § 267 odst. 1 tr. zák. se dopustí, kdo se nedostaví k odvodu, k přezkoušení nebo k nemocničnímu nebo výběrovému vyšetření v úmyslu svou odvodní povinnost nesplnit nebo její splnění oddálit, a bude za to potrestán odnětím svobody až na jeden rok. Podle § 267 odst. 2 tr. zák. hrozí trest odnětí svobody na šest měsíců až tři léta pachatel, který spáchán čin podle podstaty 1 za branné pohotovosti státu.

[19] Tak např. podle § 8 odst. 1 branného zákona se odvodní povinnost týká pouze státního občana České republiky, který dovršil 18. rok věku a nepřekročil 60. rok věku, přičemž odvodní povinnost se v zásadě nevztahuje na ženy.

[20] K pojmu obecný, speciální a konkrétní subjekt- např. V. Kratochvíl a kol.: Trestní právo hmotné (obecná část), I. vydání, MU Brno 1994, str. 141-143.

[21] k tomu viz 90 odst. 1, 2 tr. zák.

[22] k tomu viz § 4 tr. zák..

NĚKTERÉ PROGRESIVNÍ PŘÍSTUPY A TECHNOLOGIE v systému logistické podpory v armádách NATO

*Doc. Ing. PETR HAJNA, CSc.,
poručík Ing. MARTIN REJZEK*

V současné době dochází v logistice k některým novým vývojovým trendům, progresivním přístupům, které se postupně začínají aplikovat do systému logistické podpory ve vyspělých armádách NATO.

Některé technologie, v současné době využívané především v logistice civilního sektoru, dosáhly obrovského pokroku. Je zřejmé, že postupem doby především na základě potřebného množství vynaložených finančních prostředků, budou níže uvedené technologie, prvky a metody zahrnuty mezi standardy NATO, především pro síly vyčleňované pro mnohonárodní operace.

Logistika AČR a vize standardů logistické podpory 21. století

Politický vývoj a vstup České republiky do struktur NATO předpokládá dosažení jisté interoperability a kompatibility s armádami států NATO v některých přímo kontinuálních činnostech s modernizací rozhodujících složek ozbrojených sil. K tomu koncem roku 1997 obdržela Česká republika dokument NATO/SHAPE s 52 návrhy cílů výstavby sil (TFP), které zahrnovaly hlavní činnosti armády České republiky (AČR). Současná podoba cílů TFP (následně pak TFG) byla AČR doporučena k akceptaci na základě dosažení potřebné srovnatelné úrovně v oblastech, kde je předpoklad použití našich jednotek v rámci mnohonárodních sil na cizím území na jedné straně a na straně druhé k možnému zabezpečení sil a prostředků států Aliance na našem či z našeho území.

Pro oblast logistiky AČR je v současné době schválen plán implementace „Iniciativ

obránných schopností“ (DCI) v rozsahu 26 DCI a 18 návrhů cílů výstavby sil (Force Proposals - FP - 2000).

Jednotlivé definované úkoly, které jsou pak rozpracovány v jednotlivých FP podle priorit (s výhledem do roku 2010) jsou zahrnuty v těchto oblastech:

- Rozmístitelnost a pohyblivost jednotek (DM),
- Schopnost dlouhodobé činnosti a logistika (SL),
- Účinné nasazení (EE),
- Odolnost sil a infrastruktura (SF) a
- Velení, řízení a informační systémy (CC).

Předmětem tohoto příspěvku není hodnotit nebo blíže konkretizovat obsah, úkoly a dopady vyplývající z těchto navržených a plánovacích dokumentů. **Cílem je** nastínit některé oblasti (spíše technického charakteru), které nejsou zahrnuty v těchto plánovacích dokumentech, respektive které nejsou prozatím vypracovány a to s ohledem na některé vývojové skutečnosti, trendy a názory při vedení budoucích operací a jejich následný dopad na logistickou podporu.

Charakter válčičště pro vedení budoucích operací bude charakteristický především tím, že mimo rozšíření bojového prostoru v operační oblasti, nebude mít dosud známé klasické frontové linie. Jedná se o tzv. formu nelineárního bojiště (Non-linear Battlefield). To si vyžaduje určité změny

v oblasti logistické podpory vojsk, například v koncepci a tvorbě zásob a v pojetí zásobování, tj. přechod z námi, známého systému postupného řetězovitého zásobování na systém založený na okamžité distribuci potřebných zásob materiálu (Distribution-based System). Charakter válčiště prezentuje početné výzvy, které radikálním způsobem předstihují schopnosti a možnosti současného systému logistické podpory a jeho jednotlivých prvků.

Důsledkem tohoto vývoje se již realizuje představa, že v rámci každé (mnohonárodní) operaci se zavede tzv. **zásobovací kanál** (Supply Pipeline), který konsoliduje logistiku strategického, operačního a taktického stupně, včetně jednotlivých prostředků rozvinutých v prvosledových postaveních. Tento zásobovací kanál bude řízen a materiálně doplňován národním dodavatelem. Pro vševojskového velitele to může znít a vypadat jako „logistika přísunu balíků“ (Push Package Logistics). Odpovědné osoby, které budou vstupovat do tohoto zásobovacího kanálu, budou znát veškeré činnosti pohybu materiálu, od výrobce počínaje až po jeho doplnění konečnému spotřebiteli - vojákovi.

Modelování pomocí počítačové simulace dává odpověď na otázku, kde bude za 24 nebo 48 hodin potřebné zřídit výdejní místa (distribuční či zásobovací stanoviště). Logistické potom budou schopni podle požadavků bojujících jednotek doplnit správné materiálové zásoby, na správné místo, ve správný čas. Cílem tohoto zásobovacího kanálu je mimo jiné dosáhnout metody zásobování **Just in Time** (systém dodávání potřebných zásob „právě v čas“, což je opakem systému Just in Case - „stále připravené veškeré zásoby“). Jistě tímto způsobem dojde i k hospodárnějšímu systému zásobování a vojskům budou přisunuty pouze potřebné a požadované zásoby materiálu.

V současnosti dochází i k rychlému pokroku v komunikačních a informačních technologiích a jejich technických aplikacích. Příkladem může být jedno z technických řešení - zabudování snímačů autodiagnostických systémů. Snímače schopné detekce budou předávat informace o celko-

vém stavu techniky (zařízení), cestou satelitního přenosu, zásobovací základny nebo opravárenského zařízení. Tím se v konečném důsledku výrazně zkrátí a zprovozní zásobovací cyklus.

Komplety zásob

Na základě objektivní potřeby jednotek při vedení budoucích bojových operací bude nutné mít na jakémkoliv místě předem připravené materiální zásoby potřebné pro bojovou činnost. Jedná se o formu tzv. **předsunutých zásob na jednotlivých pozicích**.

Vzhledem k tomu, že spotřeba jednotlivých druhů zásob má své zákonitosti nejen co do celkového množství, ale také do skladby, je otázka zabezpečení těchto zásob materiálu v současné době řešena v americké armádě pomocí tzv. předkonfigurovaných bojových nákladů, nebo-li tzv. **kompletů zásob** (Pre-configured Combat Loads - CCL's). Smyslem a prioritou takto koncipovaného logistického systému je dosáhnout co nejpružnějšího, rychlého, plynulého, výkonného a včasného toku materiálových zásob.

Komplety zásob materiálu svým složením odpovídají stanoveným faktorům, jichž bude možno operativně využít pro plánování, zásobování, manipulaci i skladování na všech vojskových stupních a ve všech druzích bojové činnosti.

Budoucí doktrinní koncepce Munice XXI (Ammo XXI) USA stanovuje, že předkonfigurované bojové náklady (CCL's) budou přejmenovány na strategicko-konfigurované náklady - **komplety strategického určení** (Strategic-configured Loads - SCL's). Předpokladem tvorby a skladování kompletů SCL's je jednoznačné navýšení finančních rozpočtů a vyžaduje hloubkovou analýzu současných skladovacích postupů a metod. Komplety musí být uskladněné nejenom ve skladištích teritoriální části Spojených států (CONUS), tak jak to bylo v případě CCL's, ale i ve skladištích, které svým systemizovaným geografickým uspořádáním odpovídají pro celosvětové použití na jakémkoliv válčišti.

K tomu mimo jiné začíná americká armáda realizovat **armádní standardní polní**

proces označovaný jako TPF (Total Package Fielding). Tyto SCL's budou dopravovány na válčiště (Theater) - z letišť nebo vykládacích námořních přístavů. Na samotném válčišti pak budou přesunuty přímo ke zbraňovému systému nebo do operačního prostoru. V případě kompletu zásob munice budou přesunuty do předem určeného překládacího místa (Ammunition Transfer Point - ATP). V tomto bodě budou překonfigurovány podle potřeb na konfigurované náklady pro misi - bojové komplety pro misi (Mission-configured Loads - MCL's).

Velikost bojového kompletu pro misi (MCL) bude adekvátní tzv. teoretické průměrné denní spotřebě, jako pevnému údaji pro druh jednotky a typ zbraně. Skutečná velikost se bude měnit podle koeficientu dne boje (nebo-li podle faktoru intenzity bojové činnosti). Koeficient dne boje by udával spotřebu, která by se určovala podle stanoveného úkolu (mise), příslušného dne boje v průběhu konfliktu, vlivu protivníka, terénu, druhu a velikosti vojenských jednotek a disponibilní doby (Mission, Enemy, Terrain, Troops, and Time Available - METTT).

Forma zásobovacího systému - **distribuce až do přední linie** vyžaduje samozřejmě nákladné počáteční investice. Přesto matematické modelování a následná analýza ukazují, že tento systém povede v budoucnu k výrazným úsporám rozpočtových zdrojů.

Prostředky pro přepravu kompletů zásob

Zásobování formou kompletů zásob materiálu je realizovatelné pomocí integrovaných přepravně-manipulačních systémů, jejichž integrujícími prvky jsou typizované přepravní, manipulační a skladovací jednotky. Takovými podsystemy jsou jednoznačně paletizace a kontejnerizace při využití kombinovaného způsobu dopravy.

Strategické komplety (SCL's) budou uskladněny buď ve standardizovaných kontejnerech (ISO 1C, 1D) nebo přímo na snímatelných plošinách (Flatracks), které jsou přepravitelné všemi dopravními prostředky. V rámci vývoje těchto systémů dochází k rozšíření kontejnerové technické základ-

ny. Z nových prostředků jsou to kontejnery (sheltery - M3 CROP Flatrack) typu roll-in/roll-out, tj. kontejnery s možností naložení speciálně upraveného modulu snímatelné plošiny (M1077 A1 Flatrack) včetně kompletu zásob materiálu. Rovněž se pracuje na vývoji 20-stopých ISO kontejnerů o poloviční výšce, různých alternativách snímatelných plošin ap.

Přepravní prostředky

V rámci řešení problematiky kontejnerizace vznikají nové progresivní technologie přepravně-manipulačních systémů. V současné době dochází k širokému rozvoji plošinových přepravních systémů, které se postupně zavádí do všech armád NATO.

Nejznámější koncepce plošinového přepravního systému - paletizovaný nakládací systém (Palletized Loading System - PLS) používaný americkou armádou a některé evropské modifikace (např. systém DROPS - Velká Británie, systém MULTI - Německo, systém VTL - Francie) jsou představovány tahači různorodých světových značek zpravidla o nosnosti 16,5 tuny s možností připojení přívěsu (stejně nosnosti). Splňují předpoklad pro vysokou průchodnost terénem (náhon na všechna kola) a mají aplikovanou moderní technologii „plovoucích pneumatik“, která jim umožňuje dosáhnout minimálního tlaku na vrstvu povrchu. Vozidla s kombinovanou váhou - s přívěsem (až 33 tun) se tak mohou dokonce přepravit přes písčový nebo měkký terén.

Koncepce Munice XXI navrhuje, že snímatelné plošiny (M1077 A1 Flatracks) budou přímo vytahovány z kontejnerů (shelterů - M3 CROP Flatrack) pomocí hydraulických nakládacích manipulačních zařízení (Multilift) namontovaných na nákladních automobilech a to během třech minut. Naložená snímatelná plošina s kompletem zásob materiálu bude bez dalšího překládání nebo rekonfigurace zásob přisunována do operační oblasti nebo přímo k bojujícím jednotkám. Tím se ušetří čas, manipulační prostředky pro vyložení kontejnerů, pracovní síly a dojde k celkovému zjednodušení organizace zásobovacího procesu.

Koncepce nových přepravních obalů

Při zavádění plošinového systému je nutné řešit některé aspekty, které se objevují při realizaci samotného systému. Samostatnou kapitolou je vývoj nového druhu munice - tzv. munice snížené zranitelnosti, nebo-li munice LOVA (Low Vulnerability Ammunition), dále vývoj nové velkorážní munice - aplikace nahrazení jednoduchých zapalovačů multifunkčními zapalovači. Rovněž je kladen důraz na unifikaci munice, tak aby vyhovovala jak národním i mezinárodním standardům.

Z dalších aspektů jsou to otázky modulárního-kompletového skladování a přepravy velkorážní munice a dělených nábojů, jimž bezpečnostní zásady dovolují přepravu jen s bočními stěnami. Proto se v armádách NATO vyvíjí nové skříňové palety (kontejnery) na náboje, tzv. Unit Load Container (ULC). Palety se skládají ze dvou částí: provozní a ložné konstrukce pro náboje. I přesto, že zde nelze mluvit o optimálním využití ložné plochy a že se snižuje užitečné zatížení přepravního prostředku, nejsou tyto faktory v návaznosti na co nejrychlejší doplnění zásob materiálu vojskům prioritní.

Aplikace komunikačních a informačních technologií

V systému logistické podpory americké armády dochází v používání informačních technologií k tzv. mikročipové technologii v logistických aplikacích (MITLA), satelitní komunikaci a pozemních pozičních systémech. Americké pozemní síly v současné době verifikují technologii, která má výrazně zlepšit systém řízení distribuce zásob materiálu. **Jde o zavádění rádiový frekvenčního identifikačního systému (RFID).**

RFID je systém skládající se z rádiový frekvenčních tágů, všesměrového čtecího zařízení, serverů, komunikačních prostředků a softwarové části (databáze). Klíčovým prostředkem uvedeného systému se stávají rádiový frekvenční (RF) přívěsné tágy. Pomocí nich lze sledovat jednotlivé zákaznicko-konfigurované kontejnery a jednotlivé položky, které obsahují. Logicky mohou identifikovat v jakémkoliv daném čase, kolik

a kde se zásoby materiálu nacházejí (tzv. Intransit Visibility - ITV). Umožňují získat i dodatkové informace jako například: druh zásob materiálu, identifikační kódy, počet palet ap. (tzv. Total Assets Visibility - TAV). Informace z RF tágu jsou zaslány do databáze instalované ve skladištích buď konvenčními telefonními linkami (e-mailem) nebo satelitním spojením.

Dosažená přehlednost, kromě výrazné rychlosti a schopnosti předvídat skutečné potřeby v polních podmínkách, usnadní včasnou dodávku do místa určení a odstraní možnost nesprávně dodaných zásob materiálu. Jinými slovy, tato distribuce diametrálně rozšíří schopnost poskytovat správný materiál, na správné místo, ve správném čase ve správném množství.

Mezi další dvě vylepšení, které budou mít prioritní dopad na operační a taktickou dopravu, jsou systém sledování pohybu (Movement Tracking System - MTS) a přístroj pro vidění v noci pro řidiče (Driver Vision Enhancer - DVE).

Systém sledování pohybu - MTS je adaptace systému užívaného většinou u velkých přepravních společností. Zahrnuje globální poziční systém (GPS) a komerční komunikační satelitní systém. MTS umožňuje dispečerům (jednotkám) sledovat pomocí standardních počítačů a komerčních družic pohyb svých vozidel. Systém zahrnuje jednu palubní jednotku (přenosný počítač s digitalizovanou mapou) umístěnou přímo v kabině vozidla a druhou v praporním (rotním) operačním středisku. Obousměrná komunikace přes satelit dává nebyvalé možnosti. Poskytuje automatické aktuální sdělení polohy při přepravě, „dispečeri“ mohou sdělovat řidičům aktuální informace a naopak.

Potřeba MTS je založená na vývoji budoucích operací, které vyžadují zvýšenou schopnost manévru. Rozšíření bojového prostoru (bojiště) sil XXI. století představuje početné výzvy, které na taktickém stupni předstihují schopnost současné spojovací soustavy. Tyto změny požadují situační připravenost nejenom u vševojskových velitelů, ale také v logistické podpoře. Kromě rozšíření operačního prostoru, musí „přepřavci“ rovněž respektovat realitu nesou-

měrného, nelineárního bojiště, ve kterém bude ozbrojený zápas veden - přes celý operační prostor (Area Operations - AO). V takto definovaném prostředí je pro zabezpečení kontinuálního velení a řízení systém MTS více než potřebný.

Nákladní automobily budou jezdit podle informací na základě požadavků doplnění zásob materiálu. Tyto požadavky (hlášení) budou zabezpečovány cestou elektronické sítě. Řídicí jednotka v dispečerském středisku zaznamenává informace a na monitoru se zobrazují pozice manévrujících prvků. Podle informací zpravodajské služby bude stanovena nejbezpečnější cesta pro přepravu zásob materiálu k bojujícím jednotkám, resp. k manévrujícímu prvku, který zásoby materiálu požaduje.

Místo vykládky (místo vyložení kompletu zásob) se stanoví optimálně vzhledem k bojové činnosti a dostupnosti dopravních prostředků. Prostřednictvím systému GPS se získá potřebný přehled o místě vyložení kompletu s plným respektováním rozmístění vlastních jednotek a jednotek protivníka. Tím se vytvoří podmínky pro zřízení výdejního místa (zásobovacího, či distribučního stanoviště) a rovněž je zajištěno maximální přezítí zásobovací techniky.

Po vysazení kompletu zásob materiálu teoreticky nebude důvod, aby se vozidla okamžitě po splnění úkolu vracela do svého výchozího prostoru pro úkol nový. Vozidlům mohou být přidělovány úkoly na dálku a ty tak mohou zůstat na komunikacích. Rovněž je tím zabezpečen přehled, která nákladní vozidla jsou vytížena a která jsou nevyužita. V kombinaci s plošinovým přepravním systémem bude MTS revolucí v přepravě nákladu po bojišti.

Přístroj pro vidění v noci pro řidiče - systém DVE je druhým zlepšením, kterým budou vybavovány nákladní automobily zásobovacích jednotek. Jedná se o termovizní systém schopný činnosti za snížené viditelnosti, např. v mlze, prachu, kouři a v noci. V podmínkách snížené viditelnosti umožňuje DVE udržovat rychlost vozidla na 60% rychlosti, kterou dosahuje při denním provozu. Na rozdíl od tradičních noktovizorů,

které zachycují zbytkové světlo, zaznamenává DVE obraz na základě rozdílu teplot v okolním prostředí. **V noci poskytuje řidiči viditelnost na horizont ve vzdálenosti 120 metrů** (360 stop) a na tuto vzdálenost rozezná 0,5 metrový (22 palcový) objekt. Jeho elevační úhel je 35°, otáčet se může o 170° na každou stranu.

Prostředky pro depaletizaci kompletů zásob

Při zásobování pomocí kompletů zásob materiálu se ukazuje, že mohou vznikat problémy s jejich manipulací (depaletizací) na taktickém stupni. Zmanipulovat 15 tun zásob materiálu (především munice), který je přisunut k jednotce, se stává problémem, zvláště když musí být složen výhradně ručně. K eliminaci tohoto kritického článku v zásobovacím řetězci jsou vyvíjeny některé systémy a prostředky.

Při operaci Pouštní bouře byla všestranně nasazena britská lehká vozidla SU-PACAT 6x6 (1000 kg) s vidlicovými zdvižnými paletovými přívěsy (Fork Lift Pallet Trailer - FLPT). Původně byly vyvinuty jako manipulační prostředek při zásobování vzduchem (dodání zásob od helikoptéry nebo padákem). Dnes se úspěšně využívají při depaletizaci plošin s komplety zásob (munice, proviantu) u bojových jednotek na taktickém stupni a v postaveních dělostřelectva. FLPT může samostatně zmanipulovat a dopravit 2 standardní palety naložené do hmotnosti 1400 kg.

Firma Multilift z Velké Británie vyvíjí **modulární plošinový přepravní systém**. Standardní 20-stopá snímatelná plošina je rozdělena na pět 4-stopých sekcí, na každé z nich jsou uloženy 2 palety (ULC). Sekce jsou spojeny kolíky, které se dají lehce odstranit. To je výhodné v případech kdy je nutné složit zásoby v malých množstvích pro potřeby několika (menších) taktických jednotek rozvinutých nezávisle na sobě a které nemají žádnou manipulační techniku. Každá sekce má svoje vlastní zařízení (hák) pro případnou manipulaci. Uvádí se, že systém by stál průměrně asi 20 % nákladů na konvenční 4 tunové vozidlo a navíc by přitom podstatně neomezil jeho užitečné zatížení.

Ochrana

Taktická situace někdy vyžaduje, aby zásobovací nákladní automobily provedly okamžité doplnění jednotek. Tím je například vyloučena možnost využití klimatických podmínek nebo noční doby, které by je částečně skryly. Navíc se zpravidla pohybují po snadno rozpoznatelných zásobovacích cestách, kde se tak mohou stát snadným terčem protivníkovy dělostřelectva, případně letectva (většinou se však jedná o palbu, která má přepravu znesnadnit).

Při analýze druhů nebezpečí, kterým je přeprava vystavena, se potvrdilo, že jen málokterá armáda poskytuje svým zásobovacím vozidlům balistickou podporu. Proto jsou postupně přijímána opatření, spočívající v opancéřování kabiny, palivové nádrže, motoru a dalších důležitých komponentů.

Pancéřování je provedeno z keramického materiálu, váží 800 kg a chrání proti nábojům ráže 7,62 mm při přímé střelbě a při výbuchu minometných granátů na 10 m. Je otázkou, zda je zdůvodnitelné chránit tímto způsobem vozidlo vážící méně než 10 tun, v návaznosti na váhu pancéřování. Navíc náklady na kompletní opancéřování jsou přibližně uváděny jako ekvivalent konvenčního 4 tunového nákladního vozidla.

Určitou alternativou stupně ochrany zásobovacího systému a tím i zvýšení schopnosti přežít vozidel je **realizace systému založeného na distribuci pomocí plošinového přepravního systému**. Tato vozidla budou neustále v pohybu. Kromě toho jedno nebo maximálně skupina dvou až tří vozidel není zvláště atraktivním cílem, stejně jako zásoby uložené na plošinách, které je možné poměrně snadno ukrýt v terénu.

Zcela opačné pojetí podle některých odborných pramenů je, že vezené zásoby jsou mnohem důležitější než vozidlo. Náklady vezených zásob materiálu není možné určovat jako součet nákladů na vozidlo, na jeho údržbu, ochranu a na pořízení zásob. Je potřebné stanovit je v hodnotách potenciálního snížení bojeschopnosti z případných časových ztrát bojové jednotky, která vyžaduje doplnění.

Proto se úsilí z tohoto pohledu zaměřuje výhradně na **ochranu vezených zásob**. K to-

mu je vyvíjen druh aplikovaného pancíře typu Kevlar, který bude upevněn přes snímatelnou plošinu (zůstává na vyložené plošině i v místě vysazení). Cenou za aplikaci pancíře bude snížení hmotnosti (velikosti) nákladu (pancíř může vážit přes 1 tunu).

Nekonvenční alternativy zásobování

K poskytnutí spolehlivé a rychlé podpory prvosledovým jednotkám v rámci vedení budoucích operací, při respektování nárůstu operačních prostorů a nelineární formy bojiště, bude nutné provést podrobnou analýzu, zdali není výhodnější investovat alespoň poměrnou část finančních prostředků, určenou pro výrobu zásobovacích nákladních vozidel, do oblasti vývoje vzdušných přepravně-zásobovacích systémů.

Jedna z možných alternativ, jak podporovat prvosledové jednotky v budoucích operacích, bude realizace pomocí tzv. zdokonaleného přesného výsadkového zásobovacího systému (Advanced Precision Airborne Delivery System - APADS). APADS je bezpilotní prostředek s automatizovaným koncovým naváděním. Základem systému APADS je parafoil (křídlo polotuhé konstrukce), které je vybaveno systémem GPS a řídicí jednotkou. Tento revoluční systém umožňuje letadlu vysazovat vojenskou výzbroj, výstroj a zásoby materiálu s přesností 100 metrů od zásobovaných jednotek z možné vzdálenosti cca 50 km od cíle. Tím je zajištěna bezpečnost letadla a osob při zásobování operací pozemních sil, protože letadlo nemusí přelétávat území protivníka.

V této souvislosti v rámci rozvoje systémů vzdušného zásobování dochází k vývoji některých inovačních systémů: koncept dvouřadových přepravních kolejnic, automatizovaný výsadkový systém shozu zásob, vývoj nových forem padáků ap. Dále se pracuje na vývoji tzv. systémů nízké rychlosti výsadku zásob materiálu (LVADS), které umožňují vysazovat techniku o hmotnosti až 11 tun s maximální přesností z 225 metrů (500 stop).

Lze konstatovat, že cílem těchto vyvíjených zařízení je zvyšovat efektivnost shozu (snížování rozptylu pásma shozu), funkčnost a využitelnost

přisunovaných zásob, maximalizovat objem přepravovaných zásob a tím redukovat počet bojových letů k doplňování pozemních sil.

I přesto, že letecké zásobování se pravděpodobně stane důležitým prvkem distribuce zásob na budoucím bojišti, je nutné uvést, že bude představovat pouze část řešení celého problému. Tato forma zásobování bude pravděpodobně omezena na budoucím nelineárním bojišti potřebnou infrastrukturou.

Závěrem

Využitím progresivních přepravních systémů v kombinaci s novou koncepcí tvorby zásob, komunikačními a informačními technologiemi dojde k výraznému zrychlení dodání zásob, k plynulosti, spolehlivosti a pružnosti toku všech prvků logistického řetězce. Tím se dosáhne vysokého stupně dodavatelské spolehlivosti. Systém logistické podpory tak bude schopen podporovat bojové jednotky ještě před vznikem jejich požadavků na zabezpečení, tzn. bude přisunovat zásoby (materiál) vojskům v pravý čas, na správné místo (co

nejblíže do místa určení), v potřebném sortimentu a v požadované kvalitě.

Změny vyplývající z vize vedení budoucích operací a připravované nové doktríny pozemních a vzdušných sil USA mají zásadní vliv na systém logistické podpory a vyžadují nová řešení, která nebyla v minulosti tolik potřebná.

Autoři příspěvku dochází k závěru, že do AČR se tyto změny promítnou pravděpodobně s určitým časovým horizontem, s přihlédnutím zejména na naše specifické podmínky, potřeby, cíle a ekonomické možnosti. U sil vyčleňovaných do mnohonárodních operací, kterých se AČR zúčastní, respektive které pro tyto účely postupně vytváří, je však tato problematika poněkud diskutabilní. Zůstává otázkou do jaké míry a v jakém časovém horizontu bude nutné respektovat v rámci kompatibility a interoperability uvedené technologie a prvky. Domníváme se, že výše uvedené skutečnosti si vyžadují odpovídající pozornost i v AČR.

Literatura:

CREAN, P. D.: *Stairstep Technologies in Supply Support Activity*. Army Logistician, 1999, č. 9-10, s. 3-5.

GOOD, K.E.: *The Role of the Quartermaster Corps in the Revolution in Military Logistics*. Army Logistician, 1999, č. 7-8, s. 24-27.

HAMMICK, M.: *Logistics comes of age*. International Defence Review, 1992, č. 7, s. 665-673.

HASS, P. M.: *Palletized Loading System*. Army Logistician, 1996, č. 9-10, s. 14-17.

LUCIUS, P. D.: *Supply Pipeline to Bosnia*. Army Logistician, 1996, č. 11-12, s. 24 - 28.

ROBINSON, T. W.: *Pipeline Vision for Force XXI*. Army Logistician, 1995, č. 7-8, s. 22-25.

WINBUSH, J. O.: *Arming the Force on the 21st-Century Battlefield*. Army Logistician, 1998, č. 9-10, s. 10-11.

OPRAVA

Vážení čtenáři,

V čísle 7-9/2001 v článku **Zabezpečení mechanizované brigády materiálem pohonných hmot a maziv (PHM) v boji**, organizace jednotek pro vývoz pohyblivých zásob PHM, na str. 53 je drobná chyba v levém sloupci uprostřed v odstavci 3. zásobovací rota: Správně je **2. zásobovací rota** a v následném číslování četa místo 4. zásobovací četa je správně **3. zásobovací četa**.

Autoři článku se tímto zároveň omlouvají všem čtenářům a současně děkují za četná upozornění na tuto chybu.

FUZZY MNOŽINY NA POMOC VELITELŮM při určení výše finanční odměny podřízeným

Major Ing. VLASTIMIL ŠLOUF

V tomto článku si autor klade za cíl ukázat na možnost využití některých jednoduchých operací s fuzzy množinami v úloze rozdělení finančních prostředků na jednorázovou finanční odměnu vybraným podřízeným. Článek obsahuje demonstrační příklad, na kterém je objasněn postup určení výše finanční odměny jakož i objasnění autorem zvoleného a v tomto článku prezentovaného přístupu.

Zřejmě každý velitel se ve své praxi setkal s problémem rozdělení peněz na odměny podřízeným. Někteří velitelé mají právo v tomto směru podávat různé návrhy, někteří mají pravomoc s konečnou platností rozhodnout. Všichni si ovšem kladou otázku, alespoň se tak domnívám, jak peníze rozdělit, pokud možno spravedlivě a s cílem motivovat všechny k dalšímu pracovnímu nasazení při ještě lepším plnění služebních povinností.

Většina velitelů, ne-li úplně všichni, se setkali s různými odezvami těch spokojených stejně jako těch nespokojených a „ukřivděných“, kteří se domnívají, že určená výše odměny nerespektuje realitu, které byli v uplynulém hodnoceném období svědky.

Domnívám se, že při troše dobré vůle všech aktérů procesu rozdělování peněz, na jedné straně těch, kteří prostředky rozdělují, na druhé straně těch, kteří konečné resumé přijímají jako fakt, lze tuto záležitost řešit tak, aby všichni věděli za co jsou vlastně odměněni, proč zrovna takto a ne jinak, bez zbytečných následných hádek, sporů a závistivých emocí, které zřejmě v naší společnosti přicházejí vždy, ale které lze s vysokou mírou mého přesvědčení ze značné části eliminovat.

Těm, kteří se domnívají, že o výše uvedené stojí za to se pokusit, je určen tento článek. Jako autor rozhodně nechci naše velitele útvarů nějak poučovat či školit. Konec konců, rozdělení peněz na odměny je čistě jejich pravomoc a záleží jenom a jenom na nich jak se tohoto úkolu zhostí.

Zde prezentovaný postup určení výše odměn vychází z vlastní zkušenosti s různými malichernými spory o „stokorunu“, způsobenými mj. také tím, že každý považuje pouze tu svoji práci za nejnáročnější a sebe za nejschopnějšího, tím, že pravidla udělování odměn nejsou předem známa, nikdo neví na čem je. Po poddůstojníkovi je požadováno, aby na pořadové přípravě vyhodnotil cvik každému vojínovi a okamžitě, zatím co na povinnost některých vyšších důstojníků vůči nižším o totéž, i když ve složitějších věcech a za delší období, se mnohdy, neříkám vždy, taktně pozapomene.

Zde prezentovaný názor popisující možný výpočet výše odměn umožňuje prosazení subjektivního názoru velitele na každého hodnoceného, zároveň však umožňuje zohlednit vlastní sebehodnocení příjemce odměny, jakož i průkaznost a stanovení pevných, předem známých principů rozdělení peněz.

Jakoukoliv kritiku případně ohlas, jako autor, samozřejmě přijmu. Ještě jednou však předem zdůrazňuji, že v této citlivé otázce nechci poučovat, ale prezentovat názor na možné, dle mého soudu, vcelku správné a korektní řešení.

1. Obecná formulace úlohy rozhodování určení výše finanční odměny

Představme si následující situaci. Velitel útvaru má možnost jednorázově rozdělit jistou částku peněz na finanční odměny vybraným vojákům z povolání^[1]. Peníze zamýšlí rozdělit mezi n vojáků z povolání (dále jen VZP) podle m předem stanovených kritérií na základě hodnocení každého VZP s ohledem na stanovená kritéria. Každé kritérium má při stanovení výše odměny svoji váhu (důležitost) podle toho, který VZP je hodnocen a jakou zastává funkci, případně jaké úkoly v hodnoceném období plnil. Celou rozhodovací úlohu přehledně popisuje tab.1.

Rozhodovací úloha rozdělení jednorázové finanční odměny

Tabulka 1

Hodnocení vojáci z povolání podle zvolených kritérií		Kritéria pro posuzování výše odměny					
		K_1	K_2	K_3		K_j	K_m
Váha kritéria	w_j	w_1	w_2	w_3		w_j	w_m
Hodnocení vojáci z povolání	D_1	H_{11}	H_{12}	H_{13}		H_{1j}	H_{1m}
	D_2	H_{21}	H_{22}	H_{23}		H_{2j}	H_{2m}
	D_i	H_{i1}	H_{i2}	H_{i3}		H_{ij}	H_{im}
	D_n	H_{n1}	H_{n2}	H_{n3}		H_{nj}	H_{nm}

Kde jednotlivé symboly v tabulce 1 značí:

K_j posuzované kritérium, $j = 1, 2, \dots, m$;

D_i hodnocený VZP, $i = 1, 2, \dots, n$;

w_j váha posuzovaného kritéria, $j = 1, 2, \dots, m$;

H_{ij} hodnocení i -tého VZP podle j -tého kritéria, $H_{ij} = \langle 0, 1 \rangle^3$.

Hodnocení H_{ij} vyjadřuje míru přesvědčení hodnotitele (velitele) o tom, jak hodnocený i -tý VZP splnil své úkoly dle posuzovaného j -tého kritéria. Maximální možnou míru přesvědčení budeme vyjadřovat hodnotou 1. Hodnota 0 bude vyjadřovat nulovou, tedy žádnou míru přesvědčení. V teorii fuzzy množin vyjadřuje míru přesvědčení tzv. **stupeň příslušnosti**.

Je-li například $H_{23} = 1$, znamená to, že podle kritéria 3 patří VZP D_2 s maximální možnou mírou přesvědčení hodnotitele (velitele) mezi výtečníky případně jinak, se stupněm příslušnosti = 1 patří tento VZP do množiny výtečně hodnocených VZP dle j -tého kritéria.

2. Postup rozdělení peněz na jednorázové odměny

2. 1 Posloupnost kroků

Tato část článku obsahuje postup či posloupnost jednotlivých kroků tak, jak mohou jít za sebou. Objasnění jednotlivých kroků bude provedeno v rámci demonstračního příkladu.

1) Stanovení kritérií, podle kterých budou finanční prostředky k vyplacení odměn rozděleny.

2) Stanovení důležitosti kritérií, s ohledem na hodnoceného VZP případně funkci, kterou hodnocený VZP vykonává.

3) Výpočet tzv. maximalizační funkce (maximalizačního hodnocení) u každého VZP. Tato maximalizační funkce vyjadřuje maximální hodnocení VZP, kterého může, s ohledem na vykonávanou funkci a předpokládané úkoly, hodnocený VZP dosáhnout.

4) Hodnocení VZP podle jednotlivých kritérií.

5) Výpočet váženého celkového hodnocení VZP s ohledem na všechna kritéria.

6) Výpočet bodové hodnoty každého hodnoceného VZP.

7) Přesná specifikace finanční částky, která bude pro účely jednorázové finanční odměny rozdělena mezi hodnocené VZP.

8) Výpočet korunové hodnoty jednoho bodu.

9) Výpočet jednorázové finanční odměny, v Kč.

10) Korekce částky, zaokrouhlení, závěrečné posouzení, oznámení výše částek jednotlivým odměněným VZP, v případě potřeby objasnění její výše, vše dle rozhodnutí velitele útvaru, případně navrhovatele.

2. 2 Diagram posloupností

V této části je na obr.1 znázorněn diagram posloupností, zobrazující následnost výše uvedených kroků. Vycházím z názoru, že na začátku hodnoceného období (výcvikové období, výcvikový rok ap.) se většinou neví, zda-li vůbec na konci hodnoceného období nějaké finanční prostředky za účelem vyplacení jednorázových odměn budou. Nicméně považují za vhodné, aby všichni podřízení VZP věděli, že budou-li, potom dle jakých kritérií budou rozdělovány a jaký může být jejich podíl v případě požadované kvality splnění úkolů. Velitel útvaru může přece každému na rovinu říct: „Očekávám od vás to a to, v těchto a těchto oblastech.“ Každý tak bude vědět, o co jde, co může získat, ale také co může ztratit. Každý ví proč a alespoň přibližně, asi za co. Záleží potom na každém, jak se k problému postaví.

3. Demonstrační příklad určení výše jednorázové finanční odměny

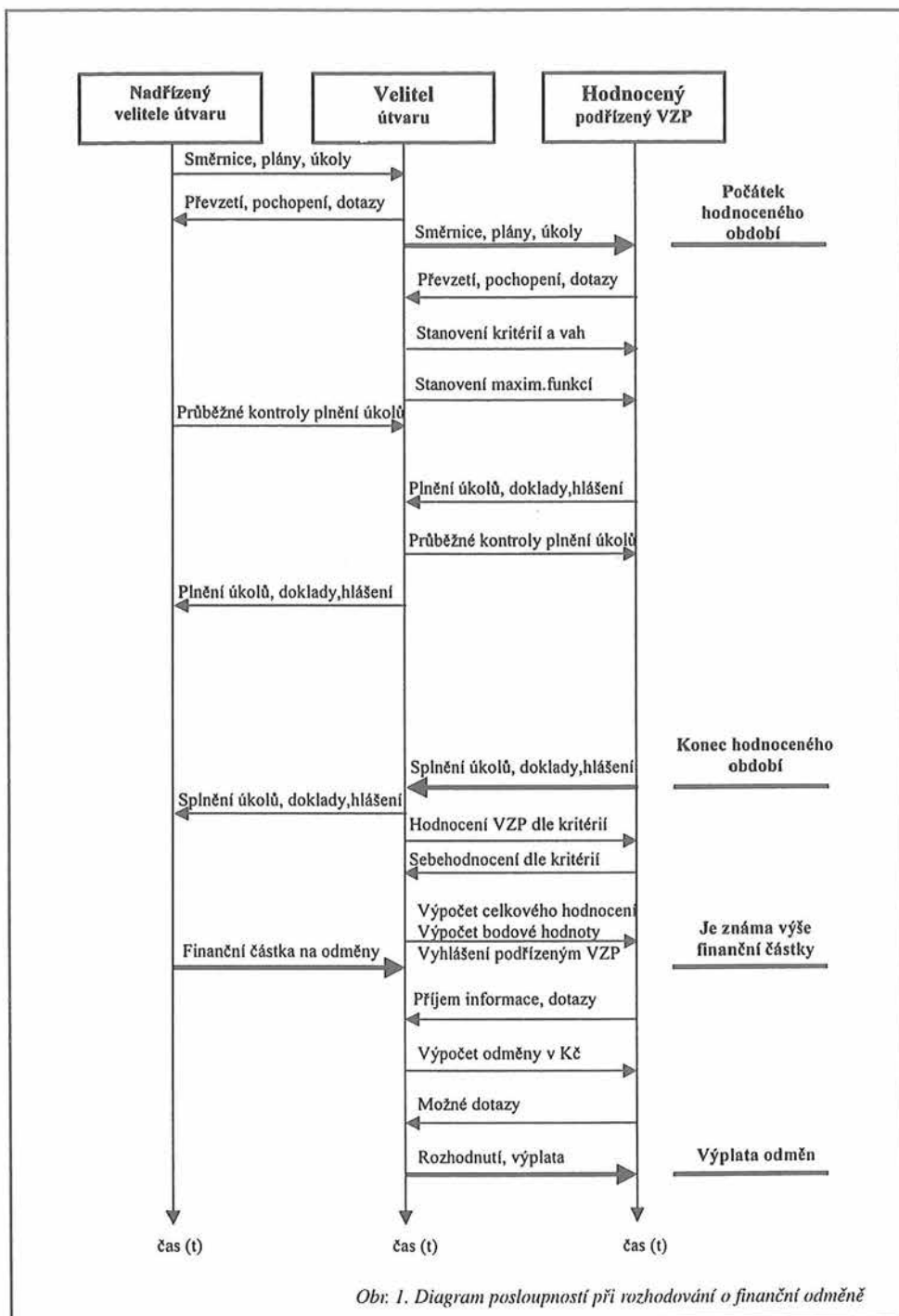
Tato část článku obsahuje demonstrační příklad. Krok po kroku podle části 2. 1 bude proveden výpočet finanční odměny za hodnocené období pro vybrané VZP útvaru dle rozhodnutí a uvážení velitele útvaru. V každém kroku bude též objasněn použitý matematický aparát fuzzy množin. Jednotlivé vstupy do výpočtu jsou projevem subjektivního názoru na celou věc těch, kteří se nějakým způsobem budou na výpočtu odměn podílet.

3. 1 Stanovení kritérií ($K_j, j = 1, 2, \dots, m$)

Velitel útvaru se rozhodl pro určení finanční odměny přihlédnout k níže uvedeným devíti kritériím^[4]. Tato kritéria oznámí po zralé úvaze a předem. Zde popsané metodiky je možno použít i v případě, že tak velitel neučiní. Rozdíl spočívá pouze v tom, že podřízení sice tuší, že na konci hodnoceného období mohou být nějaké finanční odměny, ale nevědí, podle jakých kritérií budou rozdělovány a sami se tak domýšlí, která oblast a pro kterého funkcionáře bude mít z hlediska odměňování význam a která nikoliv.

Kritéria, stanovená velitelem útvaru:

- K_1 předpokládaná náročnost a důležitost plněných úkolů;
- K_2 kvalita splnění plněných úkolů;
- K_3 dosažené hodnocení u tématické kontroly útvaru;
- K_4 dosažené hodnocení při výročním přezkoušení tělesné zdatnosti;
- K_5 dosažený stupeň jazykové dovednosti dle normy STANAG;
- K_6 prokázaný zájem o zvýšení odborné kvalifikace (samostudium, kursy);
- K_7 trvale věcná správnost a štábní kultura zpracovávané dokumentace;
- K_8 způsobené škody, či naopak úspory při plnění úkolů;
- K_9 kázeňské přestupky.

Obr. 1. Diagram posloupností při rozhodování o finanční odměně

3. 2 Stanovení důležitosti kritérií ($w_j, j = 1, 2, \dots, m$)

Důležitost kritérií je vyjádřena vahou kritérií. Váhu kritéria stanovuje velitel útvaru na základě svého subjektivního názoru. Váha kritéria může být samozřejmě různá pro různé VZP s ohledem na zastávanou funkci a plnění úkoly. Váha kritéria zohledňuje ten fakt, že to co je pro výkon nějaké funkce nesmírně důležité, nemá pro výkon jiné funkce naprosto žádný význam. Níže uvedené tabulky jsou součástí demonstračního příkladu a obsahují určení důležitosti (vah) hodnocených kritérií $K_1 - K_9$ (viz.3. 1) pro tyto funkcionáře, které vybral velitel útvaru^[5]:

- náčelník štábu útvaru	NŠ;
- důstojní štábu	DŠ;
- náčelník logistiky	NLOG;
- důstojník pro těl.výchovu	DTV;
- velitel 1. baterie	Vel 1. bat;
- velitel 2. baterie	Vel 2. bat;
- velitel 3. baterie	Vel 3. bat.

Stanovení důležitosti kritérií pomocí vah viz tabulka 2. Jednotlivé velikosti vah v této tabulce znamenají^[6]:

- 1 kritérium je méně důležité;
- 2 kritérium je důležité;
- 3 kritérium je významné;
- 4 kritérium má pro výkon funkce zásadní význam;
- 5 kritérium má pro výkon funkce zcela zásadní význam.

V tabulce 2 je uveden v posledním sloupci též součet vah hodnocených kritérií. Tento součet vypovídá i o požadavcích kladených na vykonávanou funkci. Vyjadřuje maximum, které je možno výkonem určité funkce a splněním úkolů s ní spjatých získat jakož i podíl, který je možno nesplněním úkolů a špatným výkonem funkce ztratit.

Spravedlivé je, že čím více je možno získat, tím více je možno i ztratit. Tak to již v životě bývá, případně mělo by být. Nejvyšších odměn mohou dosáhnout ti, kteří vykonávají náročnou funkci a zároveň dobře. Součet vah je informací o náročnosti funkce. Pokud s tím někdo není spokojen, má jedinou možnost, udělat vše pro to, aby takovou funkci mohl vykonávat také, třeba někdy lépe, rychleji a kvalifikovaněji. Jak se ukáže v kap.3. 3, bude mít součet vah kritérií podstatný vliv na tvar a velikost maximalizační funkce.

Stanovení důležitých kritérií pomocí vah

Tabulka 2

Hodnocení vojáci z povolání	Hodnocené kritérium									Součet vah hodnocených kritérií
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	
NŠ	4	5	5	2	5	5	5	4	3	38
DŠ	4	3	3	2	2	3	5	2	3	27
NLOG	4	4	5	2	3	3	4	5	3	33
DTV	4	3	3	5	1	2	2	3	3	26
Vel 1.bat	4	5	5	3	2	4	4	5	3	35
Vel 2.bat	4	5	5	3	2	4	4	5	3	35
Vel 3.bat	4	5	5	3	2	4	4	5	3	35

3. 3 Výpočet maximalizační funkce ($F_{\max i}$)

Maximalizační funkce vyjadřuje maximální hodnocení, kterého může každý VZP dosáhnout na základě výkonu konkrétní funkce a maximální možné míry přesvědčení velitele útvaru o tom, že hodnocený VZP všechny úkoly také splnil zcela optimálně v souladu s kladenými požadavky. Pro určitou funkci a plněné úkoly tedy vyjadřuje maximalizační funkce stav, kdy hodnocený VZP byl naprostým „výtečníkem“ ve všech oblastech, takovým, že lepším snad již ani nemůže být.

Maximalizační funkce i-tého VZP bude:

$$F_{\max i} = H_{i1}^* \cdot w_1 + H_{i2}^* \cdot w_2 + \dots + H_{ij}^* \cdot w_j + \dots + H_{im}^* \cdot w_m = \sum_{j=1}^m H_{ij}^* \cdot w_j \quad (1)$$

kde:

$F_{\max i}$ maximalizační funkce i-tého VZP;

i index hodnoceného VZP, $i = 1, 2, \dots, n$; [7]

H_{ij}^* hodnocení kritéria vyjadřující maximálně možnou míru přesvědčení velitele o vynikajícím splnění kritéria při výkonu funkce; podle kapitoly 1 tzn., že $H_{ij}^* = 1$.

w_j váha posuzovaného kritéria vyjadřující jeho důležitost, $j = 1, 2, \dots, m$.

Dosažením $H_{ij}^* = 1$ do vzorce (1) zjistíme, že maximalizační funkcí je pro náš příklad součet vah kritérií, a proto je možno psát, že **pro i-tého VZP platí:**

$$F_{\max i} = \sum_{j=1}^m w_j \quad (2)$$

V demonstračním příkladu:

$$F_{\max NS} = 1.4 + 1.5 + 1.5 + 1.2 + 1.5 + 1.5 + 1.5 + 1.4 + 1.3 = 38$$

$$F_{\max DS} = 1.4 + 1.3 + 1.3 + 1.2 + 1.2 + 1.3 + 1.5 + 1.2 + 1.3 = 27$$

$$F_{\max NLOG} = 1.4 + 1.4 + 1.5 + 1.2 + 1.3 + 1.3 + 1.4 + 1.5 + 1.3 = 33$$

$$F_{\max DTV} = 1.4 + 1.3 + 1.3 + 1.5 + 1.1 + 1.2 + 1.2 + 1.3 + 1.3 = 26$$

$$F_{\max Vel 1.bat} = 1.4 + 1.5 + 1.5 + 1.3 + 1.2 + 1.4 + 1.4 + 1.5 + 1.3 = 35$$

$$F_{\max Vel 2.bat} = 1.4 + 1.5 + 1.5 + 1.3 + 1.2 + 1.4 + 1.4 + 1.5 + 1.3 = 35$$

$$F_{\max Vel 3.bat} = 1.4 + 1.5 + 1.5 + 1.3 + 1.2 + 1.4 + 1.4 + 1.5 + 1.3 = 35$$

3. 4 Hodnocení VZP podle jednotlivých kritérií (H_{ij})

Cílem tohoto kroku výpočtu je zjistit hodnocení i-tého VZP dle j-tého kritéria pro každého VZP a každé kritérium. Vstupem pro výpočet hodnoty H_{ij} je hodnocení velitele a sebehodnocení každého VZP. V praxi to znamená, že výsledné hodnocení v sobě odráží názor každého VZP na sebe a názor velitele na VZP. Pro výpočet H_{ij} je možno využít některé

operace s fuzzy množinami. Zde bude objasněno využití tzv. **kompensovaného rozhodnutí**, kde H_{ij} bude:

$$H_{ij} = (1 - \gamma)V_{ij} + \gamma.S_{ij} \quad (3)$$

kde:

H_{ij} hodnocení i-tého VZP podle j-tého kritéria, $H_{ij} = \langle 0, 1 \rangle$;

V_{ij} hodnocení velitele (hodnotitele) i-tého VZP podle j-tého kritéria, $V_{ij} = \langle 0, 1 \rangle$;

S_{ij} sebehodnocení i-tého VZP podle j-tého kritéria, $S_{ij} = \langle 0, 1 \rangle$;

γ stupeň kompenzace hodnocení, $\gamma = \langle 0, 1 \rangle$.

Velikost stupně kompenzace? Určuje velitel (hodnotitel). Stupeň kompenzace vyjadřuje míru vlivu sebehodnocení i-tého VZP a velitele na hodnotu H_{ij} . Jakým způsobem se může velikost stupně kompenzace projevit v některých extrémních hodnotách objasňují níže uvedené vztahy 4, 5, 6.

Pro $\gamma = 0$ platí:

$$H_{ij} = (1 - 0)V_{ij} + 0.S_{ij} = V_{ij} \quad (4)$$

Je zřejmé, že pokud velitel určí $\gamma = 0$, potom se sebehodnocení prakticky vůbec nemusí provádět neboť na hodnotu H_{ij} nebude mít žádný vliv. Zde se nabízí další možnost uplatnění konečné vůle velitele. Vidí všichni, že neprezentují žádnou rebelii. Pokud například některý z hodnocených VZP zcela viditelně a okatě přeceňuje sám sebe, není soudný, jeho sebehodnocení je navrhováno s cílem nikoliv spravedlivého hodnocení nýbrž s cílem poškodit druhé, je reakce velitele jednoduchá. Hodnocený VZP jednoduše nevyužil nabízené snahy velitele o „korektnost“, a proto $\gamma = 0$ a $H_{ij} = V_{ij}$.

Pro $\gamma = 0,5$ platí:

$$H_{ij} = 0,5.V_{ij} + 0,5.S_{ij} = \frac{V_{ij} + S_{ij}}{2} \quad (5)$$

V tomto případě se velitel rozhodne tak, že vezme hodnocení své a hodnoceného v úvahu úplně stejně a jednoduše spočítá průměr obou hodnocení.

Pro $\gamma = 1$ platí:

$$H_{ij} = (1 - 1)V_{ij} + 1.S_{ij} = S_{ij} \quad (6)$$

V tomto případě se velitel plně spoléhá na korektní a objektivní sebehodnotící schopnosti svých podřízených a vše nechává na nich. Jinými slovy stanovil mantinely a podmínky, zbytek ponechal vůli svých podřízených s názorem: „Nechť se mezi sebou nějak porovnají.“

Pro účel demonstračního příkladu řekněme, že hodnocení VZP za hodnocené období je podle tab. 3.

Při pohledu na tab. 3 je zřejmé: ^[8]

- NŠ je velitelem hodnocen stejně jako NLOG a Vel.1. bat, všichni si počínali stejně úspěšně. Výše jejich odměny bude závislá na náročnosti plněných úkolů a na tom, jak obstáli v kritériích s nejvyšší vahou;
- Obdobně, DŠ je hodnocen stejně jako Vel. 2. bat;
- U NŠ, DŠ, Vel. 1. bat a Vel. 2. bat použil velitel stupně kompenzace $\gamma = 0,2$;
- Vel.3. bat se na sebe dívá přísněji než jeho nadřízený, zřejmě jde o pracovitěho a skromného VZP zároveň. Velitel proto určil $\gamma = 0$, a v úvahu vezme pouze své, lepší hodnocení;
- DTV se výrazně přehodnotil, a proto $\gamma = 0$, velitel rovněž vezme v úvahu pouze své hodnocení, ovšem ze zcela jiného důvodu;
- NLOG je celkově hodnocen průměrem, tedy $\gamma = 0,5$.

Například pro NŠ a DŠ:

$$H_{NŠ1} = (1 - 0,2)0,8 + 0,2 \cdot 0,9 = 0,82 \quad \text{hodnocení NŠ dle kritéria 1} \quad (6a)$$

$$H_{NŠ2} = (1 - 0,2)0,6 + 0,2 \cdot 0,7 = 0,62 \quad \text{hodnocení NŠ dle kritéria 2}$$

$$H_{DŠ7} = (1 - 0,2)0,6 + 0,2 \cdot 0,8 = 0,64 \quad \text{hodnocení DŠ dle kritéria 7 apod.}$$

Hodnocení jednotlivých VZP podle velitelem určených kritérií

Tabulka 3

Výpočet H_{ij}		Hodnocené kritérium								
VZP	Hodnocení	1	2	3	4	5	6	7	8	9
NŠ	Hodnocení velitele.. V_{ij}	0,8	0,6	0,6	0,5	1,0	0,8	0,6	1,0	1,0
	Sebehodnocení NŠ.. S_{ij}	0,9	0,7	0,6	0,5	1,0	0,9	0,8	1,0	1,0
	Hodnocení VZP.. H_{ij}	0,82	0,62	0,60	0,50	1,00	0,82	0,64	1,00	1,00
DŠ	Hodnocení velitele.. V_{ij}	0,5	0,6	0,7	0,5	0	0,2	0,6	1,0	1,0
	Sebehodnocení DŠ.. S_{ij}	0,7	0,8	0,7	0,5	0	0,4	0,8	1,0	1,0
	Hodnocení VZP.. H_{ij}	0,54	0,64	0,70	0,50	0,00	0,24	0,64	1,00	1,00
NLOG	Hodnocení velitele.. V_{ij}	0,8	0,6	0,6	0,5	1,0	0,8	0,6	1,0	1,0
	Sebehodnocení NLOG.. S_{ij}	0,8	0,8	0,9	0,9	1,0	0,9	0,7	1,0	1,0
	Hodnocení VZP.. H_{ij}	0,80	0,70	0,75	0,70	1,00	0,85	0,65	1,00	1,00
DTV	Hodnocení velitele.. V_{ij}	0,4	0,5	0,8	1,0	0,8	0,4	0,3	1,0	1,0
	Sebehodnocení DTV.. S_{ij}	0,8	0,8	0,9	1,0	1,0	0,9	0,7	1,0	1,0
	Hodnocení VZP.. H_{ij}	0,4	0,5	0,8	1,0	0,8	0,4	0,3	1,0	1,0
Vel.1.bat	Hodnocení velitele.. V_{ij}	0,8	0,6	0,6	0,5	1,0	0,8	0,6	1,0	1,0
	Sebehodnocení Vel.1.bat.. S_{ij}	0,9	0,7	0,6	0,5	1,0	0,9	0,8	1,0	1,0
	Hodnocení VZP.. H_{ij}	0,82	0,62	0,60	0,50	1,00	0,82	0,64	1,00	1,00
Vel.2.bat	Hodnocení velitele.. V_{ij}	0,5	0,6	0,7	0,5	0	0,2	0,6	1,0	1,0
	Sebehodnocení Vel.2.bat.. S_{ij}	0,7	0,8	0,7	0,5	0	0,4	0,8	1,0	1,0
	Hodnocení VZP.. H_{ij}	0,54	0,64	0,70	0,50	0,00	0,24	0,64	1,00	1,00
Vel.3.bat	Hodnocení velitele.. V_{ij}	0,9	0,9	1,0	1,0	1,0	0,9	0,8	1,0	1,0
	Sebehodnocení Vel.3.bat.. S_{ij}	0,8	0,8	0,9	0,9	1,0	0,9	0,7	1,0	1,0
	Hodnocení VZP.. H_{ij}	0,9	0,9	1,0	1,0	1,0	0,9	0,8	1,0	1,0

3. 5 Výpočet celkového váženého hodnocení VZP (H_i)

Celkové vážené hodnocení VZP bude počítáno jako průnik váženého součtu součinů vah jednotlivých kritérií a hodnocení VZP dle jednotlivých kritérií s maximalizační množinou. Rozhodující pro určení výše odměny bude celkové vážené hodnocení H_i , které je závislé na velikosti hodnot H_{ij} a $F_{\max i}$:

Celkové vážené hodnocení H_i tedy bude:

$$H_i = \frac{\sum_{j=1}^m H_{ij} \cdot w_j}{F_{\max i}} = \frac{\sum_{j=1}^m H_{ij} \cdot w_j}{\sum_{j=1}^m w_j} \quad (7)$$

Například:

(7a)

$$H_{NS} = \frac{0,82 \cdot 4 + 0,62 \cdot 5 + 0,6 \cdot 5 + 0,5 \cdot 2 + 1 \cdot 5 + 0,82 \cdot 5 + 0,64 \cdot 5 + 1 \cdot 4 + 1 \cdot 3}{4 + 5 + 5 + 2 + 5 + 5 + 5 + 4 + 3} = \frac{29,68}{38} = 0,781$$

$$H_{DS} = \frac{0,54 \cdot 4 + 0,64 \cdot 3 + 0,7 \cdot 3 + 0,5 \cdot 2 + 0 \cdot 2 + 0,24 \cdot 3 + 0,64 \cdot 5 + 1 \cdot 2 + 1 \cdot 3}{4 + 3 + 3 + 2 + 2 + 3 + 5 + 2 + 3} = \frac{16,10}{27} = 0,596$$

Hodnocení H_i dalších VZP udává tabulka 4.

Tabulka celkových vážených hodnocení H_i

Tabulka 4

Hodnocený voják z povolání	Hodnocení H_i [/]
Náčelník štábu (NŠ)	0,781
Důstojník štábu (DŠ)	0,596
Náčelník logistiky (NLOG)	0,827
Důstojník pro tělesnou výchovu (DTV)	0,719
Velitel 1.baterie (Vel.1.bat)	0,763
Velitel 2.baterie (Vel.2.bat)	0,625
Velitel 3.baterie (Vel.3.bat)	0,940

3. 6 Výpočet bodové hodnoty VZP (B_i)

Velmi jednoduchý krok výpočtu, který spočívá pouze v úpravě hodnot H_i takto:

(8)

$$B_i = H_i \cdot 100 \quad [\text{bodů}]$$

Vypočítané bodové hodnoty udává tabulka 5.

Tabulka bodových hodnot B_i jednotlivých VZP

Tabulka 5

Hodnocený voják z povolání	Hodnocení H_i [/]	Bodová hodnota B_i
Náčelník štábu (NŠ)	0,781	78,11
Důstojník štábu (DŠ)	0,596	59,63
Náčelník logistiky (NLOG)	0,827	82,73
Důstojník pro tělesnou výchovu (DTV)	0,719	71,92
Velitel 1.baterie (Vel.1.bat)	0,763	76,34
Velitel 2.baterie (Vel.2.bat)	0,625	62,51
Velitel 3.baterie (Vel.3.bat)	0,940	94,00

3. 7 Specifikace finanční částky (FČ)

Pro účely demonstračního příkladu budeme uvažovat, že rozděleno bude celkem 100.000,-Kč mezi sedm hodnocených VZP.

3. 8 Výpočet korunové hodnoty jednoho bodu (KH) (8a)

$$KH = \frac{F\check{C}}{\sum_{i=1}^n B_i} = \frac{100\,000}{78,11 + 59,63 + 82,73 + 71,92 + 76,34 + 62,51 + 94,00} = \frac{100\,000}{525,24} = 190,39 \text{ Kč}$$

kde:

KH [Kč/bod] korunová hodnota jednoho bodu;

FČ [Kč] finanční částka určená k rozdělení na odměny;

B_i [bod] bodová hodnota i-tého VZP;

i index VZP, i = 1, 2, ..., n, v demonstračním příkladu index nahrazen označením vykonávané funkce.

3. 9 Výpočet jednorázové finanční odměny (FO)

$$FO_i = KH \cdot B_i \quad [\text{Kč}] \quad (9)$$

kde:

FO_i [Kč] finanční odměna i-tého VZP;

KH [Kč/bod] korunová hodnota jednoho bodu, v tomto příkladu její výše viz. 3. 8 = 190,39 Kč;

B_i [bod] bodová hodnota i-tého VZP.

3. 10 Korekce částek

Všechny položky FO_i viz. tab. 6 se zaokrouhlí na celé 100 koruny směrem dolů. Zbývá částka se postupně rozdělit po 100 Kč od nejvyšší po nejnižší odměnu viz. tabulka 7.

Tabulka 7

Korekce částek FO_i [Kč]

Hodnocený voják z povolání	Finanční odměna FO _i [Kč]	Korekce FO _i [Kč]
Náčelník štábu (NŠ)	14.870,33	14.900,-
Důstojník štábu (DŠ)	11.352,78	11.300,-
Náčelník logistiky (NLOG)	15.750,30	15.800,-
Důstojník pro tělesnou výchovu (DTV)	13.693,31	13.600,-
Velitel 1.baterie (Vel.1.bat)	14.534,79	14.600,-
Velitel 2.baterie (Vel.2.bat)	11.901,99	11.900,-
Velitel 3.baterie (Vel.3.bat)	17.896,50	17.900,-

4. Diskuse nad výsledky

V demonstračním příkladu jsme vypočítali výši jednorázové finanční odměny pro vybranou skupinu VZP. Otázka zní, zda-li takové rozdělení splní všechny, výše v článku uvedené, představy velitele a hodnocených VZP o správném a korektním rozdělení peněz, např.:

- více peněz za výkon náročnější funkce;
- více peněz za plnění a splnění náročnějších úkolů;
- zabezpečit rozdíly ve výši finanční odměny, ale tak, aby bylo zřejmé proč a za co;
- zajistit dostatečnou informovanost podřízených VZP o kritériích rozdělení peněz na odměny;
- ap.

V této části článku přinesu **porovnání některých výsledků**, jak by dopadlo rozdělení peněz v případech poněkud změněných vstupních podmínek. Sám čtenář si potom může z předkládaných možností vybrat, případně se rozhodnout pro úplně jiné vstupní podmínky. V tabulce 11 je uveden přehled rozdělení odměn podle těchto podmínek:

A) Peníze budou rozděleny jenom dle hodnocení velitele..... V_i , pro i -tého VZP;

$$H_i = V_i = \frac{\sum_{j=1}^m V_{ij} \cdot w_j}{F_{\max i}} = \frac{\sum_{j=1}^m V_{ij} \cdot w_j}{\sum_{j=1}^m w_j} \quad (10)$$

B) Peníze budou rozděleny jenom na základě sebehodnocení..... S_i , pro i -tého VZP;

$$H_i = S_i = \frac{\sum_{j=1}^m S_{ij} \cdot w_j}{F_{\max i}} = \frac{\sum_{j=1}^m S_{ij} \cdot w_j}{\sum_{j=1}^m w_j} \quad (11)$$

Porovnání možností výpočtu odměn

Tabulka 11

Porovnání možností		Příklady hodnocení a výpočtu odměny				
VZP	Původní FO _i	A	B	C	D ²	E ³
1	2	3	4	5	6	7
NŠ	14.900,-	14.900,-	14.500,-	14.600,-	15.200,-	14.500,-
DŠ	11.300,-	11.100,-	12.000,-	11.300,-	11.200,-	11.400,-
NLOG	15.800,-	15.000,-	15.600,-	15.700,-	16.100,-	9.100,-
DTV	13.600,-	14.000,-	15.900,-	14.100,-	12.800,-	6.800,-
Vel.1.bat	14.600,-	14.600,-	14.200,-	14.200,-	15.200,-	19.400,-
Vel.2.bat	11.900,-	11.800,-	12.300,-	12.300,-	11.200,-	17.100,-
Vel.3.bat	17.900,-	18.600,-	15.500,-	17.800,-	18.300,-	21.700,-
max - min	6.600,-	7.500,-	3.900,-	6.500,-	7.100,-	14.900,-

² Pro výpočet bylo použito dílčích hodnocení H_{ij} a hodnocení H_j .

³ Váhy kritérií jsou voleny dle tab. 8, jednotlivá hodnocení H_{ij} jsou voleny dle tab. 10.

C) Váhy jednotlivých kritérií jsou voleny s většími rozdíly vah mezi kritérii zcela zásadního významu a kritérii méně důležitými; (viz tab 8)

- 1 kritérium méně důležité;
- 5 kritérium důležité;
- 10 kritérium významné;
- 15 kritérium má pro výkon funkce zásadní význam;
- 25 kritérium má pro výkon funkce zcela zásadní význam.

Volba jiných vah kritérií - větší rozdíly mezi hodnotami vah ¹ Tabulka 8

Hodnocení vojáci z povolání	Hodnocené kritérium									Součet vah hodnocených kritérií
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Σ
NŠ	15	25	25	5	25	25	25	15	10	170
DŠ	15	10	10	5	5	10	25	5	10	95
NLOG	15	15	25	5	10	10	15	25	10	130
DTV	15	10	10	25	1	5	5	10	10	91
Vel 1.bat	15	25	25	10	5	15	15	25	10	145
Vel 2.bat	15	25	25	10	5	15	15	25	10	145
Vel 3.bat	15	25	25	10	5	15	15	25	10	145

D) Váhy kritérií jsou sice různé (viz.demonstrační příklad), ale tak, že stejná úroveň vah platí pro všechny hodnocené VZP (viz tab. 9).

Volba jiných vah kritérií - pro všechny VZP jsou váhy kritéria stejné Tabulka 9

Hodnocení vojáci z povolání	Hodnocené kritérium									Součet vah hodnocených kritérií
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	Σ
NŠ	5	5	5	3	4	5	4	4	4	39
DŠ	5	5	5	3	4	5	4	4	4	39
NLOG	5	5	5	3	4	5	4	4	4	39
DTV	5	5	5	3	4	5	4	4	4	39
Vel 1.bat	5	5	5	3	4	5	4	4	4	39
Vel 2.bat	5	5	5	3	4	5	4	4	4	39
Vel 3.bat	5	5	5	3	4	5	4	4	4	39

¹ V celém článku jsou hodnoty vah kritérií subjektivně voleny velitelem. Existuje však řada metod, kterými lze jednotlivé váhy kritérií spočítat. Tyto metody nejsou předmětem tohoto článku, dále viz [2].

Hodnocení vojáci z povolání	Hodnocené kritérium								
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
NŠ	0,6	0,6	0,7	0,7	0,7	0,6	0,5	0,5	0,7
DŠ	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
NLOG	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
DTV	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3	0,3
Vel 1.bat	0,8	0,8	0,9	0,9	0,9	0,8	0,7	0,9	0,9
Vel 2.bat	0,7	0,7	0,8	0,8	0,8	0,7	0,6	0,8	0,8
Vel 3.bat	0,9	0,9	1,0	1,0	1,0	0,9	0,8	1,0	1,0

E) Jednotlivá hodnocení VZP H_{ij} jsou určena velitelem různě od nejlépe hodnoceného VZP po nejhůře hodnoceného VZP (viz.tab.10) ^[10]

Výsledky a porovnání viz. tab. 11. Tabulka porovnání možností výpočtu odměn je souhrnem popsanych variant v kap.4.

Objasnění významu sloupců 1 - 7 a řádku „max-min“:

- **sloupec 1** přehled hodnocených VZP;
- > **sloupec 2** výše finančních odměn vypočítaných v demonstračním příkladu, viz.kap.3;
- **sloupec 3** přehled výše finančních odměn za podmínek odstavce A, viz. kap. 4, vstupní hodnoty převzaty z demonstračního příkladu viz. kap. 3;
- **sloupec 4** přehled výše finančních odměn za podmínek odstavce B, viz. kap. 4, vstupní hodnoty převzaty z demonstračního příkladu viz. kap. 3;
- **sloupec 5** přehled výše finančních odměn za podmínek odstavce C, viz. kap. 4, vstupní hodnoty převzaty z demonstračního příkladu viz. kap. 3, váhy kritérií dle tab. 8;
- **sloupec 6** přehled výše finančních odměn za podmínek odstavce D, viz. kap. 4, vstupní hodnoty převzaty z demonstračního příkladu viz. kap. 3, váhy kritérií dle tab. 9;
- **sloupec 7** přehled výše finančních odměn za podmínek odstavce E, viz. kap. 4, hodnocení H_{ij} dle tab.10, váhy dle tab. 8;
- **řádek „max-min“** podává informaci o rozdílu výše finanční odměny mezi nejlépe a nejhůře odměněným VZP.

Vidíme, že výše odměn jsou v každém sloupci tab. 11, tedy vždy za poněkud jiných podmínek výpočtu, různé. Nicméně při pohledu na sloupce 2, 3, 5, 6 je zřejmé, že rozdíly nejsou nikterak značné, rovněž tak hledisko „max-min“ je velmi podobné u všech uvažovaných možností. Výjimku tvoří sloupce 4 a 7. U sloupce 4 je menší rozdíl mezi nejlépe a nejhůře odměněným VZP dán především tím, že odměna je počítána na základě sebehodnocení VZP a většina lidí má tendenci vidět se v poněkud lepším světle. Takže se takřka všichni hodnotí lépe, což má za následek to, že objektivnější lidé mohou dostat menší odměnu než by si původně zasloužili a výsledkem je jakési „zrovnoprávnění“, kdy si všichni odnesou „svůj podíl“ daný vykonávanou funkcí a tím celá věc končí.

Hodnocený voják z povolání	Bodová hodnota B _i	Finanční odměna FO _i [Kč]
Náčelník štábu (NŠ)	78,11	14.870,33
Důstojník štábu (DŠ)	59,63	11.352,78
Náčelník logistiky (NLOG)	82,73	15.750,30
Důstojník pro tělesnou výchovu (DTV)	71,92	13.693,31
Velitel 1.baterie (Vel.1.bat)	76,34	14.534,79
Velitel 2.baterie (Vel.2.bat)	62,51	11.901,99
Velitel 3.baterie (Vel.3.bat)	94,00	17.896,50

Sloupec 7 ukazuje, jak se změní výše odměn v závislosti na větších rozdílech v hodnocení H_{ij} . Hodnocení je pro účely demonstračního příkladu záměrně voleno tak, aby bylo možno mezi sebou porovnat VZP od nejlépe po nejhůře hodnoceného. Vidíme, že různá hodnocení a větší rozdíly v hodnocení H_{ij} mají na výši finanční odměny největší vliv. To považuji za správné neboť finanční odměny přece nechce žádný velitel, alespoň jak se domnívám, přidělovat na základě „machinací“ s váhami kritérií, ale na základě složitosti a důležitosti plněných úkolů a jejich splnění.

Závěr

V tomto článku prezentuji jeden z možných přístupů k problému rozdělování finančních prostředků na jednorázové odměny VZP. Postup výpočtu výše odměn objasňuji na demonstračním příkladu, ve kterém používám některých operací matematického aparátu fuzzy množin. Při výpočtu výše odměn **sleduji tyto principy a zásady**:

- všichni hodnocení VZP jsou předem, na počátku hodnoceného období, seznámeni s kritérii, která budou mít vliv na výpočet případné finanční odměny na konci hodnoceného období;
- zásadní vliv na výši finanční odměny musí mít především složitost plněných úkolů, jejich důležitost jakož i způsob jejich splnění dle subjektivního hodnocení provedeném velitelem;
- největší odměnu si zaslouží ti, kteří plnili nejnáročnější úkoly nejlepším možným způsobem;
- nejmenší odměnu si zaslouží ti, kteří plnili nejméně náročné úkoly špatným způsobem;
- každý, kdo není zcela nevyhovující ve všech kritériích, obdrží nějakou odměnu, i když malou, jako výraz motivace do dalších hodnocených období (toho se dá využít především pro odměňování začínajících a málo zkušených VZP);
- na určení výše odměny mají, dle stupně, o kterém rozhodne velitel, vliv i hodnocení VZP formou sebehodnocení;
- všem VZP je jasné, proč a za co dostali finanční odměnu právě v takové výši a ne v nějaké jiné výši;
- vše výše uvedené vyžaduje po veliteli i předání části informací podřízeným, které není povinen předávat, ale s cílem eliminovat malicherné diskuse o odměnách pokud možno na minimum;
- pravomoc velitele je nedělitelná a jeho rozhodnutí je konečné.

• • •

Rozdíly mezi výšemi finanční odměny jsou tím větší, čím jsou větší rozdíly v náročnosti plněných úkolů a v kvalitě splnění těchto úkolů. To považuji za klad této prezentované metody výpočtu odměny s tím, že jediná cesta k vyšší odměně i-tého VZP v poměru k ostatním vede jedině přes plnění náročnějších úkolů s vyšší kvalitou splnění těchto úkolů.

Poznámky:

[1] V článku hovořím o vybraných vojácích z povolání, kterým určuje odměnu velitel útvaru. Postup je samozřejmě možné použít i pro všechny vojáky z povolání, jakož i pro vojáky základní služby, občanské zaměstnance vojenské správy apod. Stejně mohou postupu použít i velitelé, kteří nemají pravomoc o výši odměny rozhodnout, ale mají právo výši odměny navrhnout. Možností použití po určité úpravě je celá řada.

Samozřejmě je možné podobný postup aplikovat i na rozdělení osobního hodnocení, zřejmě však s využitím jiných, velitelem určených, kritérií.

[2] V demonstračním příkladu nebude uvažován i-tý hodnocený nýbrž vždy konkrétní VZP, a proto bude vždy číselný index i nahrazen indexem vyjadřujícím pomocí zkratky hodnoceného VZP a jeho funkci.

[3] Princip určení hodnot H_{ij} bude objasněn jako součást demonstračního příkladu.

[4] Příklad je pouze demonstrační. Autor se sice domnívá, že tato kritéria by měla mít vliv na určení výše finanční odměny, nicméně je věcí každého velitele, pro jaká kritéria se nakonec rozhodne.

[5] Tabulka obsahuje přehled vah kritérií pro vybrané VZP útvaru. Pokud se takové hodnocení provádí na začátku hodnoceného období, je samozřejmě možné takové hodnocení vah vypočítat pro všechny VZP útvaru bez ohledu na to, budou-li odměněni či nikoliv. Nebude-li někdo z nich na konci hodnoceného období odměněn, bude to mít ještě příjemnější důsledek pro ty, kteří ve skupině odměněných zůstanou. Tento příklad je možno chápat tak, že ve skupině odměněných nakonec zůstali ti VZP, o kterých je tento demonstrační příklad.

[6] Tak například jazyková dovednost má pro NŠ zcela zásadní význam, ale na druhou stranu, pokud DTV nebude umět anglicky, neprojeví se to na kvalitě výkonu jeho funkce až tolik, a proto je důležitost jazykových dovedností u DTV podstatně menší než u NŠ. Záleží samozřejmě na konkrétních podmínkách útvaru.

[7] V demonstračním příkladu je indexem zkratka vykonávané funkce VZP.

[8] Pro účely demonstračního příkladu byly hodnoty hodnocení záměrně zvoleny.

[9] V celém článku jsou hodnoty vah kritérií subjektivně voleny velitelem.

Existuje však řada metod, kterými lze jednotlivé váhy kritérií spočítat. Tyto metody jsou předmětem tohoto článku, dále viz. 2.

[10] V praxi to znamená větší rozdíly mezi hodnoceními H_{ij} a hodnocení H_i .

[11] Pro výpočet použito dílčích hodnocení H_{ij} .

[12] Váhy kritérií jsou voleny dle tab. 8, jednotlivá hodnocení H_{ij} jsou voleny dle tab. 10.

Literatura:

1 NOVÁK, V.: *Fuzzy množiny a jejich aplikace*. SNTL Praha 1990.

2 ROKOSOVÁ, P.: *Porovnání metod určení váhy kritérií v procesu řízení palby*. Ročníková práce, VA Brno 2000.

3 ŠLOUF, V.: *Vícekritériální porovnání variant v PVO s využitím matematického aparátu fuzzy množin*. Sborník konference „Protivzdušná obrana 2000“, VA Brno 2000.

ZMĚNÍ INFORMAČNÍ TECHNOLOGIE SYSTÉM NATURÁLNÍHO ODÍVÁNÍ VOJÁKŮ?

Ing. BEDŘICH SEDLÁK

Vývoj Armády České republiky v poslední době akceleruje směrem k úplné profesionalizaci. Tomuto trendu bude postupně nutno přizpůsobit práci všech složek armády. Modernizace bude nutná také v zásobovacích systémech, nevyjímaje ani naturální odívání vojáků z povolání. Proto se následující úvaha zabývá alternativní možností řešení zásobování vojáků stejnokroji a dalšími druhy oděvů.

V nedávné době bylo dokončeno přestrojení vojáků z povolání naší armády do nových služebních a vycházkových stejnokrojů 97. Kromě toho, že poskytují vyšší úroveň slušivosti než dřívější stejnokroje 62, disponují podstatně lepšími užitnými vlastnostmi a jsou kompatibilní se stejnokroji armád NATO. Mají však ještě jednu důležitou funkci, totiž signalizovat naši veřejnosti přeměnu někdejší ČSLA v současnou standardní ozbrojenou sílu demokratického státu. Zavedení a přijetí stejnokrojů vojenskou i civilní veřejností znamenalo jednoznačný úspěch pro velení AČR a pro službu zabezpečení materiálem osobního použití.

Vlastnosti těchto moderních stejnokrojů jsou však často snižovány zbytečnými nedostatky v jejich konfekční produkci a v předávání stejnokrojů vojákům z povolání. Problém pravděpodobně spočívá v určité zastaralosti a částečně neefektivním fungování systému dodávání stejnokrojů v rámci tzv. naturálního odívání vojáků z povolání. Tento výrobně distribuční systém lze optimalizovat zavedením nejnovějších vědecko-technických poznatků aplikovaných do obchodně výrobních zařízení zaváděných v konfekčním průmyslu.

Současná situace

v zajišťování stejnokrojů pro vojáky z povolání

Potřebuje-li příslušník armády služební, či vycházkový stejnokroj, musí navštívit spádové středisko naturálního odívání (dále SNO). Zde obdrží nový stejnokroj ihned (je-

Obr. 1. Stejnokroj 97 vych. pro generály vzdušných sil

li v zásobách skladu v příslušné velikosti a barvě), často však musí být oděvní součástky dodatečně objednávány u výrobce. Takových případů je značné množství. Proto, než si voják může obléci nové součástky, zpravidla uplynou řádově týdny

a v jistých případech i měsíce. Taková situace však není akceptovatelná v systému běžného konfekčního odívání, kterým vystrojování vojáků z povolání bezesporu je.

Celý výrobně distribuční cyklus je poměrně složitý, jeho značnou část tvoří administrativní složka, a proto se jeví jako časově neefektivní. Na této skutečnosti nic nezmění ani zamýšlené zavedení projektu „Naturální odívání“ do informačního systému logistiky (ISL). Jmenovaný program je totiž zaměřen především na evidenci výrobních součástí, registraci objednávek a sledování osobních účtů s výstrojnými náležitostmi vojáků, neřeší však optimalizaci samotného výrobně distribučního systému.

Zjednodušený přehled znaků činnosti současné objednávkové konfekční soustavy vypadá přibližně takto:

1. Voják z povolání se musí dostavit do SNO (často dosti vzdáleného), kde projeví zájem o odběr součástí naturálního odívání. V rámci materiálových možností jsou jeho požadavky vyřešeny. Velmi často se stává, že cesta je zbytečná, neboť žádané výstrojní součástky nejsou na skladu, či chybí potřebné velikosti. K těmto problémům dochází i přes snahu vojáků předem telefonicky zjistit stav zásob ve SNO, neboť personál je informuje o momentálním stavu, který může být během krátké doby zcela jiný, což vyplývá z omezené výše zásob.

2. Na úrovni útvaru nelze v současnosti nijak ovlivnit proces objednávání výstroje pro vojáky z povolání, vyjma případu přijetí nového příslušníka AČR.

3. Úřad pro vystrojování osob na základě pouze statisticky zjištěných potřeb AČR, skuteční kontraktní jednání s podniky zajišťujícími výrobu stejnokrojů a dalších součástí, která probíhají zpravidla čtvrtletně.

4. V produkční firmě jsou požadavky opět sumarizovány a zařazeny do výrobního plánu. Doba realizace výroby potom závisí na množství objednaných oděvů a požadovaných velikostech. Může zde dojít k prodlevě několika týdnů, v horším případě i měsíců, neboť pro výrobce není vždy efektivní spouštět celou výrobní linku pro men-

ší množství stejnokrojů, a tak se čeká, až počet objednávek vzroste.

5. Dokončené stejnokroje jsou nakonec vyexpedovány do SNO a voják z povolání si je může převzít. Do té doby však uplyne již dříve zmíněné dlouhé časové období.

Ještě složitější je situace, jestliže má voják tzv. nekonfekční postavu (nemůže využívat běžný velikostní sortiment), nebo pokud se jedná o ženu. V těchto případech se nárokuje tzv. měrenková konfekce. Její zhotovení má obdobný průběh jako v předchozím odstavci s tím rozdílem, že rozešitý oděv putuje z výrobního závodu ke zkoušce do střediska naturálního odívání a zpět k dokončení, což vede k dalšímu prodloužení celého procesu.

V uvedeném systému musí nutně vzniknout některé nedostatky znepříjemňující život především zákazníkům, tedy vojákům z povolání. **Z možných problémů lze především upozornit na tyto:**

- Vlivem dlouhé realizační doby může být stejnokroj při dodání nevyhovující velikosti, neboť nositel přibral na váze, nebo naopak (stává se často u žen).

- Některé dodané součástky nedosahují požadované úrovně jakosti provedení a musí být reklamovány.

- V některých případech jsou vojáci nuceni přebírat nejakostní výrobky, nebo jiné velikosti součástí, než bylo požadováno. Jsou k tomu nuceni s poukazem na nemožnost včasného dodání opravené součástky do stanoveného termínu (stává se zejména u vojenských studentů, při předávání základní výbavy) atd.

Z výše uvedených zkušeností může vzniknout dojem, že problém kvalitního zabezpečování stejnokrojů pro armádu nelze v současnosti uspokojivě vyřešit. Existuje však možnost uplatnění nejnovější techniky, která by vhodné řešení umožnila ihned.

Dnešní zákazníci jsou vysoce nároční, požadují krátké dodací termíny a zároveň vysokou kvalitu produktů. Obdobná situace je samozřejmě také v armádě. Vojáci z povolání nechtějí používat nejakostní, nebo špatně padnoucí oděvy a další součástky. Zároveň

nemají dost času, aby mohli často navštěvovat mnohdy vzdálená SNO. Pro samotná střediska představuje současný způsob zabezpečení naturálního odívání nemalé náklady na skladování značného objemu zásob hotového šatstva a obuvi i jiné nevýhody.

Budoucí možný model automatizovaného zabezpečení stejnokrojů pro vojáky AČR

Současný vývoj společnosti, vědy, obchodu i výroby ve vyspělých zemích je velmi rychlý a nepřetržitý. Akcelerují jej zejména nové společenské podmínky vyplývající z neustále se prohlubující globalizace života a uplatňování stále nových poznatků a vynálezů, jež mají zpětný vliv na rozvoj produkce. Jedním z nejvýznamnějších fenoménů zrychlování vývoje je bezesporu masové uplatňování elektroniky, konkrétně počítačové techniky, a zejména Internetu.

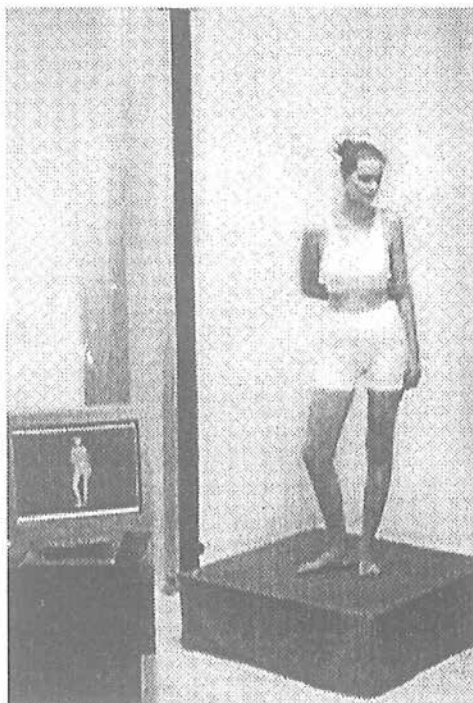
Moderní výrobní zařízení jsou seskupena do tzv. pružných výrobních buněk, jejichž základní vlastností je možnost pružné rekonfigurace propojení jejich částí tak, že mohou být přímo připojeny do integrovaného výrobního komplexu CIM (angl. Computer Integrated Manufacturing). Součástmi CIM jsou softwarové systémy CAD a CAM charakterizované v dalším textu.

Nejpropracovanější oblastí CAM systémů, které představují počítačem podporovanou automatickou výrobu, je oblast číslicového řízení (angl. NC - Numerical Control) produkce. Jedná se o techniku, která využívá programů pro řízení výrobních strojů, jako např. brusek, řezacích strojů, tkalcovských stavů, pletacích automatů ap.

V dnešní době je běžnou záležitostí **integrovaný software CAD/CAM**, v němž je geometrie navrženého výrobku z návrhářské fáze CAD (angl. Computer Aided Design) převedena automaticky do programu pro příslušný NC-stroj zajišťující výrobu této součásti. Do CAM soustav je integrován i modul pro plánování procesů (angl. Proces Planning). Plánem procesů se rozumí časový a prostorový plán transportu polotovarů produktu v prostoru výrobního závodu mezi jednotlivými výrobními buňkami a uvnitř

nich, počínaje zpracováním základních součástí a konče sestavením výrobků a jejich expedicí. Toto vybavení proniklo v nedávné době i do textilní konfekce.

Propojením nových elektronických textilních strojů, zobrazovací techniky a dalších periferních zařízení s řídicími počítačovými pracovišti vybavenými specializovaným softwarem prostřednictvím již zmíněného Internetu vznikl jedinečný obchodně výrobní systém zajišťování měřenkové konfekce. Jeho tvůrce, konsorcium firem LECTRA SYSTEMES a Tecmat, jej prezentoval, např. na veletrhu IMB 2000 v Mnichově, nebo na specializované výstavě KONFTECH 2000 v Brně. Tato technika by již dnes byla schopna rychle a bezchybně řešit celý systém zajišťování stejnokrojů a dalších součástí, např. košil pro vojáky z povolání. Zároveň lze předpokládat, že by vzhledem ke své efektivitě poskytla i jistý ekonomický přínos.

Obr. 2. Snímač „Scanner Vitus Smart 3D“

Existují i jiné obdobné výrobní soustavy, avšak uvedený systém se jeví jako nejprpracovanější. Nad konkurencí vítězí především v parametrech, jako jsou rychlost, spolehlivost, pružnost reakce a vysoký standard kvality produkce.

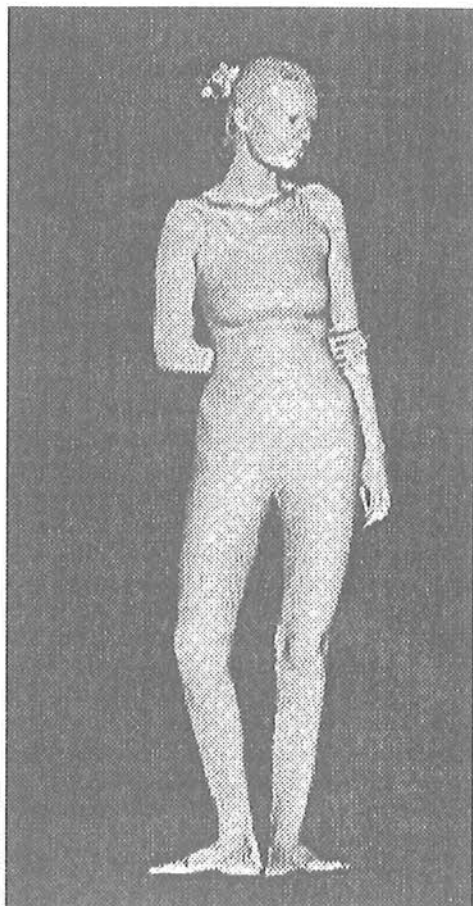
Celý systém je založen na uplatnění strojů typu „Scanner Vitus Smart 3D“, tedy snímače předmětů, automatu pro tvorbu střihů a střihových poloh „Progress Brio 100“ a střihacího automatu „TopSpin“. Všechna jmenovaná zařízení využívají technologie počítačového projektování, virtuální reality, síťového propojení a číslicového řízení procesů reprezentovaných především aplikačními programy Modaris Expert, Diamino Expert a Optiplan.

V principu se jedná o **vytvoření třírozměrného virtuálního obrazu osoby** užitého k vytvoření virtuálního dvojníka nahrazujícího skutečného člověka. Ten potom umožňuje zjištění jednotlivých rozměrů těla nutných k produkci oděvu. Uvedené informace jsou doručeny přímo do výrobní dílny, kde jsou jednotlivé automatické stroje propojeny v agregát. Ten zvolí a případně navrství žádanou tkaninu a bez nutnosti zhotovení střihů a střihových poloh ve fyzické podobě provede nastříhání a označení jednotlivých potřebných dílců. Tyto části budoucího oděvu poté stačí pouze předat do montážní dílny ke konečné montáži. Celá technologie funguje velmi snadno a spolehlivě.

Nyní si lze představit, jak by v budoucnu mohlo vypadat automatizované zásobování vojáků z povolání součástkami přírodního odívání:

1. Každá vojenská osoba by se měla v určitém termínu dostavit do SNO (maximálně 1x ročně), kde je podle skutečné předlohy vytvořen její virtuální dvojník a do vstupního formuláře zahrnuty veškeré služební údaje nutné pro vyhotovení výstrojních součástí (hodnost, druh vojska, udělená vyznamenání ap.). Posléze by mohl každý voják tato data obdržet na CD-ROM disku pro vlastní potřebu.

Pokud by ihned požadoval dodání někte-

Obr. 3. Virtuální dvojník

rých součástek, byly by získané údaje využity k zadání do výroby, jinak by došlo k jejich archivaci.

V případě okamžité objednávky síťový software nastartuje automatický proces zajišťující materiálovou a velikostní optimalizaci, odeslání objednávky a potvrzení jejího přijetí ve výrobní firmě.

V případě pozdějšího uplatnění objednávky je možné s využitím zmíněného CD-disku a příslušné internetové stránky objednávku zadat prakticky odkudkoliv.

Toto řešení snižuje nutnost služebních cest do SNO. Úhrada objednaných součástek výstrojnými body proběhne taktéž elektronicky.

ky odečtením příslušného obnosu z osobního účtu vojáka (je již připravováno).

2. V továrně dojde k registraci objednávky, případné sumarizaci dat, automatickému navrstvení tkanin strojem Progress Brio 100 a nastříhání tkaniny na stroji TopSpin. Tento stroj pracuje s takovou přesností, že při stříhu sleduje jednotlivé nitě ve tkanině a koriguje podle nich svou činnost. Takto vznikají přesné konstrukční díly, které putující dále po výrobní lince. Následně je součástka smontována v montážní dílně za použití dalších moderních strojů, např. poloautomatů a automatů ke zhotovování kapes, lemování rukávů, vytváření výšivek, přišívání knoflíků a jiných. Poté je individuálně přizpůsobený výrobek připraven k expedici. Je nutno podotknout, že celý proces netrvá déle než několik hodin.

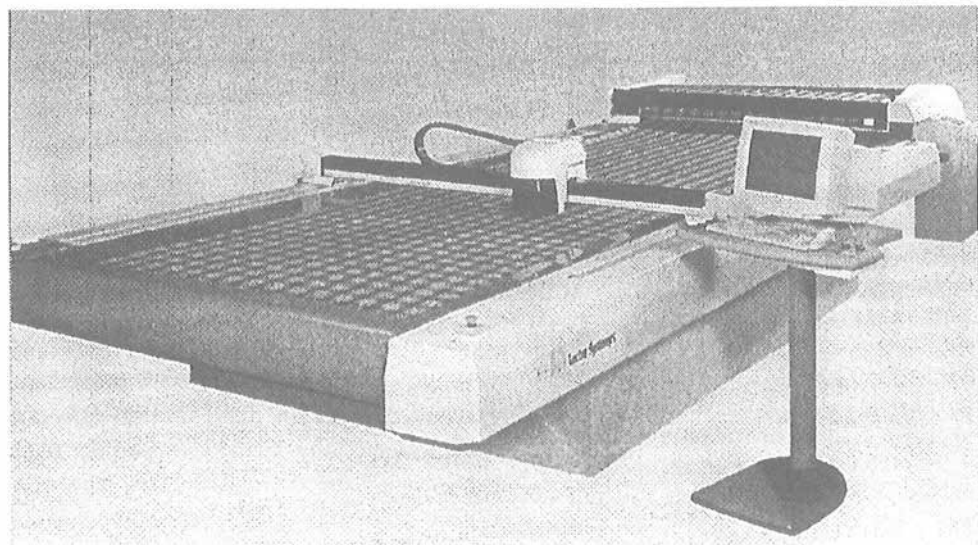
3. Cestu nového stejnokroje, či jiného oděvu, ke svému majiteli je možno zprostředkovat různými způsoby, např. rozesláním z výrobní firmy prostřednictvím pošty na udanou adresu. Zásilka by mohla obsahovat také formulář pro případné uplatnění reklamace, která by se vyřizova-

la taktéž poštou nebo prostřednictvím Internetu. Celková doba od uplatnění objednávky po obdržení součástek vojákem z povolání by neměla překročit dva týdny (mohla by být i výrazně kratší).

Produkty tohoto systému se vyznačují vysokou jakostí, zejména velmi dobře padnou na tělo a jsou výtečně vypracovány. Oděvy odpovídají běžnému velikostnímu sortimentu, ovšem v případě potřeby lze libovolný rozměr změnit, což se děje automaticky.

Komparace současného a automatizovaného řešení pro zajištění výstroje v systému naturálního odívání

Porovnáním obou popisovaných soustav zprostředkujících zajištění odívání pro vojáky z povolání lze dospět k zajímavým zjištěním. Jednoznačně se projevují výhody uplatnění automatizovaného technického řešení, které by mohlo přinést zvýšení jakosti vojenského odívání, urychlení a zefektivnění výroby a dodávek oděvů, což by mělo v souhrnu vyústit v ekonomičtější využití finančních prostředků vydávaných na vystrojování.

Obr. 4. Přesný řezací automat na tkaniny TopSpin

Rekapitulace vlastností obou diskutovaných systémů naturálního odívání

1. Převládající vlastnosti stávajícího systému naturálního odívání

- Nutnost pravidelně navštěvovat SNO.
- Omezené finanční a skladovací možnosti způsobují zmenšování sortimentu.
- Určité procento neúspěšných návštěv SNO vojáky z povolání (nedostali požadované součástky).
- Často dlouhé dodací lhůty u stejnokrojů.
- Občasná snaha vnutit zákazníkovi špatně padnoucí oděv.
- Ne vždy dobrá jakost výrobků.

2. Převládající vlastnosti automatizovaného systému naturálního odívání

- Návštěva ve SNO je nutná nejvýše 1x do roka (spíše méně), což umožní úspory za služební cesty vojáků.
- Rychlé dodávky oděvních součástí na udanou adresu.
- Vynikající jakost výrobků (malé množství reklamací).
- Spolehlivost fungování systému (zajištěná kvalitní technikou).
- Snížení nutných zásob hotových výrobků na minimum nebo přímo výroba na zakázku podle momentálních potřeb.
- Spokojenost zákazníků - vojáků z povolání.

• • •

Literatura:

[1] Jelínek, I.: *Co je vlastně CAM? Computerworld*. 1998, čís. 38, str. 15.

[2] Matoška, D.: *Konfekční zpracování pletenin na veletrhu IMB 2000*. *Textilžurnál*, Příloha: *Textil plus*. 2000, čís. 2, str. 15 - 16.

[3] Anonymus *Lectra Systemes and Tecmath Partnership*. *The magazine of Lectra Systemes*. 2000, čís. 1, str. 4 - 5.

• • •

JARO MANÉVRU

S reorganizací (francouzského) pozemního vojska souvisí znovuobjevení manévru. Obojí tento rozsáhlý vývoj má svoje kořeny v základní přeměně geopolitické situace a nových možnostech zbraní třetího tisíciletí. Poetický název pro svůj článek, který byl uveřejněn v lednovém čísle časopisu *Défense nationale*, zvolil plk. Vincent Desportes, velitel pluku vyzbrojeného tanky LECLERC. Zkráceno a redakčně upraveno.

Boj a taktické koncepce

Uspořádání a zasazení ozbrojených sil nepředpokládají existenci vypracovaných taktických koncepcí; naopak, historie dokazuje, že většina vojenských střetnutí byla výsledkem náhody a shody okolností, odvahy a statečnosti jednotlivců, které nejčastěji nahrazovaly ideje manévru.

Ve skutečnosti neexistovalo žádné soustavné úsilí o zpracování ucelené vojenské taktické doktríny, která by se postupně obohacovala podle zkušeností získaných v různých konfliktech. Existovali spíše velitelé a epochy, které pozvedávaly vojenské umění na vyšší úroveň - a manévr vždy stál na

počátku úspěchu -, a jiné epochy, v nichž se manévry a taktické koncepce vytrácely a ponechávaly v myšlení a polních řádech pouze způsoby akce, považované za postačující k tomu, aby řídily výsledek bitev. Taktické myšlení se stejně jako jiné formy lidského myšlení jeví jako sociální konstrukce, vyvíjející se podle shody okolností, mentality a disponibilních technologií.

Periodické ustupování manévru do pozadí

Ačkoli boje v antice zanechaly málo svědectví o taktických koncepcích používaných vojenskými veliteli středomořských měst a říší, je pravděpodobné, že vedení boje nespočívalo pouze na náhodě. Touha po slávě bitvy u Cannes ovlivňuje stále i dnes plány manévru a Hanibalův duch nepřestal zneklidňovat myšlení velkých vojevůdců. Později konstatujeme fenomen střídavého upevňování a poklesu manévrového myšlení; obdobím poklesu často odpovídají porážky s následky mnohdy těžkými.

Na počátku středověku se rytířský duch postavil proti taktickému myšlení: Bylo nutno střetávat se tváří v tvář a myšlenka lsti byla považována za myšlenku podvodu, neslučitelnou s urozeným stavem vojevůdce. Bylo nutno dlouho čekat, než se uplatnila taktická nutnost; rozvoj pěchoty, její zbraní a její ochrany si vynutily manévry. Bylo nutno, aby někdo zvítězil: To již nebylo možné bez pokroku pojmů.

V některých epochách převládala palba do té míry, že narušila zásadu mobility a postupně způsobila ustrnutí veškerého manévrového myšlení. Tímto jevem je charakterizováno XVII. století, stejně jako začátek první světové války se zavedením kulometu, nebo také, a to z důvodů spíše politických než vojenských, současná epocha jaderného odstrašování. Přitom je pravidlem, že rovnost situací vyvolala vývoj nezbytný pro vybojování převahy; takto během současné epochy použití tanku na západní frontě v roce 1917, koncepce bleskové války na konci třicátých let, nebo zavedení doktríny působení proti druhým sledům (follow on forces

attack, FOFA) u pozemního vojska Spojených států v osmdesátých letech, odpovídaly této nutnosti.

Taktika existovala v antice, zanikla během středověku a za renesance a potom se postupně upevňovala v XVII. až XIX. století. Vývoj zahájený švédským králem Gustavem Adolfem, v němž pokračoval pruský král Friedrich II. a který byl postupně zobecněn četnými vojenskými mysliteli, dosáhl svého vyvrcholení během prvních deseti let prvního císařství, kdy Evropa viděla, jak Napoleon překonává staré monarchie spíše díky kvalitě svého vojenského myšlení než statečnosti svých gardistů.

Naopak, XIX. století se vyznačuje úpadkem taktického myšlení, alespoň ve Francii, kde kvalita řízení „přehlídkových“ vojsk, značně rozvinutá za druhého císařství, byla zcela nedostatečná pro kladení odporu pruským vojskům. Z bitev u Sedanu a Met byla, bohužel, odvozena nesprávná myšlenka, že manévry vojsk již není určující pro úspěch v bitvách. Čelní bodákový útok měl v roce 1914 znovu dobýt Alsasko a Lotrinsko; vedl k poziční válce a k převládání nepřímé palby. Defenzivě byly připisovány veškeré výhody; avšak jak je tomu v samotné povaze opevnění, která mohou být jednoho dne obchvátna, tak v roce 1940 nemohla Maginotova linie zadržet nápor vojsk, která dokázala znovu nalézt taktického ducha.

Manévry zvítězil nad vyčkáváním, stejně jako později znovu zvítězil nad oslabenými německými vojsky nacházejícími se v defenzivě od Atlantického valu až po předměstí Stalingradu.

Taktika znovu usnula

Od začátku padesátých let vývoj světa i myšlení znovu rychle zastavil obnovený vývoj taktiky, která charakterizovala boje v severní Africe, tažení ve Francii a potom tažení v Německu, a to ze tří skupin konvergentních důvodů.

Geopolitické souvislosti a koncepce obrany

Především geopolitické souvislosti a koncepce obrany postupně zmenšovaly oblast taktického uvažování. Studené válce odpovídaly koncepcí odstrašování, které odsunuly taktickou akci na okraj zájmu, protože kdyby byla taktika použita na centrálním válčišti konfrontace, znamenala by jasně politický „šach“.

V „odstrašovací válce“ se již nevíťžilo na úrovni taktiky, nýbrž na úrovni strategie a dokonce geopolitiky. Právě na úrovni geopolitiky se přirozeně rozvinulo vojenské myšlení na vysoké úrovni; taktické myšlení, na němž již nespočíval úspěch globální politiky odstrašování, bylo přeneseno na prováděcí stupně při pouhém stanovení způsobů akce a operačních postupů.

Předsunutá obrana samozřejmě byla defenzivní koncepcí, která postupně utvářela myšlení. Jestliže byl manévř i nadále tradičně definován jako umění vést palbu „na správné místo ve správném okamžiku“, ve skutečnosti se skrýval za palbou, protože palba je hlavním a posledním argumentem všech defenzivních doktrín.

Nedostatek prostoru

Studená válka zahrnovala velká rizika a důležité oblasti pro taktické úvahy o Evropě. Přitom šlo o to, aby se bojovalo „vpředu“, aby se neustoupilo tlaku, aniž by byla prostorová možnost pro manévř. Prolomení fronty, a to ani naoperačním stupni nepřicházelo v úvahu; taktika spočívala v nejlepším případě v „udržení“, v nejhorším případě v provádění protiútoků pro zpětné dobytí terénu nebo pro odstranění otevřeného vltomu. Za těchto podmínek byla potřeba představitivosti nízká a manévry často schematické.

I kdyby byla taková snaha, bylo by hledání prostoru pro manévř spojeno s mnoha obtížemi. Zasazené síly byly tak početné, že armádní sbory, divize anebo prapory v dotyku by nemohly zahájit odvážné manévry, aniž by se nebezpečně zapletly do různých taktických a týlových sestav. Komu by za

těchto podmínek bylo posloužilo rozvíjet koncepcí manévř, které v zásadě neměly žádné odůvodnění a které by v žádném případě neměly k dispozici žádný prostor pro provedení?

Rovnost technologií

Při srovnatelných početních stavech, bez možnosti použít účinné taktické lsti vzhledem k nedostatku prostoru, by novou taktiku mohl vytvořit pouze jediný faktor: Technologická převaha poskytující v daném okamžiku srovnatelnou výhodu schopnou přinést jistou taktickou převahu. Právě tato úvaha vedla spojence s Američany v čele k tomu, že zahájili technologické závody ve zbrojení; právě tyto závody přiměly protivníka k tomu, aby držel krok a nakonec se vyčerpal v ekonomickém závodě, na který nestačil. Stejná úvaha vedla v roce 1915 k myšlence „útočného tanku“, který měl útočníkovi poskytnout taktickou výhodu proti nepříteli v zákopech.

Přítom v letecké a kosmické oblasti začal technologický pokrok přinášet jisté výhody Američanům, avšak k ničemu podobnému nedošlo v pozemní výzbroji. Tanky Abrams anebo Leopard 2 byly zajisté dokonalejší než jejich sovětské protějšky poslední generace, avšak nemohly změnit rovnováhu anebo umožnit skutečné obnovení taktiky.

Jaro manévřu

Situace se mění a taktika, která upadla do letargie pro svou neužitečnost, zřejmě dnes znovu nachází své uplatnění. Postupně to dokazuje nutnost. Devadesátá léta jsou spojena s taktickými úvahami, i když jejich odůvodnění je často organizační a dokonce rozpočtové.

Geopolitický rámec

Studená válka skončila, zanikl sovětský protivník; již není důvod k odstrašování, protože potenciální protivník nemá již materiální možnost uskutečnit rozsáhlou agresi schopnou poškodit životní zájmy. Již není nutno odstrašovat na jaderné úrovni; od ny-

nějška je nutno odstrašovat na úrovni „podjaderné“, a to pro „prevenci“ a „ochranu“. Je nutno odstrašovat způsobilostí k akci. Je nutno být schopen působit na klasické úrovni; takto se akce, která byla včera důkazem neúspěchu odstrašování, sama naopak stala jeho podmínkou.

Stejný vývoj probíhá u pozemního vojska: pozemní vojsko z periferie obranné soustavy přechází do jejího centra jako důležitý akční nástroj nové politické doktríny, zatímco námořnictvo a letectvo - protože význam odstrašování ustoupil do pozadí - přecházejí k „zabezpečení“ centrální akce. Jestliže akce znovu nachází svůj význam, pak bude nezbytné obnovit taktické uvažování.

Znovuobjevení prostoru

Na evropském válečném poli bylo nahromaděno armádních sborů a výzbroje nahrazeno materiálním „zeštíhlením“ aktivních vojsk. Zároveň byl znovuobjeven prostor. Nemožnost uspořádat skutečný manévry byla nahrazena možnostmi rozsáhlých vylodění, manévry do boku anebo pozemních úderů do hloubky. Manévry, dříve udušené, nachází vzduch pro svoje oživení. Od nynějška může být manévry takticky ofenzivní, může sledovat cíle v čase a prostoru a nespokojovat se se soustředěním maximálního počtu hlav v omezeném prostoru. Palba, která je základním prvkem defenzivního manévru, znovu nachází svoje správné místo: Není účelem manévru, nýbrž jeho prostředkem.

Kromě toho, mimo „starý kontinent“, rozšíření rizik regionálních a místních krizí

různých intenzit otevírá rozsáhlý a rozmanitý prostor, v němž bude rovněž nutno aplikovat taktické myšlení.

Technologická převaha

Technologická rovnováha v pozemní výzbroji se rychle změnila v novou převahu francouzského pozemního vojska. Francie využívá plody své vytrvalosti a zavádí, mezi jinými, zbraňový systém, a to tank Leclerc, který značně předstihuje svoje zahraniční protějšky. Jeho značnými výhodami jsou získávání a využívání průzkumných údajů, palebná mohutnost a pohyblivost. Proto je s využitím těchto výhod schopen vést boj za pohybu a ničit protivníka bez snížení ráznosti akce.

Francouzské pozemní vojsko disponuje výjimečným prostředkem. Jestliže využije všech možností poskytovaných tímto tankem, bude moci zavést skutečně převratné metody operací a taktiku, jež mu budou moci dodat takovou údernou schopnost, která bude nespočetelná s armádami vyzbrojenými jednoduchými tanky.

Protože se geopolitické podmínky značně změnily, protože byl taktickému stupni v Evropě i mimo Evropu navrácen prostor, a protože disponibilní technologie poskytuje pozoruhodné možnosti, dřímající taktické myšlení znovu zaujímá svoje místo, stejně jako jeho nezbytnost, protože by nebylo přijatelné využívat jen polovičatě pozoruhodné zbraňové systémy, které má pozemní vojsko k dispozici, a investice jimi představované.

(JN)

• • •

ČASOPIS VOJENSKÝ PROFESIONÁL JE ZRUŠEN

Časopis Vojenské rozhledy a Vojenský profesionál se spojí do jednoho časopisu. Od příštího roku tak bude vycházet pouze jeden vojenský odborný časopis. O jeho podobě (obsahové náplni), formátu a periodicitě zatím není nic známo. Náčelník Generálního štábu AČR věří, ... „že chystané změny nenaruší úroveň, které se podařilo v průběhu let dosáhnout a že nově připravovaný titul, ať již v jakékoliv podobě, splní úkol, který doposud zabezpečovala obě současné periodika. ...“

POSLEDNÍ CÍSAŘSKÉ MANÉVRY V ČECHÁCH

Ing. ZDENĚK ŘEZÁČ, plk. v zál.

Vojenské manévry jako polní cvičení vojsk zaznamenává vojenská historie již na přelomu 18. a 19. století. Tak například v souvislosti se svojí porážkou v bitvě u Slavkova (1805), se dočteme o velkém cvičení rakouské armády v okolí Brna rok před tím. Název „vojenské manévry“ překonal období rakousko-uherské monarchie i naší první republiky a teprve po druhé světové válce se u nás začalo používat termínu „taktická cvičení vojsk“.

Tehdy, jako nyní bylo cílem takových cvičení prověření bojeschopnosti armády v polních podmínkách, stejně jako schopnosti cvičících velitelů všech stupňů řídit bojovou činnost svých podřízených vojsk. Nezřídka zakončení manévru pro ně znamenalo vyzvednutí do vyšší funkce nebo také zakončení vojenské kariéry, pokud šlo o velitele vyšších stupňů velení.

V posledním období monarchie prováděla c. k. armáda každoročně rozsáhlé závěrečné manévry s účastí více pěších a jezdeckých divizí, střídavě v různých zájmových částech říše. Cvičící útvary bývaly při této příležitosti zpravidla doplňovány počty záloh k procvičení.

Toho roku 1913 byl vybrán prostor v okolí jihočeského Tábora. Poslední císařské manévry vůbec byly uskutečněny v červnu 1914 v Bosně a Hercegovině, po jejichž ukončení byl 28. 6. v Sarajevu zastřelen rakouský následník trůnu, arcivévoda František d'Este i se svojí manželkou, což se stalo vítanou příležitostí k zahájení první světové války.

Od roku 1909 se staříčský císař František Josef I. již manévru nezúčastňoval (odtud také název „císařské“ manévry) a zastupoval jej následník trůnu František Ferdinand, jinak také generální inspektor c. k. armády.

Pro manévry roku 1913 v okolí Tábora byl jako VS ředitelství cvičení vybrán zámek barona Nádherného v nedalekých vyvýšených Chotovinách. Odtud bylo možné dobře sledovat činnost cvičících

divizí a také následník trůnu to tam neměl daleko ze svého Konopiště. Praktické řízení manévru bylo v rukou příslušníků vídeňského generálního štábu, v čele s náčelníkem GŠ generálem Františkem Conradem z Hötzenendorfu. Ten na Chotoviny nevzpomínal v dobrém („Aus meiner Dienstzeit“), protože rozhněvaný následník tónem špatně vychovaného mladíka mu zle vyčítal za neúčast na nedělní dopolední společné mši.

Ze cvičících deseti divizí (z toho dvě byly jezdecké) byly rovnoměrně sestaveny dvě soupeřící strany. „Modrá“ pod velením generála Brudermanna, „červená“ velel gen. Auffenberg.

Generál pěchoty (nejvyšší generálská hodnost) Moric rytíř Auffenberg (1852 - 1928) byl jedním z těch schopných generálů podunajské monarchie. Úspěšně překonal štábní i vyšší velitelské funkce, posléze byl i krátce ministrem války. Nyní jako armádní inspektor byl poněkud odstaven, protože se netěšil dvorské přízni a ta chtěla prosadit jeho penzionování. Důvodem k tomu měl být jeho neúspěch při manévrech, kdy se pro to dělalo všechno možné.

Bylo mu zakázáno předem inspicírovat divize, jimž měl při manévrech velet a již vytvořená výchozí situace „červených“ byla krajně nepříznivá. Zatím co pět Brudermannových „modrých“ divizí bylo soustředěno a připraveno k rozhodným úderům, směřujícím k obklíčení protivníka, Auffenbergova „červená“ armáda

byla rozdělena na dvě skupiny, vzdálené od sebe téměř 40 km, přičemž i jezdecká divize byla soustředěna stranou a v nevýhodném terénu.

Auffenberg zhodnotil svoji situaci reálně a to dokonce ve třech možnostech (Aus Oesterreichs Höhe und Nidergang“). Udělá-li při tomto cvičení chybu a prohraje, „modrý arch“ (penzionování) jej nemine. Bude-li průměrný, oddálí se jen jeho pád, ale neujde mu. Zbývá tedy jen poslední třetí možnost, již bylo oslnivé vítězství.

Dne 13. září se v okolí Tábora soustředilo osm pěších a dvě jezdecké divize, tedy více jak 100 000 vojáků, počítáme-li tehdejší c. k. pěší divizi v počtu asi 15 000 a jezdeckou asi o polovičním početním stavu, aby se vzájemně střetly v přítomnosti nejvyšších vojenských představitelů říše.

Auffenberg pod vidinou „modrého archu“ dokázal skvělým způsobem zmařit téměř jisté vítězství svého protivníka. Jeho řešení bylo nečekané, riskantní a právě proto účinné. Sesedlanou jízdní divizi a postupně přicházejícími pěšími divizemi odrazil soustředěné údery „modrých“ a narušil tím operační sestavu. V průběhu noci, když bojová činnost ustala, ponechal v dotyku pouze aktivní krycí prvky a své hlavní síly vyvedl z boje, aby následujícího rána udeřil do boku a týlu překvapeného protivníka.

Když byly všechny rozkazy provedeny, odjel Auffenberg na bojiště, kde mohl pozorovat všeobecný ústup „modrých“. Později napsal: „Byl to povznášející okamžik mého života“ a cítil zřejmě velké zadosťuchání.

Odpoledne (17. 9.) bylo cvičení odtroubeno a na výšině u Chotovin se shromáždila vznešená společnost - následník trůnu s manželkou, četní arcivévodové a generalita - aby Auffenbergovi blahopřáli ke skvělému vítězství. Některá z těch blahopřání nebyla nepochybně pronesena upřímně, ale skutečností bylo, že vojenská pozice jedenašedesátiletého Auffenberga se opět stabilizovala. Zůstal

sice nadále armádním inspektorem, ale pro případ války, která v té době již hrozila, počítalo se s jeho zařazením do funkce jedné z polních armád.

Další Auffenbergovi osudy nepostrádají určité dramatickosti a vyvstává i otázka, jak se velitelsky projevil na bojištích první světové války. Tehdy u Chotovin nemohl tušit, že k ní již dojde v příštím roce, a také to, že v krátké době dosáhne konce své vojenské kariéry.

S vypuknutím první světové války se Auffenberg stal velitelem 4. A, působící v rámci hlavního uskupení císařských vojsk v Haliči proti Rusům. Sousedem vpravo byl jeho protivník od Chotovin gen. Brudermann se svojí 3. A. Rakousko-uherská vojska využila dlouhodobosti ruské mobilizace (40dnů) a v druhé polovině srpna 1914 pronikla do hloubky 30-50 km na ruské území.

Koncem srpna se Auffenbergovi podařilo u Komarova (severozápadně Rawy Ruské) obklíčit velké ruské uskupení (5. A), jehož závěrečnou koncovku měla provést divize arcivévod Petra Ferdinanda. Jeho nerozhodností se podařilo značné části Rusů vyjít z obklíčení. Po bitvě vytknul Auffenberg arcivévodovi jeho chyby, ale to neměl dělat. Byla v tom spatřována urážka člena panujícího rodu a to se nepřipouštělo.

Příchodem nových mobilizovaných ruských divizí se situace změnila. Mezi rakousko-uherskými armádami, útočícími dosud na jednotlivých směrech, vznikaly mezery, kterých Rusové využili k pronikání do jejich boků a týlu a rakouská fronta se začala hroutit. Brudermannova 3. A utrpěla velkou porážku a její velitel byl zbaven velení. Za nepříznivé situace obdržel Auffenberg rozkaz k přesměrování svých vojsk na ohrožený úsek fronty, což provedl rychle a brilantně i za cenu určitých ztrát. Bylo to však jeho labutí písní, protože dvorská kamarila nezahálela.

Dne 1. 10. 1914 byl z funkce odvolán a přeložen do stavu přespočetných generálů. Zdůvodněno to bylo vrchním velitelem, arcivévodou Bedřichem, špatným

zdravotním stavem Auffenberga a jeho malou důvěrou ve vítězství. Náplastí mu měl být titul barona „von Komarow“, tedy povýšení do vyšší šlechtické třídy, ale nikoliv však vysoký řád „Marie Terezie“, spojený se značnou peněžní částkou, který za Komarow očekával. Začátkem roku mu byla udělena dovolená „s čekáním“, což bylo předzvěstí blízkého penzionování. Auffenberg byl zdrcen, ale bylo mu souzeno dožít se dalších pohrom.

V roce 1916 byl Auffenberg obviněn z prozrazování státního tajemství, když v době svého předválečného ministrování se prostřednictvím svého přítele, penzionovaného plukovníka, zúčastnil burzovních spekulací. Jistou pikantérií bylo, když Auffenbergovým vojenským vyšetřovatelem se stal Čech, podplukovník auditor JUDr. Jaroslav Kunz, přítel básníka J. S. Machara, po válce generál a šéf čs. vojenské justice.

Z nalezené kompromitující korespondence zjistil Kunz Auffenbergovu vinu, ale vojenský soud, sestávající z přátel obžalovaného, vynesl osvobozující rozsudek. Auffenberg sice nemohl popírat předávání jistých informací svému příteli, ale současně se hájil tím, že z toho neměl žádný hmotný zisk. Ostatně ve třetím roce války, která se již pro monarchii vyvíjela značně nepříznivě, nebyl ani zájem staré věci přetřásat.

Po soudním procesu byl plk. Kunz vystaven četným útokům vídeňského tisku a byl i prošetřován, protože se otevřeně přihlásil k svému národnímu původu a nepopíral své styky s českými literáty, zejména s J. S. Macharem a Petrem Bezručem. Bylo to pro něj zvláště nebezpečné, když v té době právě s Bezručem probíhal velezrádný proces, ve svém zakončení však neúspěšný. Kunz sice nebyl soudně postižen, ale slušně značně diskvalifikován.

Dvorské kruhy nebyly spokojeny s Auffenbergovým osvobozením (Kunz byl dokonce pozván k následníkovi trůnu arcivévodovi Karlovi, pozdějšímu poslednímu císaři, aby referoval o výsledcích svého šetření) a prosadily posléze pro vítěze od Chotovin a Komarowa „modrý arch“.

Zahořklý Auffenberg po roce 1918 se dokonce pokoušel o přijetí do nově vzniklé čs. armády. Svoji žádost prý napsal „slušnou češtinou“ (J. Kunz: Sláva a pád generála Auffenberga - 1930) a zdůvodňoval ji tím, že u Komarowa vedl do boje 100 000 Čechů. Samozřejmě přijat nebyl, protože o sedmašedesátiletého penzionovaného černožlutého generála nebyl zájem. Zemřel pak v roce 1928 ve Vídni, když před tím napsal několik memoárových knih, ve své době čtených.

Císařské manévry v září 1913, poslední toho druhu v českých zemích, byly bezesporu významnou událostí tábořského regionu. Přispěl k tomu nejen značný počet cvičících vojsk, ale zejména účast významných státních a vojenských osobností, následníka trůnu arcivévody Františka Ferdinanda s chotí, četných jiných příslušníků panujícího rodu a generality. Ti mnozí pak, jak to tehdy komentoval místní tisk, spojovali tuto příležitost s prohlídkou krás jihočeské krajiny.

Dnes i v Rakousku, a tím méně u nás, si někdo sotva vzpomene na onoho vítěze střetnutí u Chotovin, generála Auffenberga, a jeho dalších, pohnutých osudů. Není k tomu ani nějakého zvláštního důvodu, spíše jde jen o jistou zajímavou reminiscenci, spojenou s českou zemí.

Moric von Auffenberg pocházel ze severomoravské německé úřednické, nižší šlechtické rodiny a k češtině se přihlásil až ve své krajní osobní nouzi. Po 44 letech neochvějně věrnosti císaři a jeho armádě, kdy díky schopnostem dosáhl vysokého vojenského postavení, dožil se posléze krutého zklamání. Měl zřejmě i některé charakterové nedostatky, které jej přivedly až před vojenský soud, ale nelze mu upřít schopností a kvalit velitele vyššího stupně, jež prokázal v mírové době i za války.

• • •

Jaké pocity mají dnešní penzionovaní vojáci? Ale to už je téma pro jiný článek.

PŘEHLED OBSAHU ROČNÍKU 2001

Pozemní síly

mechanizované vojsko čísloVP/strana

npor. Ing. P. VOHRALÍK:

Výcvik profesionálního vojáka 1/3

Jak (ne)budeme cvičit profesionální vojáky 10/1

plk. doc. Ing. J. HERYNK, CSc.:

Konference TAKTIKA 2000 1/10

pplk. Ing. V. TRLICA:

Mechanizovaná a tanková četa v obraně (5. část) 1/28

pplk. Ing. Z. FLASAR:

Realizace jiných taktických činností

jednotkami a malými taktickými uskupeními 1/39

RNDr. ZEMAN, plk. v zál.:

Vojenská hlediska vlivu vodních překážek

na území ČR a informace nezbytné k jejich analýze (1. část) 1/71

plk. doc. Ing. B. RÝZNAR:

K některým problémům zpracování a vedení bojových dokumentů 4/13

pplk. Ing. V. TRLICA:

Mechanizovaná a tanková četa v obraně (6. a 7. část) 4/18, 7/13

pplk. Ing. Z. FLASAR:

Prosakování - realizace jiných taktických činností jednotkami

a malými taktickými uskupeními (2. část) 4/25

kpt. Ing. Z. FOGL:

Vedení boje malými jednotkami proti technicky

a takticky lépe připravenému protivníkovi 4/32

RNDr. ZEMAN, plk. v zál.:

Vojenská hlediska vlivu vodních překážek na území ČR

a informace nezbytné k jejich analýze (2. část) 4/61

Ing. K. LUKÁŠ, CSc.:

Efektivita výcviku a některé otázky při použití moderní simulační techniky ... 7/6

pplk. Ing. Z. FLASAR:

Clonění - realizace jiných taktických činností

jednotkami a malými taktickými uskupeními (3. část) 7/18

RNDr. ZEMAN, plk. v zál.:

Hodnocení podmínek průchodnosti terénem

v přírodním prostředí (1. a 2. část) 7/55, 10/39

plk. Ing. D. SABOLČÍK, CSc.:

Protitankové zbraně a jejich účinnost 7/82

pplk. Ing. V. TRLICA, Ph. D.:

Mechanizovaná a tanková rota v obraně mimo dotyk s protivníkem	10/29
• Věnovat pozornost boji ve městě	10/37
• Jaro manévru	10/114

dělostřelectvo

prof. Ing. F. BÁRTA, CSc.:

Rozmístění sil a prostředků dělostřeleckého průzkumu v bojové sestavě mechanizované brigády	1/47
--	------

plk. doc. Ing. M. GOLIAN, CSc.:

Základní pravidla pro vydávání nařízení a povelů pro palbu dělostřeleckých oddílů s implementací kstandardizačním dohodám STANAG NATO	4/36
---	------

prof. Ing. F. BÁRTA, CSc.:

Hlavní zásady řízení dělostřeleckého průzkumu	4/44
doc. Ing. I. HAMTIL, CSc.: Současnost a trendy vývoje protitankových raketových kompletů	7/89

ženijní vojsko

pplk. Ing. S. TECL:

Problematika náhrady protipěchotních min	1/54
--	------

Ing. F. JURČA, Ing. L. FORMÁNEK:

OBLAK - mobilní hydrometeorologická stanice	1/69
---	------

mjr. Ing. L. KROUPA, CSc.:

Přípustná tolerance odporu větví při serioparalelním zapojení elektrických rozvětvení sítí	4/47
---	------

mjr. Ing. P. LIPOWSKÝ:

Nová kvalita člnů	7/109
-------------------------	-------

chemické vojsko

Ing. L. STŘEDA, CSc., Ing. Š. ČINČÁR:

Munice s ochuzeným uranem - příspěvek k diskuzi o následcích použití	7/34
--	------

Ing. S. UHLÍŘ:

Volba kontejneru pro budoucí mobilní chemickou laboratoř	10/57
--	-------

protiletadlové vojsko

kpt. Ing. V. ŠLOUF:

Vliv výstavby klamných objektů na efektivitu objektové protiletadlové obrany	4/50
---	------

doc. Ing. I. HAMTIL, CSc., plk. v. v.:

Protiletadlové zbraňové systémy velmi krátkého (VSHORAD) a krátkého (SHORAD) dosahu	10/45
--	-------

Zpravodajská činnost a průzkum

Ing. J. NASTOUPIL, plk. v. v.:

Otevřené zpravodajské zdroje 7/112

Spojovací vojsko

mjr. Ing. J. TAHOVSKÝ:

K významu integrace logistiky SVSS a jejímu plánování 10/51

Tělovýchova

Mgr. A. KONRÁD:

Tělocvik, výcvik a změny v právní opoře 4/70

mjr. Mgr. P. POLAN:

Jak se cvičí v Holandsku - kurz přežití (3. část) 1/76

kpt. Mgr. M. JEBAVÝ:

Bezpečí a horolezecké lano 1/81

mjr. PaedDr. P. BUČKA:

Vojenská tělocvičná škola 1/117

pplk. PaedDr. L. PŘÍVĚTIVÝ, CSc.:

Metodika výcviku v horách u nás a v zahraničí. 4/73

pplk. PaedDr. L. PŘÍVĚTIVÝ:

Pohyb ve ztížených terénních podmínkách 7/63

pplk. PaedDr. V. LISZOK:

Preventivní rehabilitace s tělovýchovným programem a její začlenění do koncepce bubování nové moderní AČR 10/68

npor. Mgr. E. BARTÁK:

Studijní stáž v Belgii 10/63

Mgr. A. KONRÁD, plk. v. zál.:

Douška k zahraniční tělovýchovné stáži 10/66

Letectvo

pplk. doc. Ing. M. JANOŠEK, CSc., mjr. Ing. J. HLAVA:

Vedení vzdušného boje osádkami letounů letectva určeného

k plnění stíhacích úkolů 7/24

Územní obrana

Doc. Ing. J. DVOŘÁK, CSc., plk. v. zál.:

Činnost záchranných útvarů sil územní obrany 4/94

JUDr. J. CHAMRÁD, JUDr. A. PŘIKRYL:

Nová právní úprava branné povinnosti a postavení vojenských správních úřadů (1. a 2. část) 1/87; 4/115

Ing. P. SIČAK, CSc.:

Taktika pro civilní ochranu 7/3

mjr. Ing. M. NIŽŇAN, Ing. P. LOŠŤÁK:	
Síly územní obrany - záchranné a výcvikové základny (1. část)	7/68
doc. Ing. J. DVOŘÁK, CSc., kpt. Ing. J. VANKO:	
Síly územní obrany, úkoly, funkce a využití při nevojenských ohroženích . . .	10/20
mjr. Ing. M. NIŽŇAN, Ing. P. LOŠŤÁK:	
Záchranné a výcvikové základny (2. část)	10/25
JUDr. L. NEDOROST, Ph. D., JUDr. A. DRAŠTÍK, JUDr. Z. SOVÁK:	
Několik poznámek k odvodnímu řízení	10/79

Logistika

plk. Ing. J. ORINIČ, CSc., pplk. Ing. R. JANKOVÝCH:	
Používání výbroje a techniky	1/64
mjr. Ing. J. KREUZIGER, por. Ing. P. ČIPERA, plk. doc. Ing. A. KOMÁR, CSc.:	
Právní úprava ve vojenském stravování	1/104
Mgr. J. JUŘÍKOVÁ, plk. doc. Ing. A. KOMÁR, CSc., mjr. Ing. J. KREUZIGER:	
BMI jako prostředek posouzení přiměřené tělesné váhy a zdraví	1/108
plk. doc. Ing. P. HAJNA, CSc., Ing. V. KUČČÁK:	
Řetězové smyčkové efekty v materiálových tocích logistické podpory	4/66
Ing. B. SEDLÁK, kpt. Ing. P. HARAŠTA:	
Perspektivy stanového vybavení AČR	4/91
pplk. Ing. V. VINCENEC:	
Specifické stupně velení logistiky v německé armádě	4/97
kpt. Ing. P. HARAŠTA:	
Péče o vojáka - vývoj organizace řízení poskytování služeb	7/78
mjr. Ing. M. ROČKÁR:	
Pracovní postup velitele a štábu praporu logistiky při plánování logistické podpory bojové činnosti brigády	7/45
pplk. Ing. V. VINCENEC, Ing. J. HOCH:	
Zabezpečení mechanizované brigády materiálem pohonných hmot a maziv (PHM) v boji, organizace jednotek pro vývoz pohyblivých zásob PHM	7/49
doc. Ing. J. PELOUŠEK, CSc.:	
Perspektivy modernizace vojenského stravování ve stálých posádkách	7/74
Ing. V. KUČČÁK:	
Funkce pohyblivých zásob v logistické podpoře	10/60
doc. Ing. P. Hajna, CSc., por. Ing. M. REJZEK:	
Některé progresivní přístupy a technologie v systému logistické podpory v armádách NATO	10/87
Ing. B. SEDLÁK:	
Změny informační technologie systémů	
naturálního odívání vojáků?	10/109

Ekologie

Ing. P. KOZEL, CSc.:

Návrh hlavních úkolů v jednotlivých oblastech rezortní politiky tvorby
a ochrany životního prostředí 1/112

plk. prof. Ing. A. KOMÁR, CSc.:

Komplexní pojetí environmentálního systému řízení v armádě 7/71

Ostatní informace

• Vojenský profesionál v roce 2001 1/1

Ing. Milan PELIKÁN:

Možnosti zajištění bezpečnosti státu využitím ozbrojených sil 1/14

doc. Ing. M. DŘÍMAL, CSc., plk. gšt. v. v., pplk. Dr. Ing. P. ČECH:

Bezpečnost a dokumenty 1/19

doc. Ing. J. KAŠPAR, CSc., plk. v. v.:

Štábní kultura 1/23

Ing. P. SIČAK, CSc.:

Co rozhoduje o profesionalizaci armády 4/1

Ing. M. PELIKÁN: Krizový management - faktory ohrožení 4/4

pplk. Ing. D. SABOLČÍK, CSc.:

Konference NATO, Kanada (Ggetown) FIBUA/MOUT - WG 4/80

Ing. J. NASTOUPIL:

Bitva o Groznyj 4/86

mjr. O. PATOČKA:

Seminář k psychosociální podpoře 1/97

pplk. PaedDr. Mgr. B. BRÚKNER, čet. Mgr. P. KRÁL:

Vojenská policie a psychická nezdolnost 1/122

doc. Ing. I. HAMTIL, CSc.:

Systémy navedení vysoce přesných zbraní 4/106

mjr. O. PATOČKA:

Psychologie v armádní praxi, seminář s mezinárodní účastí 4/111

doc. Ing. R. HULÁK, CSc.:

Modernizace výzbroje jednotek pro speciální operace armády USA 7/94

JUDr. J. CHAMRÁD, JUDr. A. PŘIKRYL:

Právní úprava postavení, struktury
a úkolů ozbrojených sil České republiky (1. část) 10/71

mjr. Ing. V. ŠLOUF:

Fuzzy množiny na pomoc velitelům při určení výše

finanční odměny podřízeným 10/94

mjr. O. PATOČKA:

Dovolená - jak ji ne/známe 7/116

mjr. PaedDr. P. BUČKA:

Účast armádních sportovců na OH v období 1. Československé republiky ... 7/102

kpt. Ing. J. RUČKA:

K účasti Austrálie v mírových operacích OSN 7/111

PROFESIONALIZACE ARMÁDY S ČASOPISEM VOJENSKÝ PROFESIONÁL

Ano, zdá se to neuvěřitelné, ale vypadá to tak, že časopis přežije další klinickou smrt, kterou mu připravovala reorganizace Ministerstva obrany ČR a AVISu. Podle původní informace měl být pouze jeden vojenský odborný časopis. Nyní nastává další změna a podle zpráv z vlastního zdroje (z 29. srpna) se připravuje převedení vojenských odborných časopisů (Vojenské rozhledy a Vojenský profesionál) na tabulku počtů VÚ v podřízenosti GŠ ACR. Konečné řešení je v tuto chvíli možná ještě daleko, ale to zásadní je jisté: Časopis Vojenský profesionál v roce 2002 bude vycházet. Víra, naděje a práce nám pomohly zvrátit nepřízeň osudu. Děkujeme Bohu, že „selský rozum“ vítězí. Čekají nás však nové a náročnější úkoly. Pojďme je plnit společně a ještě lépe než dosud:

Vážení čtenáři a dopisovatelé, pomozte svému časopisu kvalitními články, ukažme, že si časopis zaslouží žít a že bude ještě lepším, čtenějším a potřebnějším. Své články zasílejte zpracované v elektronické podobě na počítači a to v podobě blízké publikovaným materiálům. Příspěvky zasílejte na disketu a s disketou 1x vytištěný text a přílohy (schémata, obrázky, tabulky ap.) podepsáno autorem (spoluautory). Disketu redakce vrátí. V naléhavém případě lze využít **internet redakce Vojenských rozhledů**.

E - mail: hasekr @ army. cz Předmět Vojenský profesionál.

Při zpracování příspěvku v elektronické podobě:

- oddělit text a přílohy (obrázky, tabulky a schémata s popisky dát až za text),
- přílohy očíslovat a v textu článku na ně udělat pouze odkaz (viz obr. 1, viz tab. 1, ap.),
- popisky obrázků uvést na závěr textové části článku (za literaturu),
- současně je možné uvést krátké a výstižné shrnutí v angličtině (redakce však nebude takový text opravovat a případné chyby v překladu jdou na autora),

* fotografie dostatečně ostré, kontrastní, prokreslené (černobílé i barevné), u kopírovaných pouze kvalitní, umožňující reprodukovatelnost pro tisk. Očíslovat tak, aby popis nepoškodil „průpisek“ přední stranu.

* schémata (pérovky) - na průsvitce (výjimečně na bílém papíru), tuží, popisy (kótování ap.) dostatečně velké. Redakce pouze v krajním případě zabezpečí překreslení externě.

Při počítačovém zpracování příloh prosím uveďte program, protože vybavení redakce je zastaralé a „čtení“ novějších verzí a jiných programů (především u obrázků) musím dělat mimo redakci. V každém případě je vhodné přiložit vytištěný originál obrázku.

Všechny začínající autory (a při změně i ostatní) zároveň prosím o následující údaje (pro evidenci v redakci, výplatu honorářů a zaslání autorského výtisku):

- přesná adresa trvalého bydliště, včetně PSC, (adresu kam zaslat honorář a autorský výtisk není-li adresa totožná),
- rodné číslo,
- při požadavku platby na účet (bankovní, spořicí ap.) uvést přesně u koho je veden, přesné číslo účtu, včetně variabilního symbolu,
- při více autorech uvést způsob dělení honoráře (procentní) a na písemném příspěvku podpisy autorů,
- způsob spojení (pracoviště/bydl.) - telefon,
- při pochybnostech nebo pro zpřesnění Vašich požadavků a možností můžete navázat kontakt s redakcí (tel. a adresa viz tiráž na 2. str. obálky), popřípadě s členem redakční rady, který je Vám nejbližší - viz tiráž časopisu.

Za pomoc v naší společné práci Vám děkuji.

šéfredaktor
Ing. Vilibald Dvorský, plk. v zál.

ŠACHOVÁ TAKTIKA

Ano, i taktika má v mnoha případech svůj samostatný význam pro vítězství v šachové partii. Stává se tak při matových kombinacích, při zisku materiálu nebo oběti, která zajišťuje rozhodující výhodu.

Zpravidla se ale taktika používá jako součást strategie. Jestliže strategie je založena na obecných principech hry, pak taktika spočívá v řešení specifických, konkrétních úkolů.

Taktika vychází z reálného rozložení figur, z dané pozice. Zpravidla řeší tyto úkoly: Přemístění figur na výhodná pole; blokádu pěšců nebo figur; odláčení figur soupeře z ohniska boje; přerušení volné diagonály soupeřovým figurám; výměnu důležitých figur; skryté a otevřené léčky ap. Veliké nebezpečí vzniká v případech, kdy hráč věnuje příliš mnoho energie na propočítávání léčky nebo oběti a soupeř ji jednoduše odmítne.

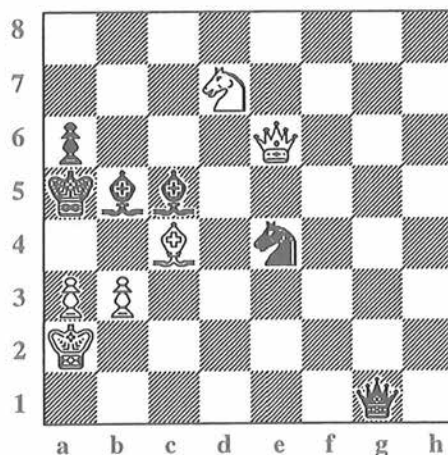
Využití časové tísně soupeře rovněž patří k taktické výzbroji. Někdy je taktika vnucena. V prohrané partii se zpravidla soupeř pokouší o zvrát riskantním útokem. A nejdříve už v tomto obratu strategicky vyhraná pozice vzala za své. Inu je to tak - šachy hrají lidé chybující a je jen málo těch, kteří se mýlí jen nepatrně.

připravil -dý-

Vážení čtenáři a příznivci šachové hry, s politováním Vám oznamujeme, že kolektiv autorů jz, jk a dý vedný šéfredaktorem nebude nadále šachy pro tento časopis připravovat. Pokud se najde autor (skupina autorů), kterému malá odměna nebude vadit, může tato stránka pokračovat.

Řešení:

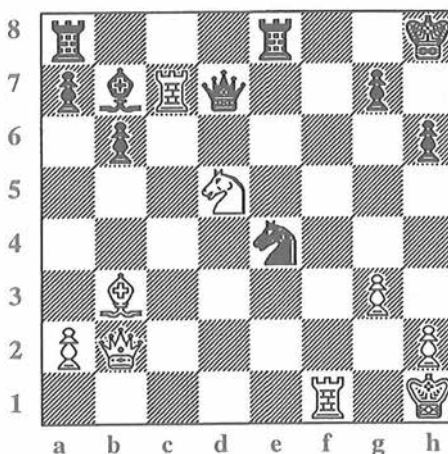
1. Situace: 1. Db6+ - Sxb6 2. b4+ - Ka4 3. Sb3 mat.
2. Situace: 1. - - Dxc7!! 2. Jxc7 - Jf2+ dvojšach 3. Kg1 - Jh3 mat.

1. Situace: Bílý vyhraje ve třech tazích.

Bílý: Ka2, De6, Sc4, Jd7, p: a3, b3

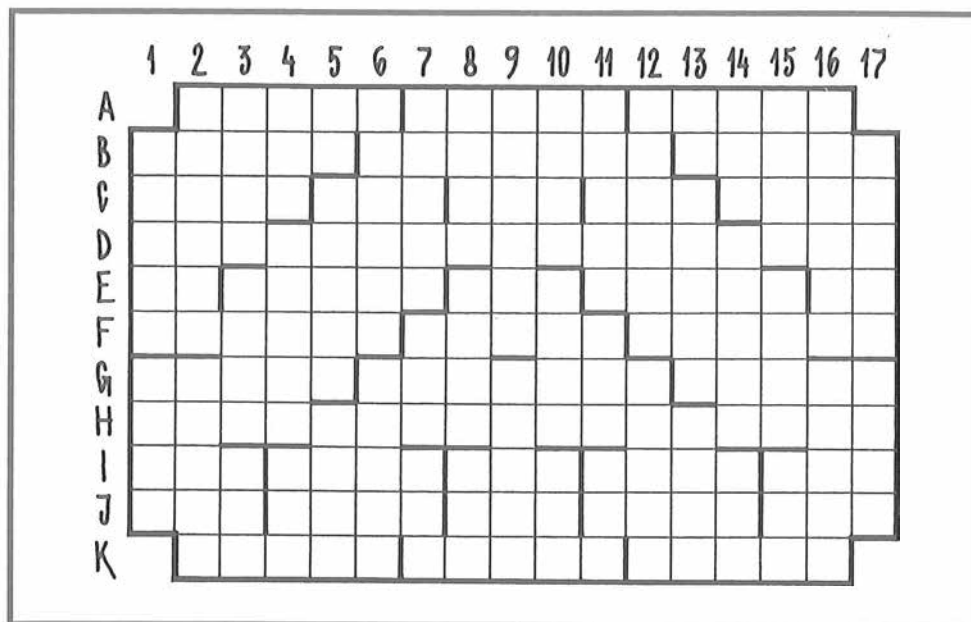
Černý: Ka5, Dg1, Sb5, Sc5, Je4, p: a6

2. Situace: Zdá se, že pozice černého je zcela beznadějná. Černý však může zahrát tah, po němž zvítězí.

Bílý: Kh1, Db2, Vc7, Vf1, Sb3, Jd5, p: a2, g3, h2
Černý: Kh8, Dd7, Va8, Ve8, Sb7, Je4, p: a7, b6, g7, h6

ZRNKA MOUDROSTI

Autorem citátu je známá světová osobnost - **Leonardo da Vinci** (1425 - 1519), italský renesanční malíř, sochař, architekt, fyzik a hudebník. Jeho výrok je tajenkou křížovky.

VODOROVNĚ:

A. Závěť (zastarale); český režisér (Karel, 1897 - 1952); francouzský automobilový závodník. - B. Lékárnický olej; hromadný dopravní prostředek; akvarijní rybka. - C. Anglická řeka; řím. čísly 1950; druh papouška; součást aromatických olejů. - D. 1. část tajenky. - E. Osobní zájmeno; třetí útvar prvoroh; SPZ Ostravy; organická sloučenina; zastaralé vztažné zájmeno. - F. Část Erbenovy Kytice; masa kamene (slovensky); neobděláná půda. - G. Vojenský obvod (náf.); vojenský vězeňský dozorce; pracovník lijící kov. - H. 2. část tajenky. - I. Dovednost (zastarale); psací potřeba; zkr. Slovenské národní strany; elipsa; gáza. - J. Hrdina; lesní žlutokvětá rostlina; slovensky „jaká“; limity; předložka. - K. Štíhlý strom; jeden ze států USA; přední část jeviště.

SVISLE:

1. Výkon fotbalisty; modř oblohy. - 2. Středočeské město; tkanina s hebkým vlasem. - 3. Španělský aperitiv; krátký satirický výstup; slovenské přirovnání. - 4. Zámezí ve hře; venózní; pravoslavný duchovní. - 5. SPZ severomoravského okresu; míšenec bělocha a černocha; Verneův kapitán. - 6. Starožidovský náboženský kodex; současný český spisovatel. - 7. Literární časopis básníka J. V. Sládka; nástroj na ruční žnutí; osobní zájmeno. - 8. Súdánské město; zřícenina gotického hradu severně od Prahy; zahrada s ovocnými stromy. - 9. Část České republiky; samička psa. - 10. Přítok Nilu; statek bez lenního závazku; stará délková míra (= rozpětí paží muže). - 11. Krmník; zkr. býv. Armádního umělec. souboru; značka pracího prostředku. - 12. Vypovězenec; jedna ze světových stran. - 13. Chem. zn. rádia; šplhavý pták; nádoba na květiny. - 14. Ruská řeka; dolíznutí; okraj šatů. - 15. Zimní dopravní prostředek; označení teluridu niklu; stírač prachu. - 16. Český hudební skladatel (Václav, 1907 - 1983); cvičná hudební skladba. - 17. Ženské jméno; konečné mety.

NÁPOVĚDA:

C. Dart. - 8. Atar. - 10. Abaj - 15. NiTe.

TAJENKA: Když umírají naděje, začíná přeževzetí.

Bitevní vrtulník A-129 INTERNATIONAL

Je ve výzbroji OS Itálie. Jde o modernizovaný vrtulník A-129 MANGUSTA a je určen k plnění úkolů v rámci ničení pozemních pohyblivých z odolných cílů, palebné podpory, vzdušného doprovodu a akcí ozbrojeného průzkumu. K ničení pozemních cílů typu tank ze vzdálenosti až 4000 m resp. 8000 m může použít PTRS TOW nebo HELLFIRE. Pro vlastní ochranu pak může být vyzbrojen PLRS STINGER.

Vrtulník je klasické konstrukce s pětistým hlavním rotorem, vpravo umístěnou dvoulistou vyrovnávací vrtulí a vodorovnou stabilizační plochou. Dvoučlenná osádka je tandemově uspořádána. K pohonu vrtulníku slouží dvojice amerických motorů LHTEC CTS800 s maximálním výkonem 2 x 1000 kW.

Základní takticko-technická data

Celková délka	14,95 m
Celková výška.....	3,35 m
Osádka.....	2 osoby
Únosnost	1200 kg
Dolet	561 km
Dostup.....	4150 m
Maximální rychlost	278 km.h ⁻¹

Víceúčelový vrtulník AS.532 MK2 COUGAR

Je ve výzbroji OS Francie, Španělska a Turecka využíván k přepravě osob, materiálu, vedení průzkumu a záchranných operací. Vrtulník je řešen jako dvoumotorový se čtyřlístým nosným a pětistým vyrovnávacím rotorem umístěným vpravo proti polovině vodorovné stabilizační plochy. Pohon vrtulníku zabezpečují dva turbodídelové motory Turboméca Makila 1A2 s maximálním výkonem 2 x 1357 kW.

V nákladovém prostoru o objemu 20 m³ lze přepravit až 29 vojáků s výzbrojí nebo 6 raněných s potřebným zdravotnickým doprovodem. Na vnější podvěs lze standardně umístit náklad do celkové hmotnosti 3000 kg. V případě požadavku může být stroj vyzbrojen neřízenými raketami, leteckými kanóny a kulomety různých ráží.

Základní takticko-technická data

Celková délka	19,50 m
Celková výška.....	4,97 m
Osádka.....	2-3 osoby
Únosnost	4500 kg
Dolet	1176 km
Dostup.....	4100 m
Maximální rychlost	315 km.h ⁻¹

VRTULNÍKY

